

Magyar világi ponyvairodalom 1700–1820

II. Oktató és szórakoztató költészet

Forráskiadás

RETEXTUM

A reciti kiadó *ReTextum* című könyvsorozata szövegeket közöl. A szerkesztőség és a sorozatszerkesztők koncepciója szerint egy adott szöveg kritikai igényű újra- vagy első közlése nem egy elvárt lépést jelent az ideálisnak feltételezett szövegállapot felé, mivel azt gondoljuk, hogy nincs egy ideális szövegállapot. A sorozatban megjelenő szövegek is csupán szövegváltozatok. Szándékaink szerint egy adott pillanat szakmai kritériumai alapján a legjobbak.

Magyar világi ponyvairóadalom
1700–1820

II. Oktató és szórakoztató költészet

sorozatszerkesztők

HEGEDÜS BÉLA

VADERNA GÁBOR

alapító sorozatszerkesztő

LABÁDI GERGELY

technikai szerkesztő

MÉSZÁROS GÁBOR

A kora újkori magyar világi ponyvák forráskiadásában ismét egymás mellé kerülnek olyan anoním és szerzői szövegek, amelyek valaha egyaránt ponyvafüzetekben terjedtek. Ismertségük között óriási különbségek voltak, mint azt az újrakiadások vagy kéziratos másolatok megléte vagy hiánya jelzi. A *Magyar világi ponyvairódalom 1700–1820* II. kötetének anyaga igencsak korfüggő, hiszen e versek mélyen beágyazottak a XVIII. és kora XIX. század világába: ruhadarabok, pénznemek, háztartási eszközök és ételek valóságos enciklopédiáját olvashatjuk. A társadalmi beágyazottság együtt járt az ismeretek átadásának technológiájával hol leíró tónusban, hol mulattató szándékkal.

A *reciti kiadó* ReTextum című könyvsorozata szövegeket közöl. A szerkesztőség és a sorozatszerkesztők koncepciója szerint egy adott szöveg kritikai igényű újra- vagy első közlése nem egy elvárt lépést jelent az ideálisnak feltételezett szövegállapot felé, mivel azt gondoljuk, hogy nincs egy ideális szövegállapot. A sorozatban megjelenő szövegek is csupán szövegváltozatok. Szándékaink szerint egy adott pillanat szakmai kritériumai alapján a legjobbak.

Magyar világi ponyvairodalom 1700–1820

II. Oktató és szórakoztató költészet

Sajtó alá rendezte

CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN

· r · e · c · i · t · i ·

Budapest

2020

A kiadvány a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával készült

Kritikai kiadások pályázata

A sajtó alá rendezés munkálatait
az MTA Bolyai János ösztöndíja támogatta

lektorálta
SZILÁGYI MÁRTON

Könyvünk a Creative Commons *Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc* (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/>) feltételei szerint szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható.

A köteteink honlapunkról letölthetők. Éljen jogaival!

HU ISSN 2064-728X
ISBN 978-615-5478-91-8

Kiadja a *reciti*,
a BTK Irodalomtudományi Intézetének
tartalomszolgáltató portálja ► www.reciti.hu
Tördelés: Csörsz Rumen István
Borító: Szilágyi N. Zsuzsa
Nyomda és kötészet: Kódex Könyvgyártó Kft.

Tartalom

Előszó	7
Szövegek	13
I. Társadalmi tematika	15
I. 1. Történelem, politika	15
I. 2. Katonaság	19
I. 3. Paraszt- és pásztorélet	23
I. 4. Mesteremberek	38
I. 5. Moralizáló versek, énekek	42
I. 6. Lakodalmi és szokásköltészet	73
II. Csúfolók, gúnyversek	120
II. 1. Lány- és legénysorolók	120
II. 2. Házastársi veszekedések, szatírák	154
II. 3. Lány-, asszony- és vénasszonycsúfolók	167
II. 4. Férfiak csúfolói	195
II. 5. Németcsúfolók	205
II. 6. Cigány tematika	207

III. Mulató költészet, bordalok, mulató- és táncnóták	239
IV. Árversek, záró rigmusok	258
Jegyzetek	263
Mutatók	317
Szómagyarázatok	319
Forrásjegyzék	334
Bibliográfia	339
Kezdősormutató	343
Címmutató	349
Nótajelzések mutatója	352
Szerzők és versfőkben szereplő nevek (I–II. kötet)	353

Előszó

A II. kötet felépítése

Új ponyva-szöveggyűjteményünk a 2018-ban megjelent I. kötet (*Lírai dalok és versek*) folytatásaként, annak tartalmi és formai elveit követve készült. Az itt közreadott, vegyes műfajú szövegek közös vonása az oktató és szórakoztató hangnem, többnyire a kettő ötvözte. Szerepük sajátos megerősítést nyert a népszerű nyomtatott kiadások által, hiszen 1700 és 1820 között jelentek meg füzetes ponyvakiadásokban, némelyikük kifejezetten sokszor. Ez azonban csak egyik nézőpontjuk: a már megjelent kritikai kiadások (a *Régi Magyar Költők Tára* XVII. és XVIII. századi kötetei) e szövegcsaládokat a kéziratos variánsokkal együtt tárgyalják, párhuzamos hagyományláncok elemeiként. A ponyvairodalmi sorozat ennél szűkebb keresztmetszetet enged, viszont többféle szöveg kiadását teszi lehetővé. A XVII. századi alkotások többsége például nem „saját” korában, hanem legalább egy-két emberöltővel később látott nyomdafestéket, így a hatásuk is elhúzódhat, illetve késleltetve jelentkezhethet egy új olvasóközönség körében. Jelen kötet több ilyen példát bemutat, köztük *A nyúl éneke* címmel ismert, sokak által emlegetett (és becsmért) szatirikus dalt vagy a kánai menyegző históriáját, amelyek legalább 150 évig közkézen forogtak. A névte-

len közköltészeti alkotások mellé néhány ismert költő (szintén név nélkül kiadott) művei vegyülnek, például Pálóczi Horváth Ádám, Faludi Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály, Mátyási József, Vitkovics Mihály és talán Gvadányi József néhány munkája. Ezek minden bizonnyal a költők tudta nélkül, mintegy kalózkiadásban jelentek meg, egyedül Mátyási esetében gyanakodhatunk személyes részvételre a kiadói folyamatban. Egy korábbi, nem igazolható Pálóczi Horváth-attribúciót viszont igyekeztünk megcáfolni.

Amennyire egyetemes, kortalan emberi érzelmeket tükrözött az I. kötet szerelmi lírája és keserves műfajai, annyira korfüggő a II. kötet anyaga. A sokszorosára nőtt szótári fejezet is jelzi, mennyire mélyen beágyazottak e versek a XVIII. és kora XIX. század világába: ruhadarabok, pénznemek, háztartási eszközök és ételek valóságos enciklopédiáját olvashatjuk, míg a szerelmi költészetben általános mitológiai apparátus ezúttal szinte hiányzik. A társadalmi beágyazottság együtt járt az ismeretek átadásának technológiájával, némelyik vers a lányok, asszonyok vagy a szántóvetők feladatait veszi sorra hol leíró tónusban, hol mulattató szándékkal. Rácsodálkoznak a cigányok hagyományos mesterségeire, hol természetesnek, hol bűnösnek beállított szokásaira, kigúnyolják a kontár mestereket, a korrupt és részeges falusi elöljárókat, a német katonát. Hiányoznak azonban a katonaélet témakörei, érthető okokból: az inszurgensek vagy a nemes huszárbandériumok marsait nem kellett tömegesen terjeszteni, a panaszdalok közlése pedig veszélyt jelentett volna (bár láthatólag ezt is megkísértették néha a kiadók, pl. a szinte parasztlázadásra buzdító *Porció-ének* esetében). A diákkultúra bejáratott kéziratos műfajai (dicsekvés, panasz, mendikáns rigmusok, rekreációs dalok) sem jelentek meg ponyván, ismét csak az olvasóközönség eltérő összetétele miatt.

A ponyva apránként normatív célú, társadalmi tudatformáló csatornává, egyfajta népoktató zsebkönyvvé vált. Ennek szép példái a vőfélykönyvek, amelyek a versmondón túl akár a közönséget is segíthették az események felidőzésében vagy egy új lakodalom megtervezésében. A női szerepek ellentmondásos megítélése is jellemző: az önállóság, a szabad érzelmek védelmétől a nyílt nőellességig, az asszonyok testi fenytését javalló gúnydalokig. Mindezt roppant változó esztétikai színvonal jelzi: igazi gyöngyszemek

mellett alkalmilag fabrikált, erőltetett rímelésű, szalonképesseé bu-
tított versek is megjelentek – tegyük hozzá: csekély sikerük volt.

A kötet tematikus fejezetei egyrészt a közéleti-történelmi műfajokat ölelik fel (panaszdalok és propagandaversek, indulók, moralizáló dalok, nemzetiség-leírások és -csúfolók), illetve a ma-
gánélet társadalmi normák nyomán formálódó (lakodalom), avagy
azzal ütköztetett (csúfolók, házastársi veszekedés) helyzeteinek
tükrét adják. Másrészt a társas szórakozási alkalmakhoz is egy-
re több szöveg társul, ezek sorából a lakodalom és a farsang szö-
vegkincse emelkedik ki. A régies menyegzői intő-oktató verseken
túl újabb műfajok térhódítása is megfigyelhető: a vőfélyrigmusok
maig legismertebb sorozata épp korszakunkban, 1793-ban jelent
meg ponyván Mátyus Péter szerkesztésében. Ezt és egy másik ki-
advány lakodalmi versfüzérét a kötet teljes terjedelmében közli,
ezúttal nem az RMKT-ban megszokott, szövegcsaládokra bontott
és módosított sorrendben, hanem a teljes füzérek, eredeti kom-
pozíciójuk szerint.

A borközi állapotban énekelt mulatódalokból és quodlibetekből
is kapunk ízelítőt, bár e műfajok inkább a kéziratosságban és a
szájhagyományban terjedtek, ponyván csak az 1790-es évektől van
nyomuk – ez is jelzi divattá válásukat, a visszakereshetőség, a fel-
idézhetőség igényét, akármely tűnékeny, „asztali” műfajokról van
is szó. A kötetet néhány árvers zárja, ezek a ponyvák rímbe szedett
árcédulái voltak, egykorú közdalokat és találós kérdéseket imitálva.

A cigány tematika nem teljes: a prózai szövegeket (pl. a cigány
keresztelés és prédikáció paródiáját) majd a IV. kötetben, a prózai
művek közt közöljük. A fejezetet nyitó *Duplex icon* ponyvavers
természetesen a III. kötetbe is kerülhetett volna, hiszen az oktató
és epikus műfajok ötvözetét adja. Mégis itt közöljük, mivel a ci-
gányok kultúrtörténeti megítélésének és hazai irodalmi toposzá
válásának fontos dokumentumának számít, s a későbbi cigány-
csúfolók és együttérzőbb művek előképeül szolgált már az 1768-as
rendeleték előtt. Azok az áthallások, amelyek Arany *A nagyidai
cigányok* című elbeszélő költeményben a letűnt, saját hagyomá-
nyaiba vesző cigány életformát a magyarokéval rokonítják, lát-
hatólag már nyolcvan évvel korábban megvoltak, ennek színes
dokumentumai olvashatók a kötetben. Másfelől a kirekesztés, a

megvetés durva szólamai is sok versbe belevegyülnek – ez fájdalmasan ismétlődik a jelenben, például a fellépések nélkül tengődő művészek ellen ágálók szavaiban...

Mivel a hosszabb oktató verseket, köztük Felvinczi György és Szőnyi Benjámin tankölteményeit majd a III. kötetben adjuk közre, a tanító műfajokat itt csak rövidebb szövegek, főleg szatirikus vagy lírai helyzetdalok képviselik. A lakodalmi szokások prózai betéteit (a vőfélyek hívogatóit, illetve a násznagy-ponyvák anyagát) a IV. kötetben olvashatják majd az érdeklődők.

A közreadás elvei

A szövegeket – a sok száz variánst összefésülő RMKT-k módszertől eltérve – betűhíven közöljük, de modern strófa- és sorbeosztással, hiszen az eredeti kiadások gyakran (helytakarékosságból) folyó szöveggként tördelték a verseket. A szövegkritikai megjegyzéseket, javításokat *kurzív*val jelöltük, s a sorszámra hivatkozó lábjegyzetben a sajtóhibákat sh. rövidítés, az egyéb emendálásokat a javítás indoklása jelzi [ ]-ben. Ahogy az I. kötetben, itt sem törekedhetünk teljesen egységes emendálásra, mert egyes szövegek kinyomtatását láthatóan hiányos betűkészlet jellemzi (pl. az É és több hosszú ékezetes kisbetű hiánya), a szedők egy része pedig valószínűleg nem volt magyar anyanyelvű. Külön-külön kellett döntést hozni az egyes szövegek javításairól, így csak a legzavaróbb sajtó- és értelmi hibákat emendáltuk, hogy az eredeti szövegélmény megmaradjon. A ma már nem használt karaktereket (oe, f, ß, ö, ä) hallgatólagosan feloldottuk és egységes mai betűkre (ö/ő, s, sz/ss, on, an) cseréltük.

A főszövegben mindegyik versből csak egy változatot közlünk (lehetőleg a legrégebb és/vagy legkorábbi verziót), a jegyzetek esetenként bővebben utalnak a kiadástörténetre. Azoknál a verseknél, amelyek már megjelentek kritikai kiadásban, a jegyzetek csak a legszükségesebbeket rögzítik, a többit ott találja az olvasó. A kötet anyagának csaknem egynegyede azonban még nem jelent meg modern, jegyzetelt kiadásban; a szerzői életműkiadások is hajlamosak megfeledezni a ponyvai megjelenésekről. A név- és szómagyará-

zatokat szótárban egyesítettük a kötet végén. Az I. kötet végéről véletlenül lemaradt szerzőmutatót szintén összeolvastottuk a II. kötet anyagával.

Köszönetnyilvánítás

Az első két kötet szerkesztése (2013–2016) idején az MTA Bolyai János Ösztöndíjának támogatásával, széles körű szakmai segítséggel dolgozhattam. 2017 óta a BTK Lendület Nyugat-magyarországi irodalom 1770–1820 kutatócsoport keretében a ponyvakutatás dunántúli vonatkozásai is bővültek (többek között a folyamatosan bővülő online ponyvakataszterünk révén), ezek az adatok már bekerülhettek jelen kötet anyagába is. Külön köszönetet mondok Küllös Imolának, akivel immár 26 éve dolgozunk közösen a XVIII. századi magyar közköltészet kritikai kiadásán – első hajdani egyeztető, tervezető alkalmainkon a ponyva témakört kiemelten a gondja-imra bízta, s remélte, hogy Pogány Péter halála után sem lesz gazdátlan a téma, sőt sok félbehagyott, de jól megalapozott kutatási témáját célba juttathatjuk alapos forráselemzésekkel. Van olyan szöveg e mostani kötetben is, amelyet még 1996-ban írtam le az OSZK kisnyomtatványtárában, s azóta várta a betűhív megjelenést. Természetesen a közösen sajtó alá rendezett RMKT-kötetek számos részlete, emendálásai, szómagyarázatai és szemléletmódja tükröződik e kis praktikus kiadásban is. Külön köszönetet mondok Szilágyi Mártonnak lektori tanácsaiért, továbbá a sorozatszerkesztőknek, Hegedüs Bélának és Vaderna Gábornak, a sorozat technikai szerkesztőjének, Mészáros Gábornak, valamint Rédey Jánosnak és az OSZK munkatársainak. A tördelésben Szilágyi N. Zsuzsa volt segítségemre.

Csörsz Rumen István

Szövegek

I. Társadalmi tematika

I. 1. Történelem, politika

1.

1. Moháts! Moháts! régi vér ontás helye
Magyar Ország gyászos mezeje,
kegyetlen föld nemes nemzeted vérét
ittad, nyelted szép ditsőségét,
5 midőn téged gondollak,
zápor-könyvek boritnak
szivemet bánat fojtya,
nyelvem meg-nem mondhattya.
2. Nemes Hazám virágzó Pannónia
10 Európának valál kö – fala,
tíz Országok imádták tziperedet,
all-'s fel-világ félté erődet,
rettent Pogány ellőtted,
bízott Keresztény benned,
15 alig villant fegyvered,
kész vala győzedelmed.
3. De egy napon egy nap egy viadallal,
véget vetett Mohátsi hartzal,
nem bírhatta ingadozó föld' háta
nevedet, hogy bizhatna rajta,
20 epét ada szerentse,
hogy már féennyét tekéntse,
kerék ellened fordúlt
Magyar homályba borúlt.

---

1 moháts [sh.] 5 gondollának [sh.] 13 rettene [szótagszám] 15 villánt [értelem] 16
győzedelemed [sh.] 24 borúl [rím]

- 25   4.   Lajos! Lajos! hol vagy szép ifjú Király,
Magyar tsillag ékes virág-szál,
nagy erköltsel, Királyi termeteddel,
hol vagy gyenge kedves életeddel?
Jaj, hogy tartsam könyveim,
30   ki-áradott bánatim
elesett édes hazám,
le-dültt vele koronám.
5.   Tanáts Urak, zászlos ezres Hadnagyok,
fő vitézek, Ország Ispányok,
35   huszon ötezer válogatott vitézek,
Lovas gyalog, mind nemes fejek,
melly nagy nevek egy kardra
mentek véres pallosra,
Mohátsi halmok nyomják,
40   tsontaitok takarják.
6.   Pogány Török gonosz istentelen had,
tigris téjjel nevelt fene vad,
              hogy nem szántál ilyen nemes sereget,
              földhöz verni fény vitézséget,
45   azt véled hogy ditsősség,
inkább barom dühösség:
ne bízzál, hogy meg-győztél,
reád fordul a veszély.
7.   Láttya Isten és irgalmasan szánnya,
fényes nap is búson sajnálja,
50   nap sugárban Magyarok nagy Aszszonya,
látjuk hóldat lábával nyomja,
ő általa hóldadat,
kettős kereszt szarvadat,
55   lesz az idő leveri
              egészszen porrá töri.

---

31 eset [sh.] 34 Ozfzág [sh.] 33 ezres [szótagszám] 35 [szótagszám-többslet] 36 felek
[értelem] 37 akrdra [sh.] 43 illy [szótagszám] 45 veled [szótagszám] 49 Isten irgal-
masan [szótagszám] 50 fényel nap [sh.] 52 lábaival [szótagszám] 53 által [sh.] 55
időleveri [sh.]

FRANCZIA MARS.

1. Már siess hazádba vissza vert seregem,
Nékem ez a' muszka klima nem nem egem,
Ritkán volt talán keményebb fergetegem,
Nincsen annyi fegyveresem mint betegem.

- 5   2. Javát javát táboromnak elvesztettem,
Egynehány jó vezéremet eltemettem,
Ha van egy két nyert de véres ütközetem,
Mint nyereség drága vérem nem szeretem.

- 10   3. Eddig nevem' hangja vala hódoltató,
Karom 's kardom a' szárazon mindenható,
Magam valék országokat osztogató,
Hadivezér Alpeseken útmutató.

- 15   4. De mi szégyen történt fordúlt jobb sorsomon,
Szégyen erős győzhetetlen táboromon,
Mi van, a' mit haza tudok vinni velem,
Kétszer áron vett keserű győzedelem!

- 20   5. Mit se tehet a' muszkának semmi erő,
Se biztatás; mert engemet nem esmer ő,
Ha nagy haddal fenyegetem, fegyvert ragad,
Ha jó barátot mutatok be nem fogad.

6. Bálványa, a' hazaszokás, ezt cselekszi,
Szabadsága arany 's ezüstnél jobb neki.
Tán ez a' muszkának erős nagy istene,
Hogy semmi vár, semmi fesztung nincs ellene.

---

14 Szégyenérő 's [sh.] 21 cselkszi [sh.]

- 25   7.   Im az öröm' halmára a' gyenge sereg,
Mellynek a' vér ereiben frissen peseg,
Mihellyest ugrálva siet oda, a' hol,
Nincsen bú, a' ki madár víg hangot kohol.
- 30   8.   Új erővel ellentállok a' muszkának,
Nem engedem határát az országomnak
pusztítani és prédálni a' kozáknak,
Ama megrettenthetetlen katonáknak.
- 35   9.   Magam fogom táboromat vezérleni,
Példáimmal francziákat ingerelni,
Az elpártolt frigyesektől megkérdezni:
Miért kellett a' tett hitet úgy megszegni.
- 40   10.   De ha mégis a' szerencse bal kereke
nem nézi, hogy Napóleon a' vezére,
Táboromat maga alatt elszenvedi,
Frigyesektől győzettetni megengedi.
- 45   11.   Akkor térdenállva a' Ferencz császárnak,
Úgymint az én drága kedves apósomnak,
Esedezem, ne hagyja el komor vejét,
a' muszkának megöletni Bonapartét.
- 50   12.   Most, midőn hazámból a' remény kicsala,
Nem tudom, micsoda lélek *sugta* vala,
Hogy ha nincs is a' muszkának ércz kőfala,
De van egy két győzhetetlen őrangyala.
- 50   13.   Miként ugrál, vígan játszik kiki maga,
Megmutatom, hogy ki légyen a' franczia.
Új erővel visszatérek még valaha,
Még valaha valamerre ha ha ha *ha!*

---

46 azt *sugta* [szótagszám]   52 ha ha ha! [szótagszám]

[A' Magyar Nemességnek fel-keléséről, 1797.]

1. Kelj fel Magyar mutasd-meg nagy lelküsed',
Királyodhoz, bús Hazádhoz nagy hivséd',
Ellenséget rettentő vitezsed'.
Hogy nem szánod Országodért ontni véred',
5 Szomszédidnak segítségét most sem kéred.
Mutasd-meg, hogy a' nagy név méltó béred.
2. Mutasd-meg, hogy nem méltatlan Onokája
Vagy Ősidnek, 's hogy azoknak sok példája.
E' hazának még most se' nagy tsudája.
10 Mutasd-meg, hogy most se' kitsiny buzgóságod.
Hogy nagy lelked van, nagy szíved, 's bátorságod.
Dúló ellenségedet bátran vágod.
3. Márs vitézi koszorúkat bőven hányt ott,
Hol a' magyar Hazájáért kardott rántott.
15 Mert azonnal oda lett a' kit bántott.
Érzették ezt követői Mahometnek.
Hatalmas Tsászárjai a' nap keletnek,
Bizonyítják irási sok nemzetnek.
4. Mátyás ellenségeit mind meg-alázta,
20 A' Törököt sok ízben meg-zabolázta.
A' Tsászári Trónust is földre rázta.
Hunnyadinak tsak neve-is rettentette
Azt, kire ő jobb kezébe kardját vette,
Ditsőséges vólt néki járta 's tette.

- 25   5.   Zrinyi sok nagy férfiakat meg előzött,
              Mert bár tőle a' halál el nem mellőzött,
              's ámbár meg győztetett, meg is győzött,
              Nádasdi vezérelvén a' Nemességet,
 30   Mintegy szokásból verte az ellenséget,
              A' Frantziát, Burkust, 's a Németséget.
6.   Hazánk történetiben a' hová nézek,
              Más nem jön szemembe tsak a' nagy Vitézek,
              Rólok kezdek olvasni, rólok végzek.
              Hogy Mársnak fajzati vóltak, azt tanítják
 35   Őseinkről minden írók azt állítják,
              Még ellenségeink-is bizonyítják.
7.   Tehát mi is valahányszor ránk jön a' sor,
              Mutassuk-meg hogy nem szunnyadozunk akkor,
              Hogy bennünk-is van nagy szív, 's buzgó vér forr.
 40   Öld, vágd, ne szánd békességed' ha bolygatja,
              Szabadságod' törvényidet háborgatja,
              Védelmezzed honnyod', légy fia, 's Atyja.
8.   Királyt, Hazát, mindent bóldog karba hozni,
              Melly nagy öröm ezeknek illy jót okozni,
 45   Ne sajnáld hát él'tedet fel-áldozni.
              Indúly azért Honnyunk' híres Nemessége.
              A' nagy égnek vezéreljen segítsége,
              Tetteidnek ditsősség légyen vége.

---

29 ellenséget [értelem] 30 Burkus, 's Nemeséget [szótagszám, értelem] 40 bolgátja [sh.] 42 Atya [sh.] 44 örömi [szótagszám] 45 sajnáld él'tedet [szótag-szám] 46 Hannyunk' [értelem]

Katonaságra biztató Ének.

1. A' táborban jer pajtás,
 Ha meg untad éltedet!
 Ottan lészen jó tartás
 Ott nem kínozod testedet,
 5 Vége leszsz szántásnak,
 Kínos aratásnak,
 Ottan mannát ehetünk,
 Malomban sem kell mennünk.
2. Szőlőt sem kell kapálni,
 10 Hanem tsak éppen szedni;
 Ottan jó bort ihatni:
 Meg sem kell azt fizetni:
 A' bor foly mint a' víz,
 Kiben *van* tokaj íz,
 15 Ottan mihent ásétosz,
 Az Angyal pálinkát hoz.
3. Egygyik Angyal furuglyál,
 A' másik pedig dudál,
 Egyik ismét domborál,
 20 Erre mindenik ugrál,
 Sippal dobbal járnak:
 Hipp hoppot kiáltnak!
 Ha meghevülsz némelykor,
 Készen vár a' Jeges bor.

---

2 éltedet? [sh.] 14 vagyon [szótagszám] 15 ásétozfz [sh.] 22 kiáltanak [szótagszám]

- 25   4.   Felébredvén álmodból;
Kolbászt hoznak konyhából,
Ürmös bor is igen dül,
A' kappan is majd meg süll,
Hajdu káposztával,
30   Jól lakhatsz gantzával,
Kedved tartván sétálhatsz,
Avagy pedig kártyázhatsz.
5.   Ebéd olly mint vatsora,
Még eltelik tíz óra:
35   Angyal néz a' torkodra,
Nem kell annyi korsóra,
Sör bor mint a' tenger,
Ihatik az ember,
Azért pajtás elmennyünk,
40   A' táborban siessünk.

5.

1.   Katonának a' temploma a' pintze a' pintze,
Imádságos könyvetskéje az ittze, *az ittze*.
Katonának vagyon pénze hadd költse, hadd költse,
Tsaplárosné arra való hadd töltse hadd töltse.
- 5   2.   Katonának jól van dolga; mert sóra, se fára
Nints ő néki illyesekre kegyesebb gondja.
Katonának sokszor vagyon igen gyöngy élete.
Akkor vagyon tele rakva gyönggyel az süvege.
- 10   3.   A' katona tudja kiki, hogy ő Isten fia,
Az tarsolyán szép piros szíj neve bagaria.
Kovártélyba nálam lenne nem botsájtánám el,
Tsókot adnék ortzájára úgy mennek vele el.

---

2 az ittze [szótagszám, vö. 6] 12 Tsókot [sh.]

6.

a' Juhász Dall.

- 5   1.   Ha gyönyörűségessen
                      Él valaki illy frissen,
                      Élek juhász a' mezőben,
                      Legelnek nyájim erdőben,
                      az Hegyek' havasiban,
                      's a' vizek forrásiban.
- 10   2.   Mikor a' Nap felvirrad,
                      Súgárival fel-hasad,
                      Juhaimat kieresztem,
                      Legeltetem, kivezetem,
                      Harmatos fűvön járok,
                      Zöld pázsiton sétálok.
- 15   3.   Fülemilék' zengését,
                      Gerlitzéknek nyögését
                      Hallgatom, kik vídámítják,
                      Szívemet is megújítják,
                      Bolond a' ki resteli,
                      Hallgatni nem kedveli.
- 20   4.   Ürge lyukba botomat,
                      Reá tészem bundámat,
                      Szűrömet alám terítem,
                      Testem' reá helyheztetem,
                      Eggyet kettőt aluszom,
                      És jó ízűn megnyúgszom.

---

4 erdőbeu [sh.] 13 Fülemilek' [sh.]

- 25   5.   Kuvasz őrzi testemet,
Nem féltem én lelkemet,
A' nyáj mellett vadra tsatáz,
Ha aluszom, reám vigyáz,
30   Óh gyönyörű szép élet,
Kit az Isten így szeret.
6.   Jobb szeretőm' főzése,
Mint Urak' tsemegéje,
Nem tserélnék meg Urakkal,
35   Sem nagy süvegű Papokkal,
Asztalát felnem válttnám,
azt jobbnak *nem* tartanám.
7.   Királyok' Koronáját,
Nem kívánom páltzáját,
Jobb a' Juhász botom annál,
40   Országok' Birodalmánál,
Már Juhaim sétálnak,
Az akolnál ott hálnak.
8.   Az egész nap hévséget,
És szörnyű melegséget,
Szenvedek sok árnyékokat
45   Híves szeles fúvásokat,
Sétálok dúdolgatva,
Vagy síppal sípolgatva.

---

27 tsadáz [sh.] 36 jobbnak tartanám [értelem]

1. Fel-kél jó hajnalban a' Szántó álmából,
fel-serkenti magát patsírta szavából,
könyörög Istennek szíves indulatból,
Adja szép áldását földi munkájából.

- 5   2. Elsőben a' Szántó nézi taligáját,
igazítja vasát, éles tsorozlyáját,
elébe ragasztja tsikoltos tésláját,
ökrei nyakára fel-tészi igáját.

- 10   3. Azonban jó reggel el-kezdi munkáját,
forgatja szép renddel rendes barázdáját;
szollítja ökreit, szőkését, barnáját,
dúdolya mellette a' szántó nótáját.

- 15   4. Haj villás, haj sudár tsákó szőke, barna,
fordúly hamarsággal tsára barázdába;
Vondogáld az igát a' gazda hasznára,
Tölthesse-meg zsákját szegények' javára.

- 20   5. Ha most keseregve barázdába lépünk.
És sírva a' földbe búza-magot hintünk
De vagyon Istenben olyan reménységünk,
hogy meg-telik nekünk gabonával vermünk.

6. Majd el-hozza Isten a' kedves aratást,
Látunk földeinken nagy sok kereszt rakást,
énekelve tesszük a' kéve'be-hordást,
örömmel végezzük a' kedves nyomtatást.

- 25   7. Titeket pediglen a' zöld legellőre,
Édes ökreim a' szép kies mezőre
Legeltetek ottan szép folyó-vizekre,
Bömbölve legeltek a' ti kedvetekre.

---

1 álmából [sh.] 10 rendel [sh.] 17 barázdába [sh.]

1. A' föld mivelés, 's mag-gondviselés, az én hívatalom,
Erre hív engem a' felső hatalom.
2. Kedves énnékem e' mív Istenem! Mert szép együgyűség,
Álnokság nélkül jár ez a' mesterség.
- 5 3. A' szántás vetés, Mag el-temetés, Nékem azt mutatja,
Mire válik majd testem' állapotja.
4. Mikor sírjában mint barázdában, Mint mag el-vettetik,
's föld göröngyöktől majd bé-fedettetik.
5. Én azért élvén; 's földem' mivelvén: Mint tsak ezt forgatom,
10 Jobb gondolatra magam' nem adhatom.
6. Áld-meg dolgomat, Szép szántásomat, Édes jó Istenem!
Mert reménységem' tsak te benned vetem.
7. Szántott Isák-is, Tölt ott a' sok zsák-is, Száz annyi terméssel,
Adj elégedest nékem a' kevéssel.
- 15 8. Mikor kell jóvel, Tsendes essővel, Öntözd meg földemet,
Hogy ki-vehessem abból kenyereimet.
9. Segíts hogy szépen, 's illendőképpen, Hajtsam a' marhákat.
Ne sújtsam 's szidjam-meg szegény párákat.
10. Mert Igéd mondja: Igaznak gondja, Van barma éltere,
20 Kárt hoz a' gonosz kegyetlenségére.
11. Mint gyeppel zöldnek, És tarlós földnek, Szükség
a' fel-törés;
Szint úgy énnékem a' bünből meg-térés.

---

2 hívt [!] engemet [szótagszám] 22 téres [sh.]

12. Azért Ígéddel, És Szent Lelkeddel, Lágyíts-meg engemet,
Vedd el elébbeni nagy keménységemet.
- 25 13. Hogy Ígéd' magvát, Mint lelkem' savát, Szívemben vehessem,
's annak gyűmölsét bőven teremhessem.
14. Az aratáskor, Éltem' végekor, Takaríts tsűrödben,
Adj lelkemnek részt örök örömödben.

9.

A' Paraszt' Bóldogságáról

1. Nintsen szerentsésesebb a' paraszt embernél,
Mert bóldogabb sorsa minden mesterségnél;
Nem tserél Urakkal.
5 sem gazdag Papokkal,
Jobb dólga ezeknél.
2. Nem félti a' pénzét, nem félti jószágát,
Az ellenség ellen nem őrzi országát,
Azért békességben,
10 nyugszik tsendességben,
Vígasztalja magát.
3. A' paraszt Urakat tarttja Királyokat,
Tarttja a' Papokat, tarttja Deákokat;
Tarttja Katonákat,
15 tarttja kóldusokat,
És a' gazdagokat.
4. Ha paraszt nem vólna, ha ő nem szántana
Kenyerünk nem vólna, ki-ki úgy koplalna,

---

24 [szótagtöbbletes sor]

- 20 Ha ő nem kapálna,
torkunk meg-száradna,
Ez nagy kint okozna.
5. Római Tsászárok az ekét fel-vették,
Királyságok helyett azt igen *kedvelték*,
Mert látták javait,
és sok jövedelmét,
25 Azért-is kedvelték.

10.

A' Paraszt Ember' keserves Éneke.

1. Vagyon hazánkban két gonosz Ember
a' portzió Pál- és Forspont Péter,
ez a' portzio mindent földhöz vér;
Forspont pediglen ökröt lovat *kér*.
- 5 2. Ez az portzió mitsoda Ember,
Lovon jár kiált gib mein pfert hober,
házamban bé-szál, Ágyamban hever,
magamat pedig hidegre ki-ver.
- 10 3. A' portzióért mindent el-adtam,
örökségemet zálogban hánytam,
rongyos botskorban alég maradtam,
öt hat hét rívó gyermek van rajtam.
- 15 4. Két kasza kövöm egy tsép hadaróm,
Egy fa tarisnyám, egy som-fa botom.
semmim sinsen több, még-is úntatom,
a' portzióért exequáltatom.

---

ad 9: 22 nevelték [értelem]

ad 10: 2 Páter [sh.] 4 lovat [értelem, rím] 13 hadarom [sh.]

- 20   5.   Két tulkom vala azt-is meg-ölte,
bunta ketskémét taval meg-ette;
leg-jobb disznómat szekérre tette,
a' tikjaimnak Nyakokat szegte.
- 25   6.   Falunkban bé-száll, kiáltya *Birát!*
hozzák-meg mindjárt minnyájan *taksát*,
Forspont pediglen üti a' polgárt,
ha nem megy hamar meg-adja *diját*.
- 30   7.   Én-is az előtt szép tzipót ettem,
más szántó földén kalászt nem szedtem,
a' portzióért búzát fizettem,
zabból kalátsot bizony nem ettem.
- 35   8.   Fogjuk-meg koma ezt a' portziót,
vessük *lántzra* az exekutriót,
a' ki minékünk nem hoz semmi jót;
ne mondja hazánkban ezután berdót,
9.   Vedd-el Ur Isten rólunk e terhet,
vesd-ki hazánkból e' rosz két embert,
a' portzió Pált, és Forspont Pétert,
tehessünk még egyszer ökörré 's lóra szert.

11.

1.   Én vagyok a' Petri Gujás,
Én őrzöm a' Petri Guját,
A' bojtárom a' Gujánál,
Magam vagyok a' rózsámnál.

---

18 bunda [értelem] 20 szedte [sh.] 21 a' Birát [szótagszám] 22 a' taksát [szótag-
szám] 24 a' díját [szótagszám] 29 eszt [sh.] 30 a' lántzra [szótagszám] 36 [szótag-
többletes sor]

- 5   2.   Nem úgy van most mint az előtt,
Sár van a' mi Kapunk előtt,
Által mennék, de nints erőm,
Tsak úgy nevet a' Szeretőm.
- 10   3.   Mennyünk-fel a' lapanyakra,
Nézzünk széjjel a' Gujába,
Nintsen e' kár a' marhába,
Nintsen e' kár a' marhába.
- 15   4.   Fel-mentünk a' lapanyakra,
Széjjel néztünk a' Gujába,
Nints semmi kár a' marhába,
Nints semmi kár a' marhába.
- 20   5.   A' gotaji hegyes halom;
Körül legeli a' barom;
Töltsél innya én galambom,
Nintsen kedvesebb Gyémántom.

12.

1.   Hej Pajtás be nevetem,
A' Világ' bolondságát,
Nem adnám érette,
Persi' Majorságát.
- 5   2.   Tsendessen eszem 's iszom,
Senkivel sintsen Pöröm:
Minden Pásztor társam,
A' leg-jobb emberem.
- 10   3.   Egy karaj kenyéremet,
Egy darab szalonnámat,
Ha meg-eszem félre,
Vágom a' kutsamámat.

- 15   4.   A' gondok nem hervasztyák,
Mosolygó két ortzámat.
Fűtyűrésze szívom,
Kis kurta Pipámat.
- 20   5.   Ki-megyek majd ujolag,
Magamnak furuglállok,
Gyenge nyájom után,
Dudolva sétálok.
6.   Majd délre ha jól lakik
A' nyájom haza megyek,
Egy két dézsa tejet,
Persikémnek fejek.
- 25   7.   Árnyékkal kedveskedik,
Minden hárs bikfa gyertyán
Maga a' természet,
Kanapét rak aláam.
- 30   8.   Nints szükség Patikára,
Inkább van Zsuzsikára,
Túrót vaját nyomó,
Gazdaasszonykára.
- 35   9.   Hej ez a' mi Templomunk,
Hej Pajtás a' természet,
Mellynek pompás fala,
Nap-kelet 's enyészet.
- 40   10.   Nints olyan gyönyörűség,
Hej heted hét Országom,
Mint minékünk tseveg,
A' nagy bikfa-ágon.

---

15 Fűgyűrésze [sh.] 21 jó [sh.] 24 Persikimnek [sh.] 30 Zsuzsikám [szótagszám,
rím] 32 Gazdasszonykára [szótagszám] 38 hetet [sh.]

11. Nints olyan szép muzsika,
Hej *heted* hét országon;
Mint minékünk tsengett,
Ott a' bikfa ágon.
- 45 12. A' gyilkos a' Tolvajok,
Soha nem fér be hozzánk,
Ha tsak a' farkasok,
Nem ütnek mi reánk.
- 50 13. Hej amaz az én rózsám,
Hej ama' hosszú szűrben,
Szép Aszszony' jószágát,
Örzi a' mezőben.
- 55 14. Hej amaz az én rózsám,
Hej ama' nagy bundába,
Juhokat hajtogat
Ama' barázdába.
- 60 15. Hajtsad előre rózsám,
Hej be nehezen várom,
Piros két ortzádat,
Tsókolni kívánom.
- 65 16. Mert olyan vagy te rózsám
Hej *mint* az engedelem
Piros két ortzádon
Jádszik a' szerelem.
17. *Hej* Juh fére a' Juhász
Héj rét oldalra gulyás
Ez az én galambom,
Zsíros inges gatyás.

18. Egy szóval Paraditsom
A' Pásztor' tanyája,
Mert oda el nem hat
A' Világ' lármája.

13.

1. Nem bánom hogy parasztnak születtem,
Csak azért hogy Gulyássá lehettem,
Eb cserélne cserép palotával,
Vagy életet köszvényes nagy úrral.
- 5 2. Kis királyság így is állapotom,
Igazgató törvény bunkós botom,
Országom az egész barom járás,
Nagy Potentát egy révbeli Gulyás.
- 10 3. Hat bojtárnak vagyok fejedelme,
Így tisztelnék, Gazdúram őkelme,
Guja keríti bé cserepemet,
Hat komondor estrázsál engemet.
- 15 4. Magamban is helyén van a' lélek,
Sem zshivántól sem vadtól nem félek.
Ha szegény is de magamé vagyok,
Szolgálatban szabadságért állok.
- 20 5. Mikor Jobbágy gyűjt, 's kaszál azt mondom,
Úr dolgára nincsen semmi gondom.
Feles fűvel vagy arató részszel,
Nem gondolok könnyebb élni készszel.

---

1 parasztá [sh.] 2 ezért [sh.]; Gulyásá [sh.] 8 Patentát [sh.] 10 Gazdaúram [szótag-szám] 20 könnyeb élui [sh.]

6. Az a' kötelességem' törvénye,
Hogy ha sok is gazdám' keresménye,
Azt kihordjam négy ökörrel télen,
's megetessem a' cserén könyéken.
- 25 7. Van ég alatt lakni bátorságom,
Városinál nagyobb szabadságom
Mást nem bántok, engem se bántson más,
Haj! be bődög egy révbeli Gulyás.
- 30 8. Nem veszek rám posztó köpönyeget,
Ázás ellen ha zápor fenyeget,
Ki fordítom a' bundámat szőrrel,
Vagy készülök a' galléros szűrrel.
- 35 9. Ha látom a' fergeteg idejét,
Begyűröm a' süvegem tetejét,
Csak úgy nézem az időt alólla,
Még a' jég is vissza pattog róla.
- 40 10. Becsülöm a' pásztori gúnyámat,
Nem cserélem szűrömet bundámat
Tekintetes úr *déc*z bundájával,
Sem plébánus reverendájával.
- 45 11. Gazdaságra nincs semmi szükségem,
Van *egés*ség *ához* eleségem,
Hord a' gazdám jó heti kenyeret,
Főzelékkel szalonnát eleget.
12. Nem kell, nincs is, sok drága podgyászm,
Vetett ágyra kis székről nem mászom,
Édes anyám szoktatott patkára,
Nem is vágyok soha vetett ágyra.

---

30 Az és [sh.] 39 eléc [sh.] 40 reverédájával [sh.] 42 egéségem az [szótag-
szám] 47 szoktatot [sh.]

- 50 13. Még azt mondják nincs asztalom, székem,
Bárónak sincs annyi mint énnékem.
Enyim minden halom, 's álló partya,
Eszem iszom mikor kedvem tartja.
- 55 14. Ha tarisznyám vetem a' vállamra,
Velem jár 's kél az élés kamara,
Bogrács veder szolga-fa fakanál,
Minden enyím *mi* is kell több *annál*.
- 60 15. Azért élek jól mint hal a' vízbe,
Vendégség van minden nap négy ízbe,
Még sem szerzek gyomor görcsöt véle,
Mert a' trakta mindég csak egyféle.
- 65 17. Ha látom hogy nincsen semmi hibám,
Alám gyűröm bőr széknék a' bundám.
Izik tűznél kenyeret pirítok,
's *rá* fanyársról szalonnát pirítok.
- 70 18. Délbe ha kész bográcsos ebédem,
Körül ülik vélem a' cselédem,
Úgy jól lakom fordított kásával,
Mint egy Goróf hús, harmincz *tájl*ával.
- 75 19. Ebéd utánn három jön az álom,
Gyepen *vetett* ágyamat találom,
Jobban nyukszom Bokrok árnyékában
Mint beteg úr fű szeres ágyában.

---

53 válamra [sh.] 55 vedér [sh.] 56 de mi [szótagszám]; ennél [rím] 68 ráfanyársról [sh.] 70 vél [sh.] 72 Gróf [szótagszám]; tájával [sh.] 74 veled [sh.] 75 árnyékába [rím]

- 80 20. Hevertemből ha kelek frissülve,
El ballagok danolva fütyölve
Gújámat sétálva legeltettem,
Az itató kúthoz térjengetem
21. Víz méréssel mozgatom testemet,
Meg újítja víz mérés éhemet,
Majd tarhonyát eszem vatsorára
Osztán *tűz* mellett gyújtok pipára.
- 85 22. De azért, hogy így együgyűn élek,
Szép szint erőt pappal sem tserélek
A' mely uram nem hiszi tisztelem
Tessék *gyepen* meg birkozni velem.
- 90 23. Bevan a' két szűröm újja kötve,
De nem tudod pajtás mi van benne,
Az egyikbe atzél kova tapló
A' másikba száz forintos bankó.
24. Ha megúnom magam a' pusztába,
Kapom magam megyek a' csárdába,
95 Parancsolom a' korcsmárosnének,
Hogy hozzon bort a' bor ivójának.
25. Azért mondják nékem az irígyek,
Ihatom bort, mert loptam eleget.
Kurvazannya! azt felelem vissza,
100 Hogy van annak, aki meg nem issza.

---

78 balagok [sh.] 79 legeltettem [sh.] 80 térjengetem [sh.] 81 mérészel [sh.] 84 jó
tűz [szótagszám]; mellet [sh.] 88 gyepen [sh.] 89 kötve [sh.] 91 kava [sh.]

26. Ha bő ingem gatyám széltől lobog,
Jány mellében értem szive dobog,
Inkább *őlel* mint Pesti Gavalért
Híjába fitoktat néki tallért
- 105 27. Szeretőm a' kortszmárosné lánya,
Nem ér azzal ezüst aranybánya,
Angyal Pannikámat el is vészem
Hires neves Gújasnévá tészem.
- 110 28. Bár más szegödjön ennél jobb bérre
Bábolnára vagy Mező hegyesre
Mi megélünk Révbeli pusztában
Erdős János Úr szolgálattyában.
- 115 29. Mert annak ád *Isten* akit szeret,
Illy jó gazdát s' ilyen jó kenyeret,
Házamban is ez az utolsó sor,
Haj be boldog egy Révbeli Pásztor
- 120 30. A' paripám száz forintos fakó,
Repül szintúgy szikrázik a' patkó
Az is mint én igaz magyar fajta,
Nyulat is elkorbátsolom rajta.
31. Még azt mondják hogy én szegény vagyok,
Pedig tudják hogy én Báró vagyok,
Olyan az én ebédem s' vatsorám
Mellé ülhet mind a' két Vitzespán.

---

102 melyében [sh.]; a' szive [szótagszám] 103 ötlet [sh.] 105 leánya [szótagszám] 107
Pandikámat [sh.]; veszem [rím] 108 nemes [sh.] 109 job [sh.] 110 mező [sh.] 112
szolgálattyában [sh.] 113 's izén [sh.]; akkit [sh.] 116 Revbeli [sh.]

14.

1. Apám ki vólt nem tudhatom,
Mert senkire sem foghatom.
Hogy hol 's mikép születtettem;
Mind eddig ki nem vehettem.
- 5 2. Elég hogy minap mondották,
Titkon tudtomra úgy adták,
Hogy Uram Atyám' nagy neve,
Írásban légyen bétéve.
- 10 3. Az Tituláris nagy Tárban,
És hogy nyugszik tzifra Házban,
Apámot így nem ismerem.
Senkire fogni nem merem.
- 15 4. Az Anyám vólt Regl fló.
Augspurgban Taliga toló,
Hetven kilentz gyermeke vólt,
Nyóltzvanadikával meghólt.
- 20 5. Talán még meg nem hólt vólna,
Még most-is Taligát tólna,
De, sok krajtzer virslit evett,
És attúl mindgyárt rosszszul lett.
6. Egy vén parókást megtsudált,
És attúl mindjárt hólttá vált,
Kiadta végső szándékát,
Reám hagyta az Taligát.

---

11 ismérem [rím]

- 25   7.   Biz én a' tolást meguntam,
                  Augspurgból Bétsbe ballagtam,
                  Ott voltam egy kis ideig,
                  Vagy tizenkét esztendeig.
- 30   8.   Tüstént én vargává lettem,
                  Kezembe árt 's tsiriszt vettem,
                  Meisterstiknek kezet adtam,
                  Mint más nála meg-maradtam.
- 35   9.   Osztán hogy felszabadúltam,
                  Meszsze vándorlani indúltam,
                  A' bölts ember semmit nem ér,
                  Ha experientziával nem bír.
- 40   10.   Az Apám mester ember vólt,
                  Mind örökké taligát tólt,
                  Én eztet akkor megtudtam,
                  Mikor már fölszabadúltam.
11.   Neve vólt ugyan Gazpéter,
                  Azért-is vólt nagy gazember,
                  Ha igaz ember lett vólna,
                  Már most taligát nem tólna.
- 45   12.   Mindenikkel öszve vesze,
                  Egy *pénz ára* sem vólt esze.
                  Sok Oskolát kitanúlta,
                  Tólni az taligát tudta.
- 50   13.   Principista Grammatista,
                  Syntaxista, Conjugista,
                  Már eztet mind kitanúlta,
                  Tsak egy vólt benne a' hiba.

---

34 [szótagtöbbletes sor] 46 pénzára [sh.]

- 55   14.   *A Poesist kivakarta,*
                  Retorikát megzavarta,
                  Tanítók mikor ezt látták,
                  Az Oskolából kitsapták.
- 60   15.   Óh te elhagyattatott Bandri,
                  De lóg nagyon jemu Prundri,
                  Jaj most néked szegény fejem,
                  Averu vám teráz zmrznyem.

15.

- 5   1.   Oskola-mesterré bánom, hogy lettem,
                  a' Szabóságomat félre vetettem,
                  mellyért három esztendőket,
                  mint Inas tölték időket,
                  De már el-felejtektek *én* mindeneket.
- 10   2.   Ha Korusba megyek, semmi nótám nints,
                  Orgonát nem-tudok, énekem jó nints,
                  a' Papom-is meg-vétkezik,
                  a' Misében felejtkezik,
                  miként húzom számat, sokan azt nézik.
- 15   3.   Ha érdemes halott esik helységben,
                  ottan el-hivatnak éjjel éjfélben.
                  már reggelre el-rekedek,
                  nappal mint borjú bögetek,
                  tisztességesen sem énekelhetek.

---

ad 14: 53 Poesist [szótagszám]; kikavarta [sh.]

ad 15: 5 mindeneket [szótagszám]

4. Ha fizetést kérni megyek falúban,
alig teszem lábom bé az ajtóban,
Gazda mondja, nem-éremlem
a' fizetést, én szégyellem,
20 ortza pirúlással tovább kell-mennem.
5. Haza megyek, otthon sír Feleségem,
fülében ment néki betstelenségem,
mondgya mennyünk más helységben,
25 tanuljúnk-meg Énekekben,
talán lészünk ottan jobb betsületben.
6. Minden javasolja, hogy az Orgonát
tanuljam-meg, vele edgyütt az kótát,
de az újjom nem-jár *arra*,
értelmem sints az Kótára,
30 azért jútok immár Feleség búra.
7. A' Nemes Tzétől-is *már* el-bútsúztam,
mesterség darabot ámbár meg-adtam,
Többet vissza nem-fogadnak,
ha instállok pirongatnak,
35 a' Tzéh-mester mondgya, botokat adnak.
8. Sokat gondólkodtam, útra indúltam,
én ollyat mint magam tsak tudakoztam,
mondják nekünk-is mesterünk
vagyon, Takáts énekesünk,
40 bé-megyek szobába ebédhez ülünk.
9. Látom Oskolában a' Szövő-széket,
Legények mind Szőnek, a' kényetsöket
kérdem vané betsületed,
Mester pajtárs eledeled?
45 mondd meg, miből vagyonn jobb kereseted?

---

25 jobb [sh.] 28 erre [rím] 31 el-bútsúztam [szótagszám] 40 szobába [sh.] 45 mond [sh.]

- 50 10. Takátsból lett Mester *énnékem* mondja,
ö néki-is szintén úgy vagyon dólga,
semmi betsülete nintsen,
mivel Deáksága nintsen,
Orgona szép ének, Korusba nintsen.

I. 5. Moralizáló versek és énekek

16.

[NYÚL ÉNEKE,
Mellyben a' maga nyomoruságát siratja, és ártatlanságát
kinek-kinek eleibe adja.]

Az ö-maga tulajdon Nótájára.

- 5 1. A' Nyúl Vetemények közt fülel;
A' Vadászok keresik széllyel,
Bokros helyeken futosnak,
Teli torokkal kiáltnak,
Hajlala! Hajlala!
- 10 2. Az Urak-is együtt nyargalnak,
És egy akarattal vigyáznak:
A' szegény Nyúl tsak meg-nem fül,
Magában-is sokat búsúl
Dolgáról: Dolgáról,

---

ad 15: 46 Mester mondja [szótagszám]

ad 16: 1 Vetemény [szótagszám] 9 Megában-is [sh.]

- 15   3.   A' kopókat néki botsátják,
Ha Nyúlát lelnek, meg-úgatják;
Azonban a' kürtöt fújják,
Futnak 's ugatnak a' kutyák,
Tartozzál: Tartozzál.
- 20   4.   Hallván a' Nyúl, hogy már kürtölnek,
Sűrűjít nézi az Erdőnek,
Hegyek, Völgyek *resonálnak*:
Szaladj, kuvaszok ugatnak,
Utánna! Utánna.
- 25   5.   Szalad, ugrik, méri a' hegyet,
Féltében nem találhat helyet,
Dombon áll, jaj! minden felől,
A' sok kutyák utól 's elöl,
Rohannak: Rohannak.
- 30   6.   Törvényt óhajt, 's bizonyos napot
Rendel, reménlvén szabadságot;
Maga ügyében Prókátor,
Mint valamelly jeles Actor,
Forgódik: Forgódik.
- 35   7.   A' szokott törvényre appellál,
Ártatlanságáról protestál,
Illetlen dolognak lenni,
Kezdé nagyon kiáltani:
Halljátok: Halljátok.
- 40   8.   Miért a' Városban engemet
Gyülölnek? Nem tudom vétkemet,
Vizzel élek, húst nem érzem,
Az Uraktól el-sem vészem
A' jó Bort: A' jó Bort.

- 45 9. Lettem e' világra szép helyben,
Anyámtól meg-kedvelt Erdőben,
Jámborságomról senkinek,
(: Jól tudják azt minden rendek :)
Nem szólok: Nem szólok.
- 50 10. Soha senkit bé-nem vádoltam,
Álljon-elő, ha kit meg-tsaltam:
Nem ártottam én árvának,
Nem téptem senki fijának
Haját ki: Haját ki,
- 55 11. Áros embereknek károkra
Nem igyekeztem halálokra;
Utokat meg-nem állottam,
Marhájokat el-nem vontam,
Tolvajúl: Tolvajúl.
- 60 12. Házasúlandó embereknek,
Menyaszszonynak és Völegénynek,
Forgok gyakran elméjekben,
Kik búsúlnak még setétben
Nyúl húsról: Nyúl húsról.
- 65 13. Semmi madárnak nem ártottam,
Tojását soha meg-nem rágtam,
Mert a' jóság arra viszen,
Jobb maradjon hasam éhen
Jámborúl: Jámborúl.
- 70 14. Miattam lehetnek békével,
Pulyka, kakas, tyúk, lúd, réztével;
Bokor alatt hogyha nyugszom,
Hortyogás nélkül aluszom
Mint az holt: Mint az holt.

- 75 15. Káposztás-kertbe ha bé-mentem,
Ökör módjára ott nem ettem;
Apródonként tsipdegeltem,
A' rossz ló-tetünél tettem
Kisebb kárt: Kisebb kárt.
- 80 16. Szőlő levelet hogyha ettem,
Vagy egy gerezdet meg-büzlöttem,
Ezzel éhségem nem múlt-el,
Még-is üznek, szaladnom kell,
Szegény Nyúl! Szegény Nyúl!
- 85 17. Szerentsétlen én mit vétettem?
Törvény-széken kivel perlettem?
Még-is annyin intselkednek,
Kergetnek, üznek, lödöznek
Mint lopót: Mint lopót.
- 90 18. Ló tserélésben nem forgottam,
Soha senkijét el-sem loptam,
Állyon-elő bár a' Szamár,
Lett-é néki valami kár
Miattam: Miattam.
- 95 19. Az Urak halálra keresnek,
Az Udvariak-is tsak lesnek,
Szerzetesek, Király, Papok,
Ebek, Nemesek, Parasztok
Gyülölnek: Gyülölnek.
- 100 20. Uram! mit vétettem ellened?
Mivel boszontottalak téged'?
Árúztatásba nem estem,
Jószágodat sem kerestem
Hamisan. Hamisan.

- 105 21. Nintsen Oroszlán természetem:
Senki testében kárt nem tettem:
Az árvát nem búsítottam,
Senkit még artzúl sem tsaptam
Farkammal: Farkammal.
- 110 22. Király ellen én nem hartzoltam,
Sem Országát nem pusztítottam,
Vég helyét nem ostromoltam,
Táborára sem rohantam
Fegyverrel: Fegyverrel.
- 115 23. Szerzetesnek én mit vétettem?
A' szegénységet meg nem szegtem,
Mert énnékem minden kintsem,
Kurta farkam 's vékony bőröm,
Szegénység! Szegénység.
- 120 24. Ti-is Vitézek miért üldöztek?
Talám bátorságot kerestek:
Mérészségre valót letek,
Magatoknál ha viseltek
Nyúl szívet: Nyúl szívet.
- 125 25. Bottal rám Paraszt mért jöttél?
Talám te-is Nyúl húst ehethnél?
Inkább telik káposztával,
Mint Nyúl ösztövére húsával
Az hasad: Az hasad.
- 130 26. Az Udvariak-is kergetnek,
Minden bokor alatt keresnek:
Ki ki azon serénykedik,
Hogy Urának kedveskedjék
Nyúl hússal: Nyúl hússal.

- 135 27. A' Papoktól-is igen félek,
Mert fekete lévben szeretnek:
Nyúznak, ölnek, sütnék főznek,
Tömjén nélkül el-temetnek
Hasokban: Hasokban.
- 140 28. Ha kinek kezébe akadok,
Soha *én* meg nem szabadúlok:
Nyomorúság én életem,
Tsak nem hasad ketté szívem,
Féltemben: Féltemben.
- 145 29. De még a' Deák-is reám tör,
Néki-is tetszenék a' Nyúl bőr:
Mit téssz véle? Irásidnak,
Sem Doktori *gradus*idnak
Nem használ: Nem használ.
- 150 30. Nem kérem szalonnás tógáját,
Papirosát, könyvét, tentáját;
Sőt ha vészi, 's belé teszi,
Gallest böven adok néki
Mindennap: Mindennap.
- 155 31. Elevenen hogyha el-fognak,
Gyermekeknek kezekbe adnak,
Éjjel nappal sivok, rivok,
'S kalitkában lakdogalok,
Mint fogoly: Mint fogoly.
- 160 32. Játékokban én kárt nem tettem,
Kotzka, kártyához nem értettem
Eltemben egy batkám sem vólt,
Játékhoz-is kedvem meg-hólt,
Szegénynek: Szegénynek.

---

137 Soha meg [szótagszám]

- 165   33.   Tsigát ostorral én nem tsaptam;
Golyóbisokon én nem kaptam;
De még laptát sem ütöttem;
'S apró golyóbist hintettem
Futtomban: Futtomban.
- 170   34.   Soha koszorut én nem üztem,
Tekétől, és bajnoktól féltem:
Tsak Erdőkben idestova,
Mint a' szegény ember lova
Kullogok: Kullogok.
- 175   35.   A' Sidók-is utánnam vannak,
Piatzon egy Nyúlat ha látnak,
Meg-vészik, és ha nem többet,
Fordítják szegény bőrünket
Hasznokra: Hasznokra.
- 180   36.   Mondd-meg Czigány, hogyha valaha,
Sátorodra mentem orozva?
Szalonnát soha nem ettem,
Gyermekidtől el-sem vettem
Kontzokat: Kontzokat.
- 185   37.   Uton-járót el-nem árúltam,
Hogyha valamellyet-is láttam,
Kalauzúl elől mentem,
(Mint tudjátok) el-siettem
Dolgomra: Dolgomra.
- 190   38.   Medve, Párdutz, Hiuz és Róka,
Nem barátkoznak velem soha;
Oka ennek a' kevélység,
'S vélek szültt ragadó vétség,
Mit tégyek: Mit tégyek.

---

162 Golyobisokon [sh.] 172 vagy egy [szótagszám]

- 195   39.   A' Farkasok-is rám fogokat
Készítik, és nyalják állokat:
Holló, Sas, és Füles Bagol,
Mindenütt utánnam huhol,
Jaj nékem! Jaj nékem!
- 200   40.   Mért ugattok rám ti-is ebek?
Oroszlány nem vagyok, mit féltetek?
Hiszem engem' ejt egy levél,
Kit a' fán meg-indít a' szél,
Kétségbe: Kétségbe.
- 205   41.   Futok, de én azzal nem növök,
Ha üznek hátra sem nézhetek.
A' kutyák ha hozzám kapnak,
Míglén épen el-nem fognak,
Szaladok: Szaladok.
- 210   42.   Távol a' vadász hogyha meg-lát,
Tapsolván mondja: fogtam prédát;
Nézek kétfelé ha látok
Bokros helyt, és oda futok,
Nem félek: Nem félek.
- 215   43.   Ha bátorságos hely, meg-nyugszom,
Fáratt lábaím talpát nyalom;
Hogy bőrömet haza-hozták
A' hartzról, 's oda nem hagyták,
Köszönöm: Köszönöm.
- 220   44.   Nyomorúlt hát szegény valóba,
Kinek nem volt, 's nints haragossa:
Száma nincs ellenségimnek,
Kik naponként ütnek 's üznek
Erösen: Erösen.

---

210 felek [sh.] 212 lábam [szótagszám]

- 225   45.   Még-is szaporítván beszédét,
Alig forgathattya már nyelvét,
Jó módjával agaraktól
El-szaladván, 's vadászoktól
Örömmel: Örömmel.
- 230   46.   Jutván az Erdőnek szélire,
Fordítá szemeit az hegyre,
Vadászoknak 's agaraknak
Köszöné barátságoknak
Ekképen: Ekképen.
- 235   47.   Betsületemre már tinéktek
Ezt fogadom híres Vitézek:
Eletemet meg-jobbítom,
Húst nem eszem, 's bort nem iszom
Hóltomig: Hóltomig.
- 240   48.   Végső bútsúmat már vegyétek,
Békével már haza mehettek:
En Urak palotájiba,
'S pásztorok kunyhotskájiba
Nem mégyek: Nem mégyek.
- 245   49.   Senkivel már nem társalkodom,
Mint Remete egyedül lakom,
Erdők sűrűjiben élek,
Mert emberek között félek
Haláltól: Haláltól.
- 250   50.   Futásomban néked engedtem,
Ha mit féltemben el-ejtettem;
Jó Vadász prédát nem fogtál,
Hanem hol mi Nyúl szart láttál,
Tijéd az: Tiéd az.

A' jó Szerencsének Irigylői ellen irattatott egynéhány
MAGYAR VERSEK,

Mellyeket ha valaki jól meg-olvasand, világossan által láttya,
és meg-tudgya, hogy a jóknak mindenkor (és kik) legyenek irigyi,
és helyes mondás szerént

Virtutis comes invidia, plerúmque bonos insectatur.

1. KI ki az mit szeret kedves az annál,
kedvesb ö magányit nyomó aranytól,
mert minden öröme s kedve abban áll,
vig mikor vele van, mord mikor el-váll.
- 5 2. Böcsülettel való egy más szeretés,
senkit meg nem sértő tréfa-nevetés,
barátságban állo hivság követés,
ki mondhat rám átkot, szememre vetést.
- 10 3. Ki az bün nélkül van vessen rám követ,
Eva almájából valaki evett,
apró vétek nélkül senki sem lehet,
de nem érdemli meg a' dühös nevet.
- 15 4. Talál az irigység nem kétlem okot,
még a' Nap fényben-is keress ö mocskot,
a' sok hamis nyelvre ki vét lakatott,
ugatni tartyák az Komondorokot.
- 20 5. Többire mind olyan szembe jó veled,
azt tudnád majd söpri le-ülő helyed,
mihelyt meg-emészti darab kenyered,
azonnal mocskollya ártatlan fejed.

---

1 ki mit [szótagszám] 2 még annyi [sh.] 3 öröme és [szótagszám] 4 mert [sh.] 10
evet [sh.] 15 nyelv néki [sh.] 19 kenyered [sh.]

6. Fel-hörpenti gyakran nálad a' levét,
akkor hizelkedik fujja a' követ,
mást gyaláz *azt* mondgya hogy nem hágy téged,
hazud, mert irigyli jó szerencsédet.
- 25 7. Éllyenek mind azok a' kik igazok,
pirullynak a' sok irigy hazugok,
el ne felejtse nek minket amazok,
kiket mi szeretünk minket-is azok.

18.

1. Szerentsével a' kinek van Frigye,
szaporodik annak az irigye,
ezt én tölem bár minden el-hidgye,
söt meg próbált igaz gyanánt vegye,
5 minden meg engedgye,
szívében fel-tegye,
ej ej szerencsének támad sok irigye.
2. Mert valakit vig örömben látnak,
10 *ott* az alá nagy mélly vermet ásnak,
irigylői *a'* szépen járásnak,
de azért hogy ők úgy nem járhatnak,
mint ebek ugatnak,
újjal mutogatnak,
ej ej *nincs* fulánkjak ugyan nem árthatnak.

---

ad 17: 21 gyakran [sh.] 23 gyaláz mondgya [szótagszám]

ad 18: 4 gyanánt [sh.] 9 az [szótagszám] 10 ott a' [szótagszám] 13 mutatnak [szótagszám] 14 nincsen [szótagszám]

- 15   3.   Melly dologban kinek nincsen módgya,
              úgy utállya s' mindgyárást azt mondgya,
              ha mit tud s' hall azt ő böven tóldgya,
              imit amott mindennek ki adgya,
              hazugsággal folgya,
 20   beszédét mert tudgya,
              ej ej mert ki tesz ki a' lapátnak vége.
4.   Hozza sűgorodik az olyanhoz,
              pűsögetve mint szoktak a' lóhoz,
              kenyeret teszi akkor turóhoz,
 25   igen köti ebét a' karohoz,
              sok példát elő hoz,
              hogy ő jól tud ahoz,
              ej ej mit vehet ki tűled azon nyomozz.
5.   Szép szint mutat hozzád mindenekben,
 30   alázatos mint Farkas veremben,
              azt gondolnád nincs mássa megyében,
              de belé űll csak hamar a' vizben,
              meg-gyűz két színében,
              árkot és elődben,
 35   ej ej *meg is kötöz* ellenség képében.
6.   Gyökeret vert benne az ó kovász,
              hálojával Ember után halász,
              tarisznyát ráz előtted mint lovász,
              ha mit vehet tőled, azon horgász,
 40   sűrűkassal csikász,
              te sűrűdön rákász,
              ej ej jó hiredben mint mérges pók meg-mász.

---

26 hozz [sh.] 34 áss [sh.]; elődbe [rím] 35 meg-kötöz [szótagszám] 36 ő [sh.] 37
 halasz [sh.] 41 ruházz [értelem]

7. Illyent azért a' ki vesz eszedben,
 Kigyót tartasz akkor kebeledben,
 45 ha mézzel kínál-is jó kedvében,
 méregnek tarcs, ne vágyj effelében,
 meg-probáld elsőben,
 ha meg-éred egyben,
 ej ej válogatván hidgy-el beszédében.
- 50 8. Róka hájjal kenték meg a' sarkát,
 az hól fejért keres, mutat tarkát,
 bár meg ne ölly előtte egy szarkát,
 vagy el ne vágd az ebednek farkát,
 csak pöki a' markát,
 55 de meg-ássa árkát,
 ej ej Riskásának mondgya a' Tartarkát (Pohánkát).
9. Életedben ki voltál illy ravasz,
 fergeteget hajtson rád a tavasz,
 házad elől ki-dűllyön a' támasz,
 60 valahol jársz ugasson a' kuvasz,
 mint a' töke meg-aszsz,
 mert hamissat mondasz,
 ej ej a' mit nem tudsz, azzal-is ragalmaszsz.
10. Csak Tékozló a' parasztból lött Ur,
 65 mint kötözöt disznó gyökeret tur,
 mint vakondok gannéjos földet fur,
 egy két pénzért majd kecskét-is meg-fur,
 mint a' kigyó fulankjával meg-szúr,
 tetüt illet a' túr,
 hegedüse a' húr,
 70 ej ej rosz nyelvével valamit látt meg-fúr.

---

43 eszében [sh.] 46 vágja [sh.] 51 herefss [sh.]; mutat ott [szótagszám] 58 rád [szó-
 tagszám, rím] 59 a' házad [szótagszám]; ki-dűllyon [sh.] 68 tör [sh.]

11. Nincs tanácsa noha ő nagy agyu,
de még-is szöll nyelve mint az ágyu,
azt tudgya *ökör* ikra, *rák* fadgyu,
a' vén Aszszony csak süsd ki pattantyú,
75 fejér madár hattyu,
zabb gyermek a' Fattyu,
ej ej nyalka legényt illet a' sarkantyú.
12. Alatomban mellé szíjja magát,
azt gondolnád erös mint egy kö gát,
80 ha eszedben nem veszed a' módgyát,
utánnad veti szekere rúdgyát,
szivednek fájdalmát,
öregbiti gondgyát,
ej ej mind ellened rakja tüze lángját.
13. Effélétül mászszor *ódd*-meg magad,
Mit csácsogtál azt mind vissza tagadd,
a' száradatt mászszor úgy meg ne csald,
reám szöllást ez után alább hadd,
nyelved meg ne harapd,
90 de halgatáshoz szabd,
ej ej a' mit tölem vársz, te azt el ne kabd.
14. Ez Éneket homályosson irám,
haragomat még egyszer meg-birám,
ugyan sokat *tudtál* hazudni rám,
95 mellyért szemeimet majd ki sirám,
de szöllást el-hadgyám,
mert nem szenvedem *ám*,
ej ej ha rád költöm és egynéhány gyrám.

---

73 az *ökör* [szótagszám]; *rák*a [sh.] 74 pattantyú [sh.] 75 fejét [sh.] 79 mind [sh.]
84 tüzének [szótagszám] 85 ad-meg [sh.] 86 tagad [sh.] 87 csad [sh.] 88 reá [sh.]; aláb
[sh.] 94 *tudtál* volt [szótagszám] 95 *fzememet* [szótagszám] 97 én *ám* [szótagszám]

A' Farkasnak Panaszolkodása.

1. Midön a' szép *Nymphák* játtzani mennének,
Szagos virágokat kezekbe szennének,
Egymás közt czupp csókot adnának vennének,
Az erdön nagy zajgást, nagy dallást tennének:
- 5 2. Én ottan előre fel másztam egy fára,
Távolyról füleltem, beszédek hangjára,
Majd meg-nézem mondék mi lesz utóllýára,
E' szapora *Thetis* Sereg leányára.
- 10 3. Hát egyszer egy *Farkas* az úton sebessen,
Fut feléjek, noszsa meg-álnak tsendessen,
Halgattak, illyettek mert rettenetessen,
Kiket nem gondoltam, hogy meg-rettenthessen.
- 15 4. Bezzeg imint bátrak valátok vig szüzek,
De bezzeg el-váltak öszve-kaptsolt kezek?
Reszketnek a' *Nymphák*, el-állott a' vizek,
Mind farkas almának tettzenek az izek.
- 20 5. Mentül közelebb jött, annál jobban félték,
De a' midön osztán jobban meg-szemlélték,
Azt szánakozásra méltónak ítélték,
Mostan szabadultak, mert igazán vélték.
6. Szegény Farkas fülét tsára eresztette,
Mivel hogy nyavalyás sok baját érzette,
Oh ha láttad vólna, magát mint tettette,
Végre siralmassan szavát így kezdette:

- 25   7.   *Nereydes! Nayades! Dryades!* annyátok!
Jól tudom hogy *Thetis Océán* attyátok
Azért panaszomat kérlek halgassátok,
Hogy azt *Mínervának* bé-mutathassátok.
- 30   8.   Én nem tudom miért, oh! szoktak gyűlölni,
Olly kiméltetlenül ütni, verni, ölni,
Ebek fogaihoz ártatlan dörgölni,
Kikkel *procesussal* nem lehet pörölni.
- 35   9.   Én tegzes Diánnát nézni nem örülöm,
Nympháival midön feredik kerülöm,
Ellenben ha szükség lábát meg-törülöm,
Mi dolog hogy még-is bajom keserülöm.
- 40   10.   *Actaeoni* vóltóm a' ki ne siratná,
Parusi kö szive tsak egyszer láthatná
Szegény fejem magát miképpen forgatná.
Hogy az eb ártatlan tzombom ne szaggatná.
- 45   11.   Océánt ott hagyván [*Neptu*]n [?] víz ágyával,
Nyargal az ég után [tű]z paripájával,
Szikrázik a' *Phlegon* villámló szájával,
Eget mindeneket *Sirius* haragjával.
- 50   12.   Ezek nem gátollyák de az embereket
Hanem *Phosphorussal* fel-költik szemeket,
Fenik kalapállyák nagy görbe késeket,
Mellyekkel nyakazzák a' gyenge füveket.
- 50   13.   Egész nap fáradva dolgoznak szivessen,
Bor nem kell, ohajtyák a' vizet hivessen,
Izzatt homlokokat ha érzik nedvessen,
Meg-törlik az ingek allyához kedvessen.

---

30 vetni [sh.] 37 siratna [sh.] 44 Eget [sh.]

14. Igy szerzik a' szénát ám a' Teheneknek,
A' melly ha böven nints; vége életeknek,
55 Nézzétek mint fogom pártját szegényeknek,
Nem tészek szénából kárt az embereknek.
15. Nem tsak hogy a' szénát pedig meg-nem eszem,
De tsak emberségből mit nem tselekeszem,
Ha szarvast a' baglya alatt észre veszem,
60 És lehet, bizony más baglya alá teszem.
16. Protestálok soha te tolvajt nem láttál,
A' *Farkasok* közöttük sőt nem-is hallottál,
Mond-meg Hohér *Farkast* mikor akasztottál?
Vagy Cicero *Farkas* pert mikor folytattál?
- 65 17. Nem törem-el sarkát Császár ládájának,
Nem ástam-meg falát kintses kamrájának,
Nem hágtam kapuját senki pajtájának,
Nem tettem soha kárt senki buzájának.
18. Nem lopok szalonnát senki padlásáról,
70 Sem sertést valaki záros hidlásáról,
Nem hordok gyümölsöt senki szilvásáról,
Sem *meg-nem* szállítok senkit alvásáról.
19. Áldott Természetem minden szeretheti,
De kivált a' kapás méltán kedvelheti,
75 Illyen seregélytől mert meg-örizheti
Szőlőjét, és borát tölem nem féltheti.
20. Soha nem prédáltam az hagymás kerteket,
Kukuritza, dinye, tök, répa retkeket,
Salátás, dohányos, káposztás földeket,
80 A' két lábú farkas hordja mind ezeket.

---

72 meg.nem [sh.]; álvásáról [sh.]

21. Amaz fehér fogú setét nép házának
Két nyüstös vászonból egybe szőtt falának,
Aërből kovátsolt kérges ajtajának
Bár kis kultsa légyen szörnyü lakattyának:
- 85 22. Erőt mindazáltal rajtok én nem tészek,
Fioknak nyakokból dolmányt ki-nem vészek,
Söt szolgálatomra hogy ha léznek készek;
Ez hollóknak részek, léssen tsóka fészek.
- 90 23. Bátran *Alcinous* folytassa munkáját,
Oltsa külömb külömb gyümöls hozó fáját,
Chloris Adonissal rendellye tábláját,
Nem bántom rósáját, sem szép violáját.
- 95 24. Igaz szívvél soha reám nem mondhattya
Egy kutya-is; álmát hogy meg-nem alhattya,
Mert soha szám ötöt fel-nem kurjongattya
Kivált ha prédáját foga közt nyaggattya.
- 100 25. Soha alkalmatlan senkinek nem vagyok,
Az én motozásim tsendesek nem nagyok,
Föképp az akolban hogyha belől vagyok,
Tsuda emberséget ott melly nagyot hagyok.
26. Hiszen lám a' mikor egyebet talállok,
Juhot, ökröt, tsikót én meg-nem dézmálok,
A' magam jussára máskor apellálok,
Az enyimeknek-is nem lehet halálok.
- 105 27. Mikor e' világon vadak teremtetek,
Átok alá tsak a' tsúf kigyók tétettek,
A' jámbor Farkasok attól meg mentettek
Miért hát hogy még-is így meg-gyülöltettek?

---

95 kurjongatya [sh.] 98 morozásim [sh.] 102 tsikot [sh.]

- 110 28. Mindenféle állat a' maga élelmét,
Szabadon keresi szokott jövedelmét,
De ha Farkast látnak mindenek sérelmét,
Kivánniak veszettnek ah! ah! veszedelmét.
- 115 29. De már nem szólhatok, meg-törölöm szememet,
Mert jaj-meg-kartzolám varasult sebemet,
Alig tarthatám-meg most-is életemet,
Vigasztallyatok-meg oh! szüzek engemet.

20.

1. Reménység az embert gyakorta táplálja,
Istrázsa strázsáját reménységért állja,
erős hadat, 's várat ugyan azért szállja,
hogy pállya futását ő-is meg próbálja.
- 5 2. Jó reggel a' Szántó ekéjét forgatja;
Fúr, farag, vasait földnek igazgatja,
reménységért szegény földet meg-szántja,
meg-érett búzáját örömmel aratja.
- 10 3. Holl killebb, holl bellebb halászzgat a' halász,
Távúl puskájával kerülget a' Vadász,
Lépet szed, és tört hány reggel a' madarász,
Reménységért hánnya horgait a' halász.
- 15 4. Tengeren a' Gallyák ha el-szakadoznak,
el-oszlott deszkákhoz sokan ragaszkodnak,
noha ők szegények szárazat sem látnak,
De jó reménységért azokhoz kapkodnak.

---

2 Istrázsáját [szótagszám] 6 farág [sh.] 8 meg-éret [sh.] 9 halászzhat [sh.]

- 20 5. Jó reggel vitézek ágyokból fel-kelnek,
Lovat abrakolnak puskákat töltenek,
Fegyvert, 's kardot kötnek, hartzhoz úgy készülnek,
A' jó reménységért tsak el-nem repülnek.
6. Noha a' rabok-is vasakat pengetnek,
De munkájok között még-is énekelnek,
mondván: dolgunk talán hólnap jobban leszzen,
ki rabjai vagyunk kegyelmébe vészen.
- 25 7. Oh bóldog szerentse engem'-is jól biztass
kenyeret holtomig Istenem szolgáltatass,
és te országodba igaz utat mutass,
ha-meg-kell-is halnom, Lelkemnek irgalmazz.

21.

Pitypalaty Ének.

- 5 1. Szörnyű nagy az munkám,
Hosszszú az éjtzakám,
Nem alhatom,
Föl 's alá futkosok,
Nyugvást nem találok,
Köl fáradnom,
Alig várom tavaszt,
Majd nevel elég gazt,
Elrejttem magamat,
10 Nem rontom lábomat,
Béfödöm azt.
2. Pitypalaty az nevem,
Esmérősök nekem,
Minden helyek,

---

5 Nyugovást [szótagszám] 8 gaszt [sh.]

15   Sokat fölébresztek,
                      Magam álmod veszte,
                      Sok megvallja,
                      Senkinek nem véttek,
                      Még-is félve élek,
20   Hogy káron ne kapjon,
                      Tollamtúl ne foszszon;
                      Éhes lélek.

                      3.   Sok puskával lesi,
                              Szárnyam tészra veszi,
25   Hogy elejtsen,
                      Sok hálával keres,
                      A' kutya is rám les,
                      Hogy megleljen,
                      Mindenik reám tör,
30   Húsomon vagyon pör;
                      Mert tudják jó falat,
                      Pitypalaty kis állat,
                      Es nem tsömör.

                      4.   Ollyan madár vagyok,
35   Kit sokszor kaszások,
                      Ketté vágnak,
                      Föltúrják fészketem,
                      Elveszik életemet,
                      Nem sajnálják,
40   Apró fiaimat,
                      Kisded magzatimat,
                      Hadják árvaságra,
                      Férges prédájára,
                      Mint rósszakat.

---

17 valja [sh.] 23 lesik [sh.] 24 vesznek [sh.] 44 rózsákat [értelem]

- 45   5.   De megnyóll a' búza,
                         Zab köles és árpa,
                         Nem lát engem,
                         Keressen bár vadász,
50   Ki értem hason mász,
                         Kinevetem,
                         Akkor tsak hallgatok,
                         Pitypalaty nem szólok,
                         Mellettem mehetnek,
                         Más húst is ehetnek,
55   Balgatagok.
6.   Ez ugyan nem mese,
                         Hanem éppen vese,
                         A' ki érti,
                         Keserű és édes,
60   Flastrom még is Mérges,
                         Ki győzheti,
                         Ront ugyan és épít,
                         Kérdés hogyan és mint,
                         Megmondja ez ének,
65   Ifiúnak 's vénnek,
                         Mi keserű.
7.   Mindenek zöldülnek,
                         Örülnek essőnek,
                         Itt az tavasz,
70   Még is tartok tőlle,
                         Mert az puska vége,
                         hamis ravasz,
                         Ott is kárt tesz bennem,
                         A' hol nem is véllem,
75   A' puska lobbat vet,
                         Rajtam sebet ejthet,
                         Már ismérem.

---

58 erti [sh.] 65 Ifiúnak [szótagszám] 75 lobbant [értelem]

1. Minden az ég alatt mulandóság,
 És épen semmiben sints állandóság;
 Gazdagság, tisztelet, avagy szépség,
 Tsak kevés ideig tartó ditsőség:
 5 Mert a' szép ruttá,
 Gazdag koldussá
 Lehet mindenkoron, lett-is már azzá.

2. Hová lett Julius' nagy hatalma?
 Vagy Augustus Tsászár' nagy birodalma?
 10 Hol vagyon Darius' ditsőssége?
 Hektor' és Akhilles' nagy vitézsége?
 Im, mind elvesztek,
 semmivé lettek,
 Mint a' köd, avagy füst, mind elenyésztek.

3. A' szép virágok lám elhervadnak,
 Az erős zöld fák-is ím elszárodnak,
 Az egészségesek betegekké,
 Az Ifjak idővel lesznek vénekké,
 15 Melly sokan vóltak,
 20 kik már meg-haltak,
 És porrá hamuvá már régen váltak!

4. Ezt tehát minden jól meg-tekintse,
 És féljen, bár légyen számtalan kintse,
 Ifjúság, vagy erő ne bíztassa,
 25 Hanem az okosság őket oktassa,
 Hogy mind romlandó,
 mind el-múlandó,
 És nints az ég alatt semmi állandó.

a' sok Baj több Bajt okoz.

1. Világ haszontalanság,
Nints benne állandóság,
Újmódit szereti,
minden azt kedveli,
5 A' régi már nem betses,
nem módi nem is kedves.
2. Ha tsak nem jó térd hajtó,
a' Dáma nem katzagó,
Ha nem vesztegető,
10 vagy ha nem bő költő,
Nem Dáma, ha nem *adós*,
Szegény ha nem ki kapós.
3. Arany tsipkés Fejkötő,
vagy az ezüstös haj-tő,
15 Van módi sokkal szebb,
sokkal tisztességessb:
Ha nem vesztegető,
Ha nem jó bő költő.
4. A' mente már nem módi,
20 Lengyel mente a' módi,
A' fain kartonból;
ha készül Gigánból,
Nagyobb parádét téssen,
kedvessége úgy lészen.
- 25 5. Tsizma Dámát nem illet,
Hegyesebbeket léphet,

---

11 kotzkás [értelem; más strófából idekerült rímszó] 16 tisztességesebb [szótagszám]
17–18 [más strófából tévesen átvett sorpár] 22 fajn [szótagszám]

- 30 paputsot lábára,
von lába újjára,
's pantoflit, férjhez mehet,
Gavalléra szert tehet.
6. Tsúnya sokat egy színben,
Járni tsak egy köntösben,
Nem illik Dámához,
sem Úri rangjához,
35 Köntöst elváltoztatni,
's a' jót oltsón eladni.
7. Nagyra vágynak a' lyánok,
kivált a' Kiss-aszszonyok,
Szegénynek nints betse,
40 nints nállok kellete,
Parádéz már e' világ,
Paraszt lyán is már rá vágy.
8. Tíz órakor felkelni,
Módi betegeskedni,
45 Haját frizérozni
magát lefesteni,
Nem tudja, hogy kellelten,
Ifjak előtt betstelen.
9. Most szentül imádkozni,
50 Templomot gyakorolni,
Bibliát olvasni,
szégyen jót tanulni,
Ha nem kártyás, nem kotzkás,
Nints betse ha nem hárfás.

55   10.   Kár hogy az aszszonyokat,
                 Az eladó lyánokat
                 Vásárra nem hordják,
                 kongatni nem hadják,
60   Próba hetet tölteni,
                 Úgy kéne szeggődtetni.

                 11.   Kárán tanul az okos,
                 Addig senki nem gondos,
                 Míg a' lapos guta,
                 végső inség súllya,
65   Megnem üti erszényét,
                 Más bírja örökségét.

24.

1.   Ha ki azt kérdezi kinek hívnak engem'?
                 Vagy pedig miben áll az mesterségem,
                 Báró Keresdi az én nevem,
                 egy gondom Uraknak hizelkedni; hizelkedni;
5   Szemeknek, szíveknek színeskedni, színeskedni,
                 ajánlom szívemet,
                 ígérem kedvemet;
                 álnokság, practika minden gondom
                 hasznos bár légyen-is az én dolgom.

10   2.   Mikor hogy fúj a' szél arra fordúlok,
                 ha szállít valaki frissen mozdúlok;
                 másoknak kedvére tudok járni,
                 szeretni gyűlölni nyájaskodni, nyájaskodni,
                 vígadni tobzódni szomorkodni, szomorkodni,
15   ajánlom szívemet,
                 ígérem kedvemet,

---

ad 23: 57 vására [sh.] 58 kougatni [sh.] 61 Káran [sh.]

ad 24: 3 keresdi [sh.]

*álnokság, practika minden gondom
hasznos bár légyen-is az én dolgom.*

- 20 3. Majd tzifrán tagadom a' mit ígértem,
azt-is ki tsúfolom a' *kit* ditsértem,
szolgálok tréfálok 's Udvarolok,
egy szóval szép móddal tsalogatom, tsalogatom,
most pénzel, erővel el ámétom, el-ámétom:
tsak éppen magamat,
25 szeressem hasznomat
álnokság, practika minden gondom
hasznos bár légyen-is az én dolgom.
- 30 4. Uraknak többire vagyok vendége,
ha kit meg-ejthetek nevetség vége,
ez az hizelkedő módi világ,
azért intek mindent ne hidgyenek, ne hidgyenek,
mert hamis a' szíve Keresdinek, Keresdinek.
álnokság, practika minden gondom,
hasznos bár légyen-is az én dolgom.

25.

1. Tsalárd Világ, álnok világ, mit tsalogatz engemet,
hivságidnak haszna nintsen, nem tölthed-bé kedvemet,
mert minden múlandó,
mint virág hervandó,
5 minden te adományod.
2. El-enyészik, el-változik színe fényeségednek,
Esze nintsen, a' ki hiszen könnyen ígéretednek,

---

ad 24: 17–18, 27 [a refrén rövidítve] 20 a' i [sh.] 30 világ [sh.] 32 keresdinek [sh.]
ad 25: 1 tsalogázt [sh.]

- 10   ah! nyomorúlt világ,
              hervadandó virág,
              gyötrelme vagy szívemnek.
3.   Fel-emelem fényes szemem a' levegő-egekre,
      Fennt-vigyázok, hol ha látod valamit víg kedvemre,
      de nints állandóság,
      csak változandóság,
15   Szívemnek nagy gyötrelme.
4.   Ha ki-megyek, és ki-térek a' szép ékes mezőre
      minden füvek serkentenek világ meg-vetésére,
      kik noha ékesek,
      most örvendezesek,
20   de sietnek veszélyre.
5.   Im' a' kaszást ha szemlélem, élesíti kaszáját,
      hogy le-vágjon minden fűvet, nem választja virágját,
      szintén úgy az halál,
      valakit hol talál,
25   metszi élte fonalát.
6.   Gyümölsös kertben ha megyek, Fák bimboit ott látom,
      im hideg dér, vagy sütő-szél hervasztja tapasztalom,
      ha bár virágzott-is,
      gyümölsöt hozott-is,
30   sok hibáit találom.
7.   Ha világi fő rendeket e' világban szemlélem,
      Méltóságot, uraságot tsak ideig itélem,
      hány számos Tsászárok,
      hatalmas Királyok,
35   porát 's hamúját nézem.

8. Hol Nagy Sándornak hatalma! hol egész birodalma?
hol a' Húsnak, Epulónak ő gazdag lakadalma,
im' mint füstben mentek,
mint köd el-enyésztek,
40 e' világ adományja.
9. Hol Sámsonnak erőssége? Salamon bőltessége?
Hol Absolon ékessége, és Saul dühössége,
jaj mind el-múltanak,
tsak hiri fenn-állnak,
45 illy világ ditsősége.
10. Trójabéli Herkulesnek mit használt vitézsége,
ha hirtelen és véletlen lett életének vége,
Jónatásnak kedve,
az-is mind el-kele,
50 illy Világ ditsősége.
11. Immár látom, hogy világon nints semmi állandosság,
mert el-választ mind azoktól az örökké valóság,
Oh te fényes világ,
's hervadatlan virág,
55 Jésus maradandóság.
12. Vesz'-el te múlandó hívság, világnak ditsősége,
más világra akadtam én, el-nem húz fényessége,
a' kinek ditsőség,
áldás, és tisztesség
60 mind örökkön örökké.

---

44 fenn-állanak [szótagszám]

1. Sokan szólnak most én reám nagy ártatlanúl,
Hadd koptassák ő nyelveket haszontalanúl,
Kurva az Anynya rossz embernek egy szó úgy mint száz,
A' ki engem' hátam megett nem szemben gyaláz.
- 5 2. Nehéz ugyan ártatlanúl rágalmaztatni,
Kivált egy giz-gaz embertől meg-motskoltatni,
De a' finom szép aranyat rosda nem fogja,
Jámborságom irígyimnek szájját bé-dugja.
- 10 3. A' Skorpió, a' kit meg-mar maga gyógyítja,
Rossz ember-is még szándékját jóra fordítja,
Mint pók mérget a' méh mézet szed egy virágról,
Úgy rossz rosszról, de jó jóról ítél igazról.
- 15 4. Példát vészen a' magáról a' ki mást meg-szól,
Mert a' giz-gaz másokat-is tsak gaznak gondol,
Által-usztam már a' Dunát, el-nem merültem,
Rágalmazás habjai közt partra nem értem.
- 20 5. Igaz ugyan ki szeretőt akar tartani,
Kell annak-is rágalmazást sokat szenvedni,
De mit hajtok rossz embernek tsaholására,
Éppen annyit mint rossz ebnek ugatására.
6. Hadd szapullynak, szöllyanak, szájokban nyelvek,
mint giz-gazok még valaha ők-is bé-telnek,
hadd szöllyanak, szapullynak haszontalanúl,
Engem' sem hágy én Istenem gyámoltalanúl.

1. Bokros bánat, melly únalmat szívemnek szerzettél,
nem is egyszer, sőt ezerszer bánatra vezettél,
Gonosz írígy mint a' mirígy,
Kimélj-meg, ne bánj velem így.
- 5 2. Idő járva ki-ki látja, mi vagyon a' zsákba,
melly ártatlan, el árúlva vagyok én a' pátzban,
Gonosz írígy *mint a' mirígy*,
Kimélj-meg, ne bánj velem így.
- 10 3. Kész a' kotzka, vessed vakra, hadd forduljon hatra,
hogy írígyem ezt meg-látván, fakadjon bánatra
Gonosz írígy *mint a' mirígy*,
Kimélj-meg, ne bánj velem így.
- 15 4. Nosza töltsed poharamat, hadd igyam trutzára.
Írígyemnek hadd függeszszek fris függőt órára.
Rágalmaznak gonosz nyelvek,
hadd ugassanak az ebek.
- 20 5. Kurva az Anya a' ki bálnya, Szemét, száját tátja,
Hogy valaha, noha ritkán, jó kedvemet látja,
tsalárd világ, nagy álnokság,
mézet ígér, de mérget ad.
6. Hadd ítéljen minden giz-gaz, de én tsak nevetem,
szemeimet kit kedvelnek, tsak arra függesztem,
senkinek sints arra gondja,
hallgasson hát a' kurvannya

---

6 á-tatlan [sh.] 7-8, 11-12 [a refrén rövidítve] 9 veszed [értelem]; hátra [értelem]

Nóta: Bóldogtalan fejem mire jutott, & c.

1. IFjú Legény lévén sokat gondolkodom,
Magános sorsomon melly igen bánkodóm,
Dolgomat már merre fordítsam nem tudom,
Mert ideje volna jó társra akadnom.
- 5 2. Meg-kellene tehát Feleségesülnöm,
Páros Gerlitzeként fészkenben, repülnöm,
De az van előttem hogy kit kellyen vennem,
Sok út van előttem mellyikre erednem.
- 10 3. Egyik út a' szépség a' melly kívánatos,
Másik pedig rútság a' melly útálatos,
Harmadik gazdagság a' ki volna hasznos,
Ki szert reá tehet szerentse fér ahoz.
- 15 4. Negyedik út pedig lészen a' szegénység,
Melly az emberek közt utolsó nagy inség,
A' ki reá talál éri keserűség,
Falusi, Várasi közt van nagy külömbség.
- 20 5. Mert ha szépet veszek elég fejem gözi,
Lészen, azt strásálni ki mindenkor gyözi:
Hamar el-hódittyák ha ember nem örzi,
Igy-is bánat árja én fejemet éri.
6. Ha rút lesz a' rútat jaj hogy szerethetem!
Igaz jó kedvemből meg-nem ölelhetem,
Veszöttség 's kárhozat lészen véle éltem,
Minden örömet vele el-temetem.

- 25   7.   Ha gazdagot veszek lesz súlyos keresztem,
Azt hánnya szememre hogy tsak készre jöttem,
Az övé a' jószág a' kit nem kerestem,
Azt-is panaszollya a' mit iszom 's eszem.
- 30   8.   Hogyha szegényt veszek jaj miként élhetek?
Most-is szegény vagyok, még szegényeb' lések,
Egy koldúsból kettőt nyomorúztat tések,
Igy lesz házasságom gondbúl rakott fészek.
- 35   9.   Ha udvarit veszek nem szokott munkához,
Nem kel bizni sokat gazd' aszszonyságához,
A' sültt galamb pedig nem repül szájához,
Ha serényen nem lát ő maga dolgához.
- 40   10.   Ha Falusit veszek otthon nőtt goromba,
Nem tud bötsületet és éppen ostoba,
Nem léssen életem vele bóldog soha,
Látom a' szerentse nékem tsak mostoha.
- 45   11.   Ennyi sok út között úgy el-tévelyedtem,
Sok gondolkodásban annyira merültem,
Bánat tengerében fejemet kevertem,
Illy sok habok között fel 's alá vettettem.
- 45   12.   Egyedül tsak ebben táplál a' reménység,
Jobb léssen énnékem az ifjú Legénység,
Ugy nem éri fejem annyi bú és inség,
Szívemet nem rontya semmi keserűség.
- 50   13.   Ha eszem 's vagy iszom lések békességben
Valahová megyek nem veszik kérdésben,
Éjtszakát álommal töltöm békességben,
Nem háborgat senki ez árnyék életben.

---

29 szegényt [sh.]

- 55 14. Tsak te benned Uram vetem reménységem,
Minden dolgaiban reád bizom igyem,
Hogy sem ennyi buval terhellyem én éltem,
Jobb hóltig viselnem ifjú Legénységem.
- 60 15. Ezer-hétszáz felett ötven ötödikben,
Karátson Havának harmadik hetében,
Irárm ez Verseket nótélenségemben,
Hányatván szélvésztlől meg-búsúlt elmémben.
16. Ki hasonló hozzám jól tekíntsen ebben,
Mint igaz színt adó világos tükörben,
Meg-láttya teendő mi légyen éltében;
Jobb néki maradni ifjú Legénységben.

29.

1. Isten meg-áldjon kedves barátom,
Jó hites társsal, szívből kívánom,
A' házasságra van gondod látom,
Azért e' verset tartsd-meg, javallom.
- 5 2. Lába nyomáért vadat ne kergess,
Üress nyereggel lovat ne nyergeltess,
Ketske gyapjáért soha ne fizess,
Szegény legénynek ez a' vers rendes.
- 10 3. Melly nehéz dolog az erőtlennek,
Nagy fát le-vágni egy tsonka kéznek,
Gazdag lányt kérni szegény legénynek,
Mert mondják ötet szemtelen légynek.

---

ad 28: 57 ötödikbén [sh.]

ad 29: 2 híres [sh.]; tárdom [értelem] 6 [szótagtöbblet]

- 15   4.   Arany, ezüstért tzifra ruháért,
              Leányt el-ne végy koszorújáért,
              Előtted *való* friss járásáért,
              Tsak vedd-el ötet jámborságáért.
- 20   5.   Jöllehet ugyan én nem próbáltam,
              De jó emberem házánál jártam,
              Az Asszony dolgát ott ki-tanúltam,
              Urához ilyen szavát hallottam.
6.   Mond az Urának egyél, ha hoztál,
              Avagy kezembe mondd-meg, mit adtál?
              Úri konyhára mért házasodtál?
              Egyél kenyeret, nints egyéb annál.
- 25   7.   A' szegény Férfi nem tud mit tenni,
              Szégyenletiben a' vizet vészi,
              Száráz-kenyerét azzal öntözi,
              Az Aszszony dolgát sirva kesergi.
- 30   8.   Azért barátom adom tudtodra,
              Jó tanátsomat ne vedd trefára,
              Körmetlen lévén, ne hágj nagy fára,
              Mert vissza-esel fejed lágygyára.

30.

Útba-Igazítás

1.   Igen ritka Madár a' jámbor Feleség,
      Ha ki-jóra talál, vann ott fél-segítség,
      De ha engedetlen lészen a' Segítség,
      El-bomlik Életek, lészen tsak veszőtség.

---

15 járó [értelem] 22 mond-meg [sh.] 23 miért [szótagszám]

- 5   2.   Tehát reguláit adom Értésedre,
Hogy itt fő-kép vigyázz te idveségedre,
Solyom helyett Bagoly ne jusson kezedre,
Avagy örök Bánat ne szálljon fejedre.
- 10   3.   Mert gyakran meg-bánást szül az hirtelenség,
Azt pedig követi hóltig betstelenség,
Hosszas tanátsal jár a' tökéletesség,
És osztán ollyannal lesz' örvendetes vég.
- 15   4.   Ki az házasságnak lép sikos útjára,
Ereszti a' magát kétséges kotzkára,
Mert egyiknek sintsen irva homlakára,
Jo-é? Rosz-é kit vett, 's mi lesz utoljára.
- 20   5.   A' mostani világ tellyes sok vétkekkel,
Kiket nem láthatni mindenkor szemekkel,
Mert palástaltatnak azok szép színekkel,
Sokan meg-tsalatnak károssan ezekkel.
- 25   6.   Vagyon pedig leg-több tsalás a' nyöszésben,
Mert hogy már szemesek a' leány-nézésben,
De úgy meg-botlanak ott a' szemlélésben,
Hogy tsak bürköt szednek rozsa-keresésben.
- 30   7.   Senki szemöldöke, szeme, nyaka, szájja,
Ajaka, dereka, homloka, ortzája,
Kintse, sok jószága, nemzete, hazája,
Vakúl ne hódítson tégedet hozzája.
- 30   8.   Hanem ha tudod, hogy szeléd erköltsében,
És nints semmi tsorba hírében, 's nevében,
Szűzesség laurusa meg-van a' fejében,
Hidd-el, hogy tsak akkor lehetsz jo hiszemben.

- 35 9. A' mit Isten javall, a' nem lehetetlen,
Mint-hogy édes Atya ő, és nem kegyetlen,
Nints semmi igája el-viselhetetlen,
Tsak ne fogjon ahoz valaki illetlen.
- 40 10. Kerüld tehát rühét a' rossz társoknak-is,
Bél-poklos fekélyjét Bordély-házaknak-is,
Ragadó mirigyét Bor-tiszároknek-is,
Igy nem ragad reád mérge másoknak-is.
11. Vannak pediglen még több veszedelmek-is,
Epesztő búk, gondok, 's egyéb keresztek-is,
De hóltig kell tűrni, ámbár nehezek-is,
A' többi között még olyak im' ezek-is.
- 45 12. Hogy némelly rest, tunya, dolog hallogató,
Némelly pedig kényes finnyás válogató;
Ez hazug, részeges, sok helyt-látogató,
Ez lusta, ez pipes, tzifrára szaggató.
- 50 13. Amaz igen vidám, ez mord, és kedvetlen,
Ki mod nélkül jádzó, ki igen értetlen,
A' pedig tékozló, e' könyörületlen,
Némelly nyelves, némelly igen beszédetlen.
- 55 14. Már pedig hogy gyöződ mindenkor nógatni,
A' restet, hogy serény légyen pirongatni,
A' részegest józan életre szoktatni,
Hazuggal a' görbe mondást el-hagyatni.
- 60 15. Mindenben kedvezni hogy tudsz a' kényesnek,
Hogy dugod-bé száját feletébb nyelvesnek,
A' mód nélkül furtsát hogy teszed tsendesnek,
A' felletébb bátort pedig szemérmesnek.

---

46 valogato [sh.] 47 helyt-látogato [sh.] 48 szaggato [sh.] 55 részegest [sh.]

16. Nehéz a' ki-kapót mindenkor örzened,
A' válogatónak mindenben tetszened,
A' maga meg-unttal vigságot kezdened,
A' tzifrát üzőnek mindent meg-szerzened.
- 65 17. Nehéz el-szenvedni a' gyanós játékot,
El-tiltani a' meg-szokott mondalékot,
A' kin-nyargalásban tenni tartalékot,
's ki-venni, kezéből a' sok ajándikot.
- 70 18. Ugy takarékoszá a' tikozlót tenni,
Az irgalmatlanból irgalmassat tenni,
Az értetlenséget emberségre venni,
El-merülés nélkül ezeken ált'-menni.
- 75 19. De vannak ollyak-is kik tudják vétkeket,
Mindazáltal még-is el-veszik ezeket.
Meg-bánják azután tsak hamar tetteket,
És keserves szívvel jaigatják veszteket.
- 80 20. Ugymint a' ki vént vesz' tsupán tsak pénzéért,
Avagy pedig kurvát jó nemzetségeért,
Vagy más vétek-bélit másoknak kedvéért,
Tsuda mit nem mivel eképpen vesztéért.
- 85 21. Végre ha ki-szegényt választott magának,
A' duplázza terhét nyomorúságának,
Annyit bánnyja dolgát házasodásának,
Mennyi szüksége van naponként házának.
22. Ki gazdagra talál, van annak-is gondja,
Nem övé a' jószág Társa gyakran mondja,
Nintsen panasz nélkül akármi kis rongyja,
Ugy bán véle, mint ha vólna tsak bolondja.

---

62 válogatónak [sh] 63 kezdenek [értelem, rím] 64 meg-szerzenet [sh.] 70 irgalmatlanból [sh.] 72 El-merült [sh.] 83 dolgait [értelem, szótagszám] 84 házának [értelem]

- 90 23. Annak-is, a' kinek rút a' Felesége,
Lehet azzal igen kis gyönyörűsége,
Mert a' szeretetnek régi ellensége,
A' melly ortzának nints semmi ékessége.
- 95 24. Kinek pedig széppel esik házassága,
Annak őrzésében van nagy fáradtsága,
Másként szaporodik hamar sógorsága,
És a' miatt támad sok nyomorúsága.
- 100 25. Ugyan-is mint lehet annak tsendessége,
A' kinek van ezek közzül felesége,
Mert az az Urának nem-fél segítsége,
Hanem örök pokla, dühös ellensége.
26. Mert el-esett kedvek edgymástól ezekkel,
Az ennek előtte nem tudott vétkekkel,
És midőn azokat látják már szemekkel,
Töltik életeket rút vesződésekkel,
- 105 27. Amaz Urára vét, az feleségére,
Ki-ki elég okot talál mentségére,
Sok motskokat hánynak edgymásnak szemére.
Melly van mindkettőnek betstelenségére.

31.

- 5 1. Házasoknak új társoknak kívánok szólalni,
kik talán még egymás között jó rendet szabni,
nem is tudják mi légyen,
házasságok mit tégyen,
szükség tehát illy dologról, hogy szómat tégyem.
2. Házasságot meg-tudjátok Isten szerzette,
Paraditsomnak kertében elsőb rendelte,

- 10 midön Évát Ádámnak
tsontjából teremtetete,
ott az első Násznagyságot maga végezte.
3. Eztet látván első Atyánk igen örüle,
hogy tsontjából feleséget néki rendelne,
méltó hálákat adni,
jóvöltát meg-köszönni,
15 kezdé ottan az Ur Istent fel-magasztalni.
4. Mivel tehát e' szerzetet maga rendelte,
hogy szent Fija meg-tisztelné, Kánánba méne,
Mária-is jelen volt,
még Péter-is vigan volt,
20 minnyájan hálákat adtak, mert jó borok volt.
5. Házasságra akarsz lépni, jól meg-gondoljad,
rabbá ejted ott magadat, szükség fontoljad,
szabadságod el-adod,
és férjednek ajánlod,
25 te az övé, ő az tied, melly szép állapot.
6. Akarsz tehát házasodni, hasonlót keress,
kit az Isten néked meg-ád, tsak benne bizzál,
ha hasonló lesz párod;
jám-borságban úgy élhetsz,
30 dolgaidban így mindenkor hidd elő-mehetsz.
7. Ha rongyos vagy, leány tzifra már az nem helyes,
el-hidd ottan a' szeretet soha nem tellyes,
egyenlőnek kell lenni,
ha egy test akar lenni,
35 mert az ilyen gyakran szokott másoké lenni.

---

19 vigan [sh.] 27 bizzálj [sh.]

8. Hogy ha akarsz házasodni, ne hidgy a' szónak,
házasságban sok ámitó szók gyakran vannak,
ötsém, sógor úgy szóllnak,
mézes szóval biztatnak,
40 mesterséges ravaszsággal így körül fognak.
9. Ne hidgy azért minden szónak, vigyázz magadra,
azon szerént az aszszonynak mert ravasz róka,
még-násznagy-is van olyan,
ki noha ugyan vigan
45 kíván lenni, és lakozni a' te lagzidban.
10. De azután akármiképp folytasd életed,
tsak ő egyszer jól lakhasson, be-kösse szemed,
ha jó ételt főzöttél,
jó *bort* is készítettél,
50 tudd-meg addig mesterkedik, hogy egybe szentel.
11. Tóbiás is az ő fiát miképp rendelte,
midőn Ráges várossába ötet küldötte,
Rafael Angyal *ment* véle,
hogy jó férjet szerezne,
55 kivel élte üdvössége nékie lenne.
12. Szükség ti-is tiszteteket, hogy meg értsétek,
élvén Isten szerént ti egymást szeressétek,
egymást igaz munkával
mindenkor éltessétek,
60 egymást ti meg-betsüljétek, és tiszteljétek.
13. Mert boldogok azok, a' kik az Istent félik,
igaz hittel szeretettel kik *ötet* veszik,
parantsolatját neki
mindenekben meg-teszik,
65 kenyereket kéz munkával igazán eszik.

---

49 bort [szótagszám] 53 ment el [szótagszám] 55 üdvössege [sh.] 62 kik veszik [sh.]

14. Eképpen a' jámbor embert meg áldja Isten,
Felesége mint szép termő szőlő-tő lészen,
fiai asztal körül
le-telepednek szépen,
70 nevelkednek, mint olaj-fa vesszzők az hitben.
15. De hogy vége légyen immár ezen verseknek,
tiszt, és betsület itt légyen az új férjeknek,
adja Isten malasztját;
oszsza rájuk áldását,
75 minden ember Ament mondjon szépen vigadván.
16. Ti néktek is most egybe gyűlt úri vendégek,
azt kívánom, szivből mondom, hogy élhessetek
Vö-legényt segítsétek,
majd vigabbak lehettek,
80 nékem pedig fáradságért italt töltsetek.

32.

*A' Páros és Páratlan Életnek mind hasznairól,
mind alkalmatlanságairól.*

1. Más-féle a' természet majd minden emberben,
Alig látni egy-formát kettőt egy ezerben,
Ki hegykét, gőgöst szeret ki szelid ártatlant,
Ki a' páros életet, ki meg a' páratlant.
- 5 2. Pedig, ha válogatás nélkül meg-visgállyuk
Mindeneket jónak-is rosznak-is talállyuk,
Mindenikben van a' mit gyaláz, és magasztal,
Vagyon a' mi keserit van a' mi vígasztal.

---

ad 31: 70 nevelked [sh.] 77 élhessétek [sh.]

ad 32: cím *hasznairól* [sh.]

- 10   3.   Hol van annál szebb élet? mint-a' ki párjával
Szelid Galamb-formánn él, 's úgy bír, mint magával,
Kiket egymáshoz páros hűség kötelezett,
's költsön mossa az egyik kéz a' másik kezét.
- 15   4.   Ha sír, van síralmában a' ki részesüllyön,
Ha örül, van ki vele egyszer 'smind örüllyön.
Könnyebb pedig, ha van társ a' nyomorúságban,
Párosodik az öröm a' páros vígságban.
- 20   5.   Ha mihez kezd, van a' ki tiltsa vagy javallya,
Ha bánkódik, van párja a' ki vigasztallya,
Öröm pedig a' búsnak a' jó vigasztaló; –
A' Házas-társnak, a' társ, éppen arra-való,
- 25   6.   Öröm az igaz társnak itala 's étele,
Hogy ehetik 's ihatik hív párjával, vele.
Szert mindenik, állandó kintsekre tevének,
Öröm egyiknek szíve a' másik szívének.
- 30   7.   Van őriző mellette ha fekszik ágyába'
Ártatlanul nyúgosznak egymás árnyékába'
Nem égne a' fajtalan szerelem' lángjával,
Mert ez, úgy él amazzal, mint tulajdonával.
- 30   8.   Ha el-fáradt, ölében, van ki meg-nyúgtassa,
Ha beteg, ha nyomorúlt van ki ápolgassa,
Nints pedig annál egy-egy nagyobb gyönyörűség,
Mint ahoz, ki magánn nem segíthet, a' hűség.
- 35   9.   Egy szóval, sok hasznait a' páros életnek,
De azok közt ám, a' kik igazánn szeretnek,
Tsak a' ki már próbálta, az tudja mondani,
A' mint hogy ezt a' szokás már nem-is mostani.

- 40 10. De lehet ezt a' jót is, mint mást rosszá tenni,
Lehet rossz Feleségnek 's gonosz Férjnek lenni,
's mivel már közönséges nagyonn e' rosszszaság,
Nem tsuda ha nem tettzik soknak a' Házasság.
11. A' ki tsak párosodik bujaság kedvéért,
A' Leány tsak legényért, emez Menyetskéért,
Nem egygyez ez, az igaz Házasság' tzéljával,
's tsuda itt a' párosság ha nintsen híjjával.
- 45 12. Sok rossz tsupánn *tsak* azért kíván Férjhez menni,
Hogy ha magot szaporít, tudja kire kenni,
Sok legény azért kíván Feleséget venni,
Hogy ha mást nem kap, tudjon kivel hálni 's lenni,
- 50 13. Sok Aszszony, az Urával meg-nem-elégeszik,
Néha Pazifáéként bika-húst-is eszik,
Sok Férjfi jó Junóját néha meg-útálva,
Vétkezik, mint Jupiter vad-bikává válva.
- 55 14. Ez az leg-nagyobb oka a' lármás életnek
Ah! a' kik ezt nem tudják, boldogok lehetnek,
Ez az a' holtig-való kinos keserűség,
Mikor nints, avagy tsak köz mászszor-is a hűség.
- 60 15. Soknak, azért nints dolga jól 's a' betsülete,
Hogy nem egyez emennek azzal természete;
Ha egyik nagyon fősvény, másik vesztegető,
Készenn van ott még élven mind sír, mind temető.
16. Néha az Aszszony felyebb héjaz az Uránál,
Melly rosszszabb mindeniknek a' pokol kinnyánál
Vagynak ezekenn kívül más házi-kereszték
Kiket boldogok vagytok a' kik nem éreztek,

---

45 tsupán [szótagszám] 52 bikáva [sh.] 56 hűség [sh.] 60 élven [sh.]

- 65 17. Van szint-úgy a' magános 's egyes életben-is
A' mi hasznos, a' mi szép, a' mi kelletlen-is;
Tudnak sokann magános életet úgy élni,
Hogy nem akarnak páros étellel tserélni.
- 70 18. Ki magát meg-tanulta szűzenn tartóztatni,
Nem szokta sem egy sem más dolgába' avatni,
Ki nem érzi melegét a' Vénus' tűzének
Örvend és örvendhet-is páratlan éltének.
- 75 19. Nints gondja sem Fijára sem eleségére,
Szabados, nem köteles senki hűségére,
Ha senki' szerelmére sem búzdúl a' vére,
Nem vágy sem más Férjére sem Menyetskéjére.
- 80 20. Egyedül él gond nélkül magános Házában,
Ha mi titkos baja van tartja tsak magában,
Öröm az-is, ha más nints akármi bújjában,
Hogy senki sem tekínget a' szíve titkában.
21. Egy szóval, mint akármi szabad madár, úgy él,
Sem hűségtelenségtől sem panasztól nem fél,
A' Gavallér nem szenved, nem tűr a' Dámának,
A' Dáma ha nints Ura, Ura ő magának.
- 85 22. De e' szabadságból-is származhatik rabság,
Lehet e' nagy jóból-is roszsznál-is roszsabbság,
Változhat ez örömből minden nap síralom,
És nyúghatatlansággá ez a' nyúgodalom.
- 90 23. Ha nem szűz a' magános a' magánosságban,
Esik, észre sem vévén nem reménylt rabságban:
És gyakrann olyannak lesz nyomorúlt rabjává,
A' kinél jobb lett volna mást tenni mátkává.

---

68 akarnák [sh.] 82 hűségtelenségtől [sh.] 85 szabadságból-is [sh.] 92 mátkáva [sh.]

24. Ha nem győzi szerelme' tűzeinek hevét,
Torkánn akad 's nyelni kell ökreendezve levét;
95 Ritka pedig az olyan, a' ki meg-állhassa,
Hogy vagy néki ne légyen, vagy ő más kakassa.
25. A' legény addig *módiz*, hogy egyszer módjával,
Titkonn szabaddá hagygyák mind ingel szoknyával,
's követi tilalmassan a' maga kárával
100 A' mit szűzenn vihetne véghez a' párjával.
26. A' Leány minthogy módi, nem tartja szégyennek
Egyre tsapni a' levet mind annak mind ennek,
Szint'-úgy rá tartja magát, hogy szűz az ő Neve,
's egyszer észre sem veszi hogy kurvává leve.
- 105 27. Jádzik a' Politzia' be-mázólt *színével*
Mintha nem-is esmérné titkos kedvesével,
's míg tsak színnel kártyáznak, nő a *vojta* száma,
De mihelyt tök leszs a' tromf meg-*bukik* a' Dáma.
28. 's mikor sok mézes mérget, mellyet titkon nyala,
110 A' már szembe tűnt Vénus torkára forrala,
Akkor osztán sajnossan, de későnn fájlallya,
Hogy az édes téj-felnek savó volt az allya.
29. Mind ezt tehát, mind amaszt, tsak az ártatlanság
Tészi jóvá a' többi mind haszontalanság.
115 Mind párral mind pár nélkül lehet szűzen élni,
's lehet szűzesség nélkül mindeniktől félni.
30. A' szűzesség, a' minden kintseknél drágább kints,
Ellenben, nagy szegénység van ott, a' hol ez nints,
A' nőtelen, 's a' nős-is magát úgy tarthatja
120 Bóldognak, ha szűz vagyok igazán mondhatja.

31. Nem a' *Himen* 's a' *Frenum* tsinál szűzességet,
Az szűz, a' kit idegen tűz nem lankaszt 's éget.
Szűz lehet mind a' páros szív, mind a' páratlan,
Ha bűjaság' vétkétől igazán ártatlan.

33.

- 5   1.   Mi légyen a' Házasság,
                          E' világi párosság?
                          Noha nem próbáltuk,
                          még eddig meg-álltuk:
                          De úgy halljuk, hogy bajos,
                          Szegény Legénynek jajos.
- 10   2.   Ezt mindenek meg-valyják,
                          Valakik tapasztalyják,
                          Addíg él kedvére,
                          a' Legény kényyére,
                          míg meg-nem házasodik,
                          öszve-nem párasodik.
- 15   3.   De ha egyszer mással hál,
                          Baja nő mint a' fü-szál,
                          Gondja szaparadik,
                          Pénze takarodik,
                          laposúl az erszénnye,
                          fogyatkozik reménnye.
- 20   4.   Házát miként tarthassa,
                          Társa' kedvét láthassa,
                          mind azon törődik,
                          esze tekeredik,
                          Még álma-is abból áll,
                          Bár Feleségével hal.

---

19 tarhassa [sh.] 24 Feleséggel [szótagszám]

- 25   5.   E' bizony nem *is* tsuda,
                  Mert a' mit *még* nem toda,
                  Az Aszszony tudtára,
                  esze' bunkójára,
 30   adja az ő Férjének,
                  Így nő baja szívének.
6.   *Gazd*-Aszszonynak kell tűz, ház,
                  Ha nints tudd-meg, hogy meg-ráz,
                  ütéssel ha teli,
                  már kedvét nem leli,
 35   Panaszszal lát dolgához,
                  Haraggal szól Urához.
7.   Asztal, ágy, szék, *pad*, fogas,
                  Mellyre tálat támagass,
                  Házad' ékesítse,
 40   a' kantsó kerítse:
                  Mert ha különben lészen,
                  Aszszony kedvet nem vészen.
8.   Tűkör hazban ha nintsen,
                  Mellybe bele tekintsen,
 45   Már morog magába,
                  dúl, fül haragjába:
                  Mert fél, hogy éri szégyen,
                  ha haja félre mégyen.
9.   Pomádét ha nem vészésszsz,
 50   Így-is betstelen lésszeszsz,
                  Fátyoly Fő kötő kell:
                  Mert fején nem emel,
                  Tzipő lészen karmazsin:
                  Mert néki nem kell más szín.

---

25 nem tsuda [szótagszám] 26 a' mit nem [szótagszám] 31 Gazda-Aszszonynak [szó-
 tagszám] 33 üressel [értelem] 37 szék, fogas [szótagszám] 46 tekints [szótagszám, rím]

- 55   10.   Függyön az ágyon Firhang,
Abban légyen úri rang,
Fekete boríték,
előtte egy kis szék,
Másként belé nem fekszik;
60   Meglásd, hogy így tselekszik.
11.   Háza előtt ha Tóth jár,
Már óhajt mint a' Tatár,
Tsipkét, mást egyebet,
tudgy' őrdög mi ebet,
65   Parantsolja, hogy *vegyél*,
Másként veled fel-tserél.
12.   Űllő-rokka unalmas,
Az újjának ártalmas,
Pergőt hát kell vened,
kedvét így kell tenned,
70   Hogy ha helybe nem találsz,
Biz' a' vásárra sétálsz.
13.   Kesztyű, Pintli, Főkötő,
tarka szoknya, gombos-tő,
arra sok pántlika,
melly merő muzsika,
75   kell biz' a' Feleségnek,
Ez oka szegénységnek.
14.   De ki győzné számlálni,
Eszével fel-találni,
Az Aszszony szükségét,
Eb a' Legénységét,
80   Ne-is próbáld: mert fel-sűlsz,
Jobb bizony, hogy mellé ülsz.

---

65 reggel [értelem] 71 talalsz [sh.] 72 sétalsz [sh.]

- 85   15.   Jaj hát még a' konyhára,
Több kell mint a' szobára,
Mert ha nints, majd leszsz per,
nem kettő, de ezer,
90   Ha minden szerszámod nints,
Bár szemébe se tekints.
16.   A' konyha légyen derék,
Mellyben *férjen* tál, 's fazék,
A' rántást, 's a' főzést,
95   mosogatást, sütést,
Hol kedvére tehesse,
Ételét készíthesse.
17.   Tűz-helyen ha nints katlan,
Az Aszszony irgalmatlan,
Azon ha nintsen üst,
100   Kedve múlik mint Füst,
Ha nints lántzon a' bográts,
Mindjárt azt mondja: nix Tajts.
18.   Begréknek, Fazékaknak,
Tányéroknak, 's Tálaknak,
105   Hely légyen igen jó,
Tűz-helyen vas-fogó,
Petsenye-sütő, vas-láb,
Só-tartó-is leg-alább.
19.   Lapát, Dézsa, meszelő,
110   sajtár, turó-reszelő,
Serpenyő, vas-rostély,
kötsög, Mellybe áll téj-
gyúró edény *tésztának*
szükséges a' gazdának.

---

92 Mellyen térjen [értelem] 111 vas-rostély [értelem] 113 gyúró edény szükséges [értelem]

- 115   20.   Tekenyő, szita, rosta,
                 dagasztó-láb, borosta,
                 sűrű-is szükséges,
                 légyen elégséges,
120   Hordó, veder a' kútra,
                 Tyúk-borító a' sutra.
21.   Kitsin kalán, nagy kalán,
                 Álljon a' konyha-falán,
                 Bors, sáfrán, szeg-fü, só,
                 Gyömbér-is ha van jó,
125   Malozsa, és Mandola,
                 Ni! Aszszony mit gondola.
22.   Téjnek, vajnak hely légyen;
                 Mert megtudd, hogy ér szégyen,
                 Pulyka, Tyúk, Kátsa, Lud,
130   ha nints, főzni sem tud,
                 Nyúl-spékelőd ha nints, végy,
                 Más különben bóltba mégy.
23.   Pemét, pizska-fa, Orsó,
                 szén-vonó, Túri korsó,
135   soha nintsen elég,
                 törik, pusztúl mindég;
                 A' gazdát így fogyasztja,
                 az Aszszony' gondolatja.
24.   Hát még bóltstót hol veszel,
140   pedig tsak ara esel,
                 Addíg ürög, forog,
                 hol örül, hol morog;
                 míg rengő-pad nem lészen,
                 Arra egy bóltstó készen.

---

122 Álljon [sh.] 131 Nyúl-spekelőd [értelem]

A' Leányok' Éneke.

1. A' Leány addig virág-szál,
Még másod-magával nem hál,
Betsűlik, járnak utánna,
Még neve Örzse, Zsuzsánna.
5 De ha egyszer jegyet vált,
Vagy már Legénnyel-is hált,
Sok baja van, jajt kiált,
már kóróvá vált.
2. A' Leánynak nints szűksége,
10 Tsak az egy keserűsége,
De nem tudja kihez mennyen,
Kést ki konyhájához fennyen,
Jár, kél, mégyen szabadon,
Lyány, Asszony e' világon,
15 Nem mondják hogy hová mégy,
itt vagy amott légy.
3. A' szép Leány' ábrázattya,
Sok Legény' szívét meg-hattya,
Ki-ki magáról tudhattya,
20 Ha nem hiszi, próbálhattya,
Addig ugyan gyöngy-virág,
Élte tsupánn Uraság,
De ha fejére konty hág,
már meg-aszott ág.
- 25 4. Még-is kíván férjhez menni,
Tüze ellen mérget venni,
Hogy bé-töltse kívánságát,
Úgy hagygya-el leányságát,

---

6 vált [értelem] 24 meg-aszott. [értelem, rím]

- 30 Nem sokáig van kontya
Már sikólt a' porontya,
Akkor bámúl-el magán,
Nyomorúságán.
5. 35 Némelly leány tzifra tőke,
Szebb a' barna mint a' szőke,
Úgy hiszi ezt a' ki írta,
Mint a' ki a' szőkét bírta.
Jól van néki mindene,
Be-van kötve a' feje,
Tejesedik a' mellye,
40 Tsureg a' teje.
6. Huszonhárom esztendeje
Hogy pártás fejem' teteje.
Ne tsudáld ezt hogy meg-mondtam,
A' pártámból ki-szorúltam.
45 Bár valaki el-venne,
Kontyot fejemre tenne,
Illene már a' konty-is,
Ha nem igen-is.
7. 50 De ha szinte nem illenék,
Még-is egy napot sem várnék,
Mert huszon-három esztendő,
Ugye bizony nem kis idő.
Majd egy ember' élete,
Kettőjé-is lehetne,
55 Itthon vagyok én még-is,
Héj keserves-is.
8. Azt a' szokást de útalom,
Ha a' Leányt kérni látom,
Szegény Leányt senki sem kér,
60 Kinálkozni pedig nem mér.

Nagyon vissza vagyon ez,
Bizony rossz szokás ám ez,
Jobb nekünk Leányoknak,
Kérjünk magunknak.

- 65   9.   Ha Leány kérné a' Legényt,
Nem sütném itthon a' lepényt,
Százat is kérettem volna,
Ha egy nem, más el-vett volna,
Már most ugyan dúdolnék,
70   Sok vén Leányt tsúfolnék,
De most engem' tsúfolnak,
Vénnek mondanak.

35.

1.   Látom, hogy vígan vagytok, Engem nem kínáltok,
Tyúk-tzombbal hajgálnátok, Ne sopánkodnátok,
Vő-legény Uram a' lepény előtted majd meg-hűl,
Menny-aszszonyom a' pohár bor előtted majd fel-dül,
5   Köszönd reám, torkom hevül,
Ne igyad-meg tsak egyedül,
Mert fejed el-szédül!
2.   Hogyan mondád Vő-legény Uram, majd egy lepényt adok,
De én azzal nem terhellem az én tzondorámat,
10   Az én üres tarisznyámat,
Mert fel-törné az vállamat,
nem akarnám én azt.
3.   El-menék én a' szőlőbe szitát kötözgetni,
Oda-jöve Jankó bátyám, engem veregetni,
15   El-szaladék a' nádosba, egy vaskót találék,

---

8 legényt [értelem] 10 Az üres [szótagszám]

Egy sípot faragék,
Az én sipom csak azt mondja déb dáb, daru láb,
Tarka szoknya; szép menyetske
Fordúlly az ölembe.

- 20   4.   Tíz a' gyermek, gazda aszszony, hány kenyerem vagyok,
Talán egy, talán kettő, tán egy falat sintsen,
Hiszem tudod pogány lelkű, hogy a' borra *hord*tad,
Nem szeretem az Apámat, azt a' nagy szakállút,
Mert el-adta hat ökrömet, vasas-szeke~~r~~emet.
- 25   5.   Oh én édes kis kutyám, Te vagy az én bundám,
Hátra vetőm, 's tarisznyám, minden alamisnám,
Péter bátyám a' szakálját fél vállra vetette,
A' mi kitsíny esze vólt, zatskóba kötötte,
A' zatskó zsíros vala, a' kutya meg-ette,
30   Jaj szegény Péter Bátyámnak egy tsep esze sintsen.
6.   Servus domine Tömös-vár,
Bika fecit magnum kár,
Rétet határt öszve hánt,
Finis hujus operis,
35   Ma sem ettem egyszer-is,
Tegnap ettem hatszor-is,
Bort-is ittam tízszer-is.

---

22 hoztad [értelem]

VÖFÉNYEK, KÖTELESSÉGE.
IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER ÁLTAL
PESTHEN
Nyomtatott Patzkó Ferentz betűivel 1793.

36.

Mikor a' Vöfény az ételt fel-viszi.

1. Betsületre méltó jeles Gyülekezet,
Férjfi, 's Aszszony rendbűl álló felekezet,
Kiket a' szeretet ide kötelezett,
Haljon szót valaki ez helyre érkezett,
- 5 2. Nem tzélom hogy itten soká peroráljak,
's a' hoszszas beszéddel únalmat tsináljak,
Tzélom hogy tisztemben serényen el-járjak,
Ételt hozzak 's osztán innét elébb álljak,
- 10 3. Nagy öröme vagyon a' gazdánk szívének,
Hogy illy szép vendégi házába gyűlének,
Azért parantsolta nékem Vöfényének,
Hozzak ételt, hogy az vendégi ennének.

37.

Mikor a' Bort fel-viszi.

1. Sziv Vidámításra Isten a' bort adta,
A' mint a' Sóltárban Szent Dávid mondotta:
Azért-is hordóját gazdánk ki-furatta,
Teli kantsó borát ide fel-hozatta.

---

ad 36: 3 hôtelezet [sh.] 4 érkezet [sh.] 8 áljak [sh.]

ad 37: 1 Vidámítására [szótagszám]

- 5   2.   Azért jó Uraim e' borból igyanak,
Ez lakadalomban vígan mulassanak,
Köszönnyék a' kantsót 's el-ne aludgyanak,
De az Vőfénynek-is borotskát adjanak.

38.

Mikor a' második ételt fel-viszi.

Hogy a' mi vendégink éhen ne légyenek,
's hogy üres gyomorral haza ne mennyenek
Más *ételt*-is hoztam azért hát egyenek,
Isten' áldásából meg-elégedgyenek.

39.

Mikor a' Harmadik ételt fel-viszi.

Itt van Násznagy Uram az harmadik étel,
Még más következik éljék egésséggel,
Szívessen adja ezt a' háznak gazdája,
Ételét, 's italát, tőlünk nem sajnálja.

40.

Ez Versekben az első Vőfény az Házasságot kommandálja.

1.   Uraim haljunk szót szóllok igasságot,
Nem beszéllek tréfát hanem valóságot,
Adjanak hát nékem egy kis szabadságot,
Még elől-beszéllem a' szent házasságot.

---

ad 37:   6 mulássanak [sh.]

ad 38:   1 vendégünk [értelem]   3 éltelt-is [értelem]

ad 39:   4 tőlünk [sh.]

- 5   2.   Ádámot az Isten mikor teremtette.
A' szent házasságot még akkor szerzette,
Egy oldala tsontját Ádámnak ki-vette,
Mellyből Éva Aszszonyt mellé készítette.
- 10   3.   Maga vólt a' Vöfény az Egek Királja.
A' mint a' Mójstesnek Szent Históriája,
Böven elől-adja, bár ki ki vizsgálja,
's ezt minden értelem bámúlya tsudálja.
- 15   4.   E' Szent rendelése az Egek' Urának,
Tetszett Ádám Atyánk sok maradékának,
Mind Pátriárkának 's Évangyélistának;
Páratlan életet kevesen tartának.
- 20   5.   Bizony Bóldognak is lehet azt mondani,
Kit az Ur jó társsal szeret meg áldani,
Sok példát lehetne itt elől-hordani,
Mellyel meg-lehetne azt bizonyítani.
6.   Bóldog, kinek vagyon hiv 's jó Felesége,
Mert a' jó Feleség a' ház ékessége.
Bóldog kit így meg-áld Isten ő Felsége,
Ezt minden el-hidje itt versemnek vége.
- A' kis Vöfény a' Házasság ellen mond.*
- 25   7.   Álj fere barátom hadd én is beszéllyek,
Még olyan legénytül hidd el hogy nem félek,
Magános éltemmel veled nem tserélek,
Éljél te Párossan én egyedül élek.

- 30 8. Nem vala szent Pálnak soha Felesége.
A' Kristus Kereszte vólt gyönyörűsége,
Ugyan a' Kristus lett az ő öröksége,
Meg-is adattatott örök ditsőssége
- 35 9. Soknak a' házasság vagyon nagy Kárára,
Nem mindenik talál a' kegyes Sárára,
Nem szent Ersébetre 's Mária Annyára;
Sőt talál sok ember hazug Délilára.
- 40 10. Amaz erős Sámson hogy társa szavának,
Hitt mézes beszédű rossz Délilájának,
Halálos sérelmet okozott magának,
's ez által vége lett élete napjának.
- 45 11. Jobb pajtás hogy te-is meg-nem házasodol,
Majd úgy a' konyháról nem-is gondolkodol;
De hidd-el ha egyszer te meg-párosodol.
Mit egyetek ketten azon sopánkodol,
12. Kell a' gazd-aszszonynak szita 's rosta 's kanál,
Azt akarná mindég száz ökröt hajtanál;
Majd ott-is vakarod a' hol nem-is vizket,
Ha a' feleséged illy dolgokra kisztet.
- 50 13. Látom a' garadra most jó fel-öntöttél,
's a' Szekszárdi borbúl jól fel hörpentettél.
A' házasság ellen azért beszéllettél,
De tudd meg hogy engem' most el-nem hitettél

Felel az első Vőfény.

---

39 okozot [sh.] 46 akaruá [sh.]; szaz [sh.] alcím Házasag [sh.]

Mikor a' Petsenyét fel-viszi.

Jó a' sült petsenye a' vajás kásával,
 A' sárga répa-is a' disznó farkával,
 A' sült petsenyével itt a' vajás kása,
 Egyenek mivel ez az Isten' áldása.

Vőfény a' Vendégét biztattya.

1. Víg az Öröm apa mi-is vígan légyünk,
 Nosza jó Uraim vigan igyunk, 's együnk,
 Nem siralmas ház ez, itt ne szomorkodjunk,
 Az Öröm-Anyá-is víg, mi is vígadjunk,

- 5 2. 'sákkal hordom a' sert rostával a' jó bort,
 Lakjuk-meg kedvükre ez lakodalmi tort,
 Kerítsük a' kantsót ugyan csak szaporán.
 Hozok bort, hiszem nints lakat a' kamarán.

A' Szakáts-Aszszonyról.

1. Halljunk szót Uraim még itt perorálok.
 A' szakátsunk mellett mivel most fel állok,
 's Addig kelmetektől én el-sem-is válok
 Még azt meg-nem nyerem a' miért instálok.

---

ad 41: 3 kása [sh.]

ad 43: 1 perolálok [sh.] 2 mellett [sh.]

- 5   2.   Bezzeg jó Uraim szomorú hír vagyon,
                   A' szakátsunk' keze sebes igen nagyon,
                   Szegény hogy a' kását ott kinn kevergette,
                   A' tűz a' jobb kezét nagyon meg-égette
- 10   3.   Ennek a' számára most erszényt öldjanak,
                   Garast és petákat számára adjanak,
                   A' pénzen Budáról flastromot hozzanak;
                   Hogy mérges sebei jól bé gyógyúljanak.

44.

A' Musikusokról.

1.   Uj hír a' Faluba érdemes Uraim,
           's betsületre méltó jeles Aszszonyaim,
           Még hát el-beszéllem itten panaszaim'
           Kérem halgassák-meg együgyű szavaim.
- 5   2.   A' Musikusunknak nagy baja érzet,
                   's véletlen szerentse reá következet:
                   Mert a' hegedűje öszve töredezet:
                   A' mellyet a' minap jól öszve-enyvezett.
- 10   3.   A' kinek hát a' tántz vagyon most kedvében,
                   Tekétsen jól belé teli erszényében,
                   A' Vajda szép nótát von majd örömében,
                   Tsak húszast hánnyanak a' hegedűjében.
- 15   4.   Márjást-is el-vészen ha húszast nem adnak.
                   De még jobban örül ha tallért mutatnak.
                   Mondja hogy virradtig vígan tántzolhatnak,
                   Ha pénzt a' számára bőven adogatnak.

---

ad 43:   7 kin [sh.]

ad 44:   15 viradtik [sh.]

Mikor Nyoszó Aszszony' ajándékát fel-viszi.

1. Haljon szót Ádámnak minden maradéka,
A' kit bé-fogadott a' gazdánk' hajléka,
Még elől-beszéllem szívemnek szándéka:
Ne légyen szavamnak semmi akadéka.
- 5 2. Nyoszó Aszszonyunk a' vendég számára
Ajándékot küldött üres asztalára,
Egyék-meg tsak frissen mert meg-hül sokára,
A' ki ebből eszik fordúllyon hasznára.

A' Meny-Aszszony bútsúzik.

1. Vajda hegedűnek álljon meg zengése,
A' sarkantyúnak-is szűnnyön-meg pengése,
Mert bútsúzásomnak most lészen kezdése,
Legyünk tsendességben még-lészen végzése,
- 5 2. Elsőbb is te hozzád nyújtom én szavamat,
Kedves édes Atyám én bútsúzásomat,
Mert te Isten után viselted gondomat,
's sajnálsz-is mostan tőled válasomat.
- 10 3. Azért rád kívánom az Úrnak áldását,
Szállítsa rád mint a' bő viz' áradását:
A' mikor el-végzed életed' folyását,
Adja meg lelkednek örökös szállását.

---

ad 45: cím ajándékát [sh.] 1 Haljon [sh.]; Ádámnak [sh.] 3 szándéka [sh.] 4
akadéka [sh.] 5 Noszó [sh.]; vendég [sh.] 8 hasznára [sh.]

ad 46: 1 aljon [sh.] 3 bútsúzásomnak [sh.] 6 Atyám [sh.]

Édes Anyjától.

- 15   4.   Kedves szülő-Anyám már te hozzád térek,
Míg új szállásomra te tőled el-érek,
Áldást Istenemtől én te reád kérek,
A' Kit én szívemből szüntelen ditsérek.
- 20   5.   Kedves dajkám vóltál engemet szeretté;
Jóra tanítottál 's a' rosztól intettél,
Mint Anya Leánnyal velem tselekedté,
Most pedig szárnyamra engemet eresztél.
- 25   6.   Látod kedves szülém el-visznek melőled,
Botsánatot azért most kérek te tőled:
De ha el-mégyek is most szülem mellőled,
Jó gondolatom lesz' mindenkor felőled,
- 30   7.   A' mennyei Atya légyen mindég veled.
Valamíg életed' ez világon éled,
Mikor pedig élted' halállal tseréled,
Adja meg Jéusod te örökös béred.
- 35   8.   Kedves Leány barátim hozzátok fordulok,
's ha reátok nézek ugyan meg újjúlok;
De azon szivemben már nagyon búsúlok,
Hogy seregetektől más útra indúlok.
9.   Nem lesz már veletek többé maradásom,
Már férjem' házánál lészen maradásom,
Mint az Uram fűjja úgy lesz tántzolásom,
Jajj be hamar el-múlt az én Leányságom

---

16 szüntelen [értelem] 18 roszól [értelem] 20 erésztél [értelem] 27 élte' [értelem] 34 maradasom [sh.]

10. Az Úr tinéktek-is jó hitves társt adjon.
Férjeteikkel edgyütt soha el-ne hadjon,
Áldása Istennek rajtatok maradjon,
Végre az egekben magához fogadjon.

ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG,
MELLYET AZ ILLYEN HIVATALOKBAN FORGOLÓDÓK
kedvekért készített, és kiadott EGY VERSELLŐ.

47.

Mikor az Esketőrül a' Lakadalmas háznál vagynak.

Első Vőfény.

1. Drága jó Uraim! 's nagy jó Asszonyaim,
Kik tekintvén szorgos fáradozásaim
Meg nem vetettétek hivogatásomat,
Tűrjétek el, ha lesz fogyatkozásomat.
- 5 2. Tudjátok mindnyájan nem sokat tanultam,
Az Oskola elől gyakran elszaladtam,
Nem sokat porozták az én alfelemet,
És nem is plágázták a' két tenyeremet.
- 10 3. A' mit imitt amott tétül tanulgattam,
Azért ám keveset nyughatatlankodtam,
Hanem a' mi szegény házamtul kitelik,
Szolgállok vele ha kedveteket lelik.
- 15 4. Mivel jó Gazdánknak, az az akaratja,
Hogy vendégi vígan légyenek bíztatja
Általam; 's jelenti készül a' Vatsora,
Tsapra is van véve mind Sere, mind Bora.

- 20   5.   Minthogy már a' naggyán immár által estünk,
Vígadjunk, elég ha akkor pityeregtünk,
Eddig is úgy volt az, ezután is úgy lesz,
Meglátja kend szomszéd ha Feleséget vesz.
6.   Nosza Latzi Koma Tzimbalmod zendüljön,
Úgy hogy a' Menyasszony füle megsendüljön,
Verd el a' Rákótzai híres Ariáját,
Melyet danult mikor vívta Belgrád Várát.
Lám hiszen nem látz itt egyet is Apátzát,
Járjuk el hát frissen a' Vőlegény tántzát.

48.

Mikor a' Vendégeket Asztalhoz ülteti.

1.   Uraim az Asztal megvagyon terítve,
Kés, tányér, villával, 's kalánnyal készítve,
Jőnek az étkek is most mindjárt sorjába,
Ez a' sok Legénység nem áll itt hijába.
- 5   2.   Ne hogy az asztalon az étel meghüljön,
Felmelegetése dologba kerüljön,
Tessék Kelmeteknek helyre telepedni,
Úgy is a' Musikus megkezd melegedni.
Én, mindent, mi tőlem telik elkövetek,
10   Jó appetitussal egyenek Kelmetek.

Első Fogás Étél.

1. Itt van hát az első Tál étel, béhoztam,
 És hogy el ne ejtsem, mindég imádkoztam,
 A' Szakáttal jól megfűszerszámoztattam,
 Bors, sáfrány, gyömbérrel, és meg is szóztam.
- 5 2. Örvendek ha tálát viszem ki üressen,
 Úgy a' vendég gyomra nem marad üressen,
 Lássanak hát hozzá, Uraim de frissen
 Jó appetitussal, kívánom szivessen.
- 10 3. Rút a' vén Katona, rút a' vén szerelmes,
 Mivel mind kettőnek dolga veszedelmes,
 Rút dolog, ha Vőfény illy helyen nem szemes,
 Nem is vagyok ám én Uraim szemérmes.

Mikor látja, hogy a' Leves fogy.

Úgy bizony gyorsabban forgatom magamat,
 Mintha balhák tsípnék a' két oldalamat,
 Mikor bor áztatja meg száraz torkomat,
 Nem minden szeméten találni páromat.

---

2 imádkoztam [sh.] 3 megfűszerszámoztam [értelem, szótagszám]

Mikor a' Tehén húst viszi.

1. Itt van a' Tehén hús mártással tormával,
Jobb ez mint a' Hering a' veres hagymával,
Ábrahám illyennel éle Sárájával,
Azért élt olly soká e' kedves Párjával.
- 5 2. Bátran tehát ebből mindnyájan egyenek,
Jó nagy szeleteket tányérra vegyenek,
Arra bőven mártást, de sót is tegyenek,
Húzd rá Bandri Koma, vígan hadd legyenek.

Káposzta feladásakor.

1. Itt a' jó Káposzta a' fris disznó hússal,
Jól megeszkábálva mint a' szekér gússal,
Egyenek tsak ebből Uraim gustussal,
Legyenek mind végig jó appetitussal.
- 5 2. Ez a' Magyaroknak híres eledele,
Mellyet ha valaki jó ízűn nyele le,
Nem lett annak az nap semmi veszedelme,
Sótt inkább távozott ő minden félelme.
- 10 3. Úgy örül jó gazdánk ha vendégi esznek,
Jó nagy porciókat ebből is bévesznek,
Így tudom kedvére most mindnyájan tesznek,
Magok is tán üres gyomorral nem lesznek.

Kis Vőfény szóll.

1. Sok szerencsétlenek voltak e' világon,
Kik nagy mohón kaptak a' sz. Házosságon,
De utóbb állottak meg ez igazságon,
Hogy egyedül élni jobb volna világon.
- 5 2. Mert a' páros élet némellynek kalitka,
Mivel az igaz Társ igen nagyon ritka,
Itt van a' szivemnek minden belső titka,
Bár fejemre szálljon sok asszonynak szitka.
- 10 3. Ezért ditsőült meg szent Pál is régenten,
Hogy éltét folytatta sok ideig szenten,
Nem vett Feleséget nem is tsalatkozott,
Nem volt az asszonytúl neve is átkozott.

Első Vőfény felel:

4. Megálj nem sokára felelek szavadra,
Tudom lakatot vetsz pittyett ajakadra,
15 Néked gondod légyen tsupán tsak magadra,
Külömben ütleget kapsz ma a' hátadra,
De most már elmegyek bort és ételt hozok,
Jövök hamarjába sokat nem motozok.

Tyúk bevivéskor.

1. Elhoztam a' Kakast egész taréjával,
Jó puhára főzve apró riskásával,
Nem gondolt jó Gazdánk a' maga tyúkjával,
Költsék jó izűen Isten áldásával.

---

ad 53: 2 mohon [sh.] 8 szálljon [sh.] 13 Megálj [sh.] 16 ütleket [sh.]

- 5   2.   A' Szakáts asszonyunk erőssen esküszik,
Hogy miolta a' szép nap alatt sütközik,
Jobb izű eledelt még ennél nem kóstolt,
Hetven esztendőkön bár keresztül gázolt.

55.

Beszéll a' kis Vőfénynek.

2.   Hallod-é barátom állj elő egy szóra,
De nem hivlak ám most borra sem savóra,
Hanem megfelelek az előbbi szóra,
Hogy megbomlott agyad, fordíthassam jóra.
- 5   3.   Igaz, hogy szent Pálnak nem volt Felesége,
De nem azért lett ám örök Ditsősége,
Hanem mivel példás vala ő Szentsége,
Azért leve néki a' Menny öröksége.
- 10   4.   Lám hiszen Judás is nőtelen legény volt,
De hogy Mesterétül hitetlen elpártolt,
Felakasztá magát, 's a' Pokolba lábolt,
Hol álnokságáért keservessen lakolt.
- 15   5.   Rosz Delilája volt az igaz Sámsonnak,
De hogy olly ebül járt, maga oka annak,
Nem kell kibeszélni mindent az Asszonynak,
Mivel hogy ők titkot tartani nem tudnak.
- 20   6.   Igaz az Asszonyok ollyat is kívánnak,
A' miket a' Férjek nekik nem adhatnak,
De megkell engedni barátom azoknak,
Kik a' Férjfiaknak bordáiból vagynak.

---

1 álj [sh.]

7. Oszmán egy pár ember jobban boldogulhat,
Mivel hogy két pár kéz csak jobban dolgozhat,
Egy ember csak ugyan nem messze haladhat,
Azomba melly könnyen veszélybe akadhat.
- 25 8. Nagy kints a' jó asszony barátom a' háznál,
Ha ők nem volnának most te sem papolnál,
Ki tudja mely ország szélén kurutyolnál,
Azért hát jobb volna ha egyet se szólnál.
- 30 9. Sok példát hozhatnék a' Hestóriából,
Mind a' régi, mind az utóbbi világból,
Mennyi jó származik a' szent Házasságból,
Látod-é Atyafi nem vetz ki sarkamból.

56.

Mikor Betsináltat visz.

1. Itt a' jó betsinált szegfűvel babérral,
Ebből minden szedjen két jó nagy tányérral,
Nem régen beszéltem egy nagy Gavallérral,
Kinek a' két zsebe tele volt tallérral.
- 5 2. Bámulásra méltó vala kövérsége,
Holott tudom, hogy volt már hét felesége,
Kérdeztem honnan van ilyen egészsége,
Azt mondta betsinált volt az elesége.
- 10 3. Egész életébe mindig illyennel élt,
Sok kátsát sok tsirkét, libákat felmetélt,
Esküvéssel mondta mikor velem beszélt,
Hogy azolta soha betegségtől nem félt.

- 15   4.   Hogy hát Kelmetek is kövérek legyenek,
             's ne hogy valamiképp megbetegedjenek,
             De sőt mindenképpen megelégedjenek,
             Ezen betsináltbul jó rakást egyenek.
- 20   5.   Jó erre a' bor is azért hát igyanak,
             A' tálba 's kantsóba semmit se hadjanak,
             Ne hogy nálunk éhen szomjan maradjanak,
             Ha üres az edény nékem jelt adjanak.
6.   Egybe tele hozom van a' Kamarába,
             Majd tele tsapolom amúgy hamarjába,
             Kedves Vendéginknek nyomom a' markába,
             Ördög bujjon Koma a' kend brúgójába.

57.

Disznó fej vitelkor.

1.   Itt van a' gyöp türő tejfellel tormával,
             Szakáts asszonyunknak jó ajándékjával,
             Bökjék ki Kelmetek hegyes villájával,
             Azután költsék el Isten áldásával.
- 5   2.   De a' kantsóhoz is tessék ám nyúlnia,
             A' szomjúság ellen eleget innia,
             Kézről kézre tessék a' kantsót adnia,
             Ha kifogy majd frisset fogok én hoznia.
- 10   3.   Szakadozzon el a' húrod,
             Bandri koma miért nem húzod.

Kása feladáskor.

1. Köles kását hoztam, még pedig tzúkrozva,
Apró szöllővel van jól ki pallérozva,
Megvan a' teteje pörtzözve zsirozva,
Nem is kapta ezt meg a' tűznél a' kozma.
- 5 2. Nem kell semmi erő ennek rágásához,
Hanem tsak szellőtske a' megfuvásához,
Az árátul pedig semmit ne féllyenek,
Tsak bátran mindnyájan kelmetek egyenek.

Petsenyét ha visz.

1. Petsenyét is hoztam de nem tsak egy félét
Köszörülje kiki jól meg evő kését,
De el ne törjék ám a' tányérnak szélét,
Húzza meg kend Bátyo rekedt hegedűjét.
- 5 2. Nints párja világon a' jó Petsenyének,
Mert ez vídámságot szerez az elmének,
Régi jó Atyáink, miért voltak olly vénnek,
Azért hogy szüntelen Petsenyét evének.
- 10 3. Te is Latzi Koma ne busulj, mert mindjárt
Hozok én néktek is húzz addig egy nótát,
Hadd teszem inamhoz a' lábomnak talpát,
Igazítsad hamar a' tzimbalmód hurját.

---

ad 58: 7 árátul [sh.]

ad 59: 2 Köszörűje [sh.] 8 Azét [sh.] 10 húz [sh.]

Tészta Süteményt mikor visz.

1. Itt vagyon tésztából jó féle sütemény,
Nints ebbe sem ánis, sem mustár, sem kömény,
Porhanyó jó ízű, ez éppen nem kemény,
A' ki illyennel él, nem bántja a' köszvény.
- 5   2. Kivül belől megvan erőssen tzúkrozva,
Mint a' borbély legény bévan púderozva,
Malozsa szőlővel bépárfümirozva,
Nem kell néki kés is, megvan e' hámozva.
- 10   3. Édes ez, valamint tsupádon a' szín méz,
Mindjárt megkívánja az ember ha rá néz,
Bátran lehet enni gyomornak nem nehéz,
Fogjon hát rá villát most mindjárt minden kéz.

Mikor a' Kása pénzt szedik.

1. Hogy szegény Szakátsnének a' kását keverte,
A' kezét a' meleg gőz nagyon felverte,
Nagyon pöffedezvén szörnyen megégette,
De ott hamarjába mindjárt béköztette.
- 5   2. Öregbül szüntelen fájdalma sebjének,
Már az orvosságért, Doktorhoz küldének,
Kéri Kelmeteket, megszánván szegénynek
Ha e' tányérkába, egykét pénzt vetnének.

Midőn minden dolgát elvégezte, így beszéll a' Vendégeknek:

1. Drága jó Uraim, 's kedves Asszonyaim,
Kik megtiszteltetek, engem, 's rokonaim,
Már köztetek töltöm ezután napjaim,
Azért kiterjesztem felétek karjaim.
- 5 2. Fogadjatok engem Társoságotokba,
Ha már részesülök gondoskodástokba,
Részesüljek együtt mulatságotokba,
Bízhassak mindenkor barátságotokba.
- 10 3. Ez az egy gondolat éleszti lelkemet,
Hogy már közöttetek találom helyemet,
Ajánlom hát néktek szerető szívemet,
Mint én szeressetek ti is úgy engemet.
- 15 4. Most pedig mindnyájan vígan mulassatok,
Mint kedvetek tartja, a' szerént bánjatok,
Mulatástok után bátran nyughassatok,
És jó akaróim holtig maradjatok.

Menyasszony' Butsuztatása az édes Attyától.

1. Vajda hegedűnek álljon meg zengése,
A' sarkantyúnak is szünjék meg pengése,
Mert butsuzásomnak most léssen kezdése,
Legyünk tsendességbe még lesz a' végzése.

- 5   2.   Ditsőség először a' nagy Magasságban
Istennek ki lakik fénylő boldogságban,
Ki rendelt én nékem egy igazi társot,
Kivel hogy megnyervén Mennyei Országot.
- 10   3.   Reszketnek ajakim belső félelemtől,
De még jobban remeg szíved sérelmétől,
Engedj meg óh Atyám ha megbántottalak,
Es hogy téged sokszor háborítottalak.
- 15   4.   Az Istenért kérlek engedd meg vétkeket,
Hogy el ne veszejtsem én szegény lelkemet,
Köszönöm Atyai nagy szeretetedet,
Mellyet nem érdelek gondviselésedet.
5.   Az Úr Isten áldjon ezekért tégedet,
És szent Országában vigye fel lelkedet.

Menyasszony' Butsuztatása az édes Annyától.

- 20   6.   Majd kiesik nyelvem megbádjadt helyéről,
Könnyeim mint patak úgy folynak szememből,
Midőn hozzád nyújtom ezen butsuzásom,
Kedves édes Anyám tőled elválásom.
- 25   7.   Óh szerelmes Anyám látom miként indulsz
Ájulásnak, többé tán *meg sem* is vidulsz.
Ismérem te gyenge Anyai szivedet,
Ismérem Asszonyi erőtlenségedet.
- 30   8.   Azt fogod sajnálni engem mint neveltél,
Emlőddel tápláltál széltől is őrzöttél,
Édes drága Anyám ne epeszd magadat,
Botsáss el engemet kedves leányodot.

9. Ha megbántottalak Kristus sebeire
Kérlek, botsással meg az ő szent vérére.
Isten fizesse meg sok fáradtságodat,
És én mellettem tett dajkálkodásodat.
- 35 10. Vigyen fel ezekért tégedet a Mennybe,
Vigadjál szüntelen örök ditsőségbe,
Kedves testvéreim tölletek butszom,
Szívemből néktek is ezeket kívánom,
- 40 11. A' nagy Úr Istennek áldása maradjon
Mindétig rajtatok, és el se is hadjon.
Végre az Egekben magához fogadjon,
Az örök életben néktek is részt adjon.
- 45 12. Kedves Leány barátim hozzátok fordulok,
Ha reátok nézek szintugy megújulok,
De seregetektől más útra indulok,
És tölletek mostan immáron megválok.
- 50 13. Az Úr Isten adjon néktek is igaz párt,
És szívből szeretett szerelmes Hitves társt,
Végre az Egekbe fogadjon magához,
Legyetek érdemes szűz Koszorújához.
14. Kedves alsó felső jó szívű szomszédim,
's mindenféle kegyes szép jó akaróim,
Áldjon meg az Isten szívemből kívánom,
Vigyen fel az Mennybe magához én mondom.

64.

1. Ha a' mit vétettem te néked kedvesem;
A' midőn mulatott itt az én személyem.

---

1 kedves m [sh.]

2.   Hogy nyavalyát nékem ne okozz szerelmem.
Mind ezekről mostan botsánatot kérek.

- 5   3.   Édes virágszálom ki vóltál énnékem,
Vidámító íra az én életemnek,

4.   Gyönyörködtetője tsekély személyemnek.
Mind szívem mind lelkem mind belső részemnek.

- 10   5.   Vóltál bizonynyára szívem táplálója,
Szívedben szívemnek meg-óltalmazója

6.   Mind belső részemnek meg-vidámítója,
Bú helyet szívemnek vígságot adója,

7.   Már meg-botsáss szívem most szívesen, kérlek,
Mert látom én többször meg-nem kereshetlek

- 15   8.   De e' rossz világban valameddig élek,
Tégedet szívemet el-nem felejtelek.

65.

Lakadalmi Ének.

1.   Az esküvés végén tyúkverőhöz fogtak,
Uttzákból uttzákra sokfelé hullogtak,
A' kik nem aludtak, álmosan kullogtak,
Kik elől kik hátul tántzolva szuszogtak.

- 5   2.   Tsináltak magokból sokféle lárvákat,
A' kik indítottak tréfás nagy lármákat,
Öszve-szedegettek különös ruhákat,
Törökös Dimliát, Remetés Kámzsákat.

---

ad 64:   3 okoz [sh.]   13 meg-botsás [sh.]   14 többször [sh.]   rossz [sh.]

- 10   3.   Az egyik meg-tömte szalmával gatyáját,
A' másik el-vette Német bugyogóját,
Fejérre krétázta dolmánnát 's kalapját,
Harmadik vánkussal rakta-meg szoknyáját.
- 15   4.   Egyik Papi-módon tett prédikátiót,
Másik mint katona kérte a' portziót,
Vármegye rendelte az executziót,
Görögül-is monda egy kis oráziót.
- 20   5.   Egyik mint katona közöttök verbuvált,
Ennek seregébe Legény, Leány-is ált,
Egy darab papéros süvege mellett ált,
Azért nagy kevélyen ő leg-első sétált.
6.   Egy Kaukler kergette a' sok gyermekeket
Némellykor pedig hányt Tzigány kerekeket,
A' másik póznára kötött köteleket,
Tsintalanúl vágta a' sok embereket.
- 25   7.   Az egyik kosarat kötött eleibe,
Fel-öltözött vala egy olasz képébe,
Ló szarokat rakott a tzitron helyébe,
És azt árulgatta a' tántz közepébe.
8.   Egy némely Deákúl így szólt, himlum klinkum,
30   Páter kalamáris Dominus vobiskum,
Kan-is áll-is túris vinum dogmaticum,
Igyál egyet pajtás Ego est jam kumkum.
9.   Így tsintalansággal a' falut el-járták,
35   A' kik ezt szerették magokhoz el-várták,
De némelly helyeken őket ki-is zárták,
De betsületeket még-is el-nem zárták.

- 40 10. Midőn el-töltöttek két egész heteket,
Némelyek kaptak-is már izeneteket,
Gondolták, hogy végre kapnak keneteket,
Mondván, ne-tegyünk már itt több szemeteket.
11. Egybe szedegette kiki sátor-fáját,
Hogy otthon láthassa a' tulajdon nyáját,
Egy a' Leányoknak ott hagyá nótáját,
A' mellynek itt fellyebb le-is írtam párját.
- 45 12. Pardosi pediglen maradt tsendességben,
Jó'si a' Pannival, élt szép békességben,
Kiki örült ezen az egész helységben,
Éllyenek tovább-is friss egésségben.

II. Csúfolók, gúnyversek

II. 1. Lány- és legénysorolók

66.

1. Egykor két Leány Virágot szedni,
El-indulának, kezdének menni,
Egyik másiktól kezdé kérdezni,
Ment-é valaki téged' kéretni?
- 5 2. Engemet mátká tízen kérettek,
Most a' tíz közzül mellyikhez menjek?
Adj jó tanátsot szegény fejemnek,
Hogy virág helyett kórót ne szedjek.

- 10   3.   A' leg-elsőnek János a' Neve,
Annak szívemben meg-van szerelme,
Inkább szeretném őtet kedvemre,
Ha lépett volna Vénus' Kertébe.
- 15   4.   Másik Sámuel azzal én Szívem,
Meg-nem nyúghatik véle én Lelkem,
Mert lám ez előtt leg-kissebb Vétkem,
El-nem szenvedik ok nélkül nékem.
- 20   5.   Harmadik Péter, az igen fősvény,
Annak a' házát tudom hogy sövény;
Ha ahoz mégyek, perpatvar leszen,
Jaj lesz énnékem egész életem.
6.   Már negyediknek a' neve István,
Abban az a' kár, hogy igen hitván,
Ha fekünnék-is a' jobb oldalán,
Nyugodalmat ő soha nem talál.
- 25   7.   Az ötödiknek vólt neve Zsigmond,
Ha meg-haragszik ő Kurvának mond,
Leszen kezében Korbáts, és Dorong,
Szállna fejemre keserves nagy gond.
- 30   8.   Hatodik Ferentz, Bátya Jánosnak,
Ő nem szereti nyelét Ásónak,
Nem-is rossz fíja a' Sernek 's Bornak,
Felét sem aluszsza-ki Éjtszakának.
- 35   9.   Szeretem Gábort, mert nem utólsó,
Látom előtte van boros korsó,
Szép Leányokkal ő gyakran jádzó,
És azok után mindég kapdosó.

---

28 szálna [sh.] 35 gyakran [szótagszám]

- 40 10. Györgyöt szeretem, mert jó játékos,
Annak ruhájja tudom aranyos,
Paripája is hatvan talléros,
A' konyhája-is mindenkor zsíros.
11. A' kilentzediknek neve András,
Ki hűségesen szegte Hálóját,
Hogy meg-foghatná kedves Mátkáját,
Régen óhajtja édes Galambját.
- 45 12. Tizedik Mihály, most-is óhajtom,
Vélem tett Jókért meg-is siratom,
Mert ő volt nékem édes Gyámolom,
Ő szép személytét magamnak tartom.

67.

Ad Notam: *Hugom Asszony ha kend úgy etc.*

1. Van egy Fiam neve Pál,
búsúl hogy ő maga hál,
Jaj senkibe ő nem bízik;
mert hogy nagyon el-hízik.
- 5 2. Andri Bandri Fiamnak,
le-esett az gatyája,
jaj bizony nagyon szégyenli
mert meg látta mátkája.
- 10 3. Józsi Fiam szép helyes,
bizony ő *nagyon* feszes,
jaj de még az-is szép benne,
hogy ő szörnyű nagy eszes.

---

8 matkája [sh.] 10 nagyon ő [sh.]

- 15   4.   Azért-is ő utánna,
sok Szűz Leány akarná;
jaj de ő egygyet sem nézhet;
mert gyomrába nem férhet.
- 20   5.   Az egygyik fiam Jankó,
de ő ugyan nagy lurkó,
jaj de az a' kár ő benne,
hogy ő olyan mint furkó.
- 25   6.   Dani fiamnak feje,
igen szép az ő neve
Azért-is nagyon el-hízott,
szép feleséget hozott
- 30   7.   Vintze fiamnak kintse,
borral tele a' pintze,
elég a' többi eleség,
tsak hogy nintsen feleség.
- 35   8.   Utolsó Fiam Péter,
az a' hiba hogy hever,
jaj ő szép leányt meg-látván,
bezzeg ember a' talpán.
- 40   9.   Mennyhár Gáspár Boldizsár,
három fitzkó más fél pár,
jaj mind a' három nagy figlár
meg-mondja azt sok leány.
10.   Egygyik fiam Salamon,
iparkodik ő azon,
hej Hajót magának szerez,
hogy mindétig ő evedz.

11. Sándor nagyon fris ember,
sokszor ingen is hever,
jaj tsak azt látja az ember,
hogy mindent összeve kever.
- 45 12. Gábor fiamnak lába,
mindenkoron tsak fájós,
jaj attúl vagyon a' bizony,
hogy ő igen nagy tántzos.
- 50 13. A' György mindég azon van,
gondolkodik azomban,
jaj hogy ő szép leányt kapjon,
kinek sok pénze vagyon.
- 55 14. Az egygyik fiam Fülöp,
annak mindég az üllöp,
jaj tsak ímígy amúgy vagyon,
haragszik-is ő nagyon.
- 60 15. János fiam fris kezű,
ha akarja nagy eszű,
jaj mindég az rá hallatik,
hogy ő mindég hazudik.
16. De az István szép legény;
mert ő mindétig fösvény,
jaj nadrágját ha főköti,
minden ötöt követi.
- 65 17. Kedves fiam a' Mihály,
búsúl az hogy maga hál,
tsak a' vizet nézd hogy árad,
néked-is úgy meg-verrad.

- 70 18. Bandri Fiamot Budán
megverték az vad rátzok,
jaj hogy rátz leányt szeretett
rájok hagyta az átkot.
- 75 19. Az első azt lármázta
nyisd-ki neki Ablakot,
mikor Marissal egygyütt vólt,
láttam hogy törött mákot.
- 80 20. A' másik mindég mondta,
hogy tsak üsd ötet agyon,
jaj mert mikor jégen szalad,
el-esik ő a' fagyon.
- 85 21. Én az tsirke, te vagy ló,
óh te tsunya káromló,
jaj olyan vagy te mint a' hó,
mint a' kémény tisztító.
- 90 22. Leányomnak az Ura,
mester ember Mészáros,
hej tsak az a' kár benne,
hogy ő mindétig szaros.
- 95 23. Ángyom aszszony leánya
mindétig aztat mondgya,
hej bizony hogy férjhez megyen,
akár mitsodás légyen.
24. Akár tsikós, vagy bojtár,
vagy pediglen ló tsíszár;
hej bizony ő azt nem nézi,
tsak hogy ötet el-veszi.

---

74 Ablakot [sh.] 75 marissal [sh.] 78 ágyon [sh.] 80 fagyon [sh.] 89 Angyom
[sh.] 91 férjéhez [sh.]

- 100   25.   Szomszéd asszony leánya,
az meg-megint azt mondja,
jaj bizony hogy maga nem hál,
külömben halálnak vál.

68.

ad Notam: *Jantsi bátsi, Pista bátsi etc.*

- 5   1.   JÓzsi bátsi, Péter bátsi,
hej tsak az Zsuskám hozza kend ki!
hej tsak az Zsuskám hozza kend ki.
Mert a' Zsuska szép leányka,
hej tántzban forog mint karika!
hej tántzban forog mint karika!
- 10   2.   Szép az Ágnes mert egyenes,
hej kár az benne hogy nem tejes!
hej kár az benne hogy nem tejes!
Ha ugyan ha tejes vólna,
hej biz utánna sok szaladna!
hej biz utánna sok szaladna!
- 15   3.   Veronika óh te jótska,
hej te vagy az a' hamis Róka!
hej te vagy az a' hamis Róka!
Mert ha hamis te nem vólnál,
hej bizony hozzám jobban húznál!
hej bizony hozzám jobban húznál!
- 20   4.   Ágota osztogat Ágot,
hej szép legényeknek virágot!
hej szép legényeknek virágot!
Szekfőt, Ró'sát, és Ibolát,
hej azon föllyül szép Tulipánt!
hej azon föllyül szép Tulipánt!

- 25   5.   A' Dorottya azt mutattya,
                      hej hogy ő ugyan másnak fattya!
                      hej hogy ő ugyan másnak fattya!
                      A' szép fattyút úgy szeretem,
                      hej mint ha vólna ő testvérem!
30   *hej mint ha vólna ő testvérem!*
6.   Julis szívem hordod színem,
                      hej bizony te vagy az én vérem!
                      hej bizony te vagy az én vérem!
                      Mert hogy szívedben hordozol,
35   hej nagyon rólam gondolkozol.
                      hej nagyon rólam gondolkozol.
7.   A' Lidiba az a' hiba,
                      hej mindég gágog mint a' liba!
                      hej mindég gágog mint a' liba!
40   Ha száját lelakatolná,
                      hej hívségemet megláthatná!
                      hej hívségemet megláthatná!
8.   Sára gyöngyöm szép leánykám,
                      hej te vagy az én kedves mátkám!
45   *hej te vagy az én kedves mátkám!*
                      Mert ha ugyan te nem vólnál,
                      haj nagyobb vólna ugyan bajnál!
                      haj nagyobb vólna ugyan bajnál!
9.   A' Katitza lett Apátza,
50   hej inkább lenne ő Anyátza!
                      hej inkább lenne ő Anyátza!
                      Mert Apátza nyög Klastromba,
                      hej amaz pedig él világba!
                      hej amaz pedig él világba!

- 55   10.   Dorottyának madarkának,
              hej tsak azt láttya hogy ő másnak!
              hej tsak azt láttya hogy ő másnak!
              Osztogattya az tsókjait,
              hej panaszolja az bajait!
60   *hej panaszolja az bajait!*
11.   A' Zsófiga szép karika,
              hej ő tsak bizony nagyon ritka!
              hej ő tsak bizony nagyon ritka!
              Mert a' ki Zsófikát szeret,
65   hej bizonyomra mondom nevet!
              hej bizonyomra mondom nevet!
12.   Eszter szép leányom hever,
              jaj ha haragszik ő meg-is ver!
              jaj ha haragszik ő meg-is ver!
70   De ő bizony meg-nem verhet,
              hej mert ő engem nagyon szeret.
              hej mert ő engem nagyon szeret.
13.   Szép a' Náni mert a' fara,
              hej tsak úgy riszál mint a' hara!
75   *hej tsak úgy riszál mint a' hara!*
              Mert ő ha úgy nem riszálna,
              hej kevesebb mátkája vólna!
              hej kevesebb mátkája vólna!
14.   A' Rebeka mint karika,
80   hej de ha fekszik még-is nyalka!
              hej de ha fekszik még-is nyalka!
              A' kiért én majd meg halok,
              hej kitől nehezen meg-válok!
              hej kitől nehezen meg-válok!

- 85   15.   Szép a' Trézi mert tud főzni,
                       hej más dolgát-is jól elvégzi!
                       hej más dolgát-is jól elvégzi!
                       Mikor elvégezte dolgát,
                       hej alá ragadja Rokkát!
 90   *hej alá ragadja Rokkát!*
16.   Az Orsolya, és Kordula,
                       hej mind a' ketten elfordula!
                       hej mind a' ketten elfordula!
                       Hogy engemet egy sem szeret,
 95   hej bizony mindenik kinevet!
                       hej bizony mindenik kinevet!
17.   Er'sébet leányom mehet,
                       hej ha akarja sokat tehet!
                       hej ha akarja sokat tehet!
 100   Magamon-is másokon is,
                       hej bizony ő sokat segíthet!
                       hej bizony ő sokat segíthet!
18.   Borbálának szép a' neve,
                       hej annak jó meg az ő szíve!
 105   *hej annak jó meg az ő szíve!*
                       Az ő szívét ha megfogom,
                       hej bizonyomra agyon nyomom!
                       hej bizonyomra agyon nyomom!
19.   Az Rózinak szép árvának
 110   hej kíván szép Urat magának!
                       hej kíván szép Urat magának!
                       Mert az Ura rá vígyázgat,
                       hej ő meg másra nem-is hallgat.
                       hej ő meg másra nem-is hallgat.

- 115   20.   Szívem Maris kalamáris,
                  hej te vagy az a' piros kláris!
                  hej te vagy az a' piros kláris!
                  Ha te ugyan nem vólnál is,
                  hej bizony nem gondolnék még-is!
 120   *hej bizony nem gondolnék még-is!*
21.   Évi híven dobog szívem,
                  hej ha nem látlak megbetegszem!
                  hej ha nem látlak megbetegszem!
                  A' betegség nem vendégség,
 125   hej bizony inkább nagy szegénység.
                  hej bizony inkább nagy szegénység.
22.   A' Klárinak szép babámnak,
                  hej szép a' szeme mósolyognak!
                  hej szép a' szeme mósolyognak!
 130   Szemeivel ha rám tekint,
                  hej szívem dobog okoz nagy kint!
                  hej szívem dobog okoz nagy kint.

69.

ZŐLD FÁRSÁNG, vagy is LEGES LEG SZEBB LEÁNY VÁSÁR

Szép Leányok Fársángja,
 Szép Legények mátkája,
 dorombolták tarka barkán
 Sohonnába fársáng farkán
 itzin pitzin izéjéknél
 uszli muszli Senkiéknél
 czinu szóval.

Nyomtattatott Jobbothon de nem lóval.
 Olvasd Rósám által a' Szük Esztendőbe
 Soha Napján
 happ – happ – happ.

ELŐJÁRÓ BESZÉD. – TRÉFA KÍVŰL.

1. Hugom Aszszony a' legesleg
Szebb Lány, úgy magyarázom-meg.
Soha se láttam én olyan
Szép Ortztát, mint ő néki van.
5 Azért ez a' história
Néki leg-jobb vásárfia.
2. Ennek a' Legénynek képe
Mindenütt a' szépek szépe.
Be fáin könyvet adok én
10 Kendnek; mert szép derék legény.
Édes kis Könyvem fel kaplak
Bezzeg szép Legénynek adlak.
3. Aszszonyom! Kend be jó Aszszon
Ezenn az Ánti világonn.
15 Jó-is szép-is értelmes-is
Eszes okos mindenre friss.
Ez a' kis-Könyv régólta már
Illy drága szép jó Aszonyt vár.
4. Atyafi! Kend be jó ember
20 Mondhatom Kendnek ezerszer.
Jó, érdemes tisztességes
Betsületes emberséges.
Ez a' Könyv magába tanul
Ha ilyen Ember hozzá nyul.
5. Mindennek, a' kiket illet
25 Légyen tisztesség betsüllet.
Ezer áldás jó szerentse
Kövér disznó 'síros lentse
Bő Bor, bő Buza, egészség
30 Békesség, míg élnek mindég.

6. Ez a' kis Könyv olyan jeles
Hogy tíz garasra érdemes.
Ez azt-is tanítja Kendnek
Hogy Pénz a' lelke mindennek.

FÁRSÁNGI VERSEK
dudullaré.

1. Arany Bárány a' szép Leány,
Ollyan Piros mint a' márvány.
Engelmes mint a' bárány
Nem hamis mint az Oroszlány.
5 Szereti-is mind a' világ
Mert drágalátos gyöngy virág
Leges leg szebb leány biz ez,
Nagyon illik szép Legényhez.

- 10 2. Betsüllik járnak utánna,
Míg Neve Kata 'Su'sánna.
Kilentz Faluban sints párja.
A' tántzot-is könnyenn járja
Ollyan szép mint Arany alma,
Szép vőlegénynek jutalma.
15 Rá nézni is gyönyörűség
Egész házbéli ékesség.

- 20 3. Czipót süt a' vendégségre,
Nevetve néz a' vendégre.
Tarka szoknya vagyon rajta,
Egy igazi magyar fajta.
Czinu cinu Péter Bátsi
Nesze Kendnek egy kis kátsi
Czinu cinu hegedű szó
Szép Aszszonnyal lakni be jó.

---

10 'su'sánna [sh.]

- 25   4.   Dudolgass mint a' furullya,
Hajja hujja szűröm ujjja.
Tele vagyon mogyoróval
Piros almával dióval.
Gyere menjünk vendégségbe,
30   Három hétig tart egy végbe,
Vigyünk-el egy rosta vizet
A' nagy harang majd meg-fizet.
5.   Eszik iszik az Urával,
Mint a' Galamb a' társával.
35   Betsülletes egy pár személy,
Ortázajok gyenge mint a' téj.
A' meny Aszszony áldomását
Most iszszak-meg, esznek kását.
A' Meny-Aszszony leg-elől ül
40   Talán már-is tántzra készül.
6.   Fiatal legényhez illik
A' Meny-Aszszony, úgy tündöklök
Mint az arany vagy sárga réz,
Sokkal édesebb mint a' méz.
45   A' Vőlegény jaj be jól járt
Meny-Aszszonnyal tántzol mindjárt
Be szépen össze kerültek
Egy más ölébe-is ültek.
7.   Galambom szép kis Menyetském,
50   Hónom alá repült fetském.
Ebédkor vagy fele késem
De Éttzaka feleségem.
Most minékünk hegedülnek,
Mindnyájan tántzra perdülnek.
55   A' szép Aszszony gyenge teste
Nem alhatnék ilyen este.

- 60 8. Hajja Rósa tuba ró'sa,
Csak azért-is piros rósa.
Szép rósa ékes lilium.
Illyen kéne sok miliom.
Csókra csók megint csókra csók,
Nem bánnya Jankó sem Istók.
Minden azt mondja hogy bizony
Szép-is jó-is a' Meny-Aszsony.
- 65 9. Igyunk az Egésségéért.
A' Kedves új Meny-Aszszonyért
Örvendek mikor hörpentek
Be szép Aszszonyt hozott Kentek.
70 Három a' tántz egymás után
A' Vő legény se bánnya tán.
Kurta ne legyen ám a' tántz
Hamar ne szakadjon a' lántz.
- 75 10. Kanahán földéről hoztuk
Mindenfelé tudakoztuk.
Mint a' Nyulat úgy nyomoztuk
A' Zsebünkbe-is hordoztuk.
Nyargaltunk véle a' fagyon,
De maga se bánta nagyon.
Igen Kedvünk szerént való
80 Méltó érte a' foglaló.
- 85 11. Lám meg-fogtuk a' Galambot,
Verjük néki a' dorombot.
Adjunk néki sült tik tzombot
Óldjuk-meg az ezüst gombot.
Huzzad huzzad Czigány legény,
Hallgassa Nótára szegény;
Dini dana dinom dánom
Tölts édes Komám nem bánom.

---

60 kére [értelem] 83 Adjuk [értelem] 86 Halgassa [sh.]

- 90 12. Mártzot Mézes Bábot vegyünk
Meny-Aszszonnyal edgyütt együnk.
Új Menyetske van a' házba
Selyem madár Kalitzkába.
Minden ember tudom hogy Szűz:
Még-is van Bokájába tűz.
95 Nohát ha tűz van bokánkba
Sültt Galamb repüllyön szánkba.
- 100 13. Napam Aszszony ne bánkódjon
Egy cseppet se zugolódjon.
Jó helen van a' Leánya
Talán bizony arany Bánya.
Téjbe vajba förösztgetik
Paplanos ágyba fektetik
Oda ölbe teszük veszük
Minden nap hét félét eszik.
- 105 14. Ország világ ide nézzén,
Turós gombóttzal tetézzén.
Hadd mulasson a' Meny Aszszony
Ne legyen olly aluszékony.
110 Száz Aranyért se adjuk ki,
Inkább rétest adunk néki.
Forogjon a' tele korsó
Nem kell most rokka se orsó.
- 115 15. Piros Pántlikája bokros,
Egész huszon öt forintos.
Piros Csizma kell lábára
Peretz kaláts tányérjára.
Töltsünk Bort a' Klázlijába
Úgy öntözzessük szájába.
Ne fáradjon érte maga
120 Nem szédíti meg a' szaga.

---

97 Napom [értelem] 109 Aranyért adjuk [szótagszám, értelem]

- 125   16.   Repülly repülly az ölembe
                  Úgy nézegess velem szembe.
                  Mogyoró van a' Zsebembe
                  Dio-is van a' kezembe.
                  Mind a' Meny-Aszszonynak adom
                  Igazán fel-is fogadom.
                  Hogy csemege nékem nem kell
                  A' Meny-Aszszony tsak tegye-el.
- 130   17.   Sógor Aszszony mennél kisebb
                  Úgyan bizony annál frissebb,
                  Mert minden teste olyan gyors
                  Mint a' Török Órszági bors.
                  A' Meny-Aszszony elég magos,
                  Öltözete is tsillagos.
                  De a' Vő legény se káros
                  Mert szép Menyetskével páros.
- 140   18.   Tisza Duna kerületi
                  A' Meny-Aszszony emlegeti.
                  A' Vő-legény emelgeti
                  Csókolgatja ölelgeti.
                  Ketten kedvére kedvesen
                  Mulatoz véle csendesen.
                  De ne takarja nagyon be;
                  Mert meg-fullad a melegbe.
- 145   19.   Ugrosné öreg Aszszonyom
                  Kontya száz ötven fontot nyom.
                  Mert a' fején két szem kása
                  Soká lenne más fél má'sa.
                  Siska disznó az erdőbe
                  Ás-is túr-is a' dülőbe.
                  Ezután minden időbe
                  Konty lészen a' leány főbe.
- 150

- 155 20. X meg egy V az esztendő
Mikor ő férhez menendő.
Életének virágjába
Leszsz Aszszony leg-szebb korába.
Mihelyt fel-köti a' Kontyot,
Mindjárt fel-köti a' gondot.
160 Szállyon áldás mind Urára
Mind pedig az Aszszonyára.
- 165 21. Zendíttsétek a' mu'sikát
Tántzoltassuk-meg 'Susikát.
Ör'sikét Sárát Katitzát
Magok huzzák-ek Gyuritzát.
170 Csetteg csattog Kotsi puska,
Be jó a' túrós galuska.
Kostollya tsak kend-is 'Suska
Tessék tessék teske tuska.
- 175 22. Jaj a' Vén lány vén Anyátza
Olyan görhes mint a' pátza.
Elébb odébb Pendelt rántzol
Sarkantyus Csizmába tántzol.
Nohát az ifjú Meny Aszszony
Vatsorára itt maraszszon.
180 Hóltig-is meg emlegettyük
Mint a' Bárányt úgy szeretjük.
- 180 23. Van jó kedve a' legénynek
Még-is jobb a' menyetskének.
Éllyenek jó Egésségben.
Lelki testi békességben.
Már ettünk ittünk eleget
Hadgyuk itt a' Vendégséget.
Köszönnyük a' szívességet
Isten áldja-meg Kenteket.

---

162 'susikát [sh.] 167 'suska [sh.] 172 Sarkan yus [sh.]

TÉLI DUDÁS HEGEDŰS LEGÉNY PIATZ, LEÁNY VÁSÁR
KÖLTŐ ALÍGVÁRONN

Úri magam által
TÉLI FÁRSÁNG,
GYÖNGY PALI SZÉP ILONÁT
Most hegedüli haza,
Dob duda dallal,
Draddadadallal.

A' kétszer 18 esztendő's időben,
mikor téli Fársáng volt minden dűlőben,
telelőben.

TÉLI FÁRSÁNGI VERSEK.

Legény Piatz.

1. A' téli fársáng itt vagyon,
Meny aszszonyért megyünk fagyonn,
Fejér lakodalmat teszünk,
Iszunk eszünk,
Menyetskét ingyen is veszünk.

2. Ma a' házba elő kelő,
Vőlegényt állítunk elő,
Meg párosítjuk Aszszonnyal,
Olly bizonynal,
Mint a' Templomot Toronnyal.

3. Üveg Kertben termett lágy Test;
A' millyet még nem festette Pest,
Ezután is sokára fest,
Ha nem vagy rest,
Fársángba vess utánna lesz.

- 20 4. A' Vőlegény alig várja,
Hogy le feküdjön a' párja,
Kettő fekszik, meg melegszik,
Jól tselekszik,
Hogy menyetskéhez igyekszik.
- 25 5. Jobbann meg melegszik a' lány
Hasú menyetskével az ágy,
Itt a' világ szépe java,
Borsa sava,
Ez a' Legény első szava.
- 30 6. A' Vőlegény ifjú teste,
Itt nyugszik meg minden este,
Aszszony lábbal van kerítve,
Kerekítve,
A' nyoszola erősítve.
- 35 7. Esztendőre jövendőre,
Gondja légyen a' Böltsőre,
Pólára kis tekenőre;
Mert időre,
Haza jön a' pitziny sőre.
- 40 8. Majd leszsz ám egy komédia;
Itzin pitzin vásárfia,
Idő jártával egynehány,
Fiú vagy lány,
Meg születik mint a' Bárány.
- 45 9. Örse, Kata, Jósi Ferkó,
Suska, Juli, Istók Jankó,
Sára, Gyura is itt van ám,
Ne is nézz rám,
Lám ki jött a' tíz kerek szám.

10. Van tíz rajkó egy más mellett,
Ennyi talán nem is kellett,
A' kik mind egy apájuak,
Anyájuak,
50 És így mind egy alamuak.
11. Bezzeg meg van itt a' móríng,
Kell ezeknek sok gatya íng,
Az egyik az Apja fajja,
Ajja gajja,
55 A' másik az Annya rajja.
12. De nem bánnya ezt a' Legény,
Biz a' meny aszszony se szegény,
Tsak várják a' jó szerentsét,
Fazék lentsét,
60 A' jó pörtzös kentse fentsét.
13. Én se bánom, te se bánod,
Hogy a' Fársángot kívánod,
Magunkat el árulhattuk,
Rá tarhattuk,
65 A' szép Legényt elkaphattuk.
14. Hajja hujja dudullaré,
Már én vagyok a' tsaplaré;
Egy rőföt iszom minden nap,
Meg meg hólnap,
70 Senki még is pofonn nem tsap.
15. Én mólnár legényt vásárlok,
Mindég mont lisztet szítállok,
Rétest Pogátsát ehetem,
Azt szeretem,
75 Hogy a' vízből is szedhetem.

- 80 16. Én Tsizmadiát keresek,
Piros tsizmában lépdesek,
Pántlikás Tzipellőt húzok,
Mint a' tűzok,
Nád lovat is sarkantyúzok.
- 85 17. Én magam Szabóhoz adom,
A' Deákné Vásznát szabom,
Tzitz karton szoknyát varratok,
Szabogatok,
Selyem Fábrikát hozatok.
- 90 18. Én Bóltos kalmárné leszek,
Ezer forintot leteszek,
Veszek minden matériát,
Sok ángliát,
Skatujával a' pántlikát.
- 95 19. Én 'sidó mészároost fogok,
Tehén bőrökönn kopogok,
Hersli 'sidót fel keresem,
Én édesem,
Sákternének melléd esem.
- 100 20. Én kanász legényt hurtzolok,
Hájjas piritóst hapsolok,
Őriz három foka sertést,
De nem ad kést,
Hogy a' torkokonn nyissak rést.
- 105 21. Én Kováts Legényt kerítek,
Egy műhelyt is kerekítek,
Lessz fuvó, pöröly, kalapáts,
Berkes kováts,
Éget néki szemet az áts.

---

91 'sidó [szótagszám] 101 Kováts [szótagszám] 102 Egy [sh.]

- 110 22. Én Pálinka-főzöt hívok,
Jó szilva Pálinkát szívok,
Három forint leszsz ittzéje,
Céje, Déje,
Igyék osztán a' gégéje.
- 115 23. Én magamhoz Vargát szerzek,
Botskornak bival bőrt tserzek,
Kotsival viszem vásárra,
Kaposvárra,
Jó Bakants lesz télre nyárra.
- 120 24. Szűtsöt fűzők magamhoz,
Ki nékem tzifra ködmönt hoz,
Olyan tzifrát mint a' madár,
Meg is van már,
Új Bundám is lészen egy pár.
- 125 25. Én Tislérhez ragaszkodom,
A' Deszkába kapaszkodom,
Leszsz Ládám székem, asztalom,
Egy nagy halom,
Több nyoszolám mint a' malom.
- 130 26. Én Birkás legénynek fűjtök,
Tejet, vaját, sajtot gyűjtök,
Ezer Birkát is meg fejek,
Leszsz sok tejek.
Jó 'siros kontza velejek.
- 135 27. Én tsordásné fogok lenni,
Szeretek mezőre menni,
A' tehén tsordát sereggel
Hajtom reggel,
Vízre vezetem meleggel.

- 140 28. Én tsikós legénnyel hállok,
Kinél Paripát talállok,
Leszsz ám két foka ménesem,
Tsak úgy lesem,
A' tsikókat felkeresem.
- 145 29. Én a' Rákászokat űzöm,
A' varsákat össze fűzöm,
A' Rinyát kiarendálok,
Fel járkálom,
A' Rákot tsak úgy szurkálom.
- 150 30. Én nyereg tsinálót kapok,
Ha össze adnak a' Papok,
A' selyem nyerget felveszem,
Meg nem eszem,
Az Úram hátára teszem.
- 155 31. Én a' Festőhöz rándulok,
Arany festéket árulok,
Festem a' sok szoknyát kötényt,
Mint a' nap fényt,
Nyalom is a' Föstő legényt,
- 160 32. Én a' Pék mellett leszek társ,
Karddal se vesz el tőlle más,
Selyem kenyért gyúrogatok,
Rágogatok,
Másoknak is osztogatok.
- 165 33. Én a' Kőművesnél lakom,
A' házamat fellyebb rakom.
Tornyot Templomot építünk,
Szélesítünk,
Arany várat is kerítünk.

---

137 talállok [sh.] 141 Rákiszokat [sh.] 156 mellet [sh.] 157 Kardal [sh.]

- 170 34. Én leszek Harangozóné,
Lám eddig vala Bodóné,
Meg húzom a' nagy Harangot,
Adok hangot,
Úgy terjesztem a' fársángot.
- 175 35. Én Katonáné leszek ám,
Katonára vágy szemem szám,
A' Katona szép gavallér,
Ezüst tallér,
Kell néki, mert derék Pallér.
- 180 36. Én Polgár emberhez buvok,
A' ég hátánn is ki fuvok,
Szántok vetek, és aratok,
Meg gyaratok,
Ha sok kendert lent kaphatok.
- 185 37. Én nagyobb kints után járok,
Tekintetes Urat várok,
Földes aszszony leszek ekkor,
Mert illyenkor,
Sok falum lészen mindenkor.
- 190 38. Én meg ugyan Papné leszek,
Magamnak is könyvet veszek,
Nagy Ekklesiákba megyek,
Mint a' hegyek,
Leszsz ott mit igyak mit egyek.
- 195 39. Már mindeniknek van ura,
Kinek Ferkó kinek Gyura,
Éllyünk a' miként élhetünk,
Van keletünk,
Hóltig tart a' betsületünk.

---

166 En [sh.] 192 gyura [sh.]

- 200 40. Mind mester embernék ezek,
A' kiket mostan nevezek,
Van jó kenyér keresőjük,
Szeretőjük,
Érdemes gondviselőjük.
- 205 41. Jaj de hát én kihez mennek,
A' ki mellett megpihennek,
Azt tartom lesznek Senkiné,
Kiné miné,
Leszek egy vén seggesdiné.
- 210 42. Nékem egy legény se jutott,
Kantza tsikóm nem jól futott,
Leszek száz esztendősen lány,
Ifjú bárány,
Olyan jámbor mint a' sárkány.
- 215 43. Nem tudok sütni Peretzet,
Mert savanyú mint az etzet,
Dagasztatatlan és keletlen,
Vagy sületlen,
A' vendégségben kelletlen.
- 220 44. De a' többiek jól jártak,
Elkapták azt, a' mit vártak,
Mindnyájan meg párasodtak,
Urasodtak,
Kis bábbal is sokasodtak.
- 225 45. Kivették mint a' darab húst,
Az apai anyai just,
A' világ közepén laknak,
Fészket raknak,
Magoknak jó madaraknak.

- 230 46. A' világ ő velek nyalka,
Ollyan mint egy kis angyalka,
Be sok tzifra szeszonyások,
Nagy újságok,
Ezeknek van jó világok.
- 235 47. Én is Martzimra röhögök,
Az az nevetek köhögök,
Szent Márton napján füstölök,
Lúdat ölök,
Eszem iszom úgy böjtölök. –
- 240 48. El ne ereszd a' fársángot,
Jól meg fogd mint az istrángot,
Ha meg akarsz házasodni,
Párasodni,
Legény leány pirosodni.
- 245 49. A' leálynak a' jó fársáng,
Ollyan mint a' mézes istráng,
Akkor tzifrán felöltözik,
Füződözik,
A' legényhez úgy kötözik.
- 250 50. Én is szeretem a' szépet,
Az eleven gyenge képet,
Mert háborgat a' szerelem,
Gyere velem,
A' leányt én is ölelem.

LEÁNY VÁSÁR

- 255 51. Én a' Katitzát óhajtom,
Szívét lelkét hozzám hajtom,
Mézes mogyoróval tsalom,
Nyalom falom,
Tsókoly meg te is angyalom.
- 260 52. Én választom a' 'Su'sikát,
Mint a' tzigány a' mu'sikát,
Az ölében hegedülök,
Őszsze ülök,
Ő se sír, én is örülök.
- 265 53. Én Sárikát tsitserézem,
Pántlikázom piperézem,
A' hátát pántlika veri,
Meg keveri,
A' tsókot többször el nyeri.
- 270 54. Örsike lesz az én tsordám,
Téli nyári oldal bordám,
Testét bőrét hozzám fűzöm,
Fűzöm tűzöm,
Meg gyűrűzöm el nem űzöm.
- 275 55. Én Julival fészkelődöm,
Ürgök forgok tsípkelődöm,
Ha kitsi lesz, meg nagyítom,
Hoszszaabbítom,
Ha szilaj lesz meg hódítom.

---

256 'su'sikát [sh.] 261 En [sh.]

- 280 56. Én velem hálogat 'Sófi,
Mint az annyával a' ló fi,
Üveg palást lesz a bőrén,
Minden szőrén,
Hadd nevéssenek e' dőrén.
- 285 57. Én a' Pannival kiteszek,
Nőtelen szekeret veszek,
Három fertálos zsenámat,
Aszszonykámat,
Meg hordozom a' ró'sámat,
- 290 58. Én vagyok szerentse vári,
A' Judkám meg aligvári,
Várákazz; mert én is várlak,
Mellém zárlak,
Ne búsully; mert majd megjárak.
- 295 59. Hajja hujja badaritza,
Az enyim lesz kis Evitza,
A' háta megett kürtölök,
Rá türkölök,
Akkor leszek hamis kölök.
- 300 60. Én leszek ám kujjon gyerek,
Mert egy hamis banyát nyerek,
Ő én nállam nem jobb tántzos,
De több rántzos,
Ennye ilyen olyan lántzos. –
- 305 61. Szép Ilona gyere haza,
Édes Palim biz igaz a',
Arról jobban meg esmerlek,
Ha meg verlek,
De a' földről is fel merlek.

---

276 'sófi [sh.]

- 310 62. Gyer Ilona kéz fogóba,
Ott ugrálhatz a' nagy hóba,
Húzzad húzzad tzigány móré,
Vaskandóré,
Hadd ugorjon Iluskóré.
- 315 63. Az én Pilám pilátsát főz,
A' fejébe ütött a' gőz,
Pali leszsz mellette a' tsósz,
Ha nyár ha ősz,
A' feje már hajnalba ősz.
- 320 64. Gyöngy Pali gyönyörű legény,
Szép Ilus is ditső edény,
Ma van az ő öröm napjok,
Fojjon tsapjok,
Hadd légyen teli kalapjok.
- 325 65. Egy másból bújtak ki ezek,
Őssze forradt lábok kezek,
Osztán szépek szépe lettek,
Úgy termettek,
Hogy szép gyöngy nevet szerzetek.
- 330 66. Gyöngy Pál lilium veleje,
Szép Ilus meg ró'sák teje,
Tartériából származtak,
Gyöngyöt hoztak,
Szépség után is futkoztak.
- 335 67. Drágalátos ez a' két kép,
Az egygyik gyöngy a' másik szép,
Mert hiszen tsak Pálra tekints,
Ott a' gyöngy kints,
Szép Ilusnál szebb aszszony sints.

- 340 68. Gyönyörúséges mák virág,
Arany almás itt a' világ,
Az egyik gyöngy, másik gyémánt,
Pali jól szánt,
Maga mellé szép asszonyt ránt.
- 345 69. Pálnak a' nyár ott kezdődik,
Ahol a' tél el végződik,
Van neki selyem madara,
Van is nyara,
Fogjon nyulat az agara.
- 350 70. Mindjárt nagyobb lesz tíz fontal,
Ha jól lakhatik nyúl tsontal,
A' nyúl hájtól hájjasodik,
Hasasodik,
Örömetebb házasodik.
- 355 71. Nyomtassa le mézes borral,
Mellyet szép Ilona forral,
Azt is mind maga nyeli be,
Egyszeribe,
Vérré válik a' begyibe.
- 360 72. Szép Ilona hangos torka,
Azt lesi hol a' jó borka,
A' torka arany trombita,
Ita szita,
Kell a' fejére bóbíta.
- 365 73. Iszik szép Ilona, – happ happ,
Palira is nevet a' nap,
Ilona is kedveskedik,
Színeskedik,
Magában részegeskedik.

74. Palkó Gazda de nagyon gyöngy,
Bezzeg szép Ilus se göröngy,
Nagyon is össze illenek,
Az illyenek,
370 Nohát tsak soká éllyenek.
75. Adjon Pali jó áldomást,
Hadd ifadjunk szem látomást,
Néki adtuk szép Ilonát,
Mint koronát,
375 Nem indítánk zenebonát.
76. Lakadalom kell most nem hartz,
Gyöngy Pali a' legény Piatz,
Ilona is nagyon jól járt,
Nem vallott kárt,
380 Ő indított Legény vásárt.
77. Ötet gyöngy Pál vásárlotta,
Az ölibe szorította,
Vásár fiát vett magát,
Nem fijának,
385 Úgy kell, úgy kell Ilonának.
78. Most van a' leg áldottabb nyár,
Legény piatz – Asszony vásár,
Ketten vagynak a' vásárba,
Arany várba,
390 Össze ülnek egy kosárba.
79. Galamb kosár kell Pilának,
Gólya fészek az urának,
Azon tsak úgy tsókolódnak,
Forgolódnak,
395 Egy más mellé bujkálódnak.

- 400 80. Már meg van az új menyetske,
Czifra fetske gyenge ketske,
A' ketske tántzot tanullya,
Hajja hujja,
Szóllyon a' duda furullya.
- 405 81. Száz aranyt ér az ilyen szó,
Ez ám a' fársángba való,
A' gyöngy Pali lakadalma,
Arany alma,
Mert szép Ilus a' jutalma.
- 410 82. Nohát ötsém kezdjünk új sort,
Igyunk ezer esztendő's bort,
Nékünk most is fénylik Vintze,
Nagy az ittze,
Teli van borral a' pintze.
- 415 83. Gyujtsatok gyertyát két szálát,
Hozzátok a' mátka tálat,
A' meny asszony hadd nyámogjon,
Vigyorogjon,
Azután tántzba forogjon.
- 420 84. Tuba gerlitze fordully túl,
Tudod nem szeretnek hátul,
Leg szebb asszony vagy falunkba,
Udvarunkba,
No tsak járd meg a' házunkba.
- 425 85. Igyunk rá kedves Barátom,
Tántzolhatnál a' mint látom,
Ugordgy eggyet meg egy felet,
Huzd a' telet,
Fársáng van most nem ki kelet.

---

412 á' [sh.] 418 falunkbá [sh.]

- 430 86. Könnyen várod itt a' delet,
Nem forgatsz itt kapa nyelet,
A' házban minden szegelet,
Ád jó helet,
Tsak múlass az a' felelet.
- 435 87. Betsülletes Lakadalom!
Tántzra termett Sokadalom,
Itt Jó helyen mulatozunk,
Barátkozunk,
Kanhán földén lakozunk.
- 440 88. Köszönnyük a' barátságot,
A' fársángi mulattságot,
Kívánunk jó egészséget,
Békességet,
Köszönnyük a' szívességet.

VÉGE

Gyöngy Pali szép Ilonát
így hegedülte haza,

puff.

A' Férjfi és az Aszszony versengenek.

1. Oh gonosz szerentse, de megjádzottattál!
Friss állapotomtúl rútúl megfosztottál,
Midőn illy vén kofát a' nyakamba tsaptál,
Ifjú, örömömtől éppen elválasztál.
- 5 2. E' miatt pénzemet mind eltékozlottam,
Drága ruháimat tsap széken bé ittam,
Azért feleséget vészek úgy gondoltam,
De szegény fejemet ezzel tsak megtsaltam.
- 10 3. Jaj én szerentsétlen be roszra találék,
Eggy ágyúba való durtzos kofát vénék,
De ha Aszszony vásár valaholott esnék,
E' piszkos vén kofán mindjárt előbb adnék.
- 15 4. Nem tudom mit tégyek jó lesz salétromnak,
Puskásoknak adnám jó volna ágyúnak,
A' Tzigányoknak is jó volna surgyénak,
Egy pénzért eladnám, tsak érte adnának.

Aszszony.

5. Mit beszélsz roszsz Ember te most a' pintzében,
Jobb volna hogy rokkám most vennéd kezedbe
Avagy a' kontyomat tennéd a' fejedbe,
20 A' nyeret hátadra vennéd fel mindenben.

---

19 kezedbe [rím] 20 fejedbe [rím]

Férjfi

6. Tolnát, és Baronyát úgy tetszik bójártam
Horváth Ratz nyelveket Pétsen megtanúltam
Dunán innen Tiszántúl gyakran megfordúltam
Illyen mord vén kofát sohol sem találtam.

Aszszony

- 25 7. Hazudsz beste kura eb ellette fija,
Bolha fingon *hízott* tetű ette kura,
Hori horgas, pad láb, pohánkán *nőtt* nyalka,
Lám olly mosdott a' szád, mint a' szarka farka.

Férjfi

- 30 8. Nem hiszem született vólna olly Magyarfi,
Urfi Márfi, Nyálfi, akármelly kurafi,
Úgy nézzen szememben bár nékem a' Győrfi,
Nem parantsol nékem, sem Tsáky, sem Pálfi.

Aszszony

- 35 9. Tzoki! szedte vette, eb hátán *űtt* szikra,
Eggy fáról essél le, akadj a' másikra,
Feketék' tábora ragadjon sarkadra,
Én meg nem siratlak, mondom bizonyomra.

Férjfi

- 40 10. Pokol fenekéről származott bestia,
Megdühödt szeléndek, vér szopó Hárpia,
Óh te kegyetlen vad! átkozott furia,
Ki nem szánsz engemet így megpiszkolnia.

---

26 bízott [sh.] 27 nőt [sh.] 30 Nyálfi [sh.] 33 űlj [sh.]

Aszszony

11. Eddig tsak halgattam rosz Ember beszéded,
Nem tűrhetem tovább fenyegetőzésed,
Még ma kezeimmal megtépem fejedet,
Mint disznó Pásztornak ki mérem helyedet.
- 45 12. Halgass te gaz Ember, hiszem egy vad almát.
Minden emberséged nem ér egy polturát,
Nem érdemled te meg a' zab kenyér héját,
Nem vehetem néki soha semmi hasznát.
- 50 13. Ha szántani küldöm, árnyékon bordódzik,
Kapálni ha mégyen, ott tsak ásítózik,
Estve ha haza jön, tsak részegeskedik,
Mint egy fűz fa Jankó mellettem úgy fekszik.
- 55 14. Elrúgom magamtól, az ágy alá vetem,
Avagy kotló tyúkok között megrekesztem,
Szél vész hozta Fiját majd megkissebbítem,
Süvegét fejéről még ma letétetem.

Férjfi

15. Édes feleségem ne pirongass engem,
Tsak Emberek előtt add meg betsületem:
Ne mondják, hogy kontyért tseréltem süvegem
60 Talám bíróságom inkább elnyerhetem.

Aszszony

16. Kutya tojta roszsz Embere, hogy mersz te beszélni?
Nem tudod é, hogy majd megfoglak nyergelni
Kontyom süvegédért elfogom tserélni,
A' mit én akarok, azt fogod mivelni.

Férjfi

- 65   17.   Eggy Aszszony nem nyergel soha meg engemet,
Nem is adom kontyért könnyen süvegemet,
Hidd el a' pofádra vetem tenyeremet,
Azután nem tartasz kutyádnak engemet.

Aszszony

- 70   18.   Óh te entze bentzen beste kura fija,
Te mernél megütni, akarnám látnia,
A' kopasz üstököd kezemben maradna,
Majd meg is tanítlak eb harmintzadjára.

Férjfi

- 75   19.   Édes feleségem ne piszkolj így engem,
Bár soha ne légyen semmi betsületem,
Ha többször ellened véték feleségem,
Soha ne szenvedd el tsillagom énnékem.
- 80   20.   A' Fejedben tégyed bödrös süvegemet,
A' te főköttóddel kötözzed Fejemet,
Nem bánom hátamra, ha tészed nyergedet,
Tsak mostan az egyszer ne gyalázz engemet.

Aszszony

21.   Ted' el a' süveget, nesze fogd a' kontyom
Azt sem érdemled meg a' miképpen mondom,
Hogy a' kutya fiktát Uramnak nem hívom,
Mert a' múltt éjtszaka volta arról mély álmom.

---

65 süvegem [rím, szótagszám]

- 85   22.   Semmi haszon nintsen a' sok hallgatásban,
Ha ki akar élni a' szép szabadságban,
A' rosszsz gazdán előbb adjon hamarjában,
Nyergellye meg Urát, úgy élhet bátrabban.
- 90   23.   Az ilyen katsukán tsak előbb kell adni,
Pad alá, 's ágy alá tsak bé kell bujtatni,
Hogy Asz'onyt megbetsül megkell fogadtatni,
Láttjátok, hogy immár nem is mér szóllani.

Férjfi

- 95   24.   Átkozom az órát hogy megházasodtam,
Átkozom az éjjelt, hogy Aszszonnyal háltam,
Öh hogy én ez előtt régen meg nem hóltam,
Illyen tűzre valót én eddig nem láttam.
- 100   25.   Urát megnyergeli egy részeges Aszszony,
De majd megtanítom, minden rá vigyázzon,
Hiszem nagy gyalázat ez a' férjfiakon,
Fel adok én e' megaggott vén fa tulkon.
26.   Farkas a' bárány húst miképpen szereti,
Úgy e' rút vén kantza az Ifjat kedvelli,
De ezt a' vén kofát a' lelkem gyűlöli,
Mindjárt malomban viszem megőrölni

Aszszony

- 105   27.   Lám mennyi pogátsát tenéked sütöttem,
Sok véres pénzemet te reád költöttem,
Mennyi inget, gatyát én tenéked szöttem,
Ne örölj meg azért édes Uram engem.
- 110   28.   Ne, fogd a' süveged', add ide a' kontyom',
Tsak hogy megne örölj kedves szép galambom

Ha többször ellened vétek már tsillagom,
Megőrölni mindjárt vígy édes alakom.

Férjfi

- 115 29. De megőröllek én kuraszszony kofája,
Légy több Aszszonyoknak világos példája;
Minden a' ki meglát, mondja meg a' szája,
Hogy nyerge hátamat már többé nem nyomja.

Aszszony

- 120 30. Békéljél meg, kérlek édes Uram velem
Ne vígy a' malomban szívem Uram engem',
Soha is grátzia ne légyen énnékem,
Ha hátodra tenni akarom a' nyergem'.
31. Már én mindenekben tenéked engedek,
Mint édes Uramat ezután betsüllek,
Soha is rólad semmi szót nem tészek,
Tsak szegény fejemnek grátziát nyerhessek.

Férjfi

- 125 32. Ne szólj többet, mert tsak boszúmat neveled
A' malomban mostan ha örölnék nézzed,
A' malom-kő súlyját lássad, mind emeled,
Ma meg-próbáltatom annak terhét veled.

Aszszony

- 130 33. Már tenéked többé soha nem instállok,
Az hajam meg-fogád azért prótestálok,
Eb Ura légy többé már tőled elválók,
Jerünk komám Aszszony boszszút rajta állók.

---

111 többször [sh.] 113 kura aszszony [szótagszám]

Férjfi

- 135 34. Hidd el még semmi ez, hát ha majd elviszlek,
Malomban tégedet apróra őröllek,
Tudd meg, hogy tégedet a' kő alá tészlek,
Soha feleségül magamhoz nem vészlek.

Aszszony

- 140 35. A' kő alá tészesz? ládd e' görtsös botot,
Ha kapom megverem majdan az hátodat,
Ha ugyan fántom fánt, nem hagyom magamat,
A' míg emelhetem én gyenge karomat.

Férjfi

36. Kuraszszony kofája, hogy mernél megütni
Ennyi Ember előtt reám botot vetni,
Illyen vén botskornak hogy kell elszenvedni,
Hanem mint egy dögöt földre le kell verni.
- 145 37. Kedves jó Uraim kérlek halljátok meg,
A' tüskére való miként motskola meg,
Minden dolgaimat, hadd magyarázzam meg,
Sok tsalárdságival Urának hogy vett meg.
- 150 38. Mert nagy Űri nemből való volt az Atyám,
A' mint beszéllenek Oláh Getzi Bátyám,
Sok tsatán, sok hartzon forgott öreg Apám,
Sok küszöbön ki 's bélépett a' nagy Anyám,
- 155 39. Űri termetemet mutatja nagy fejem,
Sok régi füst fogta nagy nemes levelem,
Pennára és kardra termett hosszú kezem,
Bagoly módra vígyázó két fekete szemem,

160 40. Minap is Belgrádot a' Török megásta,
Azt a' jó Commendáns mihelyt meghallotta,
Úri termetemet magához hívatta,
A' sok ellenséget kezem alá adta:

41. Jó vitézségemet én is megmutattam,
A' sok ellenséget kötözve hajtottam,
Tsak hamar testekről fejeket tsapdoztam,
Ímé a' kofát is mint a' földbe vágtam.

Aszszony

165 42. Tudom, édes Uram, millyen vitéz vóltál,
Minap is féltedben gatyádba ikráztál,
Ejjel a' mezőben egy baglyot hogy láttál,
Ketskémétről szinte Szegedig szaladtál.

Férjfi

170 43. Ne szólj többet, mert majd találsz olly kedvemben,
Részed lészen még ma a' botnak végében,
Mit piszkolsz te engem nemes személyemben,
Jobb tenéked velem lenned békességben.

Aszszony

175 44. No hát édes Uram békéljél meg velem,
Ne vígy a' malomban megőrölni engem',
Engedd meg mit eddig ellened vétettem,
Kedves társodnak tarts már ezután engem'.

Férjfi

180 45. No most megengedek; de többször ellenem
Ne véts, mert testedet malomba tétetem;
A' fejedbe ne tedd soha is süvegem',
Hanem mint Uradnak add meg betsületem.

46. Aszszonyok ez illet titeket tudjátok,
Uraitok' szavát hogy megfogadjátok,
Süveget a' kontynál nagyobbbnak tartsátok,
Mindenekben a' mint illik, uraljátok.

72.

*[Egy Aszszonyi-állatról, miképpen az Ura után
kortszára menvén vele pöröl,
és az Ura miképpen felel néki.]*

Ad Not[am]: Isten hozzád Magyar-ország, etc.

Aszszony.

1. Kedves társam vallyon hol vagy,
talám most is még kortszám vagy,
nem tudod hogy a' váraszon,
házunk gyermekünk-is vagyon.

- 5 2. Inkább látsz te a' korsóhoz,
mint sem haza felé úthoz,
én koplalok gyermekekkel,
te vagy vigan korhelekkel.

Férfi.

- 10 3. Ah kedves aranyas társam!
be szívesen színed vártam,
téged hozott az Ur Isten,
fizetés itt borért nintsen.

- 15 4. Magad látod édes szívem,
hogy a' korsó illik nékem,
jobb azt mondom szántó-vasznál,
vagy akarmi más munkámnál.

Aszszony.

5. Azt el-hiszem jól igen-is,
azt gondolod te még most-is,
azért jöttem a' kortsmára,
hogy vigyáz teli pohárra.

20

Férfi.

6. Ne haragudj én galambom,
hiszem otthon nintsen dolgom,
te egészségedért iszom,
kortsmárossal bizonyitom.

25

7. Vallyon mi dolgom otthon van,
egész házam üressen van,
a' szegénység nem árt nékem,
ha borért adom-is pénzem.

Aszszony.

8. Jól van ha a' torkod tele,
ha jö szádon a' bor szele,
nem gondolod hogy jö a' tél,
gyermekidnek nem kerestél.

30

9. Jól tudod hogy üres a' ház,
konyhán ládába nintsen száz,
még-is torkodba a' bor máz,
lészesz végtére te még váz.

35

Férfi.

10. Miért mersz engem pirongatni,
én rám mint az eb ugatni,
te rossz Aszszony zörgölödni,
nem átallod itt kotzódni.

40

11. Látod hogy tsendesen ülök,
korsó mellett meg-nem hülök,
nem félek nyomoruságtól,
csak bor legyen sok hordóstól.

Aszszony.

- 45 12. Hidgyed még torkod meg-szárad,
midőn egy pénzéd sem marad,
másként fogsz te hegedülni,
meg-tanulsz velem busúlni.

- 50 13. Már-is majd éhel meg-halunk,
rongyos ruhákban-is járunk,
bizony végtére koldulunk,
korhelséged miatt sirunk.

Férfi.

- 55 14. Nem vagy te Aszszony Próféta,
nem mutatja azt Plánéta,
az Ur Isten megtart minket,
adja borunk kenyerünket.

Aszszony.

- 60 15. Be szent vagy a' korsó mellet,
találtál magadnak helyet,
az írást itt feszegeted,
holott tudom tök a' fejed.

16. Hagyd az írást a' Papoknak,
inkább adj szénát barmoknak,
jere haza szólok szépen,
lész' a' dolog mert másképpen.

---

51 kuldulunk [sh.]

Férfi.

- 65   17.   Lassan lassan ne fujj nagyon,
látod páltzám nálam vagyon,
malmod ne ereszd hirtelen,
nem maradsz bizony büntelen.

Aszszony.

- 70   18.   Ihon az Ur halgassátok,
haragra ne indítsátok,
miképpen tud parantsolni
valyon ki fog tőle félni.

Férfi.

- 75   19.   ördög hozott kurva téged,
átkozott légyen a' nyelved,
hóhérnak való a' böred,
bár meg-nyuzna tsunya téged.

Aszszony.

- 80   20.   Ha téged az ördög kortsmán,
nem tartana mindig otsmány,
én-is kár nélkül lehetnék,
gyermekkel otthon ülnék.

Férfi.

21.   Ezt a' 'soltárt énekelni,
fogtad pokolban tanulni,
nem szenvedek többet tőled,
lusta disznó pokol helyed.

- 85   22.   Még egyszer próbálj ugatni,
                         tserepekkel jól fogsz lakni,
                         tálakat és fazákakat,
                         fejedhez hányom azokat.
- Aszszony.*
- 90   23.   Hiszem sokat tudtál venni,
                         jó vagy a' fejemhez vágni,
                         bizony meg-fogod fizetni,
                         én sem fogom magam hanni.
- 95   24.   Hidd-elé nékem-is van kezem,
                         én is hogyha rutúl kezdem,
                         minden hajadat kitépem,
                         szemeid szörít ki-szedem.
- Férfi.*
- 100   25.   Nem kell immár tovább várni,
                         meg-kell az Aszszonyt rongálni,
                         mint a' vasat kovácsolni,
                         féljen Ura után járni.
26.   Ha otthon seggeden ülnél,
                         az uraddal nem versengnél,
                         illyeneket te nem nyernél,
                         meg-verett testtel nem lennél.
- Aszszony.*
- 105   27.   Barátim Aszszony-állatok,
                         kortsmán ha vagyon Uratok,
                         utánna ne járkáljatok,
                         úgy lész' ép minden tagotok.

---

101 segeden [sh.] 104 testel [sh.] 105 Aszszonyi-állatok [szótagszám]

- 110   28.   A' süveget betsüljétek,
kontynál elsőbb esmérjétek,
Uratokat hát féljétek,
ez légyen kérlek tisztetek.
- 115   29.   Igy lészen ép ti testetek,
nem vert mint enyim böretek,
gondot erre visellyetek,
tanásúl adom értsétek.

II. 3. Lány- és asszonycsúfolók

73.

[A' RÉGI, ÉS Á' MAI FONYÓK' HISTÓRIÁJA]

1.   Mostan hevertemben egy dolgot mondanék,
dolgom eránt arra; mert igen rá érnék,
ha a' fejr sereg meg-nem haragudnék,
róllok egy éneket majdan énekelnék.
- 5   2.   Köz-példában szokta fejr nép mondani,
kedden, szerdán, két nap soha nem jó fonni,
sőt azon napokon nem jó motolálni,
mert az olyan fonál nem fog jó meg-kelni.
- 10   3.   Ha hétfőre kelvén kender munkát téssesz,
egész esztendeig mind tsak beteg lészesz,
aprólék marhádban igen sok kárt vészesz
el-veszik tehened, hasznót azon vesztesz.

---

5 Köz-példában [sh.]

- 15 4. Tsötörtökön ilyen magyarázat vagyon,
hogy ha estve fonnak ördög örül azon,
ott sok üres orsót hány-bé az ablakon,
rettenetes zörgést támaszt a' palláson.
- 20 5. Szombaton szokták jól a' rokkát el-dugni,
hétfőn, kedden, szerdán rá érnek keresni,
Pénteken kenderre nem jó igen nézni;
Keze, lába ki fony, meg-fog sugorodni.
6. Tehát jó fejér nép így vagyon dolgozik,
hogy egy héten hat nap innepet tarthattok,
a' kender munkának ellene-mondotok,
dítséreteket földre tapodjátok.
- 25 7. Sátoros innepre szösz ha marad rokkán,
szörnyű tsuda lészen embernek a' házán,
korpa-hurka lészen innepre ő rúdján;
ne szánd hát, jó tüzet rakj belőle konyhán.
- 30 8. Roszsz ember vólt elsőben ki tsináltt orsót,
meg-érdemlett vólna, metélve teste sót,
nem érdömlett vólna, meg-hidd egy szem borsót,
áldott ember vólt, ki tsináltt boros korsót.
- 35 9. Tökkel harangoztak minapában Budán,
ha meg-magyarázom, kifogok a' Jutkán,
addig dúdolgatott fonván az orsótskán,
bé-itta a' kontyát végtére a' kortsmán.
- 40 10. Klára mátkám szöszét azért nem fonyhatta,
rakáson az egér mert öszve hugygyozta,
öt hólnaptól fogva rokkáját *nem* látta,
mind a' Tsáplárnénak maga ki-vallotta.

---

28 konyhány [sh.] 30 érdömlett [sh.] 39 rokkáját látta [szótagszám]

11. Örzse szaporitska, Kata hamaritska,
Rúzsinka puhátska, Éva bor-iszátska,
Anna patvaritska, Ilkó pálinkátska,
de bezzeg közöttök ritka jó fonyótska.
- 45 12. Kilentz kita kendert téssen az hátára,
Suska sietséggel viszi a' vásárra,
nintsen pendelkéje, el-adja, magára
gyóltstot véssen, és töldja ingének allyára.
- 50 13. Te álmos Rebeka mit szunnyadsz mint patkány,
jobb vólna farodat riszálnád a' rokkán,
de Anyád sem kapott mint te a' fonnyotskán,
alvásában hóltt-meg a' száraz padotskán.
- 55 14. Seregestől néha a' fonyóba mennek,
kender munka felől keveset végeznek,
hanem polturánként inkább filléreznek,
mi dolog útszánként arról beszélgetnek.
- 60 15. Ifjú legényekkel ottan katzéroznak,
látván gerjedezenek rájuk ásítóznak,
tréfát ütven, majd meg-halnak, tombéroznak,
patvar tudja hol nem sokszor kalandoznak.
16. Ritka személy, kit nem rágnak avagy szóllnak,
nintsen betsülete köztök a' jámbornak,
sokakra tsúfságúl mese nevet adnak,
fonyók' seregébe ezen múlatóznak.
- 65 17. Rúdra hánnya fonyó fonalat házánál,
ditsekedik vele, de nintsen több annál,
rokkáját nem látta több két hólnapjánál,
nints-is únalmasab munka a' fonyásnál.

---

52 álvásában [sh.] 68 nintsen-is [szótagszám]

- 70 18. Ha így tsúfoltatom orsóm' még átkozom
rokkám' és mindenem' az kortsmára hordom,
az motolámat-is árúba botsátom
borból szőtt istrángra magam fel-akasztom.
- 75 19. Így osztán mentem-meg magam' a fonyástól,
éjjeli 's nappali sok virraszgatástól,
bútsút vészek gyalog, és pergő rokkámtól,
kik sokszor el-vontak párnás nyoszolyámtól.
- 80 20. A' kik nem illyenek, itt meg-botsássanak,
ennek utánna-is dologhoz lássanak,
fonnyanak, mással-is gyakran fonnyassanak,
kívánom, a' jóban meg-maradhassanak.

74.

[A' Fársángban szerencsét és örömet talált
bús és édes Leányzóról]

1. Sirathatom a'mik rajtam estek, lettek,
Minap engem kéretének ennek, egynek,
De nem menék, bút szerzék fejemnek,
Nagy bánatot gyötrelmet szívemnek.
- 5 2. Tsak egy úttal kilentz legény kére mére
De egynél több nem mehte erre, Helyre
nem vólt többnek jó singe mérése,
Azért hozzám tsak ez az egy fére.
- 10 3. Meg-főtt bennem a' fársángi lentse bentse,
Meg-kötözött szerelem bilintse, kintse,
Szoknyám allya al-felem kerítse,
Minden rántza szeretőmet intse.

- 15   4.   El-szaggattam harmintz három pártát, kártát,
              Noha búval fizettem az árát, kárát,
              Még-is mostan vetem el a' pártát,
              Majd meg-iszom áldomás poharát.
- 20   5.   Jó fársáng volt mert énnékem szolgált, használt,
              A' szerentse jobb kezemmel sétált, talált,
              Éllyen soká ki nyóltz hétre tsinált,
              El-kerülje ne lássa az halált.
6.   A' jó Fársáng szűzeket ragadja, hordja,
              A' páratlant párossá tsinálja, adja,
              A' rossz fársáng leányt szomorítja,
              Mert a' pártát árva fején hagyja.
- 25   7.   Fársáng után van szájában átok szitok,
              Legényeknek házat nem tisztítok, nyitok,
              Tsak bal szemmel nézek már kit látok,
              Mondja fára méltók mind vólnátok.
- 30   8.   A' vén leány várja a' fársángot, tántzot,
              Mert ki únta nyomorúságot, lángot,
              Melly ő néki okozott agságot,
              Sir kesereg óhajt boldogságot.
- 35   9.   Én is sirtam de immár nem sirok rivok,
              Mert immáron friss legényekkel hálok, birok,
              Kedvem szerént vele kelek, járok,
              Éjjel nappal mindent tőle várok.
- 40   10. Tudom Nappal sokszor mondják, kelj-fel üllý fel,
              Dühödjél meg, nyúgodjál az éjjel, kelly-fel,
              De ezeket hallgatom bal füllel,
              Mert a' méztől a' méh nem szalad-el.

---

16 a' domás [sh.] 39 halgatom [sh.]

11. Én ezután tsak azt mondom hajja, hújja,
Szép a' mátkám nintsen semmi hija, búja,
Tsókra termet szép ortzája, szája,
Vagyon néki kedvem szerint hájja.
- 45 12. Meg van a' mit régen óhajtottam, vártam,
Víg órákat már-is meg-kóstoltam, láttam,
Minden búmat szélre botsátottam,
Régi módról im el-is bútsúztam.
- 50 13. Mind viradtig ezután aluszom, nyugszom,
Szerelemnek tengerébe úszom, iszom,
Gyöngy Urammal magam mulatgatom,
Szép ortzáját gyakran tsókolgatom.
- 55 14. Tsókok után elmém nem is bántam, hányom,
Gyenge testem tőle nem sajnálom, szánom,
Hanem ötet párnám alá hajtom,
Mikor tetszik néha elő-rántom.

75.

egy Vén Aszszonyról.

- 5 1. Egy Agglant van Gyöngyös táján,
rút szömörtsök ül pofáján,
töpörödött rántzos bőre,
ősszel tarkás minden szőre,
útálatos otsmány kép.
2. Három foga tart istrását,
's alig rágja a' hig kását,

---

ad 74: 50 Szeretőmnek [sh.]

ad 75: 1 Anglant [sh.]

- 10 gyomort kever bűdös szája;
tüdeivel rothadt mája:
semmi tagja már nem ép.
3. Rozsdás torka höbög hörög,
de a' nyelve frissen pörög:
nyughatatlan derekával,
15 tsipás szeme' forgásával,
keze úgy jár mint a' tsép
4. Előbb kezdé Vénus' fattyát
meg ismérni, hogy sem Attyát;
hím után sírt böltsőjében,
gyúladozott szerelmében,
20 még előtte volt a' pép.
5. Felserdűlvén többre lépett,
nyalogatott sok friss képet,
a' ki tetszett száj' ízének,
és megtetszett víg kedvének,
25 ahoz ragadt mint a' lép.
6. Sok kezek közt vásott nyaka,
tsókkal töppet két ajaka
üszög már ki pertzelt szíve,
de még benn van amor' nyive,
30 forrton forr az ó tserép.
7. Természetét erőlteti,
apadt mellyét ki feszíti,
tarát farát ékesíti,
vitorláját kiteríti,
35 arra nyerít, a' ki szép.

---

11 Rozdás [sh.] 32 melyét [sh.]

8.   Paraszt tüzét lobbantattya,
          már meg-szokta, nem hagyhattya,
          várj tejetlen gubás ketske,
          nyőszton nyősző vén menyetske,
          meg jön Urad, 's jól meg tép.

76.

1.   Most izenték Kolosvárról, kell-é Leány vagy nem?
       most-is azon gondólkodom, el-végym-é vagy nem?
2.   Ha Tordai Leányt veszek, olyan mint a' Szamár,
       de ha Kolosvárit vészek, olyan mint a' Madár.
- 5   3.   Vásárhelyre kéretének, oda nem-adának,
          a' Déési vén Vargának, néki taszítanak.
4.   De hadd légyen, majd el-mégyen ö-is a' vásárra,
       én akkor nyújtódom a' Kováttsal az ágyba.
- 10   5.   Nesze Szívem két pogátsa, de jaj hól eszed meg?
       vidd-el félre a' kert mellé, mintha járnál edd-meg.
6.   A' Barátok az utszában Kaputumban járnak,
       azok élík világokat, a' kik ketten hálnak.
7.   Lám én szegény árva fejem tsak egyedül hálók,
       kivül belől tapoghatok, tsak falat találók.

1. Síralmas életem, bánom tselekedetem,
 hogy Aszszonnyá lettem,
 éltem bódogságban, mint Szüz magánosságban,
 férjet nem esmértem;
 5 nem jött kedvemre, gond, bú-bánat fejemre,
 siralom szememre.

2. Eltem bódogságban, mint kis Madár az ágon,
 egész szabadságban,
 sorsomonn örültem, és tsak nem nyakig ültem,
 10 minden bódogságban:
 nem jött kedvemre, *gond, bú-bánat fejemre,*
siralom szememre.

3. Szüzesség' pártája, Szüz fejem' koronája
 vólt vígasztalásom,
 15 nem-is vólt mondhatom, a' mint ki-gondólhatom,
 bódogságba mássom,
 nem jött *kedvemre, gond, bú-bánat fejemre,*
siralom szememre.

4. Szép társaságokat, Uri gavallérokat,
 20 jó szívvel fogadtam,
 mutattam magamat Szüz hajlandóságomat,
 de kezet nem-adtam,
 nem jött kedvemre *gond, bú-bánat fejemre,*
siralom szememre.

- 25 5. Tsókolták kezemet, karon fogva engemet
 sétálni vezettek,
 Diána' kertében, Szüz Nymfák' seregében,
 Királynévá tettek,

---

9 's [szótagszám] 11–12 [a refrénsorok itt és a továbbiakban rövidítve]

- 30 nem jött kedvemre *gond, bú-bánat fejemre,*
siralom szememre.
6. Egyedül nyugodtam, víg álmokat álmodtam,
magános ágyomban,
ha úntam magamat, víg öröm énekimet,
magamban dudoltam,
35 nem jött kedvemre *gond, bú-bánat fejemre,*
siralom szememre.
7. De jaj már énnékem, változik víg énekem
ezer siralomra,
40 a' ki mellett ültem, hálójába kerültem,
lántz ragadt lábomra,
jaj Szüz virágom, oda vann jó világom,
minden bóldogságom.
8. Uram az ágyamat, gyermekek *az* álmodat
nyúgodni nem-hadgyák,
45 *siralom szívemet,* *gond, bú-bánat fejemet*
egészszen rongálják:
jaj *Szüz virágom, oda vann jó világom,*
minden bóldogságom.
9. El-tölt kedvem' kénnye, ragyagó napom' fénnye
50 homályba borúla,
el-hervadt zöld ágom, rabbá lett szabadságom,
víg kedvem el-múla:
jaj Szüz virágom *oda vann jó világom,*
minden bóldogságom.
- 55 10. Vann már parantsolom, víg kedvem ellen-állóm,
van ki-keserittsen,
van Ur az házomban, van ki sok bánatimban,
sírni kénszerittsen:

---

39 mellet [sh.] 43 gyermekek [szótagszám] 45 [kihagyott félsor] 55 elen-állóm [sh.]

- 60   jaj Szüz virágom *oda vann jó világom,*
                       minden bóldogságom.
11.   Sírban már én Testem, eleven temettetem,
                       jaj! jaj! hová légyek?
                       a' magos hegyekre, és szörnyü szigetekbe,
                       Szárándoknak mégyek:
 65   jaj Szüz-virágom, *oda vann jó világom,*
                       minden bóldogságom.

78.

A' rossz' Aszszonyok' Tsalárdságirúl.

1.   Nehéz tudni tzélját, végét,
                       Ki-tanúlmi mesterségét a' kurvának,
                       Száz meg ezer útja vagyon,
                       Tekervényes az-is nagyon Fortélyjának,
 5   Bírj bár bóltsek' nagy eszével,
                       Leg-szentebbek' szentségével,
                       Egy őrdög egy menyetskével, Meg-tsalnának.
2.   A' hálót maga meg-veti,
                       Ha rút képét festegeti Szép formára.
 10   Mellyből sok madár' nyakára
                       Madzag, 's lép ragad lábára, Nem sokára,
                       Hív, tsal, hiteget jámborúl,
                       Itat mérget édes borúl,
                       Másnak igen ritkán szorúl, Fortélyjára.
- 15   3.   Mézes kérdés, szép felelés,
                       Titkonn adott tsók, 's ölelés, Első próba,

---

ad 77: 63 fzörnyü [szótagszám]

ad 78: 14 Fortélyjára [sh.]

20 Sokszor egy kis gyönyörűség,
Szép ajánlás színes hűség, Visz' hálóba.
Hogy a' sokszor meg-rontója,
A' ki száját meg-tsókolja,
Nem minden ember gondolja Meg valóba.

25 4. De találkoznak okosok,
Kiknek a' titkos gyilkosok Nem árthatnak –
A' kik-is látván ezeket,
Segítségre őrdögöket Hívogatnak,
Míg végre az okosok-is,
Bólts és ártatlan Ifjak-is,
Az ártatlan madarak-is Meg-fogatnak.

30 5. Ha egyik kurva nem győzi,
Kettő három addig főzi, Hogy végtére,
Sok az egyet meg-ragadja,
Mert egyik másíknak adja A' kezére;
Ki szabad vólt, rabúl esik,
's mennél jobban törekedik,
35 Még több békó tekeredik A' kezére.

40 6. Ha már egyebet nem lelnek,
Vén Aszszonyokat rendelnek Kerítőknek,
Akkor mér bízvást próbálni.
Ha illyeket tud találni Hitetőknek;
Nehezebb pedig ezeknek
Meg-állni mesterségeknék;
Mint sok ezer pokol-beli Őrdögöknek.

7. Sem kenyerét, sem a' borát,
Sem ebédjét, sem vatsorát Nem-sajnálja.

---

42 Őrdögöknek, [sh.]

- 45   Ád néki mindent eleget
Gondolyja, hogy mindezeket Meg-szolgálya,
Ha dolgában véget érhet,
Vagy kura-fit kap vagy férjet,
És a' gatyá mellé férhet A' szoknyája.
- 50   8.   Sokat hazud, sok színt mutat,
Gondol, forral titkos útát, Mesterséget.
Öszve-veszt társot társával,
's abbúl tsinál ő magával Egyességet,
Hét Ördög telik magából,
55   Tűzet gerjeszt egy szikrábúl,
's magának tesz a' prédábúl Nyereséget.
9.   De ki tudná ki-találni?
Ki győzné elő-számlálni Sok fortélyját?
Igy a' bolond az okosnak
60   Töri, 's a' tyuk a' kakasnak A' taréját.
A' bölts elmét fenn-akasztja
A' kurva; gonddal fárasztja
A' szemest, és le-ragasztja szeme' héját.
10.   A' ki azért e' tűzektől,
65   Tart, jobb, magát az illyektől Ha meg-ólyja,
Ne légyen Kupidó' bakja,
Ha ötet a' Vénus vakja, Meg-tsókolyja.
Jádzon ugyan de szemessen,
Ugy hogy vakká ne lehessen,
70   De vissza tsalja jelessen, Ki meg-tsalja.

1. Vérem! Vérem, Komám-asszony
 majd egy marok lisztet adok,
 Jó tészta e Komám-asszony,
 Héj jó tészta Komám-Asszony,
 5 Szitán, szitán szitálták
 ugyan meg is szitálták
 Sűrű szitán szitálták
 ugyan meg is szitálták,
 Vérem *vérem* komám asszony
- 10 2. Vérem, vérem, Komám-asszony!
 majd egy marok lentsét adok,
 vallyon Jó fővő é vérem komám-asszony,
 Héj igen jó fővő
 mihent szottyán,
 15 mindjárt rottyán,
 mihent rottyán,
 mindjárt szottyán,
 Vérem *vérem*, *Komám-asszony!*
- 20 3. Vérem, vérem, komám-asszony!
 majd egy tsupor-vajat adok,
 Jó íros-é komám-asszony!
 héj jó íros komám-asszony,
 vajas, köpün, köpülték,
 25 ugyan meg-is köpülték,
 köpün, köpün, köpülték,
 ugyan meg-is köpülték,
 Vérem *vérem* komám-asszony
4. Vérem, vérem, komám-asszony
 majd egy tsupor bort is adok.

---

1 Vérem komám [értelem; a refrén a későbbiekben is rövidítve] 24 ugyan [sh.]

30 Jó tsipös-é komám-asszony!
a' konty alá tölteni,
fel-lehet hörpenti,
a' konty alá tölteni,
fel-lehet hörpenti.
35 Vérem, vérem komám-asszony.

80.

1. Nékem egy szép gondolat, Most jutott eszembe,
Fel-is tettem én magamban, Tellyes életemben;
Hóltig a' bort nyalni,
A' kortsmán meg-halni:
5 Héj dinom dánom, töltsd tele, nem bánom.
2. Meg-is hagyom én Uramnak Azt Testamentomban:
Hogy engemet hóltom után; Temessen hordóban,
Ez Űri koporsó,
Teli pintes korsó,
10 Héj dinom dánom, töltsd tele, nem bánom.
3. Nem vagyok én paraszt Aszszony, Űgy nézzetek reám,
Ezt mutatya 's bizonyíttya Nemes Familiám
Sogorom a' Lurko,
A' nagy veres gyurkó,
15 Héj dinom dánom, töltsd tele, nem bánom.
4. Ujjaimat midőn fonok, Fel-töri az orsó,
Azért én tsak azt itélem; Hasznosabb a' korsó,
Ujjúlok meg-vallom,
Midőn hírét hallom,
20 Hej dinom dánom, töltsd tele, *nem bánom.*

5. Az én Uram azt gondolja, hogy őtet szeretem,
De mint ebb a' somfa botot, Őtet úgy kedvellem:
Mert haragos durda:
Igen herde *burda*,
25 Hej dinom dánom, töltsd tele, *nem bánom*.
6. A' mit egyszer meg-szerettem, Meg-van a' szeretve;
Ha bort látok majd hogy el-nem Fakadok nevetve,
Óh te kedves vendég!
Úgy szeretlek hogy még,
30 Hej dinom dánom, töltsd tele, *nem bánom*.
7. Nosza bizony Komám-aszszony Mennyünk a' pintzébe,
Meg-jöhetünk ha akarunk: Onnan hólnap délbe,
Ha meg-verik vállom,
Hasznáért el-állom,
35 Hej dinom dánom, töltsd tele, *nem bánom*.
8. Tedd el-aszszony a' tsutorát, Ihol jön a' gazda;
Úgy áll bajsza haragjában, Mint a' füstös rozsdá,
Mi pedig azonban,
Mennyünk a' malomban;
40 's ott igyunk azonban,
Hej dinom dánom, töltsd tele, *nem bánom*.

81.

Részeges Aszszonyokról

1. A' Részeges Aszszonyok'
Gyenelógiája,
Kezdődik Iszákosok'
Kik ritkán kotyagosok,
5 Életek' formája.

---

22 somta [sh.] 24 herdt durda [sh.] 36 tsutorat [sh.] 37 bajsza [szótagszám]

- 10   2.   Midőn a' Kortsma háznál
                   Magokat öszve verik,
                   Egy-mást látván vígsággal,
                   Nagy teli kulatsokkal;
                   Illy formán köszöntik.
- 15   3.   Borum buty Komám aszszony,
                   Fogjad a' pintes korsót:
                   Míg te iszod én hajtom;
                   Számról el-sem mozdítom;
                   Teli veres gyurkót.
- 20   4.   Nosza Sógorom Aszszony,
                   Fogjad a' lopó-tököm,
                   Míg a' tsapot tíz akós,
                   Muskatállal illatos,
                   Hordóban bé-ütöm.
- 25   5.   Szép drága ötsém-aszszony,
                   Igyunk szép szó 's vígadgyunk,
                   Im' most közöttünk van itten,
                   Szivességgel régenten,
                   A'mit ohajtottunk.
- 30   6.   A' midőn hűs pintzében,
                   Vagyon újjúl szép rejtekben,
                   .....
                   's lelkem tapsol örömben:
                   's telik minden kedvem.
- 35   7.   Hol a' teli korsika,
                   Borral szívem' újittya,
                   Ennek kartsú dereka,
                   A' mi nálam nem ritka
                   Markomat tágíttya.

---

19 muskalattal [sh.] 28 [hiányzó sor]

- 40 8. Oh te boros korsika,
Szívek' vídámítója,
Melly kedves vagy borotska,
Lelkemnek vígassága,
Üdvösség' arannya.
- 45 9. Ennek jóságát szívem,
Meg-nem magyarázhatja,
Elég hogy szép énnékem,
Ékes tiszta beszédem,
's konytom bizonyította.
- 50 10. Kurva légyen az Anyja,
Szajha a' gaz orsója,
Szüntelen azt pergetni,
Meg-is magát veretni;
Bolond ki meg-álja.
- 55 11. Jobb nékem, múlatozni,
A' pintes korsónál,
Mint sem othon koplalni,
Mellette fáradozni,
's űlni gu'sályomnál.
- 60 12. Ugyé bizony pajtás jobb
A' teli hordónál,
Űlni 's innya míg láthatsz,
Szemeiddel pisloghatsz,
Mint otthon dolgoznál.
- 65 13. Az urad hadd koplaljon,
Te meg itt egyél 's igyál,
Ha el-vett, had' folgozzon,
Izzadozzon, ruházzon,
Te velünk vígadjál.

---

50 meg-álja [sh.] 52 korsón ál [sh.] 57 'A [sh] 64 had [sh.]

- 70   14.   Már a' konytom fére áll,
                   De senki ne hánnya,
                   Hogy főköttöm hátra áll,
                   's a' szoknyám-is majd le-száll,
                   Kurvannya ki bánnya.
- 75   15.   Teli pintes korsókat
                   A' kortsmán forgatni,
                   Azt fel-tettem magamban,
                   's maradok e' szándékban,
                   Ott meg-halározni.
- 80   16.   Mivel gazdám' haragja,
                   Rettent engem' páltzája,
                   Disznó görtsös botokkal,
                   Hátam' menkö korbáttsal,
                   Gyakran tapogattya.
- 85   17.   Azért-is szomszéd aszszony,
                   bátran iddogáljunk,
                   Por segbe ha meg-halunk,
                   Hip hop hop kiáltozzunk,
                   Míg borotskát látunk.

82.

- 5   1.   Meg-hólt Feleségem,
                   Satis tarde quidem.
                   Oda reménységem,
                   Debuisset pridem.
2.   Jó Gazda-Aszszony vólt,
                   Cuncta dissipavit.

A' bort sem szerette,
Tsak semper potavit.

10   3.   Ha fel-támaszthatnám,
                      Ut Deus avertat,
                      Bőjtölnék érette,
                      Ut ibi maneat.

15   4.   Bezzeg meg-betsúlném,
                      Criminum tractibus,
                      Tsókokkal illetném,
                      Per dorsum fustibus.

20   5.   Már mit tselekedjem?
                      Quaeram meliorem,
                      Magam' fel-akasztom,
                      Ducam pulchriorem.

6.   A' Templomba mégyek,
            Adibo Cauponem,
            Oh ártalmas halál!
            Cur sero venisti.

83.

1.   Patikáros Juliánna,
            Alku szerént megkívánja,
            Hogy ő néki éjfél tájba,
            Bor morogjon az hasába.
- 5   2.   Kortsmárosnak Lánya Náni,
                      Hogy ő bizony nem fog adni,
                      Ha tsak hordó lyukát néki,
                      Nagyobbra nem fogják fúrni.

---

14 Crinium [sh.] 22 Cauponem [sh.]

- 10   3.   Mészárosnak lánya kövér,
                         Tudom sűrű abban a' vér,
                         Válogat a' hús javába,
                         Mótsing forog a' markába.
- 15   4.   Csizmazia' lánya Maris,
                         Hogy ő néki kell az ár is,
                         Mert hogy sokszor az csizmáját,
                         Öszve varja annak lyukát.
- 20   5.   Barbélynak leánya Klára,
                         Esküvéssel azt állítja,
                         Hogy ott legjobb eret vágni,
                         A' hol sebet lehet kapni.

84.

- 5   1.   Tanúld Aszszony az Uradat meg-betsúltni,
                         És ő véle mindenekben eggyesültni,
                         Ha Kortsmába megy hallgass,
                         Ha megnyúz is se jajgass,
                         Ha Urad ver, iju!
                         Ha Urad ver, iju!
                         Ha Urad vér.
- 10   2.   Ülly tüzhelyre, guzsalodra forgass orsót,
                         Midőn Urad fog forgatni pintes Korsót,
                         Szomjúhozzál ha iszik,
                         Éhen haljál ha eszik
                         Vagy lakozik, ijú!
                         Vagy lakozik, ijú!
                         Vagy lakozik!

[a refrénsorok a 2. versszaktól rövidítve]

- 15   3.   A' sült tököt, kukuriczát tarts magadnak
Tiszta lisztből fánkot süssél az párodnak,
Tzúkrotskával tzukrozd meg,
Apró szőlővel hintsd meg,
Te Uradnak, ijú!
20   *Te Uradnak, ijú!*
Te Uradnak!
4.   Hogy ha, jó Férj! nyelves léssen feleséged,
Hogy ne légyen mindenekben ellenséged,
Üssed verjed oldalát,
25   Törd ki néki a' fogát,
Ne morogjon, ijú!
Ne morogjon, ijú!
Ne morogjon!
5.   Ha pedig ez kemény letzke mostanában,
Zárd bé ha vétt hideg vérrel a' szobába,
Ott koplaltasd 's végtére,
30   Majd rá tér az eszére,
's jobbá léssen, ijú!
's jobbá léssen, ijú!
35   *'s jobbá léssen!*
6.   Nékem nintsen, feleségem, de ha léssen,
Megkívánom minden szómra állyon készen,
Másként nyakára ülök,
Vagy hátán hegedülök
40   Mint rossz társnak, iju!
Mint rossz társnak, iju!
Mint rossz társnak!

- 45 7. Mert a' rossz társ nem is méltó más jószágra,
Tsak por lére 's irgalmatlan nyirfa ágra,
E' legjobb orvosság a'
Rossz társnak 's rosszasága,
Ezzel vész el ijú!
Ezzel vész el ijú!
Ezzel vész el!
- 50 8. A' jó Asszonyt híven szeresd, ne útáljad,
De pattogót, 's engedetlent ne sajnáljad,
Mert az Asszony verve jó,
Mint a' dió törve jó,
Bár próbáljad, ijú!
55 *Bár próbáljad, ijú!*
Bár próbáljad!
- 60 9. A' jó társát e'képp' nevezd édes kintsem,
De a' rosszat inkább üssed mindig mint sem,
Nyakadra engedd űlni,
Ne hadd fejül kerűlni,
Mert nem jó lesz, iju!
Mert nem jó lesz, iju!
Mert nem jó lesz!
- 65 10. A' kalapot a' fejedről le ne tegyed,
A' fő kötőt ha férjfi vagy fel ne végyed,
Mert ha erre foghatnak,
Ágy alá is bújtanak,
's már e' szégyen, iju!
's már e' szégyen, iju!
70 *'s már e' szégyen!*
11. Szeresd a' jót és azt a' ki szeret téged,
De ha a' rossz úton jár Feleséged,
A' mondott orvosságot,
Használd 's a' rosszaságot,

- 75   Tán elhadja, iju!
           Tán elhadja, iju!
           Tán elhadja!
12.   Rossz asszony! itt van a' letzke, légy hát készen
           Jobbulni, 's így férjed hozzád majd jobb lészen
 80   Ha pedig a' szád morog,
           Kezében majd bot forog,
           's sokat téssen, iju!
           's sokat téssen, iju!
           's sokat téssen!
- 85   13.   Az Asszony egy szükséges rossz, de a' Férje,
           Jóvá teszi tsak lábszíjját ne kéméllye,
           Ütögesse meg kétszer,
           Lábszíjjazza meg hétszer,
           Minden léptén, iju!
 90   *Minden léptén, iju!*
           Minden léptén!
14.   Bánom én az házasságom a' még élek,
           Mert nem győzőm a' sok fattyút attúl félek,
           Már is tele a' kuszko,
 95   Majd megbódúl a' Fitzkó,
           Boszújában, ijú!
           Boszújában, ijú!
           Boszújában!
15.   Felsem veszem a' világot eb búsúljon,
           Tsak hogy tőlem a' komorság eloszollyon,
 100   Majd felhajtom a' pintest,
           Meggyógyúl ettül a' test,
           Egyszeriben ijú!
           Egyszeriben ijú!
 105   *Egyszeriben!*

16. Hol lakik kend Hugom Asszony Keresztúrban,
 Ki lánya kend Hugom Asszony Keresztúrban,
 A' Bíróé vagyok én,
 Híres dáma vagyok én,
 110 Keresztúrban, ijú!
Keresztúrban, ijú!
Keresztúrban!

85.

EGY 60 ESZTENDŐS HAJADONNAK TEMETÉSI VERSEI.

- Itt hallgat egy elébb halni mint hallgatni tudó Szűz,
 A' kinek nyelve pattogóbb volt mint a' fenyő fa tűz.
 A' per, lárma *rágalmazás* olly vastagon keményen
 Gőzöltt gyomrából a' torkán mint a' füst a kéményen
 5 Mint a' tűz moslyék az Ætna vagy a' Vésuv hegyéből
 Úgy forrott az átok, szitok méreggel fült melyjéből.
 Nabukodonozor Király hétszer fűjtött kálhája,
 Katlannak se jó lett volna hasonlítva hozzája.
 A' hét országot bébolygott, Abisszini medvének,
 10 Bőgése, ezekhez képest tsak lakadalmi ének.
 Minden hárnál 's hutánál hol az értz 's kő kényyában
 Tsikorogva olvad öszve, több tűz lángolt szájában.
 Egy szóval az égő poklot minden ördöggel egybe,
 A' világ megtestesülve szemlélhette ez egybe.
 15 Az ő lármaíhoz képest ha kivált volt szomorú,
 Tsak piáno muzsika hang, minden égi háború.
 Ámbár a' meredek hegyről eső RHÉNUS vizére
 Épülne malom *vagy* STYLUS rohanna kerekére.
 Tíz vagy 12 kővel is annyit nem darálhatna,
 20 Mint az a' mennyit fetegett 's ha élne lotsoghatna.
 Nyelvének tsattogásától 's szája menydörgésétől,
 Marhája is idétlenül könnyebbült meg terhétől.

---

3 larma [sh.]; rág almazás [sh.] 11 kényyába [rím] 18 vagy a' [szótagszám]

Ijedtek a' tyúkjai is gyakran tojtak köveket,
 'S látták sokan megnémulni házán a' verebeket.
 25 Ha a' többi asszony Nem is, de, ez volt oldal borda,
 Mert egyedül is úgy zörgött mint egész banya tsorda.
 Nem tsak felelettel soha adóssá nem maradott,
 Sőt választ nem kérdőnek is 's kérdés nélkül is adott.
 Nem talál sz annyi szótskára, a' Bod Bibliájába –
 30 Mint a' mennyit meggyalázott ennek nyelve napjába.
 A' bernai nagy harangba illy nyelv kéne ütőnek
 Bezzeg úgy parantsolta ám fel hangot a' menykőnek.
 Tsak tíz esztendő volt mikor a' vén asszonyi láрма,
 Elsőt dördült a' szájába, 's hatvan eszendős már ma.
 35 A' midőn tsatsogni megszűnt azt a' jót a' halálnak,
 Meg nem köszönhetjük soha vagy választá magának.
 Isten őrizz! hogy egy helyben ilyen tsak tíz is lenne,
 Mert úgy arra az határra soha esső nem jönne.
 Elszaggatná vagy kergetné morgások a' felleget,
 40 Sőt Jupiter lyukadástól félhetné ott az eget.
 Az álom sem volt lakatnak elegendő szájára,
 Álmában is sörtölődött vagy másra vagy magára.
 Gyakran még a' Hold világ is mikor magát éjtszakán
 Elordította, rémulve kiugrott az ablakán.
 45 Ha a' nyelv szóval elkopna mint más egyébbb műszerek,
 Néki 60 esztendőre mint egy 500 ezerek. –
 Lettek volna szükségesek mert majd minden órára,
 Gyökeréig elváthatna egy egy annyi lármára,
 Ha mind tudomány lett volna a' mennyit kifetsegett,
 50 SCALIGER és GRÓTIUS is úgy az ő háta megett.
 Halló lehetnek volna halhatatlan letzkéjének.
 Sőt most is süvegelhetne az ő hamvok eszének
 Mert a' mit a' hat ezredik fűre menenedő világ,
 Kezdetül fogva tud, 's talált ez a' leány asszonyság,
 55 Mind azt egy reggeltől estig beszélte volna elő,
 Őh természet miért nem jut illy nyelvhez jó agyvelő.

---

42 Almában [sh.] 53 ezredik [szótagszám] 54 talál t [sh.]

Tsupán tsak a' szó szátyári hír volt szerentsés véle,
 Mert maga száz nyelvénél is ez egygyel többet ére.
 Nem volt, de nem is egy hamar lesz illy öreg harangja,
 60 Mellynek a' fellegekben is rostát tsinál a' hangja.
 'S ugyan azért 's mint kárt vallott ő sirattya egyedül,
 Midőn más jó megdöglésén örvendezve hegedül.
 Mondván: itt hallgat az hírnek megnémult trombitája
 Itélet napig sem készül több hasonló hozzája.
 65 Kevés hijján tsúffá tette még magát is a' halált,
 Mert szája bédugásában módot nehezen talált.
 Sok jó ember kérésére rá bízta a' vénségre,
 Hogy a' bő beszédű szüzet tanítná tsendességre.
 Az a' leányt rántzba szedte 's kigyomlálta fogait,
 70 De ezzel nem tsendesíté tsak tsufitá hangjait.
 Óh ti szüzek mert az előtt tsak a' hallás szenvedett,
 De a' rántzos pofájától a' látás is ijedett.
 Azért maga jött az halál de azt úgy legázolta,
 Hogy midőn mást készült ölni majd néki történt holta
 75 Tzoki úgymond sovány kutya ördög hozott *még* értem
 Nem látod vak bolond hogy még házasságot sem értem
 Míg legalább főköttömet fel nem teszik nem megyek,
 Hogy a' más világ tsúfjára ott is pártába legyek.
 'S itt is vén leány maradjon mind örökké a' nevem.
 80 Hallod-é ha vén vagyok is fe ifjú még a' hevem.
 Az én szemem ki nem tolod az 60 esztendővel,
 Koporsómba nem akarok menni hajadon fővel.
 Ha itt nem lesz is párossan boldogságom heverni,
 Legalább poromat fogom férjfi porral keverni.
 85 Elébb hát kontyot tétetek ősz fejemre egy Férjjel,
 'S attól nem bánom még az Nap lefekvés előtt kérj el.
 De most lóduľ mert ha seprűt kapok majd kiséperlek,
 'S piszka fával vagy guzsallyal máknál apróbbra verlek.
 Akkor esett az halálon a' mi még nem hallatott,
 90 Elpirúlt és kaszát kapát féltébe elhullatott.

---

70 De ő [szótagszám] 75 mégértem [sh.] 76 ér em [sh.] 85 Férjel [sh.]

Végre minden nyavalyákat *bé kellett* kiáltani,
'S a' vén satrát nagy nehezen úgy tudák megfojtani.
Jertek! kiálta az halál, kínok kétség félelem,
Ha valaha szolgálatok tegyetek most jót velem.
95 A' milyen áldomást adok nem is képzelhetitek,
Ha ezt a' kopott kolompot megsikethetitek.
Nosza mindjárt a' fő fájás hideg lelés megkapták,
Az üstökön, és derekon ragadván ágyba tsapták.
A' nyilalás néki esett mind a' két oldalának,
100 Úgy hogy minden portzogói helyből kimozdulának.
Lélekzete gyalog útyát az hurut elállotta,
Bor 's lárma tsatorna torkát köhögés elrontotta.
Beugrék a' fogfájás is segíteni az halált,
De a' vén szipa szájában tsak üres inyre talált.
105 Azért magát a' fő fájás kínnyaihoz tsatolta,
A' két vak szemét ökölnyi daganatig kinyomta.
A' köszvény első hátulsó lábát gúsnak tekerte,
A' guta tetétől talpig tagait rendre verte.
Kiszaladt a' levegő ég ki 's bédült tüdejében,
110 És mind az öt érzékenység jég tsappá vált vérében.
Akkor lelke vévén észre hogy vára megvétetett,
Olly formán mint a' melly ürge lyukából kiöntetett,
Kimászott szája partjára reszketve és morogva,
Mellyet a' halál kiránta kopotyojánál fogva.
115 A' győzedelmes nyavalyák ekkor egygyet tántzoltak,
'S akkor estve az halálnál gazdag vatsorán vóltak.
'S így jöve meg sok bédugult füleknek a' hallása,
'S e' képpen előztetéek meg sokaknak a' romlása.
E' haldokló mondás helyett ajánlom a' lelkemet,
120 Párája e' szón tsordult ki: jaj nem bírom nyelvemet.
Tsak az nehéz az hamvaknak most is a' koporsóban,
Hogy néki hallgatás lévén ott nints módja a' szóban.
De volna tsak ott is szabad mint itt tereferélni,
Tsak ollyba tartotta volna meghalni is mint élni.

- 125 Azért tétetett magánál nem sokkal jobb annyához,
 Mert a' gyümölcstnek szokása közel esni fájához
 Jó hogy ott törvény az Hallgass; mert ha ők szólhatnának,
 Lármáik miatt a' szomszéd hamvak nem alhatnának.
 Kár lesz néki ha büntetést érdemel feltámadni,
 130 Mert nagyobb kín ott az örök hallgatásba maradni.
 Majd ismét *fel sem* veszi a' poklot mert ott beszélhet,
 'S talán majd nem is ő hanem tőle az ördög félhet.
 Melly sokan élnek ilyenek és még a' szegény halál,
 Illy nagy nyelvű bajnokokra hány száz tsatákba talál.
- 135 Fő kötők és párták kik ezt olvastátok,
 E' sírban hallgató nyelv kiált hozzátok;
 Hogy a' szátskátokat zabolán tartsátok,
 Másként így gyaláz meg a' koporsó fátok.

II. 4. Férfiak csúfolói

86.

A' Paraszt Emberről

1. Nem vagyok én Paraszt ember Reám úgy nézzetek,
 Famíliám Nemzetemre, Bár figyelmezzetek,
 Bizonyos apám vólt;
 Kiről anyám így szólt:
 5 Hogy a' fagyban aratáskor meg-hólt.
2. Eszem iszom törökéből, Származtak eleim,
 Azt mutattyák a' kortsmákon, Adós leveleim,

---

126 fáj hoz [sh.] 131 felsem fsh.] 132 tőle [sh.]

- Apám akar hól járt;
A' vízben nem tett kárt,
10 Evett 's ivott sok kínálást nem várt.
3. Első része Czímeremnek A' jó káposztás hús,
Ha kolbászszal nints földozva, A' szivem-is már bús,
O áldott káposzta,
Paraditsom hozta,
15 Áldott a' ki kolbászszal földozta.
4. Másik része Czímeremnek Ama' jó bosporos,
Ha a' sült hús nem borsos is, Leg-alább tsak boros,
Mert bor nélkül méreg,
Egye-meg a' féreg,
20 Annyit használ, mint ebnek fa kéreg.
5. Harmadikát Czímeremnek, Hívják kaszás lévnek,
Eztet tartják a' Magyarok Leg-jobb ételeknek;
A' ki eztet fallya,
Ajakát meg-nyalja,
25 Luteránus Menny-országnak vallja.
6. Tokja pedig Levelemnek, Két katonás béles,
Rétessel van ki-bélölve, Jó vastag és széles,
Oh áldott Ármális!
Bötsös Uraknál is:
30 Ezzel lehet könnyen Generális.
7. Addig valál virágodban, Híres Magyar Ország,
Míg az ilyen jó étkektől Magad meg-nem fosztád:
Mihelyt a' Tortáta,
Országod' meg-látta,
35 El-hervadtál, 's el-fonnyadtál jaj mikor álsz lábra?

---

27 ki-bérölve [sh.] 34 mag-láttá [sh.]; álz [sh.]

A' Falusi Birákról, frissen le-iratnak
ezek minémü dolgokat követnek-el.

1. Jerünk koma a' kortsmára,
igyunk falú rovására,
ne hajtsunk senki szavára,
vigyázzunk magunk dolgára.
- 5 2. En vagyok az öreg Biró,
te kegyelmed a' kis biró,
komám Uram törvénybiró,
ő kegyelme tanáts-biró.
- 10 3. Ha mi négyen együtt ülünk,
ki áll akkor mi ellenünk,
igazság van mi közöttünk,
ki áll ellenünk büntessünk.
- 15 4. öreg biró parantsolja,
bort kortsmáros mondogatja,
ródd-fel falu ravására,
vess nagy pecsenyét rostélyra.
- 20 5. Mondogalják ezt mind egyig,
igyunk itten mind hajnalig,
bátor világos virradtig,
hólnap után vatsoráig.
6. Törvény-birónak bajuszán,
le-foly bor állakaptzáján,
tsorog két-felől a' száján,
ki jö velő orra likán.

- 25   7.   Tanáts-birónak az állán,
le-foly bor rosdás szakállán,
el-vásott foga azt mondja,
sovány a' bor nem ihatja.
- 30   8.   Közönségessen azt mondják,
teli torokkal kiáltják,
jó bor, *jó bor*, ingyen adják,
birság koma másra róják.
- 35   9.   Ha az el-fogy mást gondoljunk,
hólnap-is mind öszve-tartsunk,
a' költségre törvenyt lássunk,
valakit meg-birságotjunk.
- 40   10.   öreg biró gyülest hirdet,
Törvény-biró is fenyeget,
Tanáts-biró-is izenget,
Kis biró kánnát öbleget.
11.   Seregesen azt kiáltják,
Igazság Koma a' birság,
Törvény-birák így találták,
ezeket meg-birságolták.
- 45   12.   öreg biró azt kiáltja,
lassan lassan oda hátra,
nem kell ennyi pintes korsó,
tsak kell annyi kitsiny fitzkó.
- 50   13.   Bortól mindnyájan dudolnak,
seregestől rikongatnak,
teli torokkal kiáltnak,
mint a' bakok úgy ugrálnak.

- 55 14. Némellyek ottben okádnak,
asztal felett rókát nyuznak,
szájokból asztalra lotsan,
bíró mondja tzoki onnan.
- 60 15. Kiálnak nintsen portio,
el-ment az executio,
faluba már nintsen berdo
kortsmán légyen teli korsó.
- 65 17. Ezek pedig mind igazak,
a' kik itten irva vannak,
én ezt magam meg-próbáltam,
köztök tringelni meg-untam.
- 70 18. A' ki nem hiszi próbálja,
menjen tsak közikben innja,
ezeket mind igaznak mondja,
nem hazudtam jóvá hagyja.

88.

- 5 1. Mitsoda Mester-ember a' kend Ura
kintsem komám Aszszony?
Pipás biz' ő keme,
pipás biz' ő keme:
ha kiüt-is ha rá gyújt-is,
ha kapál-is ha kaszál-is,
pipás biz' ő keme,
pipás biz' ő keme.

- 10   2.   Tud-é még más mesterséget a' kend Ura
                  kintsem komám Asszony?
                  Dudás biz' ő keme,
                  dudás biz' ő keme:
                  ha kimén-is tilili,
15   ha bejön-is tilili,
                  dudás biz' ő keme,
                  dudás biz' ő keme.
3.   Tud-é még más mesterséget a' kend Ura
                  kintsem komám Asszony?
                  törő biz' ő keme,
20   törő biz' ő keme:
                  meg-töri pénzért a' kását,
                  nem várja senki hívását,
                  törő biz' ő keme,
                  törő biz' ő keme:
25   éjjel bakter, nappal sakter,
                  tetüt öl ő keme,
                  tetüt öl ő keme.

89.

Ad nótam: *Hol lakik kend Hugom Asszony*

1.   Az én Katóm éjjel nappal pöröl vélem,
            Púpos hátát de hisz én is megkefélem,
            Ordít mint az orosz lány,
            Mint egy vén oláh leány,
5   Ágyúz hátul iju!
            Ágyúz hátul iju!
            Ágyúz hátul ijú!
2.   Az én Katóm télen nyáron mind tsak sert hord,
            De hisz azért még is iszom mindennap bort;

- 10 Ujjú kintsem, lelketsekém
Kortsmárosném, menyetském,
Igyunk most is, iju!
igyunk most is iju!
igyunk most is iju!
- 15 3. Az én Katóm Husvétkor is lentsét főz még,
Kaláts alá a' kementzém tsak ritkán ég;
Még is falok petsenyét,
Ha ollykor a' bírónét
Tzirolgatom iju!
20 tzirolgatom iju!
tzirolgatom iju!
4. Katóm engem' nem szerethet már hasztalan,
De tsókot ad a' biróné mind untalan;
Vesz el, kedves Katóm, vesz,
25 Nékem ugyan nem kellesz!
Vén furuglya iju!
vén furuglya iju!
vén furuglya iju!
5. Kortsmáros' felesége jó asszony ám,
30 Gyakran köszönt úgy esténként egy pint bort rám,
Héj! Katóm ha tudnád azt,
Olly későre ki maraszt
Kinn magánál iju!
Kinn magánál iju!
35 Kinn magánál iju!
6. Ha vásár lesz Komáromban, majd eladlak,
Egy pentelben az úrfiknál majd elhagylak,
's vígan élem világom,
Míg virít Ifjúságom
40 A' kortsmában iju!
A' kortsmában iju!
A' kortsmában iju!

A' rossz feleségű embernek panasza.

Vigan élem világom nótájára.

1. Bujdosol árva legény,
házasodhatnál szegény,
Nem teszek semmi gántsot,
de adok egy tanácsot:
5 Még mind eddig szabad vóltál a' bilintstől,
Jól gondold meg miért válsz el e' nagy kintstől.
2. Én is vóltam illy virág,
zöld levelű kényes ág;
Szerettem a' szépeket,
10 válogatott szűzeket,
De bezzeg reá találtam a' jobbikra,
Kivel nem is merek űlni egy zsombíkra.
3. Míg leány vólt kedvezett,
reám vidámon nézett;
15 Helyemet is törölte,
hogy ha szerét tehette:
De ímé most kimutatja áspis mérgét,
És röjtökben eddig titkólt gonosz férgét.
4. Éltem véle keserű,
20 könnyhullatásom sűrű,
Éjjelem, és nappalom
bánat, és aggodalom.
Szomorkodom nem találok vidámságot,
Beteg szívem, de nem lelek orvosságot.
- 25 5. Ha ötet meg-szólítottom,
nyelvét reám huszítom,

- 30 Ha intem, mérget okád,
egy szavamra tízet ád.
Könnyebb volna a' rák hátán Bétsbe menni,
Mint sem őtet egy szép szóra reá venni.
6. Ha elfogy a' zsír, és vaj,
fülemet éri nagy zaj,
Hogy ha fél nap nints kenyér,
a' házból is majd ki vér,
35 A' tojós tyúk nem tsatáz úgy a' palláson,
Mint ez vélem tsöröl pöröl eggyen máson.
7. Nem is mondja, mi hibáz,
Tsak azt látom ég a' ház,
Szükségéről nem beszél,
40 tsak futkos, mint a' veszély;
Ha semmi bűnt nem teszek-is, még is véttek,
Addig pattog, míg a' bottal nem segíték.
8. Alig várja, menjek el
akár alá, akár fel,
45 Akkor éli világát
mikor nem látja párját;
Pedig lám a' galambok is mint örülnek,
Ha párjokkal a' fészekbe öszve ülnek.
9. Máshoz édes, mint a' méz,
50 ha én jövők rám sem néz,
Ha lehetne, mikor lát,
belém szúrná a' villát.
Még azért is boszonkodik a' kutyára,
Hogy a' farkát tsóváltgatja az Urára.
- 55 10. Maga eszik tsömögét.
hol töpörtyűt, hol tsörgét,
A' mit akar, azt iszik –
mert szavára megviszik;

- 60 Nékem pedig fél keletlent vet ölembe,
És egy korsó állott vizet ad kezembe.
11. Ha egy meszsze bort iszom,
majd ki tépi bajuszom.
Átkokat hány bélemre,
’s szegény szomjas gégemre.
65 Száz mennykövet kér fejemre gonosz nyelve,
Valahányszor nem tud telni bennem kedve.
12. Ha meg rezzentem, ki hág
az utszára, ’s ott kotág,
Horsog, mint a’ hadmozsár,
70 nints szájának semmi zár.
Könnyebb volna az Oroszlányt le ültetni,
Mint sem ennek vad nyelvére závárt vetni.
13. Ha lefekszem, elfordúl,
álmában is reám dül,
75 Hogyha kérek födelet,
kiméri a’ hazhelyet.
Ha rá vetem karjaimat feledtemben,
Úgy el üti, majd kiesem ijedtemben.
14. Valahányszor ágyomban
80 mozdúl hasam álmomban,
Mind annyiszor felindúl,
mint a’ ki megbolondúl.
Tsak egy őrdög sem maradna a’ pokolba,
Mind kihíjja, hogy száljanak a’ gyomromba.
- 85 15. Én Istenem, mit adtál,
hogy megházasítottál?
Aadtál egy nagy keresztet,
hogy az erdőn nem veszett
De nem okozhatok senkit; én kerestem,
90 Feleltem vállaimra, mert szerettem.

16. Vigyázz a' ki szabad vagy,
hogy illy bajra ne akadj,
Több is van ám olyan faj,
a' ki szerez illyes jajt,
95 Jobb a' pokolba leszállni betsülettel,
Mintsem öszve házasodni illy kenettel.
17. A' szerentsés házasság
valóban nagy bóldogság,
A' ki talál igaz párt,
100 ki kerüli e' nagy sárt,
De jaj ritka szerentse ez a' világon,
Mert nem röpdös ilyen madár minden ágon.

II. 5. Németcsúfolók

91.

1. Tsak nem el ájultam midön hallottam,
Hogy Németet szeretsz, eliszonyodtam,
Magyartól el pártolásod, hidgyed meg bánod;
5 hogy bugyogót meg szeretted, még meg utálod,
midön foldozgatod, akkor meglátod.
2. Be rossz az olyan szív, ki azt béveszi,
hogy némethez mégyen tselekedheti,
hasogatott mondérjáért Magyart meg-veti;
10 lábra valót hoszszú Ingért meg-tserélheti:
talám azt gondollya maga viseli.

---

1 halottam [sh.]

3. Nem tsudálkozhatom én már eleget,
 hogy némethez vagyon minden hűséged,
 talám széllözö lyukaért, szereted ötét;
 melyet hátúl bugyogóján gyakran szemléled,
 15 gyönyörűségedet tsak abban töltöd.
4. Kérdgyük hát mindnyájan mért szeretheti?
 talám hogy a' lábán legyeket veri,
 kopasz száját *az* ollyannak mért kedvelheti,
 bűdösségét a' tsunyának hogy szenvedheti:
 20 méltóságos szíve hogy bé veheti.
5. Ély tehát már velle ha úgy szereted,
 az tágas Nadragú szép Németedet
 tellyen kedved tászlijában, mantsétájában,
 melyet kezín mellyén visel nyakasságában,
 25 Zsellér majd minden Német Magyar Országban.

92.

1. Én vagyok a' magyar gyerek
 Ditsekedni ezzel merek
 Fogadom-is, a' míg élek
 Száz Némettel sem tserélek
- 5 2. Fére teszem a' Kalpagom
 Pengő tsizmám öszve tsapom
 Tántzra lábom billegtetem
 A' Németet kinevetem.
- 10 3. Galambomat tántzra rántom
 Kemény fogással nem bántom
 Megölelem, megtsókolom
 Szép piros Magyar angyalom.

---

18 száját ollyannak [szótagszám] 25 [szótagtöbbletes sor]

- 15   4.   Neki ereszttem kedvemet
Összve verem tenyeremet
Ez az élet, víg kedvemben
Kiáltom nagy örömömben.
- 20   5.   Tsak tsuszog a' Német lába
Mert nints sarkantyús tsizmája
Himét ő tsak egyről varrja
De a' Magyar mint akarja.
6.   Isten hozzád! gyáva Német
Úgy nézlek mint tarka gémet
Én vagyok a' Magyar gyerek
Kérkedni magammal merek:

II. 6. Cigány tematika

93.

DUPLEX ICON GENTIS NOTISSIMAE

Az Az

ISMERETES NEMZETNEK KETTŐS KÉPE.

A' mellynek Eggyik Részén le-irattatik széles e' Világon
el-terjedett, és sok jeles cselekedetiről el-hiresedett
Czigány Nemzet eredetinek régisége természet szerént-való
Nemzetsége s' élete tapasztalásának cfudálatos módgya.

A' másikán

Elő adatik egy nevezetes történt példában
mi-némü nagy pompás Ceremoniával élnek azon népek,
mikor az ő leg-főbb Vajdájoknak hozzá-való hüségeket mutató
ajándékot minden elő-forgo esztendőnek első napján
szoktanak bé-mutatni.

---

ad 92   19 várja [értelem]

ad 93   cím el-terjedet [sh.]; el-hiresedet [sh.]; Nemzetséges [értelem]

ELSŐ RÉSZE

1. A' kik Egyiptomban sokáig lakának,
Kemény szolgálattal sanyargattatának,
ISRAELITAK, s' nagy inségre jutának,
Végre mindenestül onnét el-futának.
- 5 2. Meg-üzé azokat FARAO népével,
Egész Országának roppant erejével,
A' veres tengerig; de maga vesztével,
Israëlitáknak pedig jo végével.
- 10 3. Mert Isten a' tengert két felé osztotta,
A' melly az Izraëlt által bocsátotta,
Faraót népével mind el-borította,
Kíért Istent Móyses sok képpen áldotta.
- 15 4. Faraónitákból sok parton marada,
Ki osztán magának Czigány nevet ada,
Az egész világra hamar el-árada,
Magyar Országba-is nagy része szakada.
- 20 5. Nemes nép: s' ki teczik nemes természete,
Mert paraszt munkára nincs igyekezete,
Más tisztesb marhával vagyon keresete,
Jele az, hogy Uri vér az eredete.
6. Azért ritka a' ki magára szürt végyen,
Mert abba öltözni, nékiek nagy szégyen,
Azon van, hogy veres ruhára szert tégyen;
Ha rongyos lészen-is csak selyemből légyen.

---

5 . [sh.] 11 népevel [sh.]

- 25   7.   Fekete csizmát sem visel szegényekkel,
De sarkantyus sárgát nemes vitézekkel,
Rozs kenyért sem vészen mester emberekkel,
Hanem fejér czipót eszik Fő rendekkel.
- 30   8.   Ki nemessebb köztök, lóval kereskedik
Mást mint meg tréfállyon, azon elmélkedik,
Vagy így vagy amúgy hogy nyerjen mesterkedik,
Ha végbe viheti kaczag, s' dicsekedik.
- 35   9.   Dicsíri a' lovát, és esküszik nagyon,
Hogy még most-is három csikofoga vagyón,
Jaj! jaj (kiált) félek, hogy elne ragadgyon,
Noha vén dög, s' méltó, hogy már löjék agyon
- 40   10.   Azért Iskolában elsőben taníttya.
Korbácsolást rajta három nap ujíttya,
Azután féltében fut, ha meg indíttya,
Ha pedig csak léptet, lépésit gyorsíttya.
- 45   11.   Mikoron rós lován jó paripát cserél,
Többi mondgyák néki: De ugyan jól nyerél,
Esküvést alkudba ingyen sem keverél,
Be jól esett, hogy most itthon nem heverél.
- 45   12.   Nám inget dolmányt-is tóldás képpen *adtak*,
Darabb szalonnával adóssá *maradtak*,
Aldamásúl kilencz icze bort hozattak,
Noha cserélésben ök meg-csalattattak.
- 50   13.   Nincs aznap senkinek gondgya a' munkára,
Sereggestül mennek Város korcsmájára,
Elsőben egy iczét kérnek a' próbára,
Ha teczik: isznak még tart a' *tóldás ára*.

---

43 nem [sh.] 52 tóldására [sh.] 45 attak [sh.] 46 marattak [sh.]

- 55 14. A' köz rend többire él kovácsolással,
Ugymint papucs, csizma, és ló patkolással,
Kolomp veréssel, 's kerék pántolással,
Arúlt serpenyő, és rostély foldozással.
- 60 15. Sindel lécz, patkó-szeg s' aczél miveléssel,
Parasztoknak szántó-vas élesítéssel,
Szegényebbek nyúznak dögöt vaskó késsel,
A' ki pedig elmés, él hegedüléssel.
- 65 16. Musikájok elmék gyönyörködtetője,
Szomorú sziveknek örvendeztetője,
Búk örvénye után örökre vivője,
Sánta láboknak-is tánczra gerjesztője.
- 70 17. Keresi kenyerét ecset csinálással
Aszszonyi Nem némely pedig varáslással,
Al-pofájok gyenge Purdék csapdozással,
Czigány kerék virgoncز legénkék hányással.
- 75 18. Nem lopnak csak nyernek, s' az ilyen nyereség,
Közönséges nálok, és leg főb mesterség,
Ehez kívántatik pedig nagy szemesség,
Hogy nyeres helyt rajtok botozás ne essék.
- 80 19. Ki mit nyer el-dugni hamar igyekezik,
Mert az ilyen marhát hamar meg-igézik,
A' mi nagyobb; érte meg-is dögönyözik,
Illyen esetről sok most-is emlékezik.
20. Pedig tolvajoknak őket nem mondhatják,
Mert csak aprotékot rántnak ha kaphatják,
Tyúkot ludat illyent hamar meg-kopasztják,
Fel-találását más napra nem halasztják.

---

56 Arúlt [sh.] 59 szegényebek [sh.] 63 ürvénye [sh.] 64 táncza [sh.] 71 femeőég
[sh.] 78 kaphatnak [rím] 79 ludát [sh.]; meg-kopasztanak [rím] 80 Fel-találását [sh.]

21. Gyomrok egészséges, mit kap be-veheti,
A' félig sült dög hust-is meg-emésztheti,
Pulsussát Doktorral senki nem nézeti,
Patika szerszámnak sincs nála keleti.
- 85 22. Két féle betegség még-is sértegeti,
Mind azáltal ágyba egyiket sem veti,
Nyáron a' forroság verétékezteti,
Télen hideg-lelés testét reszketteti.
- 90 23. Mind télit, s' mind nyárit ő maga gyógyítja,
Hideg ellen hátát a' tüzhöz fordította,
A' vízbe-ugrással forrojtát tágította,
Mind a' kettőt ilyen módon távolította.
- 95 24. Más két nyavallya-is gyakorta hozzá fér,
A' csömör, idegen étkektől mellyet nyér,
Es a' gyomor fájás: e' sokszor viszszer,
Mikor egy diéta, mást meg mást, érten-ér.
- 100 25. Ezt ő orvosollya illy prescriptioval,
Gömböcz pilulákkal s' *bolus*-ként czipoval,
Es fekete lévből csinált potioval,
A' Csömört oszlattya somfa izasztoval.
26. Etkek közt a' dög-hust leg inkább kedvelli,
Meg-füszer számozza, ha valahol leli,
Ezt pedig *ez okra* nézve ő miveli:
Mert azt nem mészáros, hanem Isten öli.
- 105 27. Ez-is e' nemzetnek jeles dicsirete,
Hogy halottaihoz van nagy szeretete,
Haját tépi, jajgat kesereg, szünete
Nincsen rívásának, ha egyet temete.

---

98 pilulákul [sh.] 103 ezokra [sh.]; ö [sh.] 108 égyet [sh.]

- 110 28. Minden haláltól ő ugyan tartozkodik,
De akasztó fátol kivált iszonyodik,
Lelke száján hogy ki-nem mehet, bánkodik;
Mert ha alol mégyen ki, meg-ocsmányodik.
- 115 29. Az igazságnak van nála böcsületi,
Mert nyereségében Vajdát részelteti,
Meg-is valamit nyer, ha az eskütteti,
El-tagadgya, ha más arra erőlteti.
- 120 30. Böjtöt tart, a' mikor nincsen mit ennie,
Jozan mikor nincsen mit hörpentenie,
Bö-kezü, ha vissza kell adni nékie,
Engedelmes mikor mást nincs mit tennie.
31. A' Sz. György ünnepét tartya Sátorosnak,
Egész ecclésia, és vigasságosnak,
Mert amint Sz. Mihályt felette károsnak,
Ugy tapasztallya azt sok képpen hasznosnak.
- 125 32. Hasznos lovainak, mert mezőn járhatnak,
A' Zöldelő füben mohón haraphatnak:
Hasznos a' purdéknak mert sóskát kaphatnak,
ösztvérségekből attól meg-hizhatnak.
- 130 33. Hasznos minyájoknak mert hanyatt alhatnak
Avagy sütő napnak hassal fordulhatnak,
Szérdékért sok szántó-vasat nádólhatnak,
Kertekbe veres s' foghagymát gyomlálhatnak.
- 135 34. Noha illy nemes nép de nem vágy pompára,
Nem szaggatott soha magas palotára,
Kedve tölt, tehetett ha szert sátorára,
Mert elégségesnek tartya lakására.

---

126 mohon [sh.] 129 hanyatalháttnak [sh.]

- 140 35. *Bolttal sem gondol, mert hasznát nem veheti,
Semmi féle javát abba nem teheti,
Mert amit nyér egy nap, az nap el-költheti,
Pénzét korcsmáróssal jó helyre téteti.*
36. *E nép (mint mondám) hogy parton meg-akada,
Mihent az Ej után vidám nap virada,
Minden részeire Világnak szakada,
Szeretvén földünket, itt leg-több marada.*
- 145 37. *Sokat-is használ ez e' kerek világnak,
Kiváltképpen nálunk e' Magyar Országának,
Mert szaporítója, hol lakik, jóságnak,
A' szegény porságot hívom bizonyáságnak.*
- 150 38. *S' ki patkolná lovát falusi póroknak?
S' ki nádolna vasat szegény parasztnak?
Nézd! mely roszul volna dolgok Magyaroknak
Ha nem volna lakta köztök Czigányoknak.*
- 155 39. *Sokszor töllök jót rosz lovon cserélhetni,
Vagy viszontag roszszat a' jóért nyerhetni,
De azt tóldás nélkül végbe nem vihetni,
Mert erős törvények, s' azt meg-nem szeghetni*
- 160 40. *A' Magyar Országot el-osztá magának,
Négy helyt választot leg-főbb Vajdaságának,
Egyet innen, mást tul az hires Dunának,
Ugy innét-is tul-is az halass Tiszának.*
41. *Az innenső leg-főbb Vajda fel-emelte
Székét, Györöt: tulso Lévát meg-kedvelte:
Hellyét a' Tizsántúl-való Szatmárt lelte;
Innen-való Kassát székének rendelte.*

---

137 Bottal [sh.] 143 réfyekre [sh.] 144 marada, [sh.] 148 bizonyáságnak, [sh.] 152
Hanem [értelem] 153 lón [szótagszám] 161 innecsön [sh.]

- 165 42. De illy ok alatt volt, szabad el-osztani:
Hogy mikor a' Király hadat fog tartani,
Nékik-is fegyverben elő kell állani,
Es Ország hadával Táborba szállani.
- 170 43. Most-is két Orderek Bellikumtól jöt már,
Mind négy meg-intetven hogy ne késsenek bár,
Kíki-is Tisztében szorgalmatossan jár,
Készen-is vagyon, csak harmadik Ordert vár.
- 175 44. A' Vármegyéknek-is van elő-járójok,
Ober Vajda neve, ez igazgatójok
Falusi Vajdáknak, ez parancsolójok,
Szinte mint, Fő-Ispány törvény ki-adojok.
- 180 45. Ki paroncsol Görgön, ki pedig Tiszólcon
Ki itt, ki amot, ki Vajkán ki Pápolczon
Ki bölcs Selpiczen, ki hires Kíripolczon,
Borsód Vármegyei vert széket Miskólczon.

MASODIK RESZE

1. ENNEK bottya alat kik laknak Czigányok;
Előbb *Currenseket* küldvén ő hozzájuk;
Sinatba kerété őket a' Vajdájok,
Gyülnek mindenünnen mint a' sok juh-nyájok.
- 185 2. E' Vajdának sem vólt itt tavalý lakása,
De előbbi helyén nem vólt maradása,
Ez ugyan Czigányok meg rögzött szokása,
Csukhéz más faluba! – köz példa mondása.

---

165 ök [sh.] 181 ERMEK [sh.] 184 ju-nyájok [sh.] 187 rögzöt [sh.] 188 pálda [sh.];
mondása, [sh.]

- 190 3. Azonba' Miskolczra gyűl Czigányság mint raj
Vagy mint Mártiusban Tiszán le-fojo zaj,
Számba nem vehető mint a' fejen a' haj,
Sokságával bánni mondhatatlan nagy baj.
- 195 4. A' Város réttyein táborát ütötte,
Sajó le-mentében magát helyhezette,
Ottan sátorait renddel fel-emelte,
De előbb Tiszteket azért meg-kérlelte.
- 200 5. Itt már ki tánczot jár, ki pedig földre dül,
Mert bádgyadság miat a' feje-is szédül,
Van a' ki énekel, van a' ki hegedül,
Van kinek dorombja gyönyörűen csendül.
6. Ki tüzet rak, ki főz, s' dög-húsát borsollya,
Ki kaczag, ki verseng, s' társát hazuttollya,
Ki üstök-rántással lovát abrakollya,
El-ado dorombját némely kovácsollya.
- 205 7. Azomba kiáltják: Fő Vajda érkezik,
E' szora sátorból minden ki-költözik,
Vajda eleibe menni igyekezik,
Igy az egész Tábor hozzá gyülekezik,
- 210 8. üllő vasat hoznak, csujtárral meg-vetik,
Nagy tisztességesen arra le-ültetik,
Hogy nem szolgálhatnak jobban meg-követik,
Tölle pedig illy szó hozzájuk tétetik:
- 215 9. „El mult ó esztendő, az Uj itt vagyon már,
Leg-főbb Vajdátoknak áldást mondnátok bár,
Hivatalotokban, tudgyátok, hogy az jár;
Ha el-mulatnátok szégyen volna, s' nagy kár

---

190 tífzán [sh.] 191 fején [sh.] 193 taborát [sh.] 195 rendel [sh.] 201 rák [sh.] 205
kialtyák [sh.] 209 üllő [sh.]; csutárral [sh.] 210 tífztefégefén [sh.] 216 fégyeny [sh.]

10. Tudgyátok minnyájan az ő nemzetségét,
Faraótol vette Királyi vérségét,
Termete mutattya annak ugy letségét,
Maga-viselése adgya jelenségét.
- 220
11. Haja kondor, foga mint elefánt-csont szép
Ajaka mint kláris, teste fekete, s' ép,
Tekéntete vidám, merő mennyei kép,
Valahová fordul csudállyal a' sok nép.
- 225
12. Dúllyá *Sireneket* énekelésével,
Előzi *Amfion*t hegedülésével,
Meg gyözi *Orpheust* doromb-verésével,
Izmoss *Herculest*-is vastag erejével.
- 230
13. Fellyül mullyá *Brontest* kovácsolásával,
Ravasz *Mercuriust* kalmárkodásával,
A' szárnyas *Pegasust* sebess futásával,
Creta-bélieket igaz mondásával.
- 235
14. Tudgyátok hozzátok való nagy kegyelmét,
Vettétek-is sokszor az ő segedelmét,
Mivel nem veti meg senkinek kérelmét,
Hozzá folyamóknak adgya engedelmet.
- 240
15. Ezen érdemiért fellyebb emelteték,
Sellyéről Kassára által költözteték,
Leg-főbb Vajdaságra ottan meg keneték,
Isteni hatalom véle közölteték.
- 240
16. Többet szól vala még de nem engedtetett,
Mert nagy kiáltásra szájok eresztetett:
„Ugy van Uram Ugy van, égig emeltetett,
Szavoknak hangjától meny s' föld renditetett

---

223 menzei [sh.] 236 folyamoknak [sh.] 238 Szellyéről [értelem] 241 engetetett [sh.]

- 245 17. Kiáltott Vajda *Csit!* de annyi haszna vólt,
Mint a' ki pint-vizzel erdő gyuladást ólt,
Volt szava szavokhoz mint bál posztóhoz fólt,
Ugy nem hallatott mint ki egy kukot sem szólt.
- 250 18. Mikor ök minnyájan felejtván bujokat,
Ujjó! üvöltésre emelék szavokat,
Mig tánczra készítik a' ficzkok lábokat,
Már purdék sarkallyák also pofájokat.
- 255 19. Kedveket a' Vajda bora szaporittya,
Sok féle nótára nyelveket indittya,
Sziveket Musika nagyon vidámittya,
Még vén Dádékat-is a' tánczra lódittya.
- 260 20. Tartván Vajda, hogy meg ne részegegyenek,
Es szokások szerint öszve ne-veszszenek,
Avagy a' mi nagyob meg-ne ütközzenek,
Mérgek miat haza el-ne szélledgyenek.
21. Fuják a' készülöt: s' ezen meg bódulnak,
De meg-értvén okát, rendekbe járulnak,
MARS! mondatván nekik, az utra indulnak
A' Szikszai uton Kassára rándulnak.
- 265 22. A' seregek előtt musikások mennek,
Kik hegedöt vonnak, kik dorombot vernek,
Kik mint az Angyalok énekeldegelnek,
Viszketvén a' talpok sokan tánczra kelnek.
- 270 23. Más nap még dél-előtt Kassát közelítik,
Azt sok szép, és magas tornyok ékesítik,
Kő, s' föld bástyák s' Hernád-vize erősítik,
Ugy hármás árkok-is kik környül kerítik,

---

245 anyi [sh.] 253 szaporitya [sh.] 256 lódittya [sh.]

24. A' melybe bé-jutván; hol van palotája,
A' ki e' Tábornak leg-fövebb Vajdája?
275 Kérdezik; azok azt felelik: hozzája,
öket igazittya gyermeknek-is szája.
25. Mennek a' Nagy Uczán: kiknek csudájára
Egész Város todul, s' bámul pompájára,
Sietnek Uroknak ök udvarlására
280 El-érvén udvarát, néznek ablakjára.
26. Ott minden szereket minden szerszámokat,
Félre tévén; arra fordityák gondokat,
Mint áldgyák-meg ezek leg-főbb Vajdájokat,
Azért bocsátnak illy fohászkodásokat;
27. O ti magas Egek, kik fölöttünk vattok
285 Es minden dolgokat földön igazgattok.
Némelyt boldogittok, némelyt sanyargattok,
Az az: mind jó, s' mind bal szerencsét ti attok.
28. Ezt leg-főbb Vajdánktol *el*-távolétsátok,
290 Amánnak keblébe ötet juttassátok,
Minden kárvallástól meg-óltalmazsátok,
Sok jó nyereséggel bővön meg-áldgyátok.
29. Follyanak napjai csendes békességben,
Ne töltse azokat mord kedvetlenségben,
295 Egésségben légyen mindenkor épségben,
Mint csik vagy mint evet, légyen oly frisségben
30. Ugy hogy a' versent is szél modra futhassa,
Pályázó társait meszsze haladhasa,
A' lejtő táncot-is frissen el járhasa,
300 Hiba nélkül Czigány kereket hányhasa.

---

281 Ot [sh.] 283 Mind [sh.] 289 Vajdánktol [sh.]; *el*-távolétsátok, [sh.] 298
halathaffa [sh.]

31. Sem pénzes erszényét, sem dohány zsacskóját
Lapos gutta meg-ne üsse sem patkóját,
Lovának ne báncsák; sem nyügző békoját,
Hitványok: se meg-ne igézzék csikóját.
- 305 32. Selyem dolmány, s' nadrag termetét szépitse
Kalpagjának nyusztja fejét ékesitse,
Szép fekete fátyol nyakát meg-keritse,
Ingének csipkéje kezét himesitse!
- 310 33. Nyeritsen alatta kevély paripája,
Füstölyön mindenkor a' tajték pipája,
Kövér szalonnától hizzék a' pofája,
S' annak a' zsirjával tündököllyék szája.
- 315 34. Sódorbol, czipóbol meg-ne-fogyatkozzék,
Mint dob légyen hasa, olly frissen lakozzék,
Fő rendü Urakkal bizvást barátkozzék,
S' azon barátival minden nap borozzék.
- 320 35. Vonja hegedüjét, s' danullyon magának
Hallyák gyenge purdék hangját dorombjának
Kis koroktul fogva kólcsát kótájának,
S' notáját fogják meg e' szép musikának.
36. Légyen szerencséje, adásban vevésben,
Hasonlatos képpen a' ló cserélésben,
Ah! védelmezzétek nyeresre menésben,
Szárnyas légyen lába futásra kelésben.
- 325 37. Még-is kérünk Egek gongyát visellyétek
Ha szükségben lészen, hamar segítsétek,
Minden galibától, s' bútól örizzétek,
örvendettessekké napjait tegyétek.

---

306 ekesitse [sh.] 318 hanját [sh.] 323 védelmezzetek [sh.]

- 330 38. Légyen győzedelmes a' küszködéseken,
Légyen diadalmas verekedéseken,
Légyen dicsőséges Czigány seregekben,
Légyen örökös jó hirekben nevekben.
- 335 39. Falukat Czigányok méglen nem építnek,
Magass palotákban lakást nem készítenek,
Virágos kerteket méglen nem kerítnek,
S' azok munkájokhoz méglen nem tekintnek
- 340 40. A' szántó földeket méglen nen munkállják,
A' szőlő hegyeket méglen nem-kapállják,
A' cipót és sódort még meg-nem utállják,
A' *Párkák* mind addig éltét ne-piszkállják.
41. Ezeket kíványák sűrű sohajtással,
Szivből erett buzgo sok fohászkodással,
Borsodi Czigányok egyezvén egymással,
Leg-főbb Vajdájoknak minden áldomással.
- 345 42. Nézi vala őket Urok ablakjáról
Nagy Puszpáng bokréta fügvén kalpagjáról,
Ujdon-uj fekete fátyol a' nyakáról,
Esmerik többi közt csillámló fogáról.
- 350 43. Törli szemét értvén népnek sohajtását,
Ájul, halván szavok szép cikornyázását,
Csudállya verseknek illy rendes folyását,
Minden dolgaiknak adgya javallását.
- 355 44. ők pedig hogy kedvét csatlanák magokhoz
Szorosban nyulának az ajándékokhoz,
Azok alázatos bé-mutatásokhoz,
Es szolgálattyára kész ajánlásokhoz

---

329 küfködéfeben [sh.] 343 egyezvén [sh.] 345 Urak [sh.] 350 Ajul, halván [sh.];
cikornyázását [sh.] 353 kedvet [sh.] 354 nyulának [sh.]

45. Elsöben a' Vajda lóvát bé-fartolá,
Azt az elöt három nap jól korbácsolá,
Igy hizlalá, s' ilyen zabbal abrakolá,
360 Mert ugy gyorsabban lép, és fut azt gondolá.
46. Azután a' kösség mind egybe hordotta,
A' külömb szereket, s' térdét meg-hajtotta,
(Mert az előtt Vajda arra tanította)
És leg-főbb Vajdának bé-is ajánlotta.
- 365 47. Ugymint tizen-kilencz csigás kantárokat,
Ugyan annyi nyerget, annyi korbácsokat,
Annyi farmatringot, annyi csujtárokat,
Annyi tajték pipát, s' több pipaszárokat.
- 370 48. Hatvan három aczélt, száz tiz dorombokat
Kilencz üllő-vasat, husz kalapácsokat,
Tizenkét serpenyöt, harmincz kolompokat
Pátkot, s' patko szeget, számlálhatlanokat.
- 375 49. Köszöni az Urok az ajándékokat,
Annyi külömb-féle jeles szerszámokat,
Egekbe bocsátott fohászkodásokat,
Es szolgálattyára kész ajánlásokat,
50. Palotában vettet néhány asztalokat,
Es hozat Kassai jó csipös borokat,
Tétett czipót, kolbászt májost, sódorokat,
380 Más-féle étkekből kilencz fogásokat.
51. Asztalhoz szolgálnak tizenkét inasok,
Nem gorombák rusnyák, szenyések rongyosok,
Hanem Deliások cifrák, és módosok,
Ceremóniások, mosolgók, s' nyájosok

---

365 czigás [sh.] 366 [sh., szótagszám] 370 üllő-vasat [sh.] 380 Más-féleétkekből [sh.] 381 Afztalához [szótagszám] 384 mosolgók [sh.]

- 385 52. A' kik asztalokra hozzák az étkeket,
Az után fel-kapják a' zsellye-székeket,
Kellő emberséggel kedves vendégeket
Kinállják foglallják el-kiki helyeket
- 390 53. Ur mellé Miskolczi Fő Vajdát ültetik,
Rend szerént más Vajdák ezeket követik,
Aprób Tiszteknek-is helyek rendeltetik,
A' kösség oda ül hova férkezhetik.
- 395 54. Kezdi Pohárnokok szaporán folytatni
A' kristállyokat, Ur örömet mutatni,
Hogy Miskolczi Vajda vig légyen nogatni,
Semmivel se hadgya magát kínáltatni.
- 400 55. Mások-is sürgetik, hogy vigadozzanak,
Kivánságok szerént frissen lakozzanak,
Ha teli az gyomrok, bizvást okádgyanak
Es ujonnan mohón egyenek, s' igyanak,
56. Vannak-is valoban nagy vigadozással,
Jó egészségéért Uroknak ivással,
Az alsó asztalok *Tuskálnak* egymással,
Az után kezdenek lenni gyuladással.
- 405 57. De már-is el-járta agyokat bor-szesze,
Háborognak-is már egynek sincs már esze,
Dádé, Koczur, Purdé minden öszve vesze,
Ezt Kassai bornak cselekette mesze.
- 410 58. Már senki sem mondgya hogy *vinum de Kassa*,
Kúrva legyen *annya a' ki tövit ássa*
Mert az oly erős hogy Hegy-allyán sincs mássa
A' ki ezt nem hiszi, e' példából lássa.

---

397 sürgeti [sh.] 400 mohón [sh.] 401 vigadozáfal [sh.] 403 also [sh.]

59. Mint mondtam, hogy eszek töllök el-távozott
 Es vér szivek körül forott, gyulladozott,
 415 Minden barátságok méreggé változott
 Es nagy *Cseté Paté* közöttök származott.
60. Ez szomszédgyát szidja, amaz hazuttollya,
 Ez rá vicsoritván fogait csufollya,
 420 Amaz is viszontag ötöt úgy gunyollya,
 Ez egy testvér bátyát a' földön hurczollya.
61. Ez ennek fittyethány, amaz haját kapja,
 Emez testét csipi, az karját harapja,
 Ez környül álloit vágton arczul csapja,
 Noha azok között lehet édes apja.
- 425 62. Alsó asztalokra hogy kés nem tétetett,
 Tanácsából leg-főbb vajdának eshetett,
 Más kép egy néhány lett volna el-temetett,
 Nám soknak kanál-is fejébe üttetett.
63. Más fél ora mult-el hogy így villongának,
 430 Az után haraggal el-szakaszkadának,
 Hazafelé dérrrel durrall indulának,
 Kapufától vévén bucsut el-oszlának.

PROTESTATIO AUTHORIS

64. Minthogy e' könyvben oly dolgok találatnak,
 Kivált a' kik első Részben irattatnak,
 435 Mellyek nagy voltokért csudáknak látatnak
 Amint-is sokakat el álméltatnak.

---

411 Hegy-alyán [sh.] 413 el-távozt [sh.] 414 gyuladozo [sh.] 418 csufollyá
 [sh.] 425 Also [sh.] 429 vilonganak [sh.] 434 iratnak [sh.] 435 látatnak [sh.]

65. Azért Szentegyháznak lévén igaz fia,
Nem Pogány, sem nem vad Rácz haramia
Protestálok senki csudáknak ne hija
440 Még-nem approbállya Kassai Sedria.

94.

TZIGÁNYOK VÉGSŐ ROMLÁSA

1. Hatvan-nyóltzadikban, ezerben, hét-százban,
Romlott, pusztúlt Tzigány nemzet borúlt gyászban,
Rongyos Sátorokból szállot paraszt Házban,
Vándorló rút népet szedték jó pórázban.
- 5 2. Végső napja vala Böjt-elő Havának,
Eb harminczadjára midön ök jutának,
Helységenként hamar egybe-hivatának,
Világból az Urak rajtok ki-adának.
- 10 3. Parasztok legyenek meg-parantsoltatott,
Jobbágyak' számába kiki irattatott,
Ház építés, szántás, vetés meg-hagyatott,
Szent János' napjáig *terminus* adatott.
- 15 4. Lóval kereskedés, Tserélés-Berélés,
Kóborlás Falunként, szabad járás-kelés,
Sátorbéli lakás, ingyen, könnyen élés,
Nagyon meg-tiltatott, ringy-rongy fólt viselés.
- 20 5. Prémezett szoknyában, szúrkos lepedőben,
Nem lesz szabad járni házanként kérőben,
Nem hajadon fővel, hanem főkötőben,
Ködmönök, kankójok légyen jövőendőben.

---

5 Böjt-első [sh.]

6. Meztelenen Rajkó hátulját, eleit,
Fedezze Ruhával Test' minden részeit,
Paraszi munkától ne ójja kezeit,
Mesterségben töltse gyenge esztendeit.
- 25 7. Tzigány név, nyelv, és szó erősen tiltatik,
Uj Lakóknak neve nékiek adatik,
Más nyelven szóljon, ha tud, parantsoltatik,
Ha nem tud, nám elmés, tanulni hagyatik.
- 30 8. Tzigány sereg hallván ezeket, egymásra
Könyves szemmel néztek; fakadtak sirásra,
Férjfiak, Aszszonyok szörnyü jajgatásra,
Fejre kútsolt kézzel Vének zokogásra
- 35 9. A' napot, esztendöt némellyek átkozták,
Öket illy véletlen romlásban mért hozták,
Némellyek Urokat, Tiszteket okozták,
Szabados élettől hogy őket meg-foszták.
- 40 10. Nagy hatalmú Isten! ugyan mit vétettünk?
Hogy szegény Tzigányok veszendővé lettünk?
Nám lovat tseréltünk, pénzen adtunk, vettünk,
Senkinek úgy vélem ezzel kárt nem tettünk.
11. Kovátsolásunkkal Világnak hasznára;
Kalmárkodásunkkal vóltunk nagy javára,
Musikálásunkkal vidámitására,
Ha vétettünk, vittek az Akasztó-fára.
- 45 12. Egek! Földi Urak mind ellenünk vagynak!
Békét, meg-maradást Világban nem adnak,
A' föld színén lakni Sátorban nem hagynak,
Vallyon Nagy Isten! mi oka lehet annak?

- 50 13. Nem tartánk senkivel semmi ellenkezést,
Töllünk távoztattuk a' fel fegyverkezést,
Honnét érdemlettük tehát ez üldözést?
Nemzetünk *Gratiát* nem lel, 's védelmezést.
- 55 14. Üres, éhes hassal hol otthon hevertünk,
Hol Musikát tettünk, hol vasatskát vertünk,
Hol tserélt Lovokon valamitskét nyertünk,
Ártatlan Tzigányok még-is veszni tértünk.
- 60 15. Hajdant Égyiptomból származott Nemzetünk,
Faraóktól vettük Nemes eredetünk,
Ditsőséges ugyan vólt akkor kezdetünk,
De vaj gyalázatos mostan végezetünk!
- 65 16. Sok Nemzetek vesztek, Országok múltak-el,
Városok púszultak tsak a' hírek van fel,
Ugy nekünk veszteknek látom romlani kell,
Hirünkkel, Nevünkkel széles Világ meg-tel.
- 70 17. Itt a' Világ vége, mert Tzigányok vesznek,
Emberi Nemzetre több rosszszak érkeznek,
Tsorbát veszélyekkel e' Világon tesznek,
Ha sültt parasztokká, és szántókká lesznek.
- 75 18. Nagy Fő Udvarokban vigan hegedültünk,
Uri Asztaloknál Urak mellett ültünk,
Finom bor italtól, jó lakástól fültünk.
Most betsületünkből 's mindenből ki-hültünk.
19. Nagy-Idai hartznak keserves nótáját,
Faraó siralmas veszélyjét, és baját,
Ki vonnya ezután, ha Tzigányok' nyájját
Veszteni kívánják, tiltják Musikáját?

- 80 20. Mi birtuk Világot, laktunk, hol akartunk,
Falukról falukra mentünk, keltünk, jártunk,
Sok lopott jóságot ládáinkban zártunk,
Illy mostoha időt nyakunkra nem vártunk.
21. Jaj nékünk! szürt, kankót, botskort kell viselnünk,
Paszamántos, veres ruhát le-kell tennünk,
Rókás mente helyett Juhász bundát vennünk,
Világ Uraiból Parasztokká lennünk.
- 85 22. A' dögtől fojtottat tiltatunk meg-enni,
Késünket ló husra nem szabad már fenni,
Pénz nintsen, húst, halat min lehetne venni,
Isten úgy segéljen! nem tudunk mit tenni.
- 90 23. Szellős Sátoroktól végső bútsút vegyünk,
Marhákra, ekékre, házakra szert tegyünk,
Mint Ádám tselédje, szántók, vetők legyünk.
Verejtékkel szerzett kenyeret jaj együnk.
- 95 24. Dologtalanságtól, szokjunk-el lopástól,
Szemtelen kéréstől, tsalfa köldúlástól,
Tsere-bere között emberi tsalástól.
.....
- 100 25. Undok ökör' szarvát hogy fogják kezeink!
Jaj félnek öklelős hegyétől mellyeink!
Kantárra szoktattak Öseink, Eleink!
Ló-tsiszárok voltak minden Mestereink!
26. Vaj! szarva ekének töri ember' Markát,
Jobb volt emelgetni nyerges lónak farkát!
Lopásnak kedvéért szökni kertek' árkat!
Dobogtatni tántzban lábnak ugrós sarkát!

- 105   27.   Oh! meleg kapának hólyag' szerző nyele!
Oh mérges kaszának meg-görbesztő éle!
Meg-fonnyasztó tsépnek súlyos forgó szele!
Miattatok vagyon szívem búval tele!
- 110   28.   Mit ér Tzigány nélkül ezután a' Vásár?
Álljon más sok ezer emberekből ámbár?
Tzigány vólt a' Disze! bizonyára nagy kár!
Hogy lopások nélkül meg-eshetik immár.
- 115   29.   A' Ló-is meg-fogy már Tzigányok' fogytával,
Nem leszen kelete tserék' tilalmával,
Ökrön kell már ülni, hitesse magával.
Tapasztalni fogja ezt kiki kárával.
30.   Bor, Ser adó Kortsma-Házak meg-némúlnak,
Mellyekben a' kortsok tobzódnak, dúdolnak,
Hogy ha Musikáló Tzigányok el-múlnak,
Kik-is leg-főképen ezért dúlnak-fúlnak.
- 120   31.   Tzigány-kerekeket nem lesz szabad hányni,
Segget lotyogtató tántzokban ugrálni,
Ostoros lesz Purdé, ökrökkel kell bánni,
Másként al-felére kantsuka fog szállni.
- 125   32.   Min az előtt kaptak, oda Vajda Neve,
El-folyt mint tavaszi futó hónap leve,
Ki hajdant Vajda vólt, most olyan mint Teve,
Nyög terh alatt, még ma sem iva, sem eve.
- 130   33.   Vajdának kezéből a' páltzát ki-vették,
Adózó Parasztá, és Jobbágyá tették,
Magas póltzról Komát ugyan le-ültették,
Vajdaság' Levelét pad alá vetették.

- 135 34. Nem vezeti Dádé többé a' Sereget,
Tsap-házba hol ivott, és perlett, eleget,
Hazug szájból szórott hideget, meleget,
Nem bötsült esméröst, idegent, vendéget.
35. Versengő alkúnak, zajos áldomásnak,
Vége lön esküvő Ló 'sib vásárlásnak,
Tették Tzigányokat szántónak, kapásnak,
Mert vóltak lopással ártalmára másnak.
- 140 36. Nem annyira szánjuk siralmas ügyünket,
Nem bánjuk olly nagyon utólsó veszтүnket,
Mint mi mézzel-folyó Angyali Nyelvүnket,
Bár együtt veszтүnénk vele életүnket.
- 145 37. Oh áldott Tzigány szó estél sirba! veszтүl!
Ki minket valaha lopásra ébresztél!
Sok hazugságokat szép színnel himeztél!
Most mint füst, köd, és hó, nyelvүnk el-enyésztél!
- 150 38. Már most titkainkat kiki meg-értheti,
Fortélyos dolgunkat jaj észre veheti!
Velүnk, ki mit akar, könnyen meg-teheti,
Hamis fondorkodást torkunkba verheti.
39. Paraszt dolog, munka ijesztget bennүnket,
Aratás, kaszállás furdalja eszүnket,
Nem szoktuk keresni im' így kenyерүnket,
Keserves táplálni lészen életүnket.
- 155 40. Kezeink szoktanak hegedү-vonóra,
Doromb pengetésre, pörölyre, fogóra,
Könnyü munka vala ülni lopott lóra,
Henyélve esztendő el-múlt, mint egy óra.

- 160 41. *Vaj! ki nagy keserves kin parasztnak lenni,
Jobbágyság' igáját szabad nyakra venni,
Egy helyt lakni, tovább bújdosni nem menni,
Tzipón hizottaknak ro's kenyeret enni.*
- 165 42. *Nagy Biró! Kis-Biró! Tizedes! ezekre,
El-halok féltemben hatalmas Nevekre,
Hát ha jutok bünös, (új Magyar) kezekre,
Ugyan kalodában meg-raknak kedvekre.*
- 170 43. *Jobb vólt hason zöldes pásiton heverni,
Tántzos bokáinkat szökve öszve-verni,
Dolog nélkül élni, bátran lopni menni,
Mint sem Nemzetünket paraszttal keverni.*
- 175 44. *Mikor ingyen éltem, bezzeg bődög vóltam,
Leg-nagyobb Urnak-is bátran oda szóltam,
Magam szemetén, mint kakas, parantsoltam,
Hogy mi erre jussunk, sohasem gondoltam.*
45. *A' Tzigányok' Nevét no hát temessük-el!
Ringy-rongy ruházatot nyakunkból vessünk el!
Kankóba öltözzünk, mivel lenni meg-kell!
Isten jobban tudja ügyünket oda fel!*

95.

[A' FÁRAHÓ MARADÉKINAK KESERVES PANASZAI]

1. *Edd meg Medve a' halált,
mért ölte meg a' Királyt,
Leg alább tsak a' Bőjtig,
Fársáng három napjáig.*

---

ad 94: 159 Vajki [sh.] 162 ro'z [sh.]

ad 95: 4 Fársang [sh.]

- 5   2.   Jajj nekünk Tzigányoknak,
                      Ikes újj Magyaroknak,
                      Iltünket irigylették,
                      Kenyerünket elvették.
- 10   3.   Vallyon mi roszt vétettünk,
                      Hogy ekképp büntettettünk,
                      Hiszen a' Szent Tzigányság
                      Merő tsak ártatlanság.
- 15   4.   Talán azt gondolhattuk,
                      Méltán el-is mondhattuk,
                      Hogy tsak a' mi trutzunkra
                      Hólt meg boszszúságunkra.
- 20   5.   Oda leszsz már életünk
                      Ha tsak ki van felettünk
                      Mi velünk jól nem téssen
                      A' Tótfene meg eszen.
- 25   6.   Jobb-is volna meg halni:
                      Mivel hogy muzsikálni
                      Nem szabad: Óh rút halál!
                      olly kegyetlen mért valál.
7.   Felséges Királynénkat
                      És szíp Szabadságunkat
                      Jajj a' porba ejtetted
                      a' purdét rántzba szedted.
- 30   8.   Óh Szeginy Tzigány nemzet!
                      Jajj be rosszúl evezett
                      El sillyed a' Tsonakja
                      Mejjén sír a' porontya.

- 35   9.   Az éhség szorongattya
                 Bélit rútúl szaggattya,
                 A' friss tzipót bevenné
                 A' ganéjt is meg enné.
- 40   10.   Mikoronn meg hallották:
                 Hogy meg Szabadították
                 Az Urak a' Muzsikát,
                 Öszve verték a' bokát.
11.   Hogy pedig azt hirdették,
                 A' muzsikát le tegyék
                 Mindjárt földhöz tsapdosták
                 's Magokat özsze fosták.
- 45   12.   Már a' Dádé miként él,
                 Előtte van a' nagy tél,
                 Hogy tud már pínzt keresni
                 Nem szabad muzsikálni.
- 50   13.   Semmi dolgot nem szeret,
                 Hol veszen hát kenyeret,
                 Ha tsak kóldulásával
                 Nem él vagy lopásával.
- 55   14.   Ha lop hóhér kezibenn
                 Akad igen hirtelen,
                 Így-is tsak ugyan el vész
                 Veszedelme készenn lész.
- 60   15.   Koldulás keveset ér,
                 A' lelkihez nem is fér,
                 Hogy ha adnak is egyszer
                 Pirongatnak hetvenszer.

16. A' Szip rajkó mit egyen,
Tudja ménkő hirtelen,
Még a' szar is jól esne
Tsak hogy a' gyomra telne.
- 65 17. De azt is ritkán kapja:
Mert ha *kap is*, az Apja,
A' keziből ki veszi
's jó ízűen megeszi.
- 70 18. Bizony méltán kesereg,
A' Tzigányi Szent Sereg
Jajj de ugyan mit tehet,
Lám Érsekké nem lehet.
- 75 19. Most járjon már kótyogóst,
Ha ehetnék egyiké fost,
Míg más jobb Confecteket
Magának ő szerezhethet.
- 80 20. Ha be nem veszi gyomra,
Török tsigát éhomra
Egyék jó appetitust
Majd a' tsinál jó gustust.
- 85 21. Hallod Dadé kurvanyád,
Mire szorúlt az apád,
Jobb inkább a' nagy Medve,
Tégedet is megenne.
22. Suntamorok rút halál
Neved ha szívemre száll.
Jót bizony nem mondhatok
Szállyon reád az átok.

---

61 mint [sh.] 66 kapis [sh.]

- 90 23. Óh szerentsitlen óra
a' mellyben illy gonoszra
Mi Szent Seregünk jutott,
Ámbár ő ettől futott.
- 95 24. Tudom hogy közel vagyok
Az ítélet; mert nagyon,
A' Sz. Sereg rontatik,
Jajj im el pusztittatik.
- 100 25. No jó Dadé Sokheresz
Vallyon miért keseregsz,
Jobb volna a' pintzébenn
Úlni a' jó hívesenn.
- 105 26. Tudod moré hogy íltünk,
Mikor hegedülhettünk,
Pengettük a' húrokat,
Ittuk a' jó borokat.
- 110 27. Mint telhetett úgy jártunk,
Másnál hegyesbet szartunk,
Nem vólt a' kitől féltünk,
Mint az Urak úgy íltünk.
- 115 28. Paszomántos ruhábann,
Jártunk veres nadrágbann,
Sárga tsizmát varrattunk
Azzal paradiroztunk.
29. Ringy rongy ruha nem kellett,
Mert a' töllünk ki tellett,
Nadrág ezüst sinórra,
Vólt mindennapi ruha.

- 120 30. A' kenyérnek javára,
Vágytunk mindég púhára,
Bornak éltünk javával,
Gyenge malatz húsával.
31. Ah Dadé mit hallottam!
Hogy koplalóba voltam,
Hogy ha töllem meg-hallod,
Magad' biz össze szárod.
- 125 32. Hogy nem hegedülhetünk,
Arról már *nem* tehetünk,
Semmi ez de majd bezzeg
Ez után leszsz a' meleg.
- 130 33. Ásót kapát kezünkben
Adnak jövő hetekben,
Ur réttyire hajtanak,
Ott velünk dolgoztatnak.
- 135 34. Fene zsombikot hányni,
Muszáj Dadé kapálni,
Kemény pallér utánnunk
Nézi mint megyen dolgunk.
- 140 35. Hogy ha nem jól dolgozunk,
Azt tudom hogy okozunk,
Magunknak nagy büntetést,
Valagunknak nagy ütést.
36. A' portzióink ezzel,
Le nem telik többekkel,
Bennünket sanyargatnak,
Talám felis akasztanak.

---

126 nemtehetünk [sh.] 131 Urréttyire [sh.]

- 145   37.   Khúre philá melekúr,
                          Bár tsak valami jó Úr
                          Khura strada bennünket
                          Meg sajnálná igyünket.
- 150   38.   Khúra már meleg hóha,
                          Jobb is akasztó fára,
                          Hogy tsak függesznének,
                          Mint ekképp gyötörjenek.
- 155   39.   Nane szlobode roma,
                          Tsak heverni jó koma,
                          Pakhuléma vén Duda,
                          ma Bor helett jobb leszsz voda.

P. S. Ez a' Dall íródott mikor Mária Therésia meg halt
 és a' muzsikálás meg vólt tiltva.

96.

Ki kísérő éneke a' szép füstös seregnek.

Bár tsak addig meg nem holtál vólna,
 Még egy fejér Lovat nem loptál vólna
 Tsolóresz szardikhetz mardikhetz circum de gyábole.
 Meg holt, meg-holt a' Tsigányok Rajkója
 5   Felesége sátor fáját számlálja.
                          Serette ő a' veres nadrágot,
                          De nem serette azs igasságot.
                          Irgundum gúle tsororum Sordikhetz.
                          Szophengyule gyagyule.
 10   Mikor a' sép Tsigányságok,
                          Egyiptomi rokonyságok,
                          Egy nagy házsat építettek,
                          Salonnából kerítettek,

---

cím kísértő [sh.]

15 Gyékény, ponyva vólt óldala,
 Teteje tsak azs ég vala,
 Énekeltek egy főtől,
 Imádkostak egy tálból,
 Az öreg Vajda taníta,
 Peti fíja Kántor vala,
 20 A' fístes kezség hallgata,
 Hogy ezs írást magyarásta.
 Hallgass Vajda te ereg Dade,
 Mert te tsak vagy hamis More.

97.

A' télről.

1. Szomorú a' Télnek, kezdete, és vége,
 Nintsen néki senki előtt kedvessége,
 Mivel töle nintsen semmi békessége,
 Keserü méreggel minden ékessége.
- 5 2. Mert a' Tél majd mindent a' házba bészorít,
 Fát, zöldet, házakat vastag hóval borít,
 Minden-féle élő állatot szomorít,
 Most munkát a' mezőn éppen nem szaporít.
- 10 3. Hanem meleg házban embert ágyban dönti,
 Tsak mikor enni kell akkor hasa költi.
 Ha nyáron keresett, most bélébe tölti,
 Ha nem, hát kéntelen lészen bezzeg böjti.
- 15 4. A' Tzigány sereg-is rongyos köntösében,
 Tsak alig didereg, majd meg-fagy testében
 És el-keseredik, a' fagyos hidegben:
 Itt van immár Simon Judás,
 Jaj tenéked inges-gatyás.

---

6 vastak [sh.] 14 alik [sh.]; dedereg sh.]

1.   Árok szállásánál volt a' veszedelem,
           Ennek oka vala kopasz Fejedelem,
           Hajtott, hajtott, majd rá hajtott,
           Mint Oroszlány úgy ordított.
 5   Nem volt engedelem,
           Faraónak minden Népe.
           Mind a' Kanja mind Nőstényje,
           Mind *elszaladának*.
2.   Futva rugaszkodik ama' kormos Fajta,
 10   Utánnak egy szürkét fingatott a' Vajda,
           Hord-el Fiam! hord a' riszát,
           Ugord által Dunát, Tiszát,
           Rúgd a' Farmatringot,
 15   Hányd-el, hányd-el a' kereket,
           A' veres Nadrág' feneket,
           Meg-ne fojtsd a' Fingot,
           A' jó rozsmaringot.

---

8 szaladának [szótagszám] 10 Utánnak [sh.]

III. Mulató költészet, boralok, mulató- és táncnóták

99.

- 5   1.   Az igaz Messiás már el jött,
sok féle tsudákat köztünk tött;
a' vizet is borrá tette,
a' Násznépet vendéglette:
Chánán mennyegzőben.
- 10   2.   Fris lakodalmat ott kezdének,
Jésust-is *elhivák* vendégnek,
őt követték tanítványi,
mint a tyúkot ő fiai
Chánán *mennyegzőben*.
- 15   3.   Első tál étket, hogy fel-adták,
Jésust azzal igen kínálták,
tetszik mindenben az éték,
tsak a' borban van a' vétek:
Chánán *mennyegzőben*.
- 20   4.   Jésus szent Annya, hogy meg-látá,
fogyatkozásokat meg száná;
mivel mondá, borunk nintsen,
azért semmi kedvünk sintsen.
Chánán *mennyegzőben*.
- 25   5.   Jésus vígasságos hogy lenne,
Szent Annya kérése meg-lenne;
parantsolá meríteni,
kútból hat vedret tölteni:
Chánán *mennyegzőben*.

---

7 hívák [szótagszám] 8 ott [értelem] 9 mint [szótagszám] 10 [a refrénsor itt rövidítve szerepel, a 3–15. versszakban hiányzik] 12 kínáltak [sh.] 16 Annját [sh.]

- 30 6. A' szolgák is frissen sietnek,
kútból hat vedret meg-töltenek
Jésus borra változtatta,
első tsudáját mutatta.
Chánán mennyegzőben.
- 35 7. A' bort adták Násznagy kezében,
ö hogy adja vendég elében,
Násznagy a' bort meg-kóstolja,
mindjárt Völegényt szállította.
Chánán mennyegzőben.
- 40 8. Minden ember (úgy mond:) elsőben,
jó bort adja vendég elében;
de te a' jót eddig tartod,
és az alá valót adod.
Chánán mennyegzőben.
- 45 9. Mindnyájan: kik a' bort kosztolják,
noszsa vigan legyünk kiáltyák;
Ej be jó bor, ez az új bor,
sokkal jobb bor, mint az ó bor.
Chánán mennyegzőben.
- 50 10. Péter a' szakállát törűli,
jó vóltát a' bornak ditséri;
köszönte Iskariotesre,
isznak, 's mulatnak kedvekre.
Chánán mennyegzőben.
- 55 11. Hogy Andrásra került volt a' sor,
néki igen tetszik az új bor,
úgy meg-iszik az új borból,
hogy hasa is gyakran kordúl.
Chánán mennyegzőben.

---

27 meg-töltenett [sh.] 41 Mindnyáján [sh.] 52 néki is [szótagszám]

- 60 12. János a' poharat vigyázza,
ritkán kerül, s nehezen várja;
Tamás elől el ragadja,
szomjú torkára fel hajtja.
Chánán mennyegzőben.
- 65 13. A' nagy Jakab a' kis Jakabbal,
egymásra mereszkednek artzal;
alig várja a' kissebbik,
hamar igyék a' nagyobbik.
Chánán mennyegzőben.
- 70 14. Az három Lukáts, Márk, és Máté,
nem nézik hogy mi az Cupáté;
eresztik a' bort torkokra,
nem bizzák Filepp Bátyyokra.
Chánán mennyegzőben.
- 75 15. Bertalannak sem jut eszébe,
hogy meg-nyúzzák még jövődőben;
mert az új bor felejteti,
búját vigan fère teszi.
Chánán mennyegzőben.
- 80 16. Simon Thadaeusnak azt mondja;
tölts kulatsra, jó lesz hólnapra,
mert ez a' bor hamar el fogy,
bár tsak ollykor volna egy *korty*
Chanán Mennyegzőben.

---

64 hogy hamar [szótagszám] 68 gödény torkra [értelme] 79 korty- [sh.]

EGY MULATÓ ÉNEK MELLYNEK SE FÜLE, SE FARKA.

1. Tsipke-bokor, kormos agyag énekemet énekeli,
Majd meg-ürül a' poharam töltsd koma teli,
Sárga rigó tarka turó rezes kalapátsot,
Bük fa nadrág tüdőös hurka mámoros kovátsot.

- 5 2. Akaszsa-fel három ágú vas-villa nyakára,
Fogj egy ebet, kopaszszuk meg, jó lesz vatsorára,
Gyalogolni kurta farkú paripa' körme tetején,
A' kit meg nem bír a' lába, járjon a' fején.

- 10 3. Komám-Aszszony fére tsapta paszamántos kontyát,
Ölbe hordja Tzigány-Aszszony síkétto porontyát,
Oda néki, ha be vette, majd ki-is okádja,
Förödjünk-meg Komám Aszszony! elég nagy a' kádja.

- 15 4. Hagyma, rapé, répa, lapát feneketlen kamarába.
Tegnap szüle egy gyermeket a' 'sidó Bába:
Mester-ember a' nem tud kapú fél-fát vágni,
Mustot innya, retket enni, szalonna bőrt rágni.

- 20 5. Zöld köpenyes katona vállolta magára,
Tsomót kötött amaz ordas le-konyúlt orrára.
Dinnye hajbúl fa karika kurta tehenet faraga,
Nyúlat öltek, azt pirítják, érzik a' szaga:

- 25 6. Ritka madár okos ember ezen a' világon.
Amoda függ sánta rigó egy le-törött ágon,
Tsonka kanász a' lábára famankót tsinála.
Száz esztendőös kan-verébnek hátul van a' segge,
Igyunk egyet, gyere Pajtás! van egy Garas 'sebbe.

---

15 fel-fát [sh.] 17 válolta [sh.] 23 famankot [sh.] 25 's ebbe [sh.]

1.   Bánatom nints, élek vígassággal,
Vigadozok kedves barátimmal,
Barátságom közlöm az ifjakkal,
Ifjúságom tellyes nyájassággal.

- 5   2.   Vígan élek, nints semmi bánatom,
Mit bánkodom, mikor jól van dolgom,
Múltságához most vagyom jó módom,
Mivel még most tsak magamra gondom.

- 10   3.   Ha búsúlok, tsak magamat rontom,
Ha vígadok, magamat újjítom,
Barátimhoz jó kedvetem nyújtom,
Pajtásimnak szívemből ezt mondom.

- 15   4.   Kérlek azért hald-meg az én szómat
Jó barátom értsd-meg mondásomat,
Köszönd reám; kérlek poharadat,
Hadd enyhítsem *megszáradt* torkomat.

- 20   5.   Nosza pajtás! köszönd reám igyunk,
Mit bánkodom, talán nintsen borunk?
Vígásághoz most vagyom jó módunk,
Mivel még most tsak magunkra gondunk.

6.   Tetszík pajtás! jó helyen vagyunk itt,
Úgy tetszik, hogy másszor-is vóltunk itt,
Ha úgy tetszik, múlassunk azért itt,
Vég bútsunkat mig ki-nem adják-itt.

- 25   7.   De ha bútsút adnak-is, meg-lehet,
Ifjú legény akár merre mehet,
Akar merre tégye a sűveget,
Tsak legény ő, 's úgy él, a' mint lehet.

---

13 hald [sh.] 16 enyhítsem-meg [sh.]

- 30   8.   Nem kotzódik rossz feleségével,
Nem kél ő fel háromszor egy éjjel,
Nem bajlódik siró Gyermekeivel,
Estve fekszik, virradtákor kél-fel.

102.

ABC ÉNEK

- 5   1.   ABCD
             Lucrum CD
             Gazda borral kínál,
             jó bor kedvet tsinál
             ABCD
             Lucrum CD.
- 10   2.   EFGH
             szükség néha
             vendégséget ütni
             a' bút felejteni
             EFGH
             szükség néha.
- 15   3.   IKLM
             nem kéméllem
             lábbol rúgni az port
             meginnya a' jó bort
             IKLM
             nem kéméllem.
- 20   4.   NOPQ
             te nagy torkú,
             jól ittál az borbúl
             leestél az Padrúl
             NOPQ
             te nagy torkú.

---

4 tsinal [sh.]

25

5. RSTU
újujuju
minden vígan legyen
bortúl kedve legyen,
RSTU
ujujuju

30

6.   ásítás
         itt a' Szállás
         másutt a' nyugovás
         itthon való hálás
         ásítás
         itt a' szállás.

35

7. X Ipsilom
így sorsolom
vígyázz mert az Halál
megöl ha rád talál
X Ipsilom
így sorsolom,

40

8. er gir gur gor
igyunk Sógor
jó most három Sódor
mellé egy akó bor,
er gir gur gor,
igyunk Sógor.

45

9. Áró
nem kell Bíró
nints itt' perlekedés
köztünk veszekedés,
Áró
nem kell Bíró;

50

33 nyugovés [sh.]

55   10.   *ar ir or*
    mert jó *a* bor
    torkunkat tisztítja,
    gyomrunkat gyógyítja,
    ar ir or
 60   mert jó *a* bor.

103.

Úr Zákeus, Ur Zákeus! ez ugyan derék ember,
 nem iszik üres pohárból,
 kótyom-fittyem bögrétskéből,
 Uri vendégjeivel
 5 tehát miként, tehát miként,
 tsak kortyonként
 kortyon
 kortyon
 Igyál kortyon
 kortyon
 10 ökör kortyon
 kortyon
 tó viz kortyon
 kortyon
 Szabad a' patak, de nem kortyon
 15 a' palatzk kortyonként,
 A' részegség ennek szülő édes Anyja.

10

55 [hiányzó sor] 56, 60 mert jó bor [szótagszám]

A' régi Magyaroknak Bort-köszöntő szokások illy' szavakkal végződött:

Vivat sincera sincerorum sinceritas!

Kurva az annya rossz embernek, egy szó, úgy mint száz!
a' ki minket hátunk megett, nem szemben gyaláz!
Ollyba tartom rossz embernek reám szóllását,
5 mint szemeten gubás ebnek az ugatását

Hadd koptassák a' nyelveket haszontalanúl,
engem sem hágy én Istenem gyámoltalanúl!

Ökör iszik kelve, ember barátságért.

Jó bor e' gazda,
10 jó szólló hozta,
az Úr Isten áldgya meg, a' ki ezt kapálta:
a' ki ezt hozzatta!
a' ki ezt meg iszsza!
Iszsza már! iszsza már! Kend iszsza már!

Ez a' pohár bújdosik, ilyen a' barátság!
Kézzül kézre adatik, ilyen a' barátság!
Nosza pajtás! tölts innom, ilyen a' barátság!
fellyebb töltsed poharom, ilyen a' barátság!
ilyen, ilyen, ilyen az,
15 ilyen az barátság!

Edgyet tojik a' Fürjetske, rirom rárom, rárom!
Rettye, ruttya, szénám renden, renrem, rendem, rárom!

---

2 rosz [sh.] 21 Edgyed [sh.]

Sárga rigó, tarka túró, rezes kalapátsot,
 bükkfa nadrág, tüdős hurka mámoros kovátsot,
 25 Komám aszszony féré tsapta paszamántos kontyát
 Förödjünk-meg Komám aszszony! elég nagy a' kádja.
 Hagyma, rapé, répa retek légyen kamarába.
 Jaj! be bolond ének Pajtás! se füle, se farka,
 kinek kinek tele légyen jó borral a' marka.
 30 Száz esztendő kan verébnek,
 száz esztendő kan verébnek
 hátul van a' farka,
 hátul van a' farka!

Veszsen-el a' világ, maradgyon a' szőlő,
 35 melly kapállás nélkül légyen mindég termő,
 torkainkat nedvesítettse,
 az elménket élesítettse!
 hajts! hajts! hajts!
 egy itallal fel-is hajtsd!
 40 Noszsza pajtás! Te-is hajts!

Vagyon egy fő Város, mellynek neve Buda,
 Buda mellett egy víz, mellynek neve Duna,
 a' Dunában egy hal, mellynek neve Hartsa!
 egymás szeretőket az Ur Isten tartsa!
 45 éllyenek azok, a' kik igazok,
 a' kik nem igazok, légyenek gazok!
 Adgyon Isten minden jót,
 tele légyen mind a' pintze, mind a' bót,
 ne légyen a' ruhákon semmi némű fót,
 50 szolgallyon a' Magyarnak Oláh, és a' Tót!
 Adgyon Isten minden jót,
 bort, petsenyét, ótsó sót,
 a' Lengyelnek sok borsót,
 ellenségnek koporsót!

---

24 mamoros [sh.] 27 répa [sh.] 48 mint [sh.]; mint [sh.] 52 port [sh.] 50 szolgallyon [sh.]

Adgyon Isten egésséget;
 Magyarok köz-egygyességet,
 bort, petsenyét békességet,
 szép és jó feleséget.

Ama' híres Tokai Bornak dítsérete.

Bújjon-el a' Német Rhénusi borával,
 Hallgasson az Olasz a' Falernumával,
 Tsak igya meg a' Frantz híres *Sampanerét*
 Egy hordónk fel-éri boraik' tengerét.
 A' halhatatlanságnak mennyei nectárja
 E' vólt, vagy ez annak valóságos párja.

*A' ki kapu fátúl vett bútsút,
 annak ezt kívánták régi Eleink:*

Zápor esső vezesse,
 A' forgó szél kergesse,
 Minden lova rúgjon-fel;
 A' rúd szege húllyon-el;
 Repedgyen a' gyeplő szí,
 Pintzetokja follyon ki!

Fordúl az élet mint orsó,
 's el-nyel egy kormos koporsó,
 Majd az halál elébb állít,
 Magos póltzrúl porban szállít.

1. Jantsi bátsi Pista bátsi
Hej tsak a' ládám vigye kend ki
Hej tsak *a' ládám vigye kend ki*

- 5   2. Jól el-tegye kend az gazba,
Hej reá ne akadgyon Gazda
Hej reá *ne akadgyon Gazda*

3. Mert ha reá akad a' Gazda
Hej lángot vét az selyem ruha
Hej lángot vét az selyem ruha

- 10   4. Száz forintos banko benne
Hej ki ne vegye kend belöle
Hej ki ne vegye kend belöle

- 15   5. Ha ki-veszi kend belöle
Hej két annyit tesz kend helyébe
Hej két annyit tesz kend helyébe

6. Kortsmárosné gyújts világot,
Hej van-é kökény szemü l'ányod
Hej van-é kökény szemü l'ányod

- 20   7. Ha nints kökény szemü l'ányod
Hej aludjon-el az világod
Hej aludjon-el az világod

8. Söröm-is van Borom-is van
Hej kökény szemü l'ányom-is van
Hej kökény szemü l'ányom-is van

---

1 pista [sh.] 4 el-tegyen [sh.] 6 [az ismétlések rövidítve] 19 l'ányom [értelem] 20 világom [értelem]

1. Tarján mellett van egy Kortsma,
Ej kinek neve arany Potyka,
Ej kinek neve arany Potyka.
- 5 2. Mellyet az Országnek háza,
Ej kinek vagyon két leánya,
Ej kinek vagyon két leánya.
3. Az egyyike egy vén tzanga,
Ej lepállott annak a' gyapja,
Ej lepállott annak a' gyapja.
- 10 4. A' kissebbik gyenge bárány,
Ej arany gyapjút hord a' hátán,
Ej arany gyapjút hord a' hátán.

1. Oh átkozott Kalamajka,
Ki a' szüzet földhöz vágta,
A' szoknyáját felhajtotta,
Tsunya lábát kimutatta,
5 Óh átkozott kalamajka,
Miért a' szüzet földhöz vágta.
2. Mint a' Szarka szögditsélek,
Ha tántzolok úgy hevülök,
Tántzosomnak bokájára,
10 Vigyázok a' tactussára,
Rontom bontom, testem tsontom.
Rontom bontom, testem tsontom.

---

1 Kalajmajka [sh.]

- 15   3.   Neki nyújtom karjaimat,
Öszve verem bokáimat,
Úgy fordulunk mi egymáshoz,
A' szemünknek erányához.
Rontom bontom, testem tsontom.
Rontom bontom *testem tsontom*.
- 20   4.   Hadd repedjen a' szűk nadrág,
Az vígan-is mert az nem tág.
Úgy halunk meg ugrántzolva,
Vígan Ruszisan tántzolva,
Rontom bontom, testem tsontom.
Rontom bontom *testem tsontom*.
- 25   5.   Melly gyönyörű, melly szép dolog,
Mikor két szép egygyütt forog,
Egygyütt enyhül, egygyütt pihül,
Jaj de melly szép dolgokat szül.
Rontom bontom testem tsontom,
30   Rontom bontom *testem tsontom*.
6.   Hektikával nem gondolok,
Mikor kedvemre tántzolok,
Megérdemlem, hogy én ezért,
Köpjek napjában százszor vért,
35   Rontom bontom, testem tsontom.
Rontom bontom *testem tsontom*.
7.   A' ki e' tántzot koholta',
Nagy bolond vólt mert nem tudta.
Hogy mi következhet ebből
40   Sok rosszt látunk hátul elől
Rontom bontom, testem tsontom.
Rontom bontom *testem tsontom*.

---

18 [a refrén inntől rövidítve] 19 Had [sh.] 23 tsóntom [sh.] 33 Meg-érdemlek [sh.] 40 rosszt [sh.]; hátol [sh.]

8. Szeretőmnek illik e' Tántz,
 Mert ő olyan mint a' gyöngy lántz
 Néki bőszi ugrálásra,
 Nem néz ő senki fiára.
 Rontom bontom, testem tsontom.
 Rontom bontom *testem tsontom.*

108.

A' Nagyváradi nóta:

5

1. Víz, víz, víz,
 Beh szép tiszta víz,
 Ez a' Körös víz;
 Harcsa potyka lakik benne,
 Szép menyecske fürdik benne,
 Beh szép tiszta víz,
 Ez a' Körös víz.

10

2. Tisza', Duna' lementében;
 Száva', Dráva' feljöttében;
 Nincsen olyan víz,
 Mint a' Körös víz.
 Be szép tiszta víz,
 Ez a' Körös víz.

109.

O te zsíros Kanahó, Hortobágy' mellyéke,
 Be sok szegény legénynek édes Anyja vagy te;
 kenyeret adsz kezébe, pénzt az erszényébe.

Szép világi ének

1. Vigan élem Világom,
míg virít ifjúságom,
Eszem iszom vígadok,
az bának helyt nem adok,
5 Búsúljon az, kinek tetszik én vígadok,
Búmban tudom, soha meg nem bolondulok.

2. Ez az élet úgy sem sok,
használják az Okosok,
Zivataros néha bár,
10 vesztegetni még-is kár,
Nem kell mindjárt, lemondani ez Világról,
Mézet lehet itt' szedni minden virágról,

3. Elégedj meg Sorsoddal,
tulajdon Vagyonoddal,
15 Senki pénzét ne kívánd,
gazdagodjék más ne bánd,
Szerezz anyit, a' menyivel te megéred,
Költsd azt vígan, ez lesz' minden földi Béréd.

4. Szerezz jó barátokat,
20 szeresd híven azokat,
Az Barátság kebele,
Égi örömmel tele,
Ha megtsal-is, egy vagy kettő álnoksága,
Kipótolja, tsak egynek-is igazsága.

- 25 5. Tarts öröm innepeket,
szeress minden szépeket,
Vénus tüze melege,
legkedvesebb tsemege,

30   Ély véle módjával, magadban ne tégy kárt,
Jó ez ugyan, de a' mi sok minden megárt.

6.   Tiszteld Bakhus oltárát,
kóstolgassad nektárát,
Bakhus' jó ízű teje,
az életnek ereje,
35   Ki mértékletessen ez kurával élhet:
Víg napokat 's boldog órákat szemlélhet.

7.   Ez az igaz boldogság,
így él ma az okosság,
Bolond a' ki epeszi,
40   magát bűnnek ereszi,
Kurva az anya a' ki bánnya barátságom,
Tegyen róla, ha írigyli boldogságom.

111.

1.   Drága kintsem galambotskám,
Csikó bőrös Kulatsotskám!
Érted halok, értted élek,
Száz leányért nem tseréllek.
- 5   2.   Meg-víditó Ortzátskádat
Tsókra termett kerek szádat,
Ha a' számhoz szoríthatom,
Zsuzsiét nem tsókolgatom.
- 10   3.   Óh! hogy kotyog a' kebeled,
Mellyben szívemet viseled,
Be gyönyörű az ajakad,
Arany lántzra méltó nyakad.

---

35 kurvával [értelem]

- 15   4.   Kartsú derekadon a' Váll,
                               Ha/ héj nélkül is szépen áll;
                               Nem úgy mint a' Mantzikáé,
                               Majd meg-mondom avagy kié.
- 20   5.   Ha jó kedvem tsotsorodik,
                               Általad meg-szaporodik,
                               Mikor hideg szelek vagynak,
                               El-veszed mérget a' fagynak.
- 25   6.   Ha a' nyár melegen lankaszt,
                               Nékem te meg-frissítted azt,
                               Az éjjel-is csak meg-intsem,
                               Eggyütt hállunk úgy-é kintsem.
7.   Oh ha szívünk' szerelmének
                               Kis zálogi születnének,
                               Ott ülnének hosszú sorral,
                               A' kutzkóban tele borral.
- 30   8.   Bár csak a' Feleségemmel,
                               Téged tserélhetnélek-el,
                               Hogy Fiakat Leányokat,
                               Szűlnél apróbb Kulatsokat.
- 35   9.   De jaj engem ide 's tova;
                               Ki-visz a' sz. Mihály' lova,
                               Szerelmed meg emészt végre,
                               És te maradsz Özvegységre.
- 40   10.   Keserves sors adjatok bort,
                               Lakjuk-el előre a' Tort;
                               A' mi menne más kútjában,
                               Jobb megy a' magunk torkában.

---

14 Haj [sh.] 23 ijjel-is [sh.] 25 sirelmének [sh.] 26 záloga születnék [szótag-
 szám] 27 ütnének [sh.] 32 Szűznél [sh.]

11. Oh! tsókóllak óh! ölellek,
Még motzanok, még lehellek:
Tested tégyed holt testemhez,
És ezt Írást a' fejemhez:

45

12. Utas köszönts rám egy pint bort,
Itt látz fekünni egy jámbort,
Kedves élete párjával,
Tsikó bőrös Kulatsával!

112.

QUODLIBET DALL.

1. Farsang duda szó szán út vén szántó ló,
Jó kedv koplalás tót mulatság.
Hajdina bab borsó
pintes seres korsó,
5 Kövér bál üres tál vastag szalonna,
Nagy kövér segg.

2. Lentse Quardián
készötze Indián,
Új hír parókás borbély legény.
10 Tsípáaszemű varga,
a' vén leány marka,
A' vakság kín agság öreg menyetske,
Ördögös ház.

15

3. Konyha szolgáló kotsi ló istálló,
Répa reszellő zab tarisznya,
Petsenye hegyes nyárs
kellemetes két társ,
Szurtos far vastag szar híg lé ló gombótz
Gaz vendégség.

- 20   4.   Hajdú káposzta síp dob ritka rosta,
                 Jó ízű víg hang fordító fa.
                 Szakállos vén ketske
                 kék szemű menyetske
25   Tátott száj böltső hāj két élű pallos
                 Mendergő fű.

IV. Árversek, záró rigmusok

113.

A' Mohátsi hartznak hány esztendeje múlt,
Hogy a' Török által ott sok Magyar el hullt?
Két száz ötven négynek az írók számlálják,
Értte a' póltúrát tudom meg is adják.

114.

Ne szánd én érettem pénzedet ki-adni,
Hidd-el vigasztalást tudok néked adni.

115.

Jó barátom ne-is kérdezd-meg az árrát,
Hanem tsak add ide azt a' réz polturát.

---

ad 113: 2 fűlt [értelem]

Az Vevökhöz.

Ötsém, Húgom, Bátyám ne-kérdezd az árrát,
hanem tsak add ide *azt* az egy pólturát;
Az után el-mehetsz, nem-bánom dólgodra,
Ha tsókot nem-adsz-is, a' jobbik pofámra.

Gyuri, Latzi, Pali, ne kérdezd az árrát,
Hanem tsak add érte *azt* az két pólturát,
Azután elmehetsz dólgodra nem bánom,
Már *a* tiéd légyen ez a' dinnom dánnom.

Akkor lészek katonává,
mikor Fonók verbuválnak,
magam lészek Kapitánjok,
fejér lovon úgy nyargalok,
ha piros tsizmában járok.
Pif! páf! puf!
meg-szaladt a' zatzskó. ...

5

---

ad 116: cím Vevökhöz [sh.] 2 ide az [szótagszám] 3 el-mehetysz [sh.]

ad 117: 4 tiéd [szótagszám]

ad 118: 4 fejer [sh.]

RÁ-FEJEZÉS

Árgirus' kis madárkája nem száll minden ágra,
 Én sem fekszem mindenkor a' paplanyos ágyra,
 A' míg Árgirusról én többet írhatok,
 Addig a' markomba öt krajtzárt adjatok.

120.

Mese, Mese, Mese, Mitsoda az?

A' paripa ugrál, a' gyenge bárányon,
 Meg se tántorodik, tsak nyerít vastagon.
 L. F. H. V. B. B. találd-elé;
 akkor meg-érdemled az Évát, vagy Sárát.
 Én-is meg-érdemlek ezért egy Pólturát.

5

121.

Kérdést itten ne tégy, mi árra ezeknek?
 Két Garas az árra mind a' hat éneknek.

122.

1. Ha meghalok sem bánom,
 Úgy sints engem ki szánnyon,
 Koporsómra borúllyon,
 Végig végig sirasson.
 Biribaltám, nadrágom,
 A' Komámnak testálom,
 a' Komámnak testálom.

5

2. Haj dunátum zatskó,
nálád van a' zatskó,
vedd ki a' három krajtzárt,
végy meg rajta Jankó,
hadd olvassa a' Latzkó,
hallgassa a' Ferkó,
danolja a' Gyurkó.

123.

Két krajtzáron tartom, Polturán adhatom
Ne kotzódj az árán, azt én ki-mondhatom.

Jegyzetek

I. Társadalmi tematika

I. 1. Történelem, politika

1.

Mohács, Mohács, régi vérontás helye

Öt VILÁGI ÉNEKEK (é. n. [1780]) Ötödik.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 1. sz.

A keltezést a Mohács-émlékverset követő árvers őrzi (1780, kötetünkben 113. sz.). A Mohács-émlékdal semmiképp sem a csatavesztés korából való, legkorábban az 1770-es évekre datálható. A ponyván kiadott változat feltehetőleg katolikus környezetből származik, egyes feltevések szerint Lethenyey János dél-dunántúli plébános költeménye. Később egy protestáns kollégiumi altípusa is létrejött, Csokonai pl. ezt ismerhette, ő a *Békaegérharcban* is említi, s a reformkorban a nemzeti önsiratás egyik allegóriájaként bukkan fel a „mohácsi nóta”, később a népi emlékezetben is. A szövegcsaládról bővebben: RMKT XVIII/14, 1. sz. jegyzetei és CsÖRSZ 2019a.

2.

Már siess hazádba vissza, vert seregem

A' LEGÚJABB FRANCZIA MARS (é. n., 1812 után) [1. sz.]

FRANCIA MARS.

Pálóczi Horváth Ádám 1809-ben, Napóleon nevében írt énekének travesztiája. A verset *Vissza-mars, a francoknak, illetve Napoleon vissza marsa az Asperni 2. csata után* címmel még a francia invázió előtt írta a költő (az említett ütközet 1809. május 21-én volt), mintegy megjósolva, hogy Napóleon bosszúsan fog majd kivonulni Magyarországról, vö. BARTHA-KISS 1953, 37. sz. Az eredeti szöveg nem jelent meg nyomtatásban, de kéziratos terjedéséről már az 1810-es évektől tudunk. A magyarokra vonatkozó kitételeket, pl. az Aranybulla emlegetését az 1812-es átköltéskor kevésbé egyedi képekkel helyettesítették, mivel a vers immár a császár vesztes oroszországi

hadjárata utal. Nem kizárt, hogy az átdolgozás is Horváthtól való, bár a szöveg helyenkénti elnagyoltsága inkább utólagos kezét feltételez. A ponyvafüzet borítója Napóleont ábrázolja, közismert lovas portréinak vázlatos átdolgozásaként. Az orosz hadszíntérre átirat szintén elterjedt a kéziratos énekeskönyvekben, 1820 körüli változatát a *Szerelemhegyi István-énekeskönyvből* közli MEDGYESY S. 2012, 144–145).

I. 2. Katonaság

3.

Kelj fel, magyar, mutasd meg nagylelkűséged

ÖT ÚJ. ÉNEKEK (1797) Első.

A' Magyar Nemefiségnek fel-keleséről, 1797.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 58/I.

A cím csak a füzet címlapján szerepel. Az insurgens énekek nem tartoznak a hagyományos ponyvarepertoárhoz, mivel más olvasóközönséget céloztak meg vele (köznemesség, diákság), ezért ez a közlés kivételnek számít; érdekes, hogy egy másik nyomtatott kiadás kottával közli. A műfajról bővebben: RMKT XVIII/14, II. A) 1. fejezet.

4.

A táborban jer, pajtás

Hat szép új Mulatságos Világi ÉNEKEK. (é. n.) Első.

Katonaságra biztató Ének

A toborzónak átszabott ének szinte változatlan formában megőrzi eredetijének, a *Mennyországba jer, pajtás* kezdetű mulatódalnak a strófáit és metrumát; bővebben: RMKT XVIII/8, 38. sz. A szöveg átalakításának és nyomtatott kiadásának oka bizonyára az inszurrekciós propaganda volt, tehát 1797 és 1809 között bármikor megjelenhetett, már a **Négy szép Uj Mulatságos Világi ÉNEKEK** lapjain olvasható.

Katonának a temploma a pince

A' FÁRAHÓ MARADÉKINAK KESERVES PANASZSZAI ÉS MÁS EGYNEHÁNY ÉNEKEK. (é. n., 1780 k.) 1. sz.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 44/II.

Az előző szöveghez hasonlóan ez is csak oldalága egy közismert mulató szövegcsaládnak, amely először *Kocsmárosné kápolnája a pince* kezdettel bukkan fel dunántúli forrásokban a XVIII. század vége felé (RMKT XVIII/8, 44. sz.). Pálóczi Horváth Ádám kedvenc dalai közt említi, dallamát több verséhez felhasználta (Csörsz 2016, 231–232). A diák, majd a katona említésével is lejegyezték, az utóbbi típushoz tartozik a ponyvaszöveg, majd 1828-ban a Berzsenyi Dániel népdalgyűjtésében szereplő variáns. A füzet fő szövege a Mária Terézia halála (1780) miatt zenetiltalmat elszenvedő, emiatt nyomorgó cigány muzsikások nevében írt alpári panaszvers.

I. 3. Paraszt- és pásztorélet

Ha gyönyörűségesen él valaki

MEZEI JUHÁSZ DALLOK. (é. n.) OSZK 820.788. Első.

a' juhász Dall.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 192/XXIII.

A XVIII. század első harmadától Erdélyben, majd hamarosan országosan népszerűvé váló rokokó pásztoridill. A ponyvakiadások előtt latin–magyar párhuzamos strófákban, *Si quis vivit jucundus* terjedt, a nyomtatott változatok csak magyar nyelvűek. A XIX. század első harmadából is vannak rá szórványos adatok, illetve pásztoridillként a népi betlehemes játékokban is felbukkan egy-két szakasza. Bővebben: RMKT XVIII/14, 192. sz.

Felkél jó hajnalban a szántó álmából
ÖT VILÁGI ÉNEKEK (é. n., [1780]) *Első.*

Kiadása: RMKT XVIII/14, 193/I.

A szántóvetők három énekének ponyván terjesztett, legismertebb darabja, amely valószínűleg korábbi, mint 1780 körüli első kiadásai. A parasztéletet derűs, reménykedő hangnemben mutatja be. Kéziratos másolatairól is tudunk, egy 1810-es évekbeli dunántúli másolat nótajelzésként a *Reménység az embert gyakorta táplálja* kezdetű, XVII. századi eredetű, de szintén ponyván terjedő éneket adja meg (kötetünkben 20. sz.), ez lehetett a parasztidill egyik ihletője. Bővebben: RMKT XVIII/14, 193. sz.

A földművelés s mag-gondviselés az én hivatalom
A' SZÁNTÓ VÉTŐ-EMBERNEK IGEN-IGEN SZÉP HÁRMAS ÉNEKI. (é. n.) Második.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 194/I.

A parasztidill-sorozat fohászkozó hangnemben megírt 2. darabja, egy XVI–XVII. századi vallásos népének (*Nagy szívvel várják vala régenten*) dallamára. Kéziratos másolatai nemigen kerültek elő. Bővebben: RMKT XVIII/14, 194. sz.

Nincsen szerencsésebb a parasztembernél
ÖT SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.) Ötödik.

A' Parafzt' Bóldogságáról.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 209/I.

A Nincs boldogtalanabb a parasztembernél kezdetű, szintén XVIII. század végi keserves (RMKT XVIII/14, 218. sz.) pozitív travesztiája, a falusi élet dicsérete. A panaszdal nem jelent meg ponyván, az átköltés pedig alig terjedt kéziratokban. Bővebben: RMKT XVIII/14, 209. sz.

Vagyon hazánkban két gonosz ember

Négy szép Uj Mulatságos Világi ÉNEKEK (é. n.) Második.

A' Parafzt Ember' keferves Éneke.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/14, 213. sz., jelen verzió csak adatsorként, IV. variánsszámmal.

A XVIII. század közepétől ismert, lázadó hangnemű jobbágypanasz, közkeletű címén *Porció-ének* nyomtatott kiadásai a századvégi ponyvákra ismeretesek. A 4×10-es forma már sok helyen megbomlik, a szöveghibák arra utalnak, hogy nem élő hagyományból, hanem talán egy régebbi kéziratból dolgoztak a szedők. A parasztélet nehézségeit bemutató szövegek zöme nem jelent meg ponyván, ez a vers bizonyára a régisége miatt kerülhetett el a tiltást.

Én vagyok a petri gulyás

LEG-IS LEG-ÚJJABB PETRI GUJÁS NÓTÁJI. (é. n.) *Első.*

Kiadása: RMKT XVIII/14, 217/I.

Az eredetileg anonim szöveg később Édes Gergely átköltésében terjedt el, a ponyva azonban az ősförmát mutatja. Címadó, tehát újdonság értékű szöveggént szerepel több, rokon tartalmú nyomtatványon a XVIII. század végén, de kéziratokban is terjedt. A szövegben idézett Petri valószínűleg a Szabolcs megyei Pócspetrre utal (Máriapócs mellett), a „gotaji halom” pedig a közelben fekvő Kótajra.

Hej, pajtás, be nevetem a világ bolondságát

AZ ALFÖLDRE MENENDŐ ANGYAL BANDI NÓTÁJA. ÉS UTÓLLYÁRA TÉTETTEK EGYNÉHÁNY LEG-ÚJJABB VILÁGI ÉNEKEK. (é. n., [1810-es évek]) Ötödik

Vitkovics Mihály verse, amely a ponyvakiadások előtt tudomásunk szerint nem jelent meg nyomtatásban, de 1806-tól már tudunk kéz-

iratos másolatairól pl. az *Egri énekeskönyvből* (STOLL 1175. sz.); nem meglepő, hiszen Vitkovics Egerben is diákoskodott. Autográf kéz-irata egy 1824-es leveléhez társítva maradt fenn. A ponyvai változat számos eltérést mutat a Kecskeméthy Csapó Dániel kiadásában megjelent verziónál (*Dalfűzérke* II., Pest, 1844, 53. Dana). Az 1820-as években a másik emblematikus műköltői pásztordal, Mátyási József *Gulyásnótája* is megjelent ponyván, lásd a következő szöveget.

13.

Nem bánom, hogy parasztnak születtem

[Címlap nélküli ponyvatöredék] MTAK RUI 8r 206/2.

Kiadása: SEBESTYÉN 1914, 197–201.

Mátyási József tudomásunk szerint 1822/23-ban írt *Gulyásnótájának* apokrif változata, a versszakok sorrendje eltér a *Kalászkaparék*-ból ismert szerzői változattól, hiányzó és új szakaszok is vannak. A ponyva címlapja nem ismert, a hibás szedés és a kézi javítások nyomdai munkapéldányra utalnak, épebb szedésről nincs tudomásom. A füzetet Szakál Lajos (Arany János egykori debreceni diák-társa) küldte be Erdélyi János felhívására 1844-ben, Huszár Lajos öcsödi népdalfeljegyzései (1842) mellé csatolva. A gulyás életét megörökítő zsánerdal egyes sorai-strófái a mintaadó 4×10-es köz-költési dalokba vegyülve is közkézen forogtak, pl. *Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt*.

I. 4. Mesteremberek

14.

Apám ki volt, nem tudhatom

Új VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Hatodik.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 73/I.

Egy augsburgi származású, iskolázatlan „taligatoló”, mai szóval: tróger nevében írt szatirikus panaszdal. A hős bemutatja mostoha sorsát, kétes erkölcsű felmenőit, foghíjas iskolaéveit, utalva a szak-

képzetlen munkaerő térnyerésére a céhes szaktudással szemben (a vargacéhben is próbálkozott, de nem sok eredménnyel). Érdekes, hogy a latrikánus célzások és a bécsi anya emlegetése ellenére a végén szlovákul jajdul fel. Az iskoladrámák és a közköltészet önleleplező szerepdalai közé tartozó, kéziratokban nem variálódó, viszonylag egyedi szöveg, 1800 körül jelent meg. Bővebben: RMKT XVIII/4, 73. sz.

15.

Oskolamesterré bánom, hogy lettem
SZÉP VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Nyoltzadik.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 190/I.

A feltehetőleg 1800 körüli, Erdélyben kiadott ponyva címlapján csak az első hét incipit szerepel, de az utolsó két lapra a jelen szöveget, illetve egy kis árusverset (kötetünkben 116. sz.) is kinyomtat-tak. Az ének egy képzetlen, kottát nem olvasó iskolamester-kántor életét meséli el, aki szabómesterként kezdte. A mulattató didaxis eszközeivel a tanulás fontosságára hívja fel a figyelmet. Az 1800 körül kiadott ének Kováts Józsefnek *A kicsapott mester éneke* című szerepdalára is hathatott. Versformája a *Csak el nem ájultam...* kezdetű németcsúfolóval rokon, talán annak dallamából alakították ki (kötetünkben: 91. sz.). Bővebben: RMKT XVIII/14, 190. sz.

I. 5. Moralizáló versek, énekek

16.

A nyúl vetemények közt fülel
NYÚL ÉNEKE, Mellyben a' maga nyomoruságát firatja, és ártatlanságát kinek-kinek eleibe adja [...] (1750), 1. sz.

Kiadása: RMKT XVII/10, 129/II.

A cím csak a címlapon szerepel. A késő középkori, nemzetközi moralizáló vándortéma, amelyben a kiszolgáltatott állatok emelnek szót a sorsuk miatt, a XVII. század második felében bukkan

fel Erdélyben, a *Kájoni-kódex*ben latin és magyar nyelven, kétféle dallammal, majd 1700 tájától több ponyvakiadásban.

A nyúl panasza egyúttal az ártatlan kisemberek üzenete is, amelyben az őket üldöző hatóságok, világi és egyházi hatalmasok ellen emelnek szót. Az ének páratlan népszerűségét ez a burkolt rebellis tartalom is erősíthette, bár az eredeti kéziratos verziókhöz képest a ponyvakiadások terjedősebbek és a nyúl természeti motívumait erősítik (evés, menekülés, ürítés stb.). Bővebben, a korábbi szakirodalmak összegzésével: RMKT XVII/10, 129. sz.; CSÖRSZ 2019b. A füzet másik, tematikus ellenpontként kiadott szövegét, Szentmártoni Bodó János *A vadászásnak dicséreti* című XVII. századi költeményét a 3. kötetben, a hosszabb oktató-leíró versek között adjuk majd közre.

17.

Ki-ki az mit szeret, kedves az annál

A' jó Szerencsének Irigylői ellen irattatott egynéhány MAGYAR VERSEK [...] (1752) Első.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVII/14, 181/I–III. (a főszöveg nem ponyváról való).

A ponyvafüzet énekpárja feltehetőleg már a XVII. század végén kialakult (ilyen kiadás nem maradt fenn, de a *Szentsei-daloskönyv*ben is mindkettő szerepel), majd 1722-től (Esler Márton) a XVIII. század első felében több ízben megjelentek így, talán önállóan, de valószínűbben az *Apollonius-história* függelékeként, erre utalhat a füzetek 34-gyel kezdődő lapszámozása. Kötetünkbe az egyik utolsó datált kiadást, az 1752. évi (jó eséllyel budai, Landerer-féle) edíciót vettük fel, ahogy a következő szöveg esetében is, ezekben sajnos gyakoriak a sajtóhibák. A kiadók láthatóan már nem a mindennapi énekelt gyakorlatból ismerték a szövegeket, s sok a félreértett kifejezés. Ennek ellenére fontos szerepük lehetett a század közepén kikristályosodó világi ponyvarepertoár kialakításában.

Az RMKT XVII/14. kötet jegyzetei nem említik, hogy a ponyvakiadások címében (lásd fentebb), valamint 2. oldalán, az első ének előtt latin nyelvű mottók is szerepelnek; ez is a korabeli nemesi-

polgári, művelt közönségre utal a ponyvák későbbi befogadóihoz képest. A címben szereplő idézet forrása a régebben Cicerónak tulajdonított apokrif *Rhetorica ad Herennium*; fordítása Vályi Nagy Ferencről (1793, a *Hunyadi László története, úgymint élete és halála* egyik mottójaként):

Az Irigység, Virtus' dühös követője,
Az-az epés vérnek fel-melegítője;
Tsak az olyan szívnek mérges üldözője,
Melly a' betses Jónak buzgó szeretője.

A 2. (34.) oldalon szereplő mottók Nagy Szent Vazultól, Szent Ágostontól, Valerius Maximustól és Senecától valók:

Basil. Sermon. de Invidia.

Invide quid suspiras? Propriumne malum, aut alienum bonum &c Idem: Invidia probum virum sequitur.

August. de Verbo Domini.

Invidia est odium alienae felicitatis, respectu Superiorum, quia eis non aequatur, respectu parium, quia sibi aequatur.

Ubi major felicitas, ibi acrior acerbitas; Ubi nullum lumen, ibi nulla invidia.

Hinc Valer. Max. Lib. 4.

Ille non habet invidos, qui nihil ex magnis rebus habuerit, aut nihil feliciter gesserit, nam sola miseria caret invidiam.

Quare Senec. Epist. 7. ait:

Facilius est pauperi contemptum effugere, quam diviti invidiam.

A vers egyik szakasza (*Éljenek azok...*) a XVIII. század végén mint pohárköszöntő rigmus tűnik fel egy füzerben (lásd kötetünk 104. szövegében). A nyitó strófa átköltése is ponyván bukkan fel 1800

körül egy pipadicsérő versben: *Ki kit szeret, ha nem szép is, kedves az annak*, vö. Csörsz 2016, 50 (a vers kiadását a 3. kötetben tervezzük az oktató költemények között).

18.

Szerencsével akinek van frigye

A' jó Szerencsének Irigylői ellen irattatott egynéhány MAGYAR VERSEK [...] (1752), Második.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVII/14, 182. sz. (nem közöl ponyvaszöveget)

A kiadásokról lásd az előző szöveg jegyzetét. Valószínűleg volt egy rövidebb (későbbi) ponyvakiadás is, amely legalább ezt az éneket tartalmazta; erre utal, hogy az 1800-ban összeírt *Világi énekek és versek B. P.* című felvidéki kéziratban egy ilyen verzió szerepel, vö. KÜLLÖS 2018, 307–309. A szövegcsalád szintén már a XVII. század végén kialakult, sőt 1697-ben nótajelzéseként is hivatkozzák, bővebben: RMKT XVII/14, 182. sz. A néhol kicsit nyakatekert, proverbiális tanítás az irigyektől való óvakodásra int. A versforma közeli kapcsolatban áll a 10, 10, 10, 10, 6, 6, 10-esekkel, pl. Balassi Bálint *Bécsi Zsuzsánnáról és Annamáriáról* szóló énekével (1589), láthatólag ez a metrikai ősszéma bővült ki a záró sor előtti kurjantásokkal 12 szótagúra (a XVII. században más előfordulásairól is tudunk, pl. *Kegyes dolgot hallasz most éntőlem*, RMKT XVII/3, 129. sz.).

19.

Midőn a szép nimfák játszani mennének

MULATSÁGI ÉNEKEK (1757), Második.

A' Farkasnak Panaszolkodása

A ponyvafüzet négy szövegéből kettőt Szőnyi Benjáminnak tulajdonítanak. Nem kizárt, hogy a farkas panaszát is ő magyarította valamely kora újkori német forrás nyomán, egy mitológiai jelenetbe illesztve, ahol Diana (vagyis épp a vadászat istennője) kíséretéhez tartozó nimfák találkoznak a farkassal, ezért nekik mint

egyfajta esküdtszéknek mondja el véleményét. A nyúl énekének tematikus rokona magyarul először ekkor jelent meg, talán a nyúl-história sikerének hatására, jöllehet a farkas szerepeltetése régebbi. Bővebben: Csörsz 2019b.

20.

Reménység az embert gyakorta táplálja

A' SZÁNTÓ-EMBER ÉNEKES DALLAI, ES A' MOHÁTS MEZEI SIRALOM. (é. n. [1780]), Második.

Kiadása: RMKT XVIII/14, 183/X–XII., a főszövegben egy másik ponyvakiadás szerint.

Legkorábbi, töredékes változata a *Szentsei-daloskönyv*ben (1704 előtt) található, emiatt XVII. század végi szövegnek tarthatjuk. Az 1760-as évektől új, hosszabb kéziratos feljegyzések, majd 1780-tól egységes szövegű, datált és datálatlan ponyvakiadások jelzik a moralizáló ének ismertségét. A XIX. század első feléből is több (ponyvai alapú) feljegyzése, illetve parafrázisa maradt fenn, többször együtt szerepel a *Felkél jó hajnalban...* kezdetű parasztidillel (kötetünkben 7. sz.), egy esetben nótajelzésként is társul vele. Bővebben: RMKT XVII/14, 183. sz.

21.

Szörnyű nagy az munkám

ÚJDONNAN ÚJ VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.), Első.

Pitypalaty Ének.

Kiadásai: THALY 1864, II. 373–376; RMKT XVIII/15, 7/II.

A *nyúl éneke* XVIII. század végi, rokokó parafrázisa, a mindenki által vadászott és zaklatott pitypalatty (fürj) nevében írt moralizáló dal. Ponyvakiadásain túl kéziratos másolatai is vannak a XIX. század első felében. A műfajról bővebben: Csörsz 2019b, a szövegcsaládról: RMKT XVIII/15, 7. sz.

Minden az ég alatt mulandóság

TZIGÁNY PRÉDIKÁTZIÓ ÉS TZIGÁNYOKNAK FUR TSA LAKO-DALMA. (é. n.), függelék.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/15, 53. sz., jelen változat csak a variantúrában szerepel (II).

A cigány tárgyú, komikus ponyvafüzet tartalmához egyáltalán nem illeszkedő, mulandóságról elmélkedő szöveg közléséért maga a kiadó is mentegetőzik a vers előtt: „Hogy üressen ne maradjon ez a' hely a' végre tétetődtek e' Versek ide.” A ponyvaszöveg nem pontosan egyezik a váci *Énekes Gyűjtemény* [1799] nyomtatott variánsával, de szerkezete azonos.

Világ haszontalanság

MEZEI JUHÁSZ DALLOK (é. n.), Ötödik.

a' fok Baj több Bajt okoz.

Kiadása: RMKT XVIII/15, 10/XI.

A széles körben elterjedt, főként kéziratos változatokban terjedő divatcsúfoló nyomtatott kiadásainak egyike. A kéziratokhoz képest kevésbé világos szöveg, több részlete, motívuma összekeveredett. A XVIII. század végi ruhadivatok és „módi” szokások szatirikus enciklopédiája. Bővebben: RMKT XVIII/15, 10. sz.

Ha ki azt kérdezi, kinek hívnak engem

Szép új világi Múlatságos ÉNEKEK (é. n.), Ötödik.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/15, 30. sz., a jelen szöveg csak variánsként (III).

A talpnyaló és fondorlatos „udvari ember”, a magát báró Keresdiként megnevező allegorikus figura helyzetdala; talán színpadi eredetű.

Csalárd világ, álnok világ, mit csalogatsz engemet
**A' RENDES HÁZASSÁG' LE-IRÁSA, AVAGY A' LEÁNY-NÉZŐK'
 ÚTI-KALAUZA RÖVID VERSEKBEN MÁS KÉT ÉNEKEKKEL [...]**
 (é. n., Pest, Patzkó Ferenc), Harmadik.

Kiadása: RMKT XVIII/15, 57/I.

Csak két, azonos pesti ponyvakiadásból ismert ének a világi hívságok ellen, 1800 körülre datálható. Közeli rokona, talán ihletője Révai Miklós *Tartózkodás c. verse (Tündér álnok gonosz világ, mit csalogatsz engemet?)*.

Sokan szólnak most énreám nagy ártatlanul
HAT VÍDÁM NÓTÁK. (é. n. [1792, Vác]), Hatodik.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVII/3, 116. sz., ponyvaszöveg közlése nélkül.

Az irigyek elleni indulatos panaszvers a magánélet védelmében, egyike a legismertebb és legtovább élő XVII. századi szövegeknek. Egy másik XVIII. századi ponyvaváltozat egy kiadványra pótlólag került fel *No! még egy verset!* alcímmel, a lerövidült forma *Kurva az anyja rossz embernek...* kezdettel pedig egy tus-füzérben kapott helyet (lásd kötetünkben 104. sz.). Bővebben: RMKT XVII/3, 116. sz.

Bokros bánat, mely unalmat szívemnek szerzettél
FIATAL DALLOK. (é. n.), Második.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/15, 131. sz., jelen szöveg csak variánsként felsorolva (X).

Az irigyek ellen szóló XVIII. századi ének; az előző, régebbi ének számos motívumát felhasználja, aktualizálja. Kéziratos változatai az 1750-es évektől országos ismertségről tanúskodnak, Csokonai elveszett dalgyűjteményében is szerepelt. Néhány ponyvakiadása

maradt fenn, majd a sárospataki diákok **Régibb és újabb, részint érzékeny, részint víg dalok** (1826) és **Érzékeny és víg dalok** (1834) című antológiája szintén közölte. Két kézirat is nótajelzésként adja meg a *Siralomnak, fájdalomnak völgyében kesergek* kezdetű asszonypanaszhoz (RMKT XVIII/15, 101. sz.; MVP I. 112. sz.).

I. 6. Lakodalmi és szokásköltészet

28.

Ifjú legény lévén sokat gondolkodom

Három új VILAGI ÉNEKEK (1768), Harmadik.

Nóta: Bóldogtalan fejem mire jutott, & c.

Kiadás: RMKT XVIII/8, 74/I.

A kolofon 1755-öt adja meg a versírás időpontjaként, de a kiadvány címlapján egyértelmű az 1768-as dátum. A szöveg gyökerei már a XVII. században létrejöttek (*Mint az úton járó, ki két útra talál*; vö. RMKT XVII/3, 601–603), s a XVIII. századi ponyvakiadások nyomán (1785, 1792, 1807, 1808 stb.) még szélesebb körben elterjedt. A székely népzene gyűjtésekben dallammal is előkerült. Az 1. kiadás nótajelzése az 1708-ban kivégzett kuruc tiszt, Bezerédj Imre fiktív búcsúénekére utal, amely a XVIII. században sok kéziratos másolatban terjedt (RMKT XVIII/14, 9. sz., 1755-től ismert szöveg).

29.

Isten megáldjon, kedves barátom

SZÉP DALLOS DINNOM DÁNNOMOK. (1792), Tizenkettődik.

Kiadása: RMKT XVII/3, 263/V. (a **Három szép új ének** c., szintén 1792-es váci ponyváról)

Egy XVII. századi házassági intő-oktató ének viszonylag kései kiadása. A korszakban végig népszerű, sőt a népi emlékezetben is felbukkanó ének a versfőkből Makó Mihály nevét őrzi, személyét nem sikerült azonosítani. Első keltezett ponyvakiadásában 1789-es kolofon szerepel, pl. **HÁROM SZÉP ÚJ ÉNEK** (OSZK 821.150), vö.

RMKT XVII/3, 263/IV. A füzet Aranka György kolligátumában maradt fenn (vö. CSÖRSZ 2018).

30.

Igen ritka madár a jámbor feleség
A' RENDES HÁZASSÁG' LE-IRÁSA, AVAGY A' LEÁNY-NÉZŐK' ÚTI-KALAUZA RÖVID VERSEKBEN MÁS KÉT ÉNEKEKKEL [...]
(Pest, Patzkó Ferenc nyomdája, XVIII. század vége), 1. sz.

Útba-Igazítás.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 90/I.

Házassági oktató vers, a ponyva nyitó szövege. Latzkovits Miklós meggyőzően bizonyította, hogy a vers valójában Gyöngyösi István *Csalárd Cupidójának* 1734. évi kiadásából átvett idézetek centója (LATZKOVITS 2019), ugyanakkor nem valószínű, hogy ez a konkrét változat a költő saját munkája volna. A füzet két szomszéd verséből az első szintén házassági töprengés (kötetünk 28. szövege), majd a *Csalárd világ...* kezdetű moralizáló vers (kötetünkben 25. sz.). Bővebben: RMKT XVIII/8, 90. sz.

31.

Házasoknak, új társoknak kívánok szólni

Szép négy ÉNEKEK (Buda, 1782), Első.

A bibliai példákat, többek között a 128. zsoltár egyik XVI. századi parafrázisát felvonultató házasének. Az itteni 2. szakasszal kezdődően, *Házasságot, megtudjátok, Isten szerzette* incipittel közli **A' MAGYAR VŐFÉNYEK HÁRMAS LAKADALMI DALJAI** (é. n.) OSZK 820.774. 1. sz., kritikai kiadása: RMKT XVIII/8, 91/I. A kötetünkben közölt, korábban nem kiadott változat egy szakasszal hosszabb, és a datálása is biztos.

Másféle a természet majd minden emberben

KÉT MÓDOS ÉNEKEK (é. n. [1788]), Első.

A' Páros és Páratlan Életnek mind hasznairúl, mind alkalmatlanságairól. Pálóczi Horváth Ádám verse, amely a *Magyar Músa* hasábjain jelent meg 1787-ban, majd a *Hol-mi* 1. kötetében 1788-ban Pesten, Lettner József kiadásában; kritikai kiadása: RMKT XVIII/16, 372–375, vö. BARTHA–KISS 1953, 76. sz. A ponyvafüzet láthatóan azonos nyomdában készült, a kötet beharangozójaként vagy két, alkalmi céllal (pl. esküvő-lakodalom) is énekelhető vers önálló terjesztése céljával. Még a sajtóhibák zöme is azonos. A szomszédos ének a kicsapongó asszonyokat csúfoló *Nehéz tudni célját, végét...* (kötetünkben 78. sz.).

Mi légyen a házasság

ÖT IGEN-IGEN SZÉP VILÁGI DALLOS, AVAGY NÓTÁS ÉNEKEK. (é. n.), 1. sz.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 92/I.

Rendkívül népszerű közköltési szöveg, humoros házassági tanítás férfiak számára, amely a rendes háztartás összes kellékét felsorolja, valamint számos divatcikket is. A nyomtatott kiadások keltezetlenek, talán 1790 körüliek, így néhány évvel megelőzhetik a kéziratos másolatokat, amelyek többsége a ponyvaszöveg rövidítésével, néha egyedi strófák beiktatásával jött létre. Közeli rokona az azonos dal-lamú *Világ haszontalanság* kezdetű divatcsúfoló (kötetünkben 23. sz.; RMKT XVIII/15, 10. sz.). Bővebben: RMKT XVIII/8, 92. sz.

A leány addig virágszál

ÖT SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.), Harmadik.

A' Leányok' Éneke.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 96/IV.

Főként kéziratban terjedő házassági tanítás asszonyok számára, amely a leányszabadság elmúlására figyelmeztet. A ponyván kiadott változat pártasírató és vénlánypanaszként elhangzó részletekkel bővült. A ponyvakiadó a füzet végére illesztett cigány esketési paródia után egy verses lakodalmi szokásleírást is közölt (kötetünkben 65. sz.), ennek egyik sora arra utal, hogy ezt az éneket a hazainduló cigány vendégek hagyták hátra:

Egy a' Leányoknak ott hagyá nótáját,
A' mellynek itt fellyebb le-is írtam párját.

Néhány sora egy 1817-es egyedi ponyvaversbe építve is felbukkan, amelyet szintén lakodalmi és farsangi közönségnek szántak (kötetünkben 69. sz.). Bővebben: RMKT XVIII/8, 96. sz.

35.

Látom, hogy vígan vagytok

ÖT KÜLÖMB-FÉLE SZÉP VÍGSÁGOS 'S MÓDOS VILÁGI DALLOKNAK LE-IRÁSA (é. n.), Harmadik.

Kiadásai: THALY 1864, II. 382–384; RMKT XVIII/8, 193/III.

A Halljátok meg panaszimat, bizony nem kicsiny van kezdetű, XVIII. század eleji, erdélyi lakodalmi vígágtévő ének (RMKT XVIII/8, 193. sz.) kései, részben már kontaminált változata. Ilyen alakban csak ponyvakiadásokról és azok közvetlen másolatairól ismerjük, néhány részlete egy 1827-es tóközi lakodalom-leírásban is felbukkan. Bővebben: RMKT XVIII/8, 193. sz.

36.

Becsületre méltó jeles gyülekezet

VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)

Mikor a' Vőfény az ételt fel-viszi.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 275/I.

A 36–46. szövegeket a **VŐFÉNYEK KÖTELESSÉGE** [...] első datált kiadásáról közöljük (ugyanebben az évben Vácott is megjelent Gottlieb Antal kiadásában, pl. OSZK 819.062). A tálalóversek, a vőfélyvita és a menyasszonybúcsú a csallóközi származású Mátyus Péternek (?–?), a *Magyar Hírmondó* egyik korábbi szerkesztőjének a nevével jelentek meg. Ő valószínűleg csak egybeszerkesztette és kiegészítette a korábbi kéziratokban már fel-felbukkanó verses és prózai lakodalmi szövegeket, ezek fennmaradt példáit lásd RMKT XVIII/8, II. C) és II. D) fejezet. Násznagyok számára összeállított füzetét a sorozat 4., prózai kötetében adjuk ki. A füzetben nem közöltek prózai szövegeket (ellentétben az **ÚJDONNAN ÚJ...** típussal), a vőfélyek vitája a fogások közé ékelődik, s a lezáró-elköszönő vers után olvasható a menyasszonybúcsú. Ennek az időrendi eltérésnek az is lehetett az oka, hogy utóbbit nem feltétlenül a vőfély adta elő, a néphagyományban énekelt változatok is vannak a *Vajda, hegedűnek...* szövegtípusból, pl. MNT III/A, 255–260. sz.

A Mátyus-féle vőfélykönyv szövegei a XIX–XX. században, de töredékesen még napjainkban is megtalálhatók a számtalan ponyva-, majd elektronikus kiadáson túl a paraszti kéziratos vőfélykönyvekben és a színhagyományban, ezáltal a legtovább élő XVIII. századi magyar irodalmi alkotások közé tartoznak. Bővebben: RMKT XVIII/8, 666–668; Tóth 2015, 73–121 (a későbbi ponyvakiadások részletes tipológiájával).

37.

Szívvidámításra Isten a bort adta

VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)

Mikor a' Bort fel-viszi.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 313/I.

Az egyik legtöbbet másolt, ponyvai eredetű vőfélyrigma, hiszen borköszöntőként a lakodalmi szokásrendbe bárhol beilleszthető volt.

Hogy a mi vendégink éhen ne légyenek
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL. (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)
Mikor a' második ételt fel-viszi.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 282/I.

Itt van, násznagy uram, az harmadik étel
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc nyomdája, 1793)
Mikor a' Harmadik ételt fel-viszi.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 286/I.

Uraim, halljunk szót, szólok igazságot
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc nyomdája, 1793)
Ez versekben az első Vőfény az Házasságot kommandálja.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 238/I.
 A nagy- és kisvőfély vitája a korábbi rigmusmondó diákok vetél-
 kedését örökíti tovább a házasság mellett és ellene felsorakoztatott
 érvekkel.

Jó a sült pecsenye a vajás kásával
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)
Mikor a' Petsenyét fel-viszi.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 304/I.

Víg az örömapa, mi is vígan légyünk
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)
Vőfény a' Vendégét biztattya.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 316/I.

Halljunk szót, uraim, még itt perorálok
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)
A' Szakáts-Aszszonyról.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 318/I.

Új hír a faluba', érdemes uraim
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)
A' Musikusokról.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 322/I.

Halljon szót Ádámnak minden maradéka
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc, 1793)
Mikor Nyoszojó Aszszony' ajándékát fel-viszi.
 Kiadása: RMKT XVIII/8, 309/I.

Vajda, hegedűnek álljon meg zengése (I)
VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
ÁLTAL. (Pest, Patzkó Ferenc nyomdája, 1793).

A' Meny-Asszony bútsúzik.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 257/I.

A menyasszonybúcsút a többi vőfélyrigmus után, elkülönítve közölték, talán nem is feltétlenül a vőfély adta elő, lásd a néphagyományban fennmaradt, régies dallamra énekelt változatokat, MNT III/A, 255–260. sz. Szoros rokonságban áll a másik egykorú vőfélykönyv (ÚJDONNAN ÚJ...) azonos műfajú szövegével (kötetünkben 63. sz.), ez talán közös kéziratosságot vagy szájhagyományban élő forrást feltételez.

Drága jó uraim s nagy jó asszonyaim
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG, MELLYET AZ ILLYEN
HIVATALOKBAN FORGOLÓDÓK kedvéért készített, és kiadott
EGY VERSELLŐ. (é. n.)

Mikor az Esketőrül a' Lakadalmas háznál vagynak.

Kiadásai: VÉV 82–83; RMKT XVIII/8, 269/I.

A füzet „Nyomtatott Sz. Jakab havának 2dik napján”, azaz július 2-án; a dátum némileg szokatlan, mivel az esküvők többségét a farsang idején, január-februárban tartották. Pogány Péter épp ezzel látja bizonyíthatónak, hogy a füzetet Vácott nyomtatták; Sarlós Boldogasszony napján tartották ugyanis a nagy nyári vásárt. Más jele nincs a váci kiadásnak, de ennek alapján valószínű. A vőfélyverseket az anonim füzetben rövid prózai *hívogatók* vezetnek be, ezeket majd sorozatunk prózai szövegeket közlő 4. kötetében adjuk ki a hasonló műfajú násznagy-szónoklatokkal és más vőfélybeszédekkel együtt.

A kiadványt Mátyási József verse, az *Egy 60 esztendő hajadonnak temetési versei* zárja (kötetünkben 85. sz.). Ez a tény, valamint több apró rím és szó megerősíti a gyanút, hogy esetleg a vőfélyver-

seket is Mátyási írta vagy kompilálta a hagyományban élő, részben már Mátyus Pétertől kiadott rigmusokból; ez a vers szintén Vácott jelent meg 1798-as kötetében. A füzet megért néhány XIX. századi utánnyomást, s némely szövegének is sok évtizedes hatása figyelhető meg, de népszerűsége elmarad a *Vőfényi kötelesség*-típustól, a rigmusok terjedése főleg keltezetlen, XIX. század első felére datálható alföldi és délvidéki (pacséri) kéziratokban érhető tetten.

48.

Uraim, az asztal meg vagyon terítve
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG... (é. n.)

Mikor a' Vendégeket Asztalhoz ülteti.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 276/I.

49.

Itt van hát az első tál étel, béhoztam
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Első Fogás Étél.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 277/I.

50.

Úgy bizony gyorsabban forgatom magamat
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Mikor látja, hogy a' Leves fogy.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 281/I.

51.

Itt van a tehénhús mártással, tormával
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Mikor a' Tehén húst viszi.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 285/I.

52.

Itt a jó káposzta a friss disznóhússal

ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Káposzta feladásakor.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 290/I.

53.

Sok szerencsétlenek voltak e világon

ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Kis Vőfény szóll.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 239/I.

54.

Elhoztam a kakast egész taréjával

ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Tyúk bevivésakor.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 287/I.

55.

Hallod-é, barátom, állj elő egy szóra

ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Beszéll a' kis Vőfénynek.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 239/I, 5–12. versszak.

A kritikai kiadásban a két vőfély vitáját megörökítő, *Sok szerencsétlenek...* kezdetű verset egy szöveggént, a közbeékelt tálalóvers (*Tyúk bevivésakor*) kiemelésével közöltük.

56.

Itt a jó becsinált szegfűvel, babérral
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Mikor Betsináltat visz.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 296/I.

57.

Itt van a gyöptűrő tejfellel, tormával
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Disznó fej vitelkor.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 297. sz.

Ezt a nyomtatott vőfélyverset – talán kissé mesterkélt nyitánya miatt – eddigi ismereteink szerint nem másolták le egyetlen kéziratba sem.

58.

Köleskását hoztam, mégpedig cukrozva
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Kása feladáskor.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 300/I.

59.

Pecsenyét is hoztam, de nemcsak egyfélét
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Petsenyét ha visz.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 305/I.

Itt vagyon tésztábúl jóféle sütemény
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Tészta Süteményt mikor visz.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 312/I.

Hogy szegény szakácsnénk a kását keverte
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Mikor a' Kása pénzt szedik.

Kiadásai: VÉV 88., RMKT XVIII/8, 319/I.

A kásapénz-szedés szokása a néphagyományban fontos szokás-elem, s ezt a szövegrészt is gyűjtötték énekelt változatban, pl. MNT III/A, 484. sz.

Drága jó uraim s kedves asszonyaim
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Midőn minden dolgát elvégezte, így beszéll a' Vendégeknek:

Kiadása: RMKT XVIII/8, 254/I.

Vajda, hegedűnek álljon meg zengése (II)
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.)

Menyasszony' Butsuztatása az édes Attyától; Menyasszony' Butsuztatása az édes Annyától.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 258. sz.

A későbbi kéziratok és népi változatok esetében néha nehéz eldönteni, hogy jelen vőfélykönyvre, Mátyus kiadványára vagy más, ezek forrásául szolgáló összövegre vezethetők-e vissza.

Ha amit vétettem tenéked, kedvesem

**VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. MELLY A' LAKADALMASOKNAK
MÚLATSÁGOKRA KI-NYOMTATTATOTT** (Vác, Gottlieb Antal,
1793)

Kiadása: RMKT XVIII/8, 257/II., jegyzetben.

Szerelmi dal, a két kedves búcsúzása egymástól *A menyasszony búcsúzik (Vajda, hegedűnek álljon meg zengése...*, lásd kötetünkben 46. sz.). függelékeként. Csak ebben a kiadásban szerepel, a későbbi, illetve egykorú, de másutt készült nyomatokon nem található. Érdekes és szokatlan adalék a lakodalmi versfüzérhez, más forrásból nem került elő, talán egyedi céllal készült.

Az esküvés után tyúkverőhöz fogtak

ÖT SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.)

Lakodalmi Ének.

A lakodalmi-farsangi szokások leírása valószínűleg tévesen viseli az ének műfajcímet, inkább olvasásra szánt rövid anekdotának tűnik. A füzet végén, a *Cigány esketés* után, annak toldásaképpen jelent meg, egyúttal jelzi, hogy a paródiát nem a cigányok mondták, hanem a lakodalmazó (vagy inkább farsangoló) magyarok, köztük latin prédikációt utánzó diákok, akik utána folytatták az álarcos alakoskodást. A versszerző az egész ponyvafüzetre visszaüt, hiszen megjelöli, hogy a vendégek „hagyták hátra” az egyik korábban közölt vers valamely rokonát (minden bizonnyal *A leány addig virágszál* kezdetű vénlánypanaszt, lásd kötetünkben 34. sz.).

II. Csúfolók, gúnyversek

II. 1. Lány- és legénysorolók

66.

Egykor két leány virágot szedni

SZŰZ LEÁNYOK' DALLJAI (1790) Első.

Kiadás: RMKT XVIII/8, 72/VII.

Az 1740-es évek óta népszerű, férfineveket soroló ének. Hosszabb, kéziratot változatok mellett több ponyvakiadása is fennmaradt ennek a legényválogató, tréfásan házasságra oktató dalnak. Ponyván még az 1860-as években is kiadták Debrecenben és Nagyváradon. Bővebben: RMKT XVIII/8, 564–567. Jellegetes 5+5-ös sormetszetei, s a népi emlékezetben fennmaradt *volta* típusú dallama valószínűleg egybeesett a szintén ponyván terjedő, de már a XVII. század végétől adatolható *Isten megáldjon, édes barátom* kezdetű énekkel (kötetünkben 29. sz.), illetve az 1750-es évektől népszerű *Porció-ének* (kötetünkben 10. sz.).

67.

Van egy fiam, neve Pál

ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) Hetedik.

Ad Notam: *Hugom Asszony ha kend úgy etc.*

Kiadás: RMKT XVIII/4, 47/I.

A gyűjtemény legkorábban a XIX. század elejére datálható a benne található Csokonai-vers (*Drága kincsem, galambocskám*) miatt. Az ének a latrikánus legénycsúfolók modorában, de eufemizált szöveggel próbál szórakoztatni, de mint az efféle „szalonképesített” ponyvaversek (lásd a 68–70. szövegeket is), erőltetett marad a közköltési ösformákhoz képest. Kéziratot változatai csekély számúak, egyértelműen ponyváról másolták őket. 1813-ban a komáromi kalendáriumban is megjelent egy rövidebb verzió. Bővebben: RMKT XVIII/4,

47. sz. A nótajelzéshez tartozó szöveget korszakunkból csak Tóth István 1832–1843 közti kottás kéziratából tudjuk adatolni:

Virág szálom! ha Kend úgy,
Én a' Kakas Kend a' Tyúk:
Héj! lippenjen meg hát Kend úgy;
mint a' Kakasnak a' tyúk.

KOBZOS KISS 2014, 378.

68.

Józsi bácsi, Péter bácsi

ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) Nyolcadik.

ad Notam: *Jantsi bátsi, Pista bátsi etc.*

A hasonló kezdetű, nótajelzésként is felidézett mulatódal (kötetünkben 105. sz.) átköltése lánysorolóként. Erőltetett rímei miatt nem lett népszerű, csak szórványos ponyvakiadásokból és az 1813-as komáromi kalendáriumból ismerjük (OSZK 1518/1813), akárcsak az előző szöveg részletét. A ponyvafüzet legkorábban az 1800-as évtizedben jelenhetett meg, talán épp Komáromban, s több, kissé keresett, átdolgozott szöveget közöl.

69.

Húgomasszony a legeslegszebb lány (Elöljáró versek)

Arany bárány a szép leány

ZÖLD FÁRSÁNG, vagy is LEGES LEG SZEBB LEÁNY VÁSÁR [...]
[1817].

A következő szöveggel együtt jó példa a kifejezetten ponyvai terjesztésre, alkalmyszerűen költött verseknek. Az OSZK-ban mindkettő azonos kolligátumban, csaknem szomszédos kiadványként maradt fenn, s valószínűleg ugyanazon versfaragó munkája az 1817. és 1818. évi farsangra, egyúttal lakodalmi közönséghez címezve. Pogány Péter feltevése szerint a két vers Pálóczi Horváth Ádám munkája (1978, 172), ezt főként az említett földrajzi nevek (Kaposvár,

Rinya) és Horváth ekkori lakhelye (tévesen: Nagybajom, valójában 1819-ig Petrikeresztúr) közelségével, illetve a *Leány ABC* című trágár versének egy itt felbukkanó részletével magyarázza. A két ponyvaszöveg néha pongyola nyelvi megoldásai, suta rímei véleményem szerint kizárják, hogy az ekkoriban részletes nyelvészeti-prozódiai jegyzeteket író Horváth legyen a szerző, aki nem állt közeli kapcsolatban a ponyvakultúrával, saját művei is kalózkíadásként jelenhettek meg itt. Noha lánysoroló dala nem jelent meg nyomtatásban, de több kéziratos másolatáról tudunk hosszabb-rövidebb változatokkal, s ezek bizonyára a szerző környezetében is terjedtek, a délnyugat-dunántúli köznemesek és református lelkészek körében. Az ismeretlen szerző tehát – akár somogyi volt, akár nem – jó eséllyel ismerte és utánozta Horváth műveit.

A *Keresztény ABC* és egyéb, egyházi nyomtatványok mintájára minden strófa az ábécé más-más betűjével kezdődik, számos közköltési és népköltési vándorsorral, rímmel, elemzésük önálló tanulmányt érdemel. A legérdekesebb idézet a *Gyere, menjünk vendégségbe* kezdetű, Eldorádó-szüzsét variáló hazugságdal első hazai felbukkanása (29–32. sor), de nem valószínű, hogy e ponyváról terjedt volna el, mert másfajta hatása nem érezhető a köz- és népköltészetben; valószínűbb, hogy a többihez hasonlóan ez is idézetként épül a lazán komponált szövegbe. Párja az 1818-ra készített, leány- és legényvásárt, illetve lakodalmi mulatságot megéneklő *Téli dudás hegedűs legény piatz* (kötetünkben 70. sz.). Hasonló közköltési alapú, de egyéni kivitelezésű hazugságmese-cento jelent meg folytatásokban az 1826–1828. évi komáromi kalendáriumban *Pusztai Lakodalom* címmel (OSZK 1518/1826–1828; bővebben: KÜLLÖS 2012, 484–486), még az sem kizárt, hogy azonos szerző munkája.

A füzet záró lapján szereplő illusztráció, a fonó nőalak a váci ponyvákon gyakori, talán ez utal a nyomdahelyre. Eltérő illusztrációkkal, keltezés nélkül is megjelent egy változata (Prága, Národni Knihovná, Kubelík-Széll-gyűjt., 66g 303). Néhány utánnyomását jóval későbből, más országrészből ismerjük (Debrecen, 1859; Nagyváradi, 1861).

A téli farsang itt vagyon

TÉLI DUDÁS HEGEDŰS LEGÉNY PIATZ, LEÁNY VÁSÁR KÖLT
ALÍGVÁRONN Űri magam által [1818]

Faksimile: POGÁNY 1978, a 172–173. oldalak közé kötve.

Ismeretlen versfaragó által írt terjedelmes, két tételre osztott farsangi mulatódal, soroló elemekkel, a végén a többnyire farsang idején rendezett lakodalom képeivel, néhol közköltészeti vándorsorokkal, -rímekkel. A *TÉLI FÁRSÁNG* főcím alá sorolt két verset (*Legény Piatz* és *Leány Vásár*) egy szöveggént, folyamatos sor- és strófaszámozással közöljük. Pogány Péter felvetését Pálóczi Horváth Ádám esetleges szerzőségével kapcsolatban nem érezzük meggyőzőnek, lásd a 69. szöveg jegyzeteit.

A címlapon közölt, mulatozókat ábrázoló metszet valamivel később egy betyárponyván is megjelent: **ZÖLD MARTZI, ÉS A' SZERETŐJE NÓTÁJI, ÉS EGYMÁSTÓL VALÓ BÚTSÚZÁSOK** (é. n.) OSZK 820.798, ugyanazon *Pőna-kolligátum* darabja, mint a fenti két lakodalmi ponyva. Későbbi utánnnyomása pl. Magyaróvárról, Czéh Sándor nyomdájából ismert 1847-ből (OSZK 270.194).

II. 2. Házastársi veszekedések

Ó, gonosz szerencse, de megjátszódtattál!

KÉT HISTÓRIA, EGGY DAL. VÉN KOFÁÉ, NÁNÁSIÉ. A' GYENGE SZÜZEKÉVEL EGGYÜTT [...], Első

A' Férjfi és az Asszony versengenek

Kiadás: RMKT XVIII/4, 38/I.

A párbeszédes házastársi viták feltehetőleg lakodalmi közönség, esetleg vásári bámészkodók előtt hangzottak el, a szereplők néhány „kiszólása” erre látszik utalni. A műfaj sajátossága, hogy a hallgatóság kezdetben együttérzőn viszonyul az asszonyhoz, aki részeg férjét próbálja hazahívni a kocsmából, a végső verekezésben azonban mindig a férfi győz, s a feleség alávetettségét hangsúlyozza. A

jó megfigyelésre és dramatikus készségre valló párbeszéd végkicsengése tehát ezt a szövegtípust is a nőellenes, asszonyregulázó hagyományba utalja. E legkorábbi változatot már az 1750-es évek óta nyomon követhetjük a kéziratos hagyományban. Bővebben: KÜLLŐS 2004, 65–84; RMKT XVIII/4, 38–41. sz.

72.

Kedves társam, vajon hol vagy?

Két szép új VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Első.

Egy Asszonyi-állatról, miképpen az Ura után kortsmára menvén vele pöröl, és az Ura miképpen felel néki.

Ad Not[am]: Isten hozzád Magyar-ország, etc.

Kiadás: RMKT XVIII/4, 40/I.

A ponyvafüzet régies külalakja az 1750–60-as évekre jellemző, a budai Landerer nyomdában készülhetett, de sok későbbi kiadásáról tudunk. Azonos című, keltezett kiadása 1758-ból való: Kolozsvár, Akadémiai Kvt. R121121. A nótajelzés szerint ez a házastársi vita énekelve is előadható volt, az idézett szerelmi búcsúdalt lásd MVP I. 56. sz. Az énekek címe csak a címlapon szerepel.

II. 3. Lány-, asszony- és vénasszonycsúfolók

73.

Mostan hevertemben egy dolgot mondanék

A' RÉGI, ÉS Á' MAI FONYÓK' HISTÓRIÁJA. (é. n.) Első.

A' RÉGI, ÉS Á' MAI FONYÓK' HISTÓRIÁJA

Kiadása: RMKT XVIII/4, 1/V.

A ponyvafüzet a váci Gottlieb nyomdában jelent meg a XVIII. század végén, s mint az impresszum állítja, „Nyomtatott Tavasz kezdetén”, jó eséllyel a Virágvasárnap előtti héten tartott váci országos sokadalomra. A vers címét a címlap szerint idézzük, a kiadványban csak *Első* álcímekkel szerepel. A rossz fonók kigúnyolása neve-

lési célzatú volt, mert a lusta lányokat alkalmatlannak tartották a későbbi asszonyi szerepekre. A szövegcsaládról bővebben: RMKT XVIII/4, 1. sz. és jegyzetei, 354–356.

74.

Sirathatom, amik rajtam estek, lettek

Három szép Világi ÉNEKEK (é. n.), Második

[A' Fársángban szerencsét és örömet talált bús és édes Leányzóról]

Kiadása: RMKT XVIII/4, 52/VI.

A cím csak a füzet címlapján szerepel. A ponyvakiadásokon ez a dal állandó társa az előző, rossz fonókat csúfoló szövegnek. Előképei a XVII. századig visszavezethető 4×10-es vénlánypanaszok, amelyekre ez mintegy feleletképp, pozitív travesztiaként készült. Nem került széles körben közköltészeti használatba, ellentétben a mintaszövegeivel. Bővebben: RMKT XVIII/4, 52. sz.

75.

Egy agglant van Gyöngyös táján

A' RENDES PIPÁZÁS PRIVILÉGIUMJAI, ÉS SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. FURTSA MESE KÉRDÉSEK furtsa Feleletekkel együtt. (é. n.) Első Ének

egy Vén Asszonyról.

Faludi Ferenc *Nincsen neve* című verse feltehetőleg a Révai Miklós által gondozott életműkiadás (1786, 1787) után került a ponyvakiadók látókörébe. Itt is a szerző megnevezése nélkül szerepel. A füzet elején *A' rendes pipázás privilégiumjai* című tréfás pipa-szabályzat olvasható, amelyet III. Szelim török szultán nevében Ibrahim Razul belgrádi basa „adott ki”. Amennyiben ezt korjelzőnek tekintjük, III. Szelim uralkodásának idejét (1789–1807) vehetjük alapul. Faludi verse az *Eb marásra Kutya szőr* című versciklus első darabjaként olvasható, más csúfolók és mulatódalok, végül találós kérdések társaságában. A költemény más ponyvákon is megjelent, pl. **Négy szép Uj Mulatságos VILÁGI ÉNEKEK** (é. n.) OSZK Pny 2.929, Negyedik.

Most izenték Kolozsvárról, kell-é leány vagy nem
SZÉP VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Második.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/4, 118. sz. (A ponyvaváltozatokat a kötet szerkesztése idején még nem ismertük.)

Csúfoló és mulató strófák füzére, elsősorban erdélyi forrásokból ismert (az erdélyi helynevek is ezt a kontextust erősítik). Alföldi változata: *Kecskemétre kéretének*, szintén megtalálható a kéziratos hagyományban. A komáromi ponyvakiadók is kinyomtatták, Prágában őrzött példányának tanúsága szerint.

Siralmas életem, bánom cselekedetem
SZÉP VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Első.

Pálóczi Horváth Ádám félig-meddig tréfás asszonypanasza *Egy Férjhez menésit meg-bánt Asszony' Énekje* címmel az 1788-as *Hol-Mi* kötetben jelent meg, vö. RMKT XVIII/16, 399–401. A valószínűleg Erdélyben nyomtatott ponyvafüzet ennek nyomán készülhetett. Az, hogy az ének a kiadvány élére került, talán újszerűségével függ össze, ezáltal megadja a keltezés post quemjét. A szöveg számos apró eltérést mutat a *Hol-Mi* változatától, hiányzik a szerzői szöveg 5. szakasza, az itteni 8–10. szakasz 9, 10, 8, sorrendben állt, a 10-et ráadásul a *Hol-Mi* cenzorai jórészt kitöröltették. Ez mind arra utal, hogy a ponyvakiadó más úton jutott a vershez, tehát nem annak újrasedését vagy mechanikus átvételét jelzi, hanem ha használta is, össze kellett fésülnie egy kézirattal vagy egy másik magyarországi kiadással.

Nehéz tudni célját, végét
KÉT MÓDOS ÉNEKEK (é. n. [1788]), Második.
A' rozsasz' Asszonyok' Tsalárdáságirúl.

Pálóczi Horváth Ádám verbunkos táncdallamra írt, népszerű éneke, amely a *Hol-mi* 1. kötetében jelent meg 1788-ban Pesten, Lettner József nyomdájában (kritikai kiadás: RMKT XVIII/16, 378–379). A ponyvafüzet ugyanitt készült, talán lakodalmi terjesztés céljából, még a sajtóhibák zöme is azonos a kötet és ponyva között. A megelőző szöveg a *Másféle a természet...* kezdetű házassági intő-oktató ének, amely a *Hol-miban* is csak néhány verssel előzi meg (kötetünkben 32. sz.). A költő 1813-ban összeírt *Ötödfélszáz énekek* című kéziratában *Kurvák fortélyai* címmel szerepel, a kéziratok másolatok egy része a kezdősorban „az asszonyoknak” eufemizmussal él.

79.

Vérem, vérem, komámasszony

Ne-Ne-Ne-Ne NE-NE-NE AZ-AZ DINNOM-DÁNNOM (é. n.), Második.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 27/III.

Az 1790 körül felbukkanó szövegcsalád több ponyvakiadást mért, de kéziratokban is szerepel. Bővebben: RMKT XVIII/4, 394–395. A füzet egyik dala Ferenc királyt is említi, tehát legkorábban 1792-ban nyomtatták.

80.

Nékem egy szép gondolat most jutott eszembe

SZÉP ÚJ VILÁGI MULATSÁGOS ÉNEKEK (é. n.), Első.

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/4, 20. sz., ponyvaszöveget itt nem közöltünk.

A középkori Archipoëtának (Gualterus de Mapes?) tulajdonított gyónásparódia a nemtörődöm, korhely ember testamentumaként nemzetközi közköltési műfaj volt, alapmotívuma a hordóba temetkezés, a kocsmai halál. Női travesztíája, a részeges asszonyok mulatódala az 1750-es évektől számos kéziratot változtatban, majd 1780 tájától ponyván is terjedt. Bővebben: RMKT XVIII/4, 20. sz.

A részeges asszonyok gyenelógiája

SZÉP ÚJ VILÁGI MULATSÁGOS ÉNEKEK (é. n.), Második.

Részeges Asszonyokról.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 22/I.

Az előző szöveggel, valamint a következő fejezetben kiadott *Nem vagyok én parasztember* kezdetű dallal számos összefüggést mutat; közös füzetben jelentek meg. Ez a dal ugyanakkor csak ponyváról ismert, míg a másik kettő széles körben variálódott a kéziratos hagyományban is. A 2. sorok szótagszáma 7 és 6 között ingadozik.

Megholt feleségem, satis tarde quidem

HAT VÍDÁMÍTÓ VIG NÓTÁK (é. n. [1792]), Harmadik

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/4, 150. sz., jegyzetek: 567–575.

Tréfás feleségsírató, amelynek páratlan sorait csak az iskolázottak értették, s épp ellenkező hangneműek, mint a magyar verssorok. A XVIII. században csaknem végig, majd a XIX. század első harmadában is népszerű ének, a kollégiumi költészet ritka darabja, amely ponyvára került. A latin félsorok fordítása sorrendben: *bizony elég későn; korábban kellett volna; mindent eltékozolt; mindig ivott; amitől Isten óvjon; hogy ott maradjon; vádakkal illetvén; a hátán ütlegekkel; jobbat keresek; elveszek egy szebbet; a mezőre megyek; mely későn jöttél!* A ponyvafüzet valamely nyári sokadalomra jelent meg, impresszuma szerint „az idén éppen aratáskor”, az 1. szöveg kolofonja 1792-re utal.

Patikáros Juliánna

NÉGY ÚJDONNAN ÚJ VILÁGI ÉNEKEK [1784], Első.

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/4, 4. sz.

A ponyvafüzetet egyik szövegének kolofonja alapján datáljuk 1784-re. Az erotikus célozgatásokkal teli lánysorolót ezúttal kissé eufemizált formában közölték, a kéziratos hagyományban vaskosabb strófák is akadnak. Bővebben: RMKT XVIII/4, 4. sz.

84.

Tanuld, asszony, az uradat megbecsülni
LEG-IS LEG-ÚJABB NÉGY VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.), Negyedik.
Kiadása: RMKT XVIII/4, 25/IV.

A Hol lakik kend, húgomasszony... kezdetű, hegyaljai eredetű köz-költési dal (RMKT XVIII/4, 25. sz.; CSÖRSZ 2016, 314–315) ponyván terjesztett, kibővített változata, asszonyregula és férjpanasz ötvözeteként. A füzet egy hasonló, de keltezett példánya 1813-as dátummal jelent meg, valószínűleg Komáromban (Prága, Kubelík–Széllgyűjtemény No. 20).

85.

Itt hallgat egy elébb halni, mint hallgatni tudó szűz
ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG [...] (é. n.), a vőfélyversek után.

EGY 60 ESZTENDŐS HAJADONNAK TEMETÉSI VERSEI.

Mátyási József szatirikus verse a szószátyár vénlány haláláról. Megjelent a költő második önálló kötetében is: *Mátyási József verseinek folytatása* (Vác, Gottlieb Antal, 1798, II. 289–294), néhány eltéréssel, pl. az abesszin medve helyett Falaris tüzes ökrének említésével, Stylus helyett helyesen a Stiksz (Sztüx) vizét említi, Bod Bibliája helyett pedig Calepinus hétnyelvű szótárát. A ponyván közölt változatban láthatólag törekedtek a közérthetőbb asszociációkra, talán a szerző saját útmutatását követve. Amennyiben ez is Gottlieb-termék – vö. POGÁNY 1959, 121 (19A) –, akkor a kiadó egy saját egykorú kötetéből vehette át.

86.

Nem vagyok én parasztember, reám úgy nézzetek
SZÉP ÚJ VILÁGI MULATSÁGOS ÉNEKEK. (é. n.), Harmadik.
A' Paraszt Emberről.

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/4, 79. sz.

Kéziratos és nyomtatott formában is terjedő szatirikus ének az eszem-iszom emberről (voltaképp a magyar köznemességről), fontos gasztronómia-történeti adatokkal. A dal végkicsengése az idegen szokások (ezúttal az ételek) átvételének veszélyeire figyelmeztet, akárcsak a divatcsúfolók.

87.

Jerünk, koma, a korcsmára
Két szép új VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Második

A' Falusi Birákról, frissen le-iratnak ezek minémü dolgokat követnek-el.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 82/III.

A részeges, magukból kivetkőző falusi előljárók nevében írt önleplező szerepdal. A ponyván egy szintén kocsmái környezetben játszódó házastársi veszekedéssel együtt szerepel (*Kedves társam, vajon hol vagy?*, kötetünkben 72. sz.). Kéziratos változatai szórványosak, inkább ponyván terjedt. A címek csak a füzet címlapján szerepelnek.

88.

Micsoda mester a kend ura?

A' RENDES PIPÁZÁS PRIVILÉGIUMJAI ÉS SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. FURTSA MESE KÉRDÉSEK furtsa Feleletekkel együtt. (é. n.), Más Ének.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 49/I.

Férj- és mesterségcsúfoló, erotikus célozgatásokkal, elsősorban ponyván terjedő, XVIII. század végi szöveg, kompozíciós rokona a *Vérem, vérem, komámasszony* (kötetünkben 79. sz.).

89.

Az én Katóm éjjel-nappal pöröl vélem
ÖT ÚJDONON ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Első

Ad nótam: *Hol lakik kend Hugom Asszony*

Kiadása: RMKT XVIII/4, 66/I.

E ponyvafüzet mindegyik szövege ritka, talán alkalmi (át)költés terméke. A nótajelzések viszont a legdivatosabb közköltészeti szövegekre utalnak. A versekben több részlet utal dunántúli településekre (Komárom, Neszmély, Fehérvár), tehát dunántúli vagy Duna-melléki nyomdára gyanakodhatuk, első helyen Komáromra. Ez a férjpanasz a nótajelzésben idézett szövegtípust (kötetünkben: *Tanuld, asszony...*, 84. sz.) variálja, egészíti ki a férjpanaszok műfaji hagyománya szerint. Kéziratos variálódásáról nem tudunk.

90.

Bujdosol, árva legény

ÖT ÚJDONON ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Második

A' rozsasz feleségű embernek panaszsza.

Vígan élem világom nótájára.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 67/I.

A forrásról lásd az előző szöveg jegyzetét. E verbunkos dallamra írt férjpanasznak a kéziratos lejegyzései és Erdélyi Jánosnak beküldött, falusi környezetben gyűjtött változatai szintén a Dunántúlról ismertek (Győr, Csorna, Székesfehérvár, Pécs). Ugyanezt a nótajelzést (vö. RMKT XVIII/8, 59. sz.; lásd kötetünkben 93. számmal) a füzet egy másik dalához is megadja: *Gyászos napom siratom* (MVP I, 81. sz.), s az előző, szintén tréfás férjpanasz végén, intertextusként is beleszövi a dalba, lásd 89. szövegünket. A dal szintén főleg nyomtatásból ismert, szórványos kéziratos másolatai vannak.

II. 4. Németcsúfolók

91.

Csak el nem ájultam, midőn hallottam

Négy szép Uj Mulatságos VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Ötödik

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/4, 104. sz.

A rebellis felhangú gúnydal már az 1760-as évektől adatolható, s meglepő módon több ponyvakiadásáról is tudunk. Elsősorban felvidéki és dunántúli kéziratokból ismerjük, de néhány erdélyi forrásban is felbukkan. A csúfoló célja, hogy lebeszélje a magyar főúri hölgyeket arról, hogy a hitvány német (osztrák) tisztekhez menjenek feleségül.

92.

Én vagyok a magyar gyerek

ÚJDONNAN ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.)

Kiadása: RMKT XVIII/14, 241/I.

Az *Én vagyok a kunsági (jászsági) fi* kezdetű dicsekvő daltípus (RMKT XVIII/14, 66. sz.) egyik leágazása, amelyben az ifjú magyar katona a német, pontosabban osztrák katonákkal méri össze magát.

II. 5. Cigány tematika

93.

Akik Egyiptomban sokáig lakának

DUPLEX ICON GENTIS NOTISSIMAE Az Az ISMERETES NEMZETNEK KETTŐS KÉPE. [...] (é. n., 1760-as évek) OSZK 188.986

Kiadása: VÉV 224. sz. (részletek); KÜLLŐS 2003, 116–130.

A pictura és az elbeszélő költemény ötvözete, de alapvetően mulattató szándéka miatt jelen kötetben közöljük. A több szempontból kulcsfontosságú ponyvavers betűhív szövege először itt jelenik

meg; elemzése önálló tanulmányt érdemel. Az I. rész egy hosszú, szatirikus felhangú leírás a cigányok egyiptomi eredetéről és életformájáról, hagyományos mesterségeiről, szokásairól, nemesekre emlékeztető viseletükről és szervezetükről. A II. rész a – talán fikatív – kassai cigány országgyűlésről tudósít, amely a tücsöklakodalom stb. rokon témáihoz hasonlóan csúfos véget ér, ittas verekezésbe fullad. A vajda köszöntésére elmondott strófák az egykorú névnapköszöntők összes toposzát, kedvelt rímét és motívumát felvonultatják, a szerző bizonyára jártas volt e műfajban és a magyar köznemesi alkalmi poézisban. A kifinomult cezúrák (pl. a felező 12-eseket gyakran színesítő Zrínyi-féle 5+7-esek és 7+5-ösök), továbbá a szórend latinus játékaik szintén művelt szerzőre utalnak.

Nem kizárt, hogy a téma iránt köztudottan érdeklődő Gvadányi József írta a verset (vö. *Pöstényi fürödés*), esetleg az ifjú Szirmay Antal (1747–1812), aki maga is Kassa környéki birtokos volt. A vers keletkezését még az 1767-es cigányrendelet előttre tehetjük, mert annak visszhangja aligha maradhatott volna ki soraiból (lásd a következő szöveget), s bár néhol XVII. századi véginek tartják, mások 1786-os dátummal hivatkoznak rá, az általam ismert példányok mindegyike keltezetlen. Hatással lehetett a közköltészeti szövegeken túl Enessei György győri táblabíró cigány népismereti röpiratára (1798, modern kiadás: ENESSEI 2002), Ion Budai-Deleanu *Cigányiászára* (1800, 1811), sőt néhány motívuma alapján akár Arany János is ismerhette a régi ponyvafüzetet *A nagyidai cigányok* megírásakor (forrásairól legújabbban: AJM *Elbeszélő költemények*, 961–964). További ismert példányok: *Tzigányokról való história* (é. n., OSZK 820.847), *Duplex icon [...]* (Kolozsvár, Akadémiai Kvt. R 121125 és U 64623). Lásd még KÜLLŐS 2003, 66–68.

94.

Hatvannyolcadikban ezerben, hétszázban
TZIGÁNYOK VÉGSŐ ROMLÁSA. (1769)

Kiadása: RMKT XVIII/4, 92/I.

A többféle ponyvakiadásban megjelent, röpiratszerű panaszvers Mária Terézia cigányrendeletei (1767) ellen emel szót. A rendelet

a cigányok letelepítését mondta ki, paraszti munkára kötelezve az addig nomád életmódot folytató, kereskedő-iparos és zenész cigányokat, 1773-ban pedig a cigánygyerekek intézményes átnevelését adta parancsba. A rendelet nemcsak a hagyományos mesterségeiket és életvitelüket féltő cigányok körében keltett megütközést, hanem a magyarok részéről is, mert az idegen szokások kötelező átvételétől a saját társadalmi kereteik között is tartottak. A ponyvászöveg részben szolidáris hangneme ezzel magyarázható. Bővebben: KÜLLŐS 2003, 68–89; RMKT XVIII/4, 92. sz. jegyzetei; ENESSEI 2002 (faksimile és átirat).

95.

Edd meg, medve, a halált

A' FÁRAHÓ MARADÉKINAK KESERVES PANASZAI és más EGYNEHÁNY DALLOK. (é. n., 1780 k.) I.

Kiadása: RMKT XVIII/4, 93/I.; KÜLLŐS 2003, 105–110.

A cím csak a füzet címlapján szerepel. A szöveg maga is parafrázisa lehet egy már korábban létező, Fáraó népét emlegető siralomnak, amelyre az 1769-es *Tzigányok végső romlása* (94. sz.) utal. A ponyvafüzet egy másik típusában (OSZK 190.547/6) az eredeti kezdősor szerepel: *Edd meg, fene, a halált...* – ezt Pogány Péter szerint a cenzortól félve módosították. A 21. versszakban szintén: „Jobb inkább a' totfene Tégedetis megenne”. A szokatlanul durva, megvető verset a végére illesztett mondat szerint 1780-ban írták, amikor Mária Terézia novemberi halála miatt a gyászidőszak az egész téli-farsangi ünnepkört zenetilalmat hozott, így megnehezítette a cigányzenészek megélhetését. Lehet, hogy épp a cigányokkal rokonszenvező ponyvák ellenhatásaként érezték szükségesnek piacra dobni. Érdekes, hogy a füzet folytatásában jóval szelídebb hangnemű verset olvashatunk: egy katona-mulatódalt (kötetünkben 5. sz.) és két szerelmi dalt (MVP I. 37–38. sz.). Az ének főbb gondolatait 1809-ben a győri *Új és ó kalendarium* egyik verse is megismétli *A szegény Dádé nyomorúsága* címmel, a földesúr és a jobbággyá vált cigányvajda párbeszédeként (OSZK 1496/1809; KÜLLŐS 2003, 131–133).

Bárcsak addig meg nem holtál volna
TZIGÁNY PRÉDIKÁTZIÓ ÉS TZIGÁNYOKNAK FUR TSA LAKO-
DALMA. (é. n.)

Ki kísérő éneke a' szép füstös seregnek

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/4, 87. sz.

A *Cigány temetés* prózai paródiasorozatába illesztett énekes betét (vö. KÜLLŐS 2003 példatárának prózai részleteit). Népi változatai rendszeresen XVIII. századi dallamokkal maradtak fenn (*Meghótt, meghótt a cigányok vajdájá*).

Szomorú a télnek kezdete és vége

TZIGÁNYOK VÉGSŐ. VESZEDELME RÖVID HISTÓRIÁJA VER-
SEKBEN (é. n.), záró vers.

Valószínűleg Szirmay Antal verse, talán a ponyvafüzet téli kiadására is utal vele. A kiadvány fő szövege az 1768-as cigányrendelet ellen tiltakozó verses röpirat (lásd kötetünkben 94. számmal). A záró szólásmondás a Simon-Júdás-napra (október 28.) vonatkozik, amely után hidegre fordul az idő. Szirmay egy hasonló témájú, saját verset a *Hungaria in parabolis* szövegpéldái közt is közölt. Bővebben: KÜLLŐS 2003, 27–28.

Árokszállásánál volt a veszedelem

A' GYENGE IFJÚSÁG' DALLOS DALLAI. AVAGY DINNOM
DÁNNOMNAK. (é. n.), Hetedik

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVIII/4, 94. sz.

Egy ismeretlen, cigányok elleni támadás furcsa, elmosódó története, számos kézirat változat mellett több ponyvakiadásban, illetve Szirmay Antal *Hungaria in parabolis* [...] (1804, 1807) c. kötetében is megtaláljuk. Pontos magyarázatát nem értjük. Mivel a verset

Nagyida említésével, illetve *nagyidai nótaként* is énekelték, nem ki-
zárt, hogy az Istvánffy Miklós, majd Szirmay Antal által említett, s
Arany János elbeszélő költeményével máig ismertté vált *A nagyidai
cigányok történetével* függ össze. Bővebben: RMKT XVIII/4, 94. sz.;
SZIRMAY 2008, 288, 352; CSÖRSZ 2016, 117, 124, 230.

III. Mulató költészet, bordalok, mulató- és táncnóták

99.

Az igaz Messiás már eljött

Szép négy ÉNEKEK (Buda, 1782), Második.

A szövegcsalád kiadása: RMKT XVII/10, 128. sz., de ponyvaszöveget
és -jelzetet nem közöl.

Az ének a farsangot kezdő kánai menyegző vasárnapjának para-
liturgikus szövege (Jézus borcsodájának és a mulató apostoloknak
leírásával, János evangéliuma nyomán), talán egykor színjátékban
hangzott el, de hamar önálló mulatónótává vált. A *Kájoni-kódex*ben
bukkan fel először, 1670 körül latin és magyar nyelven, feltehetőleg
cseh-morva minták nyomán. A kritikai kiadás még nem tud keltezett
XVIII. századi ponyvakiadásról. Valóban, a jelen kötet változatán
kívül csak datálatlan füzetekben szerepel 1800 előtt, illetve a váci
Énekes Gyűjtemény 1799-re datált 1. kötetében. A közölt ponyvaszö-
veg jelentősen eltér a megszokott keretektől, talán a kiadó igazította
ki saját ízlése szerint, kissé tompítva a duhaj apostolok bemutatását.

100.

Csipkebokor, kormos agyag énekemet énekeli

SZÜZ LEÁNYOK' DALLAJI. (é. n.), [Negyedik]

Egy mulató ének mellynek se füle, se farka.

Pálóczi Horváth Ádám *Érthetetlen ének* című quodlibetjének átala-
kult változata; az eredeti, a *Hol-miban* is közölt változatot vö. RMKT
XVIII/16, 403–404. Egy csaknem azonos című és tartalmú, 1790-es

ponyván (Szűz leányok' dalljai, OSZK 820.825) szintén megjelent, tehát kötetünk változatát is erre az időszakra datálhatjuk. Rövid részlete bekerült egy vegyes tussfüzérbe is, lásd alább. A strófabelosztás is eltér az eredetileg hatsoros szakaszoktól, itt (a szótagszám-problémákkal nem törődve) négysoros strófákra tördelték. A dal variálódásáról bővebben: Csörsz 2016, 240–254.

101.

Bánatom nincs, élek vigassággal
HAT VÍDÁM NÓTÁK [1792], 4. sz.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 37/III.

Az *Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt* kezdetű, 1750 táján felbukkanó mulatódal kibővített változata, amely a legényélet szépségeit hangsúlyozza. Ez az altípus főként ponyván terjedt, kevés kéziratot másolattal. Az ösformát Vitkovics Mihály is feljegyezte kedves dalaként, emiatt sokáig az ő költeményének tartották. Bővebben: RMKT XVIII/8, 37. sz.

102.

A, B, C, D, lucrum cede

A' RENDES PIPÁZÁS PRIVILÉGIUMJAI ÉS SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. FURTSA MESE KÉRDÉSEK furtsa Feleletekkel együtt. (é. n.)

ABC ÉNEK.

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/8, 2. sz.

Az iskolai betűtanulást parodizáló ABC-nóták típusába tartozó bordal, amely eredetileg végig latin és magyar változatban terjedt a XVIII. század közepétől csaknem száz éven át. Ponyvára csak íze-lítőként került a nyitó latin szakasz. Kollégiumi eredetű, nem tipikusan ponyvaszöveg. Bővebben: RMKT XVIII/8, 2. sz.

Úr Zákeus, úr Zákeus

Két szép Világi ÉNEKEK, AZ ELSŐ EGY FALUSI RÉSZEG PARASZT GAZDÁRÓL. MÁSODIK A' FALUSI BIRÁKRÓL. (é. n.)
[Harmadik]

Kiadása: RMKT XVIII/8, 12/III.

A verset az utolsó lapra, helykitöltőként nyomtatták a két, szintén mulató környezetet festő dal után. Az előző két szöveget más kiadásból vettük fel kötetünkbe (72. és 87. sz.). A képvers-tipográfia pontos jelentését sajnos nem tudjuk, de valószínű, hogy a poharát emelő személyt a *kortyon-kortyon* szavakkal biztatták, közben a társaság másik fele a régi közmondást skandálta elnyújtva, a kijelölt helyeken.

Vivat sincera sincerorum sinceritas! / Kurva az anyja rossz embernek

HAT SZÉP ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n., 1804 után)

A' régi Magyaroknak Bort-köszöntő szokások illy' szavakkal végződött

Az itt közölt tusfüzér csaknem bizonyosan Szirmay Antal *Hungaria in parabolis...* (1804, 1807) c. könyvéből való (98. §), s bár ő is vehette ponyváról, de valószínűbb, hogy a ponyvakiadó töltötte ki a helyet az akkor páratlanul népszerű könyvecske anyagából. Erre utal, hogy nemcsak a tusok, hanem a másik három idézet is onnan való, a kötet különböző pontjairól. Hasonló, de rövidebb tusfüzért közöl egy másik ponyvatípus, **A' szántó vétő-embernek igen-igen szép hármass éneki** (é. n.; OSZK Pny 2.955). Az *Egynéhány szép mesék* c. függelékben: „A' jó bort mikor iszszák, és danolják felette: [...]” Pogány Péter (1959) tudott e füzet OSZK-beli példányáról is (régijelzet: 72/2), ez azonban lappang. A prágai példány nem lehet azonos ezzel, mivel már a XX. század elején odakerült Széll Farkas hagyatékával. Valószínűleg a váci Gottlieb Antal nyomdájában készült, 4. sorszámmal. A versfüzér egyes részletei:

- 2–7 részlet a XVII. századi eredetű *Sokan szólnak most énreám...* szövegcsaládból (RMKT XVII/3, 116. sz.; kötetünkben 26. sz.)
- 8 közmondás
- 9–14 1770 körül ismertté vált pohárköszöntő tus, vö. RMKT XVIII/8, 4. sz.
- 15–20 a fentiekkel egykorú, nemzetközi ismertségű „kerengő tus”, vö. RMKT XVIII/8, 18. sz.
- 21–22 az 1770-es évektől ismert, Csokonai által is idézett mulatódal
- 23–33 Pálóczi Horváth Ádám *Érthetetlen énekének* összevont részletei, lásd kötetünk 100. szövegét
- 34–40 közismert tus, vö. RMKT XVIII/8, 13. sz.
- 41–44 közismert tus, vö. RMKT XVIII/8, 8. sz.
- 45–46 részlet egy korábbi moralizáló versből (kötetünkben 17. sz.)
- 47–58 a XIX. századi Legyen úgy, mint régen volt kezdetű bordal néhány részlete
- 59–64 részlet Mátyási József *Pestre egy jó barátomhoz írogatott levelem a bécsi és erdélyországi utazásaimról Erdélyből 1791-ben* című verséből (1798, a tokaji bor dicsérete), Szirmay kiadásában is szerepel
- 67–70 részletek Faludi Ferenc *Útra-való* című verséből, szintén Szirmay kiadása nyomán
- 71–74 a versrészlet szerzője valószínűleg Gejza(novius) József erdélyi unitárius költő; a szemelvény szintén Szirmaynál jelent meg

105.

Jancsi bácsi, Pista bácsi

AZ ALLFÖLDRE MENENDŐ ANGYAL BANDI NÓTÁJA. ÉS Utollyára tétettek egynehány leg-újabb Világi ÉNEKEK. (é. n.)

Kiadása: RMKT XVIII/8, 58/VIII.

Közismert mulatódal-szövegcsalád, lásd a kritikai kiadás jegyzeteit: 542–545. Ponyván viszonylag ritkán jelent meg, de nótajelzésként vagy metrikai mintaként több más egyedi ponyvaszöveghez felhasználták (kötetünkben 68. és 106. sz.).

Tarján mellett van egy korcsma

LEG-IS LEG-ÚJABB NÉGY VILÁGI ÉNEKEK. (1813. Szent Jakab havának 30. napján), Második

A verset a mintaadó, elterjedtebb mulatódal után közöljük.

Tarján vagy a mai Tatabányához közeli falut jelöli (ez esetben talán Komáromban jelent meg a füzet), de elképzelhető, hogy Szeged egyik városrészét, ahol a XIX. században valóban volt két Arany Potyka csárda is. Ez utóbbi magyarázatot erősítené, hogy a vers felbukkan Török Károly Csongrád megyei gyűjtésében is. *Mellyet az Ország háza* – értsd: mellette áll az Ország család háza (Töröknél: „A mellett van Ország háza”). Más változatáról nem tudunk.

Ó, átkozott kalamajka

ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), Negyedik.

Kiadása: RMKT XVIII/8, 69/III.

A táncörületről, nevezetesen a kalamajka (kolomejka) divatjáról szóló XVIII. század végi helyzetdal. Más ponyvákön két szakasszal rövidebb szöveggel szerepel. Az OSZK-ban egy csonka, címlap nélküli példány található a Sebestyén család kolligátumában (OSZK 803.103/I). Bővebben: RMKT XVIII/8, 69. sz.

Víz, víz

SALLAI PISTA' és AMA' HÍRES, NEVEZETES BARNA PÉTER' NÓTÁJI. (é. n.), Ötödik.

A' Nagyváradi nóta:

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/8, 28. sz.

Népszerű borköszöntő mulatódal és lánydicsérő a XVIII–XIX. század fordulójáról. Ponyvakiadásain túl sokféle kéziratos feljegyzését ismerjük, s az első „népdal”-közlések között jelent meg 1818-ban

Kultsár István *Hasznos Mulatságok* című melléklapjában. A ponyvakiadások, így az itteni szöveg forrása is 1810 körüli. Közeli rokona a *Fáj, fáj, fáj, fáj* kezdetű szerelmi dal (MVP I, 62. sz.). Bővebben: RMKT XVIII/8, 28. sz.

109.

Ó, te zsiros Kanahó, Hortobágy mellyéke
SALLAI PISTA ÉS AMA' HÍRES NEVEZETES BARNA PÉTER'
NÓTÁI. (é. n.), Második

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/8, 42. sz.

Országosan ismert Hortobágy-dicsérő mulatódal. Travesztiáját Fazekas Mihály írta meg *Hortobágyi dal* címmel, szintén az 1810-es években, az anonim összöveg azonban feltehetőleg nem az ő szerzeménye. A ponyvakiadások többnyire csak egy szakaszt tartalmaznak, jelen kiadás 1810-es évekbeli. Bővebben: RMKT XVIII/8, 42. sz.; Csörsz 2016, 162–163.

110.

Vígan élem világom

EGGY IGEN FURTSA TÖRTÉNET A' TZIGÁNYOKRÓL [...] (é. n.)
OSZK 803.111.

Szép világi ének

Kiadása: RMKT XVIII/8, 59/I.

A rendkívül népszerű, verbunkos dallammal társult epikureus éneket a kortársak, de főként a XIX. század első felének szövegkiadói Pálóczi Horváth Ádám munkájának tartották. Ezt semmilyen filológiai adat nem támasztja alá, sehol nem került szóba egykorúan szerzőként, saját művei közt sosem említi. Egy részletét talán Újfalvy Krisztina írta, de lehet, hogy ő is csak továbbmásolta az anonim közköltészeti szöveget. A vers ma ismert legkorábbi előfordulása épp az itt közreadott ponyvakiadás, amely egy Gvadányi-mű (a *Pöstyényi fürdés* egyik epizódja) függelékeként látott napvilágot. Bővebben: RMKT XVIII/8, 59. sz. és jegyzetei, 545–554.

Drága kincsem, galambocskám

ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.)

Csokonai Vitéz Mihály egyik legismertebb verse, amely az 1800-as évtizedben több ponyvakiadást megért. Szegeden 1808 körül adták ki *A' tsikó bőrös kulatskának dítsérete* címmel (OSZK 803.108), s a címlapon még a dallamát is leírták szavakkal:

A' Nótája így megy:

'S haj da da da da da drudum,

'S hej da di di dra dra drudum,

Da da da da dru da di di:

Dej de du du dra da di di!!!

Az eredeti versnek csak háromnegyede szerepel a kötetünkben közölt, keltezés nélküli ponyván. Több versszak összegyűrve, le-
rövidítve olvasható, a közköltészeti szövegformálás lehetőségeit követve.

Farsang, dudaszó, szánút, vén sánta ló

Kérdés: Mitsoda Fa terem legjobb gyümölcst a' Tüdőknek? A' TRÉFA. Ebéd után posztpász helyett. (1819)

QUODLIBET DALL.

A szövegcsalád kritikai kiadása: RMKT XVIII/4, 149. sz.

A quodlibetnek nevezett, leltárszerű asszociatív vers kéziratot változatai már 1790 táján felbukkannak *Magyar zúrzavar* vagy *Magyar menüett* címmel. Nyomtatásban néhány szakasz e tréfás ponyván, majd 1828-ban és 1830-ban a pesti kalendáriumban jelent meg. Pogány Péter szerint (1978, 187) jóval korábbi versről van szó, s a hasonló műfajú dalairól ismert Sós András lehet a szerzője, aki Pálóczi Horváth Ádám diáktársa volt a debreceni kollégiumban 1780 táján. Ezt egyelőre nem tudjuk igazolni, ráadásul a fennmaradt változatok is más országrészekből valók. Bővebben: RMKT XVIII/4, 149. sz.

IV. Árversek, záró rigmusok

113.

A mohácsi harcnak hány esztendeje múlt
**A' SZÁNTÓ-EMBER ÉNEKES DALLAI, ES A' MOHÁTS MEZEI
SIRALOM** (é. n., [1780]), záró vers.

A Mohács-émlékdalt közlő ponyvák záró versei sajátos módszerrel egyszerre tartalmazzák a rejtett datálást és a füzet árát, mindig a csatavesztés dátumától, 1526-tól számítva. A legkorábbiról 1778-ból tudunk Erdélyi Jánostól, de ennek nem került elő forráspéldánya.

114.

Ne szánd énérettem pénzedet kiadni
VILÁGI KESERVES DALLOK (é. n.), az Ötödik ének után.
Kiadása: POGÁNY 1959, 111.

A 9. sorszámot viselő ponyvafüzetet Pogány Péter a váci Gottlieb nyomda termékének tartja. Az 5. énekkel (*Mely keserves dolog azzal élni*) folytatólagosan nyomtatták ki a rejtőzködő árverset, majd az utolsó lapon a 6. ének (*Kegyes tavasz, rózsámat*) következik.

115.

Jó barátom, ne is kérdezd meg az árát
ÖT IGEN-IGEN SZÉP VILÁGI DALLOS, AVAGY NÓTÁS ÉNEKEK
(é. n.), az Ötödik szöveg (*A szerelem oly lép*) után, folytatólagosan.

116.

Öcsém, húgom, bátyám, ne kérdezd az árát
SZÉP VILÁGI ÉNEKEK (é. n.), a Nyoltzadik vers után.
Az Vevökhöz.

Gyuri, Laci, Pali, ne kérdezd az árát
MEZEI JUHÁSZ DALLOK (é. n.), záró vers.

A XVIII. század végi ponyvafüzet végén, a *Hervad szívem* kezdetű keserveshez tapadó, csupán egy sor kihagyásával elválasztott árus-vers, a fentebb közölt két szöveg variánsa.

Akkor lészek katonává
A' MOSTANI IDŐBEN ÉLŐ FONÓK HISTÓRIÁJA. (é. n.)

A 3. ének (*Philostén mint Florentinát*) végéhez tapadó árvers a füzet nyitó kiadványára, a rossz fonókat csúfoló versre utal vissza (kötetünkben 73. sz.). A versikét még folytatták volna, csak elfogyott a hely a lap alján. A füzetet 1790 táján nyomtatták 13. számmal; a numerózás a váci nyomdára utal. Aranka György kolligátumának részeként, Jankovich Miklós hagyatékával került a Nemzeti Múzeumba.

Árgirus kis madárkája nem száll minden ágra
HISTÓRIA AMA' SZÉP IFJÚ ÁRGIRUSRÓL [...] (1794)
RÁ-FEJEZÉS

Kiadása: POGÁNY 1978, 346–347; CSÖRSZ 2016, 44.

A népszerű Árgirus-históriát közlő ponyvafüzet „Őfzi Vetés után fokaknak kedvek töltéféért” jelent meg. A kezdősor a néphagyományból is ismerős lehet, talán ezt imitálta a ponyvakiadó.

A paripa ugrál a gyenge bárányon
HAT VÍDÁM NÓTÁK. (é. n. [1792, Vác])
 Mese, Mese, Mese, Mitsoda az?

A találós kérdések közt rendszeresen szereplő feladvány és az árvers kombinációja. A rejtvény feloldásában a nagybetűs rövidítések is segítenek: L. F. H. V. B. B., vagyis lófarok, hegedűvonó, báránybél.

121.

Kérdést itten ne tégy, mi ára ezeknek?

ÉNEKEK (é. n.), záró vers.

A 4. sorszámot viselő kiadvány feltehetőleg a váci Gottlieb nyomda terméke. Ugyanez az árvers egy hasonló tartalmú, szintén keltezetlen, sorszám nélküli ponyván is megjelent (**DALLOK**, OSZK 821.144).

122.

Ha meghalok, sem bánom

LEG-IS LEG-ÚJABB NÉGY VILÁGI ÉNEKEK. (1813)

Béfejezés.

Az első szakasz egy közismert népies műdal, de a tréfás testamentum már csupán alkalmi toldás, amely átvezet az árusvershez.

123.

Két krajcáron tartom, polturán adhatom

AZ ALFÖLDRE MENENDŐ ANGYAL BANDI NÓTÁJA. ÉS UTÓLLYÁRA TÉTETTEK EGY-NÉHÁNY LEG-ÚJABB VILÁGI ÉNEKEK. (é. n., [1810-es évek]), az *Ötödik* vers részeként.

A füzet 5. énekéhez (*Sír az egyik szemem...*) véletlenül hozzátapadt záró árvers, ez a ponyva azonban nem itt végződik, hiszen még ezt követi a 6. ének (*Hej, pajtás, be nevetem...*, kötetünkben 12. sz.). A kelteztést a címadó szövegben szereplő Angyal Bandi (Ónódy András) életrajza nyomán tudjuk megadni, aki 1806-ban halt meg; a róla szóló ballada ezt követően született. Vitkovics verse, amelyhez az árvers kapcsolódik, nehezebben keltezhető, lásd annak jegyzeteiben.

Mutatók

Szómagyarázatok

abisszin – etióp

Ábrahám – a zsidó nép ősatya

Absolon – Dávid harmadik fia, aki fellázadt atyja ellen, amiért életével fizetett (2Sám 16, 16–23; 17; 18, 1–18.)

Achilles – Akhilleusz, Péleusz király és Thetisz nimfa fia, a trójai háború egyik akháj hőse

Actaeon – Aktaión, ógörög mitológiai hős. Vadászata közben megleste a ruhátlan Artemisz istennőt, aki bosszúból szarvassá változtatta, s széttépette őt saját kutyáival

actor – 1) hajtó; 2) végrehajtó, felügyelő; 3) szónok, színész (lat.)

ad notam – dallamára (lat.)

Adonis – Adónisz, görög mitológiai hős, aki szépségéről volt híres, ezzel istenek és istennők vonzalmát s haragját vonva magára

aër – levegő (gör.-lat.)

Aetna – Etna, ma is aktív tűzhányó Szicília északi részén

agglant – vénasszony

aggság – aggodalom, gond, baj

akó – ürmérték, tájanként változó, 50 liter körüli értékkel (kezdetben 32 pint, tehát 51 liter, később fél hektó, azaz 54,3 liter). Eredetileg egy bizonyos méretű, vasabroncsos boroshordó neve.

Alcinous – Alküoné mitológiai királyné, akit férje halálakor az istenek könyörületből jégmadárrá változtattak, akárcsak férje holttestét

Amán – Ámon, egyiptomi főisten; a cigányok áldáskívánó verse ezzel is hangsúlyozza a cigány nép egyiptomi eredetét

Amfion – *Amphion*, Thébai mitológiai királya, akinek lírája szavára az építőkövek megmozdultak és fallá rendeződtek

Ámor lásd *Kupido*

ánglia – angol eredetű finom gyapjúsövet

apellál – hivatkozik (lat.)

apetitus – étvágy

approbál – helybenhagy, jóváhagy (lat.)

aprólék – aprómarha, azaz baromfi

árenda – 1) haszonbérleti díj v. szolgáltatás; 2) haszonbérlet

árenda – ingatlan (föld, ház) haszonbérbe adása

árendál – bérbe ad

ármális – címeres nemesi levél (lat.)

áspis – mérges kígyó, vipera; átvitt értelemben: gonosz

Augustus – Octavianus, Augustus néven Róma első császára

Averu vám teráz zmrzňem – És biz’ most megfagyok! (szlovák)

bagaria – növényi anyagokkal cserzett marhabőr; lábbelik, lószer-számok alapanyaga

baglya, boglya – szénaboglya, összehordott takarmány

Bakhus – Bacchus, Dionüszosz (gör.), a görög-római mitológiában a bor és mámor istene

bál, bála – szövetanyagok mértékegysége, tekercs

batka – fapénz, játékpénz, értéktelen kacat

bátor – bár, akár

becsinált – párolt fehér húsból zöldséges lében készült leves

békó – béklyó, a lovak mellső lábára alkalmazott bilincses zárszerkezet, átvitt értelemben: bilincs

béles – töltelékkel bélelt tészta

Bellicum – a mindenkori hadszíntér latinosa neve, itt tréfás utalás arra, hogy a cigányoknak is katonáskodni kellett volna (vö. a nagyidai cigányok mondáját)

berdó – eredetileg a német Wer da? (’Ki van ott?’) katonai kiáltás félrehallása, később a német katonákat jelöli.

Berna – Bern (Svájc) régi neve, talán a Münster székesegyház 1611-ben öntött óriás harangjára utal

Bod – Bod Péter (1712–1769) erdélyi író, prédikátor, az első magyar nyelvű irodalomtörténeti enciklopédia (Magyar Athénás) szerzője. „Bibliája” valószínűleg a Szentírás történetével foglalkozó műveire utal.

bolus – falat, de a lenyelendő orvosságot is hívták így

borcsiszar – borkereskedő

bordószik – heverészik

borosta – disznósörtéből készített ecset, kefe, meszelő

bosporos – borsporos; sült alá való mártás, fokhagymával és borssal ízesítve

Böjtelő hava – február

Brontes – nagy erejű küklópsz a görög mitológiában

bunta – fekete-fehér, tarka (állat)

burkus – porosz

Chloris – Khlórisz, nimfa a görög-római mitológiában. Egyesek szerint Flora istennővel azonos.

Cicero – Marcus Tullius Cicero (i. e. 106–43), római író, szónok és politikus

cickarton – kartonszerű gyapot-kelme

coki! – takarodj, hordd el magad! Elsősorban állatnak mondják, emberre vonatkoztatva durva, népnyelvi kifejezés

commendáns – tiszt

condora – durva gyapjúposztó, ill. az ebből készült, kabátféle férfi felsőruha, általában: rongyos ruha

confect – édesség, falatka

conjugista – a latin ragozással ismerkedő kisdíák

Creta – Kréta, a legnagyobb görög sziget az Égei-tengerben; lakóit az ókorban igazmondóknak és bölcseknek tartották Minósz király nyomán, őt az Alvilág bírójaként is emlegették (vö. Dante: *Isteni színjáték*). Pál apostol viszont hazugoknak állítja be őket

cupáté – talán: pohár, mérték

currens – követ, üzenet

csára – igásállat terelésekor használt vezényszó: Jobbra!

csép – kalászosok és hüvelyesek kiverésére szolgáló kézi szerszám

csere – cserjés, bokros rét

csoroszllya – 1) az ekevas előtti függőleges állású, éles vas, ami felhasítja a földet; 2) vénasszony
csömör – 1) túlzott evés miatti hányinger; 2) hascsikarás
csörge – csörögefánk
csujtár – csótár, díszes nyeregtakaró
csutora – fából esztergált vagy faragott bor- vagy pálinkatartó edény dunántúli neve (az Alföldön: *kulacs*)
dádé – idősebb cigány férfi
dagasztóláb – a dagasztóteknőt tartó ollós faszerkezet
Darius – I. Dárajavaus, görögül Dareiosz, mesés gazdagságú perzsa király (i. e. 549–486)
Dávid – Izrael királya, számos zsoltár szerzője
décbunda – díszbunda, ünnepi pásztoröltözet
Delila – Sámson filiszteus szeretője, aki törbe csalta és megvakíttatta a nagy erejű zsidó vitézt
deus – isten (lat.)
Diánna, Diána – Diana (Artemisz), a vadászat szűz istennője a görög-római mitológiában
diéta – országgyűlés
dimlia – talán: keleti szövet vagy selyem
dolmány – csípőig érő, testhezálló, felálló gallérú, rendszerint zsinórozással díszített kabát, katonák és nemesek viselete (török)
domborál – tamburán (hosszúnyakú pengetős hangszeren) játszik
doromb – ősi idiofon hangszer: fémkeretre illesztett nyelvét pengetik, s a szájüreg szolgál rezonánsként. Az újkorban jórészt cigány kovácsok készítették, de Ausztriában a parasztzenészek is használták, sőt a komolyzenében is felléptették
Dryades – Drüaszok, a fák lelkeiként továbbélő nimfák a görög mitológiában; olyan személyek, akik fákká változtak (Daphné, Meilai stb.)
ecclesia – eklézsia, egyház (lat.)
Epulo – Epulon, ókori illír király vagy törzsfő, Róma vitéz ellenfele
Erdős János – Mátyási József *Gulyásnótájában* említett személy, egyelőre nem azonosított, Kecskemét környéki úr vagy tisztartó
estrázsál – strázsál, 1) őrségen áll; 2) őriz
eszkábál – összeállít, gyorsan összeüjt, összekapcsol
evet – mókus

executio, egzekúció – 1) végrehajtás, ingó és ingatlan javak lefoglalása adótartozás fejében; 2) ítélet-végrehajtás, kivégzés
exequál – lefoglal (lat.)
experiencia – tapasztalat, jártasság (lat.)
fáin – finom (ném. *fein*)
falernum – ókori falernumi (római) borfajta, Horatius a legkiválóbbak közé sorolta verseiben
fántomfánt – szeget szeggel
farkasalma – mérgező növény, egy faja Magyarországon is él
farmatring – farokleszorító lószerszám
fatarisznya – zörgéséről könnyen felismerhető fatestű táska
feketék – bolhák
figlár – talán: buja férfi (ném. *ficken*)
finis hujus operis (lat.) – vége ennek a műnek
firhang – függöny (ném. *Vorhang*)
fitogtat – mutogat
flastrom – gyógyír, sebtapasz (ném. *Pflaster*)
főka – falka
font – régi súlymérték, kb. 0,5 kg
fordítófa – a jég alatti halászat egyik eszköze
fordított kása – bográcsban keverés nélkül készített, zsíros kása
forspont – előfogat-kötelezettség a jobbágyok számára közigazgatási, de főként katonai célokból történő szállításra
főzelék – főzni való zöldség
franc – francia
Frenum – kötőfék, átvitt értelemben: önmeztartóztatás
frigy – 1) szövetség; 2) békekötés, szerződés
furcsa – a régiségben: csinos, mutatós
Furia – 1) a fúriák a bosszúállás istennői a görög mitológiában; 2) átvitt értelemben: házsártos asszony
galles – golyó, itt: a nyúl ürüléke. Szójáték az iskolában tanult klaszszikus olvasmány (Julius Caesar: *De bello Gallico*) gallosaival, vagyis a gallokkal
ganca – gánca, dödölle vagy sterc; zsírba szaggatott, főtt burgonyapép
garas – 2, 3, majd 5 krajcár értékű ezüst- vagy rézpénz
gavallér – nemes ember, lovag
gib mein pfert hober – adj zabot a lovamnak! (ném.)

gigán – ging-gang, finomabb kelme

golyóbis – puska- vagy ágyúgolyó

goróf – gróf

grácia, gratia – kegyelem, (bűn)bocsánat (lat.)

gradus – 1) fokozat; 2) (lépcső)fok (lat.)

grammatista – a latin nyelvtan alapjait tanuló kisdíák

Grotius – Mátyási József eredeti jegyzete szerint (1798): „Húgó Grótiusz születésére és nemzetére nézve Hollandus, egy vólt a’ leg-túdosabb emberek közzül, a’ kik valaha Európában éltek.”

gúzs – párolással hajlékonnyá tett, szívós ágból, szalmából, vagy kenderből, ritkábban bőrből csavart kötél.

guzsaly – faragott vagy festéssel díszített farúd, amire a fonásra előkészített rosttömeget (len- vagy kenderkócot) felkötik

gyarat – gyapotot vagy kendert fésül, gerebenez

gyenelógia – genealógia, származástan (lat.)

gyolcs – finom, fehér vászon

gyöptűrő – a gyepet túró disznóorr

gyra – gira, középkori arany- vagy ezüstpénz

Gyurkó, Gyurkócska – ember alakú, bortartásra alkalmas, cserépedény; boroskorsó, pl. *Veres Gyurkó*

ha ki – aki, ha valaki

hadnagy – a régi szóhasználatban nemcsak katonai rangot, hanem hadvezért is jelentett

hajdina – köles (pohánka), a szegények körében elterjedt gabonaféle

hajdúkáposzta – füstölt hússal-kolbásszal összefőzött savanyúkáposzta

hara – 1) szőrcsuha, szerzetesek viselete; 2) szőrből szőtt durva posztó

harmincad – határvám; *ebek harmincadja*: gazdátlan dolog

Hárpia – bajt, szerencsétlenséget hozó szárnyas, karmos szörnyeteg a görög mitológiában; a veszekedős, házsártos asszony

Hector – Hektór, trójai hős, Priamosz király és Hecuba Hekabé fia, akit Akhilleusz megölt

hektika – gümőkór, tüdőbetegség

Helicon – Helikon; a görög mitológia szerint ez a boiótiai hegy a múzsák lakóhelye

Hercules – *Héraklész* (gör.), ógörög hős, Zeusznak egy földi aszszonytól született fia, akinek páratlanul nehéz feladatokkal kell megbirkóznia, ezért halhatatlanságot kap

hidlás – istálló deszkapadozata, amely a trágyalé gödrét fedi be
Himen – Hymen, görögül Hümenaios, a házasság istene az antik mitológiában
holnap – hónap
Hús – Khús, a hatalmas Nimród apja a Bibliában
icce – ivóedényből kialakult kocsmái bormérték, 2 meszely, kb. 0,65 l.
instáll – esedezve kér, könyörög (lat.)
ír – gyógyír, orvosság
istráng – kötél, szíj
istrázsál lásd estrázsál
izik – szalmatörek, amelyet tüzelő pótlásaként is használtak
Izsák – Ábrahámnak Sárától született egyetlen fia (1Móz 17, 19), akit atyja kész lett volna feláldozni Isten parancsára (1Móz 22)
jemu prundri – az ő plundrája (torzított szlovák szavak)
Jónatás – Jonatán, Saul zsidó király fia, Dávid barátja, aki vele szemben is védte Dávidot
Júdás – Júdás Iskariótes, Jézus tanítványa, majd elárulója
Julius – Julius Caesar
Junó (lat.) – Héra, az antik mitológia főistenének, Zeusznak felesége; az örök nőiség megtestesítője
Jupiter (lat.) – Zeusz (gör.) az istenek atyja, a legfőbb isten az antik mitológiában
kacéroz – szemérmetlenül udvarol, paráználkodik (?)
kacsuka – csámpás
kalamajka – kolomejka, lengyel-ukrán népi tánc típus
kalamáris – tintatartó (lat.)
kaloda – fából készített büntetőeszköz az elítélt keze, lába és nyaka beszorítására
kalpag – szőrméből készült, tollal, bokrétával díszített karimátlan fejfedő
Kána, Kanahán, Kanahó, Kánán – Kánaán, az ókori Izrael egyik, bőségéről ismert tartománya
kancsuka – korbács
kankó – térdig érő kisszűr
kappan – herélt kakas
kaputum – csuklyás köpeny
Karácson hava – december

karmazsin – sötétpiros bőr vagy kelme
karton – pamutból szőtt, olcsó, színes kelme
kaszás lév – kaszásleves, ecetes-fokhagymás húsleves
kaukler – mutatványos, csepűrágó (ném. *Gaukler*)
keszőce – híg szilvalekvár
Khura strada, Khúre philá melekhúr – egyelőre nem értelmezhető cigány(os) szavak, káromkodások
kies – szemet gyönyörködtető, üde, kellemes (táj)
kita – kendermérték (12 fő, kb. 4 kg)
kláris – korall(szín), általánosságban: gyöngy
klázli – üveg pohár (ném.)
kocódik – 1) összeütődik, összekoccan; 2) perlekedik, veszekedik
kocur – valamelyik cigány életkor, valószínűleg: ifjú legény; a *dádé, kocur, purdé* sorozat közepe erre utal (vö. szlovák *kocúr* 'macska')
konty – az összetekert hajfonatot beborító főköttő (vagy kendő), az asszonyiség jelképe
kotág – kotkodácsol, kárál
kovártély – kvártély, szállás (lat. *quarter*). Laktanyák híján a XVIII. században magánházaknál szállásolták el a katonákat.
könyv – 1) nemcsak a könyv méretű, de a füzetes kiadványokat, köztük a ponyvákat is így nevezték; 2) régiesen: könny
krajcár – aprópénz (ném. *Kreuzer*, 'keresztes')
krajcer virsli – egy krajcáros virsli, nagyon hitvány eledel. A gúnyvers fallikus értelemben használja
Kupido – Cupido, Erósz, Ámor (gör.), a szerelem istennőjének, Venusnak szárnyakkal, íjjal ábrázolt kislány, akit vaknak tartottak.
kurafi – általában szitokszóként: hitvány, aljas, alávaló gazember. Szirmay Antal szerint Caraffa zsoldosvezér népiertő hadjárata után (1685–1687) keletkezett a „beste lélek Karaffia” káromkodás.
kvártély lásd *kovártély*
lapanyak – kisebb domb
lárva – álarc (lat. *larva*)
laurus – babér (-fa, -koszorú); átvitt értelemben: dicsőség (lat.)
lejtő – lassú magyar tánc
lép – 1) a méhek által viaszból készített méztároló; 2) madárfogásra használt enyvszerű, ragacsos anyag (vö. lépre csal)

levet csapni – udvarolni, hízelkedni
lopó – a hordóból a bor kiszívására szolgáló eszköz; kitisztított, kiszáritott lopótökből készítették
lucrum – nyereség, előny, haszon, gazdagság (lat.). A *lucrum CD* szójáték: *lucrum cede*, vagyis ’hozam, nyereség’
majorság – baromfiudvar
malaszt – 1) jóindulat, irgalmasság; 2) kegyelem, áldás
malozsa – mazsola
mancséta – mandzsetta, kezelő
marc – marcipán, régi nevén *marcafánk*
márjás – Szűz Mária és a kis Jézus képével díszített ezüsttallér, Magyarországon először I. Lipót idejében (1655–1705) vertek ilyen
mars – 1) katonai (esetleg lakodalmi) induló; 2) katonai menetelés
Mars – Arész (gör.), a római mitológiában a háború istene
matéria – anyag, elsősorban szövetanyag
mátka – barátnő, komaasszony
mátkatál – étellel megrakott tál, amelyet egymással barátságot (komaságot) fogadó lányok vagy szeretők küldtek egymásnak
meisterstik – mesterdarab, a céhmesterré választáskor benyújtott vizsgadarab (ném. *Meisterstück*)
mendergőfű – mennydörgőfű, a kövirózsa népi neve
mente – rövid, prémezett, zsinórozott férfi felsőkabát, amit félvállra vetve a felső ruha (dolmány) fölött viseltek
Mercurius – Hermész, a kereskedelem istene a görög-római mitológiában
mese – találós kérdés, *mesenév*: csúfnév
mester – iskolamester, tanító
meszely – bormérték; az icce fele, 0,35–0,45 liter
Minerva – Pallasz Athéné, a bölcsesség és a tudományok istennője a görög-római mitológiában
módi – divat, divatos
mondér – mundér, egyenruha
montliszt – finomliszt
móring – jegyesajándék, kelengye
motolla – a házilag megfont fonal lemérésére és motringba rendezésére szolgáló eszköz
muskatál – muskotály

muszka – orosz, „moszkovita”

Nabukodonozor – újbabiloni király, a zsidók sanyargatója

nádol – csorba vasszerszámokat kiegészít, megjavít

Nagy Sándor – Alexandrosz (i. e. 356–323), Makedónia királya, az első világbirodalom megteremtője, aki meghódította Ázsia nagy részét és Egyiptomot.

nám – lám

Nane szlobode roma – nem szabad(ok) a cigány(ok)

násznagy – a lakodalmi szokásrend köztisztelőben álló irányítója, ceremónia-mestere. Felesége a nyoszolyóasszony, aki a női munkákat és szokásokat irányítja a lakodalom során. Mindketten rendszerint idősebbek, és a menyasszony vagy a vőlegény közvetlen rokonságából kerülnek ki.

Nayades – najádok, források nimfái

Nereydes – néreidák vagy néreiszek; ötven, tenger alatt élő, jóakarátú nimfa a görög mitológiában

nix Tajts – nem német (nicht deutsch), értsd: nem korszerű

nyalka – 1) csinos; 2) hazug, szavahihetetlen

nymphák – nimfák, természetfeletti erejű félistennők az antik mitológiában, a hegyek, erdők, berkek, források, folyók és tengerek lakói és védőszellemei. Artemisz (Diana) istennő vadásztársai

nyomtatás – régi szemnyerési mód, amikor állatokkal (rendszerint lovakkal) tapostatták ki a szérűre leterített kévékből a gabonát

nyőszés – nőzés, udvarlás

nyüst – a szövőszék fő alkatrésze, melynek segítségével a készülő szövet hosszanti fonalainak síkját választják ketté

obervajda – fővajda, fővezér; játékos szókapcsolat a német *Ober* (fő-) és a szláv *vajda* (vezér) szavakból

oráció – szónoklat (lat.)

order – szakasz, rend, itt: rendelet, parancs (vö. lat. *ordo*, ném. *Order*)

Orpheus, (Orfeusz) – a görög-római mitológia híres, isteni származású énekese és lantosa, aki még az Alvilágba is eljutott művészetével, hogy kiszabadítsa onnan halott szerelmét, Eurüdikét.

öregbít – növel

Pakhuléma – talán cigány név

pallér – 1) ács- és kőművesmunkában járatos építőmester, 2) munkafelügyelő

pallérozni – 1. finomítani, jobbítani; 2. csiszolni, fényesíteni
pántofli – papucs
paripa – herélt mén ló
párlák – *moirák* (gör.), a három mitológiai sorsistennő neve: Klothó, Lakheszisz és Atroposz
Parus – Párosz, márványbányájáról híres görög sziget
paszamánt – paszomány: ruha díszítésére szolgáló arany-, ezüst-, selyem- stb. fonalból sodrott zsinór, illetve az abból készült sujtás, azaz díszítő zsinórozás
Pazifaé – Pasziphaé krétai királyné, Minósz felesége, aki a Daidalosz tervezte műtehénbe mászva egyesült egy áldozati bikával, s e tabusértésből fogant Minótauroszt, a bikafejű szörny
Pegasus – Pégaszosz (gör.), a görög mitológia szárnyas lova, a szárnyaló költői ihlet jelképe
pemet, pemete – hosszú nyelű kemencesepű
pendely, pendel, péntöl – szoknya alatt viselt vászoning, fehérnemű
perorál – szónokol
Persi – Perzsi, Erzsébet beceneve
peták – 5 krajcár értékű XVII. századi aprópénz, átvitt értelemben: csekély pénzösszeg
Phlegon – Héliosz napisten egyik lova a görög mitológiában
Phosphorus – Phoszphorosz, latin nevén Lucifer, a hajnalcsillag megszemélyesítője
Pila – Ilona beceneve, szójáték párja, Pali nevével
pilácsa – a krumplis vagy káposztás tészta népi neve
pincetok – borospalackok tárolására való, rekeszekre osztott láda
pint – ivóedényből lett régi bormérték, 2 icce, azaz kb. 1,3 l (voltaképp 1–4 liter közt változó).
pintli – homlokkötő (az asszonyi főköttő része)
pitypalatty – fürj
plágáz – bottal vagy korbáccsal megver
poesis – költészet, a felsőbb iskolások (poétai osztály) tananyaga
pogácsa – a régiségben: (kovásztalan) lepénykenyér
pohánka – hajdina(kása)
polícia – rendőrség
poltura – másfél krajcár értékű ezüstpénz a XVII–XVIII. században (lengyel)

pomádé – (haj)kenőcs
porció – 1) általánosan: adag; 2) csomóba kötött széna, a parasztságot sújtó katonai adók egyike
potentát – hatalmasság
potio – ital
pöröl – pöröly, kétkezes, súlyos, nagy kovácskalapács
practica – praktika, ravasz mesterkedés
préda – zsákmány
prescriptio – előírás, rendelet, recept (lat. *praescriptio*)
principista – kisdíák
processus – per (lat.)
prókátor – ügyvéd (lat. *procurator*)
protestál – tiltakozik, ellenkezik
protestatio authoris – a szerző mentsége
prundri – plundra, bő, buggyos férfi nadrág, általánosságban a magyartól idegen viselet (ném. *Pluder*)
püsöget – talán: paskolgat
guardián – gvardián, rendházfőnök
Rages – Ráges médiaai város, Tóbiás történetének egyik színhelye
rapé – tubáknak megőrölt dohány
réce, ruca – kacsa
Regl fló – szó szerint: ‘szabálybolha’ (ném. *Regelfloh*), de lehet, hogy Regalfloh németországi falu nevének torzítása
regula – szabály, rendszabály, előírás (lat.)
rengő – bölcső
resonál – zeng, visszhangzik (lat.)
retorika – szónoklattan, felsőbb iskolások (rétori osztály) tananyaga
Rhénus – Rajna
Rinya – a Dráva somogyi mellékfolyója
rőf – országonként változó, kb. 60–78 cm hosszúságú régi hosszmérték, mellyel kelmét, csipkét és szalagot mérték
ruszsis – orosz, kozák
sajtár – dongás tej- vagy bortartó faedény
sakter – zsidó mészáros
sampaner – champagne, pezsgő
Sámson – nagy erejű bibliai hős Dán nemzetségéből, akinek a hajában volt az ereje. A filiszteusok ellen harcolt (Bír 13–16).

Sára – a bibliai Ábrahám felesége, a jámbor asszony allegóriája,
 Izrael ősanja

satra – satrafa, zsémbes öregasszony

Saul – Izrael királya, Dávid apósa, majd ellenfele

Scaliger – Mátyási József eredeti jegyzete (1798, 291): „A’ Skaliger néven pedig akar Julius Césárt akár ennek fiát Josephus Justust értsék, mind a’ kettőről igaz, hogy a’ XVI-dik Százban élt legnagyobb Frantzia Országi Tűdósok közzé számlálatnak.”

sedria – vármegyei bíróság, nemesi törvényszék

sing – régi hossz mérték, 0,633 m

Sirenek – szirének, görög mitológiai nőalakok, akik tengeri nimfa módjára csábítják el énekükkel a hajósokat

Sirius – Orión kutyája a mitológiában

siska – erdőben makkoltatott, félvadon élő dunántúli sertésfajta

skatulya – doboz

sőre – hízott tehén

spékelő – konyhai szerszám, amellyel pl. a vadhúst szalonnacsíkokkal tűzdelik meg

strázsa, istrázsa – fegyveres őr, őrség

Stylus – helyesen: Styx (Sztüx), az alvilág határfolyója

surgye – szalmazsák

süveg – nemezből vagy prémből készült, magas, csúcsos férfi fejfedő

syntaxista – a latin mondattant tanuló diák

szaggat – vágyik valamire

szapul – hamulúgos vízben áztat (a mosás első fázisa), átvitt értelemben: szid

szarvas – szabályosan rakott trágyadomb

szeléndek – szelindek, nagytestű kutya

Szent Erzsébet – II. András magyar király lánya (1207–1231), Lajos türingiai örgróf felesége, aki kegyes életéről, jótékonyságáról és a rózsacsodáról híres

Szent Iván hava – június

szerdék, szérdék – aludttej; friss tehéntúró

színes – 1. színlelő, képmutató, hízelkedő

szípa – szívó eszköz, itt: szipirtyó, vénasszony

szolgafa – bográcstartó ágasfa, illetve kasza- és sarlóélező fa

szömörcsök – szemölcs

szűr – hosszú, durva posztóból készült kabátféle, pásztor- vagy parasztviselet. A „befenekelt”, bekötött szűrűjját zseb helyett használták pl. dohányzáshoz szükséges eszközök tárolására.

taksa – ár, illeték, adó

tallér – régi (XVI–XIX. században használatos) pénzérme

tarsaly, tarsoly – bőrből készült, vállra vetett szíjon vagy derékszíjon viselt, díszes, lapos táska

tartarka (tatárka) – más néven *pohánka*, a hitvány ételnek tartott hajdinakása régies neve

tászli – fodros, csipkés inggallér (ném.)

tászli, tácli (ném.) – fodros, csipkés inggallér

tegez – nyíltartó tok, puzdra

tenta, ténta – tinta

tétül – tél-túl, itt-ott

tézsza – négyes vagy hatos ökörfogatoknál használt pótrúd

Thetis – tengeri nimfa a görög mitológiában, Akhilleusz anyja

tislér – asztalos (ném. *Tischler*)

tituláris nagy tár – tisztviselők névjegyzéke, ekkoriban a kalendáriumok függeléke

Tóbiás – bibliai ifjú, Tóbit fia; saját, megvakult apja és egy ismeretlen, bűnös asszony megmentője, akit az Úr Rafael arkangyal vezetésével gyógyítójukká tett (vö. Tóbiás könyve)

tóga – protestáns kollégiumok diákjainak hosszú, bő, palástszerű köpenye; eredetileg római, lepelszerű férfiviselet (lat.)

tombéroz – tobzódik, eszik-iszik

tortáta – torta

tótfene – közelebbről nem meghatározható, ragályos betegség

tőr – hurok, kelepce, csapda

tringel – italozik (ném. *trinken*)

tromf – kártyajátékban: adu (ném. *Trumpf*)

truccára – ellenére, (annak) dacára

túr – turha, izzadtság, váladék

túri korsó – kisebb térfogatú, mázatlan és mázas korsófélék gyűjtőneve

tus – pohárköszöntés (verssel vagy énekkel), majd közös ivás

tűzmoslyék – láva

tyúkverő – lakodalmat záró vidám felvonulás

ülőrokka – az ún. talpas rokka, amelynek a lapos talpára ültek; a „pergő” pedig a korszerűbb kerekes rokka, egy lábbal hajtott fonalkészítő eszköz volt.

ütés – szikra

vaj ki – jaj, de...! ó, mennyire...! (régies indulatszó)

vak – alacsony értékű (1) kockadobás

valaholott – valahol

valamint – ahogyan, amiként

varsa – tölcsérszerű nyílással készült, vesszőből font, öblös halfogó eszköz

vaskó – kis kés („vasacska”)

Venus – Aphrodité, a szerelem és a szépség istennője a görög-római mitológiában. A XVIII. századi magyar nyelvű szövegekben még jórészt *s*-sel mondták

verbuvál – toboroz. A *verbunk* zenés-táncos katonatoborzás a XVIII–XIX. században, a *verbunkos* magát a toborzó férfitáncot, illetve annak zenéjét (később önálló zenei stílusréteget)

Veres Gyurkó – bortartásra alkalmas, mázatlan, vörös cserépkorsó (vö. Miska-kancsó)

vese – bölcsesség

Vesuv – tűzhányó Itália déli részén, Nápoly közelében

viceispány – alispán, a régi vármegyei közigazgatás feje

vígan, viganó – viganó; a felsőrésszel egybevarrt, a XIX. század elején divatos selyemruha; selyemszoknya

Vivat sincera sincerorum sinceritas! – Éljen az őszinték őszinte őszintesége!

voda – víz (szláv)

vojta – kártyajáték

Vulkánus – Vulcanus, Héphaisztosz görög-római kovácsisten

Zákeus – fővámszedő Jerikóban (vö. Lk 19, 1–10)

zavár – puska zárszerkezete, általánosságban: zár (vö. szláv *závor*)

zsana, zsena – feleség (vö. szláv *zsena*)

zsellye – karosszék

Forrásjegyzék

- [Címlap nélküli ponyvatöredék] MTAK RUI 8r 206/2 – 13
- A' FÁRAHÓ MARADÉKINAK KESERVES PANASZAI *és más*
EGYNEHÁNY DALLOK. (é. n., 1780 k.) OSZK 820.795 – 95
- A' FÁRAHÓ MARADÉKINAK KESERVES PANASZSZAI ÉS MÁS
EGYNEHÁNY ÉNEKEK. (é. n., 1780 k.) OSZK 190.547/6 – 5
- A' GYENGE IFJÚSÁG' DALLOS DALLAI. AVAGY DINNOM
DÁNNOMNAK. (é. n.) OSZK Pny 3.127 – 98
- A' jó Szerencsének Irigylői ellen irattatott egynéhány MAGYAR
VERSEK [...] (1752) OSZK Pny 6.671 – 17, 18
- A' LEGÚJABB FRAN CZIA MARS (é. n., 1812 után) OSZK Pny 6.321
– 2
- A' MOSTANI IDŐBEN ÉLŐ FONÓK HISTÓRIÁJA. (é. n.) OSZK
819.063 – 118
- A' RÉGI, ÉS Á' MAI FONYÓK' HISTÓRIÁJA. (é. n.) OSZK 803.114
– 73
- A' RENDES HÁZASSÁG' LE-IRÁSA, AVAGY A' LEÁNY-NÉZŐK'
ÚTI-KALAUZA RÖVID VERSEKBEN MÁS KÉT ÉNEKEKKEL
[...] (é. n., Pest, Patzkó Ferenc) OSZK 819.061 – 25, 30
- A' RENDES PIPÁZÁS PRIVILÉGIUMJAI, ÉS SZÉP VILÁGI ÉNE-
KEK. FUR TSA MESE KÉRDÉSEK furtsa Feleletekkel együtt.
(é. n.) OSZK 820.783 – 75, 88, 102

- A' SZÁNTÓ VÉTŐ-EMBERNEK IGEN-IGEN SZÉP HÁRMAS ÉNEKI. (é. n.) OSZK Pny 2.955; OSZK Fol. Hung. 1930. I. 167b–168a. – 8
- A' SZÁNTÓ-EMBER ÉNEKES DALLAI, ES A' MOHÁTS MEZEI SIRALOM (é. n., [1780]), OSZK Fol. Hung. 1930, 155a–158b – 113
- A' SZÁNTÓ-EMBER ÉNEKES DALLAI, ES A' MOHÁTS MEZEI SIRALOM. (é. n. [1780]) OSZK Pny 2.956 – 20
- AZ ALFÖLDRE MENENDŐ ANGYAL BANDI NÓTÁJA. ÉS UTÓLLYÁRA TÉTETTEK EGYNÉHÁNY LEG-ÚJABB VILÁGI ÉNEKEK. (é. n., [1810-es évek]) OSZK Pny 737 – 12, 123
- AZ ALLFÖLDRE MENENDŐ ANGYAL BANDI NÓTÁJA. ÉS Utollyára tétettek egynehány leg-újabb Világi ÉNEKEK. (é. n.) OSZK Pny 736 – 105
- DUPLEX ICON GENTIS NOTISSIMAE Az Az ISMERETES NEMZETNEK KETTŐS KÉPE [...] (é. n., 1760-as évek) OSZK 188.986 – 93
- EGGY IGEN FUR TSA TÖRTÉNET A' TZIGÁNYOKRÓL, A' MELLYET EGY ÚRI EMBER A' PÖSTÉNYI FORÖDÉS ALKALMATOSSÁGÁVAL élő Magyar nyelven Versekbe foglalt. UTÓLJÁRA TÉTETETT EGGY SZÉP VILÁGI ÉNEK. (é. n.) OSZK 803.111 – 110
- ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 738 – 121
- FIATAL DALLOK. (é. n.) OSZK 803.106 – 27
- Három szép Világi ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 2.947 – 74
- Három új VILÁGI ÉNEKEK (1768) OSZK Pny 690 – 28
- Hat szép új Mulatságos Világi ÉNEKEK. (é. n.) OSZK 821.155. – 4
- HAT SZÉP ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n., 1804 után) Prága, Národní Knihovná, Kubelík–Széll gyűjt., kolligátum – 104
- HAT VÍDÁM NÓTÁK. (é. n. [1792, Vác]), Kolozsvár, Akadémiai Kvt. R 128934 – 26, 101, 120
- HAT VÍDÁMÍTÓ VIG NÓTÁK (é. n. [1792]) OSZK 819.067 – 82
- HISTÓRIA AMA' SZÉP IFJÚ ÁRGIRUSRÓL AKLÉTON KIRÁLYNAK KISSEBBIK FIJÁRÓL ÉS AMAZ IGEN SZÉP TÜNDÉR ILONÁRÓL, AZ Ő EL-VALASZTOTT KEDVES MÁTKÁJÁRÓL. (1794) Kolozsvár, Akadémiai Kvt. R 128936 – 119
- Kérdés: Mitsoda Fa terem legjobb gyümölsöt a' Tüdőknek? A' TRÉFA. Ebéd után posztpász helyett. (1819) OSZK 820.785 – 112

- KÉT HISTÓRIA, EGGY DAL. VÉN KOFÁÉ, NÁNÁSIÉ. A' GYEN-
GE SZÜZEKÉVEL EGGYÜTT [...] OSZK 820.779 – 71
- KÉT MÓDOS ÉNEKEK (é. n. [1788]), OSZK Pny 2.931 – 32, 78
- Két szép új VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 3.022 – 72, 87
- Két szép Világi ÉNEKEK, AZ ELSŐ EGY FALUSI RÉSZEG PA-
RASZT GAZDÁRÓL. MÁSODIK A' FALUSI BIRÁKRÓL. (é. n.)
OSZK 803.113 – 103
- LEG-IS LEG-ÚJABB NÉGY VILÁGI ÉNEKEK. (1813. Szent Jakab
havának 30. napján). Prága, Národní Kníhovná, Kubelík-Széll
gyűjt., kolligátum 20. sz. – 106, 122
- LEG-IS LEG-ÚJABB NÉGY VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.) OSZK Pny
2.926 – 84
- LEG-IS LEG-ÚJABB PETRI GUJÁS NÓTÁJI. (é. n.) OSZK Fol.
Hung. 1390. I. 151a–154b; OSZK Pny 2.948 – 11
- MEZEI JUHÁSZ DALLOK (é. n.) MTA KIK Kézirattár RUI 8r
206/172a (Rumy Károly-gyűjtemény), 61a–64b – 117
- MEZEI JUHÁSZ DALLOK. (é. n.) OSZK 820.788. – 6, 23
- MULATSÁGI ÉNEKEK (1757) OSZK Pny 2.872 – 19
- Négy szép Uj Mulatságos Világi ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 2.929
– 10, 91
- NÉGY ÚJDONNAN ÚJ VILÁGI ÉNEKEK [1784] OSZK Pny 2.950
– 83
- Ne-Ne-Ne-Ne NE-NE-NE AZ-AZ DINNOM-DÁNNOM (é. n.)
OSZK Pny 2.936 – 79
- NYÚL ÉNEKE, Mellyben a' maga nyomoruságát fíratja, és ártat-
lanságát kinek-kinek eleibe adja [...] (1750) OSZK Pny 2.868
– 16
- ÖT IGEN-IGEN SZÉP VILÁGI DALLOS, AVAGY NÓTÁS ÉNEKEK
(é. n.) Kolozsvár, Akadémiai Kvt. R 128946 – 115
- ÖT IGEN-IGEN SZÉP VILÁGI DALLOS, AVAGY NÓTÁS ÉNE-
KEK. (é. n.) OSZK 819.068 – 33
- ÖT KÜLÖMB-FÉLE SZÉP VÍGSÁGOS 'S MÓDOS VILÁGI
DALLOKNAK LE-IRÁSA (é. n.) OSZK Fol. Hung. 1390. I.
172a–173b – 35
- ÖT SZÉP VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.) OSZK 820.811; Sárospatak, SS
295. (kolligátum 7. sz.) – 9, 34, 65
- ÖT ÚJ. ÉNEKEK (1797) OSZK Pny 3.014 – 3

- ÖT ÚJDONON ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 2.942 – 89, 90
 Öt VILÁGI ÉNEKEK (é. n. [1780]) OSZK 803.104 – 1, 7
 SALLAI PISTA ÉS AMA' HÍRES NEVEZETES BARNA PÉTER'
 NÓTÁI. (é. n.) OSZK 803.103 – 109
 SALLAI PISTA' és AMA' HÍRES, NEVEZETES BARNA PÉTER'
 NÓTÁJI. (é. n.) OSZK Pny 6.465 – 108
 SZÉP DALLOS DINNOM DÁNNOMOK. (1792) OSZK 819.058 (Aran-
 ka György kolligátumában) – 29
 Szép négy ÉNEKEK (Buda, 1782), OSZK 41.788 – 31, 99
 SZÉP ÚJ VILÁGI MULATSÁGOS ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 2.959
 – 80, 81, 86
 Szép új világi Múlatságos ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 819.065 – 24
 SZÉP VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) Kolozsvár, Akadémiai Kvt. R 128931
 – 15, 76, 77, 116
 SZÜZ LEÁNYOK' DALLAJI. (é. n.) OSZK Pny 2.960 – 100
 SZÜZ LEÁNYOK' DALLJAI (1790) OSZK 820.825 – 66
 TÉLI DUDÁS HEGEDŰS LEGÉNY PIATZ, LEÁNY VÁSÁR [...] [1818], OSZK 820.778 – 70
 TZIGÁNY PRÉDIKÁTZIÓ ÉS TZIGÁNYOKNAK FUR TSA LAKO-
 DALMA. (é. n.) OSZK Pny 2.923 – 22, 96
 TZIGÁNYOK VÉGSŐ ROMLÁSA. (1769) OSZK Pny 2.884 – 94
 TZIGÁNYOK VÉGSŐ. VESZEDELME RÖVID HISTÓRIÁJA VER-
 SEKBEN (é. n.) OSZK Pny 2.924 – 97
 Új VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) OSZK Pny 723 – 14, 67, 68
 ÚJ VILÁGI ÉNEKEK (é. n.) Prága, Národní Knihovná, Kubelík-
 Széll-gyűjtemény Nr. 14. – 107, 111
 ÚJDONNAN ÚJ VILÁGI ÉNEKEK. (é. n.) OSZK 820.791; MTA KIK
 Kézirattár RUI 8r 206/172/a, 65a (csonka példány Romy Károly
 György gyűjteményében) – 21, 92
 ÚJDONNAN ÚJ VŐFÉNY KÖTELESSÉG, MELYET AZ ILLYEN
 HIVATALOKBAN FORGOLÓDÓK kedvéért készített, és ki-
 adott EGY VERSELLŐ. (é. n.), OSZK 820.771; OSZK Pny 2.951.
 – 47–63, 85
 VILÁGI KESERVES DALLOK (é. n.) OSZK 803.107 – 114
 VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. IRATTATOTT MÁTYUS PÉTER
 ÁLTAL (Pest, Patzkó Ferenc nyomdája, 1793) Kolozsvár, Akadé-
 miai Kvt. R 128940 – 36–46

VŐFÉNYEK, KÖTELESSÉGE. MELLY A' LAKADALMASOKNAK
MÚLATSÁGOKRA KI-NYOMTATTATOTT (Vác, Gottlieb An-
tal, 1793) OSZK 819.062 – 64
ZÖLD FÁRSÁNG, vagy is LEGES LEG SZEBB LEÁNY VÁSÁR [...] [1817]. OSZK 820.776 – 69

Bibliográfia

- AJM Elbeszélő költemények** ARANY János. *Elbeszélő költemények.* Sajtó alá rendezte TÖRÖK Zsuzsa. Arany János munkái. Budapest: Universitas Könyvkiadó, 2019.
- BARTHA–KISS J. 1953** *Ötödfélszáz énekek: Pálóczi Horváth Ádám dalgyűjteménye az 1813. évből. Kritikai kiadás, jegyzetekkel.* Sajtó alá rendezte BARTHA Dénes és KISS József. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1953.
- CSÖRSZ 2016** CSÖRSZ Rumen István. *A kesergő nimfától a fonóházi dalkig: Közköltészeti hatások a magyar irodalomban.* Irodalomtudomány és kritika: Tanulmányok. Budapest: Universitas Kiadó, 2016.
- CSÖRSZ 2017** CSÖRSZ Rumen István. „Kompozíciós elvek a XVIII. századi magyar világi ponyvaköltészetben” In *Doromb: Közköltészeti tanulmányok* 5, szerkesztette CSÖRSZ Rumen István. 65–100. Budapest: Reciti, 2017.
- CSÖRSZ 2018** CSÖRSZ Rumen István. „Aranka György közköltészeti gyűjteményei az Országos Széchényi Könyvtárban” In *Aran-ka György és a tudomány megújuló alakzatai*, szerkesztette BIRÓ Annamária és EGYED Emese, 133–154. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum Egyesület, 2018.

- CSÖRSZ 2019a** CSÖRSZ Rumen István. „A »mohácsi nóta« és közköltészeti rokonai a 18. században” In *Több mint egy csata: Mohács. Az 1526. évi ütközet a magyar tudományos és kulturális emlékezetben*, szerkesztette FODOR Pál és VARGA Szabolcs, munkatárs SZÓTS Zoltán Oszkár, 233–259. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2019.
- CSÖRSZ 2019b** CSÖRSZ Rumen István. „A nyúl, a farkas és a pityapatty: Három moralizáló ének a 17–18. századi közköltészből” In *Nagy az Isten állatkertje: Irodalmi állatszimbolika*, szerkesztette MERCS István, 48–78. Modus Hodiernus 9. Nyíregyháza: Móricz Zsigmond Társaság, 2019.
- ENESSEI 2002** ENESSEI György. *A tzigán nemzetnek igaz eredete: A tzigán nyelvről toldalék, valamint Tzigányok végső veszedelme*. Hasonmás és mai átirat. Kiadta BENCSIK Gábor. Magyar roma történeti könyvtár 1. Budapest: Magyar Mercurius, 2002.
- KOBZOS KISS 2014** KOBZOS KISS Tamás. „Tóth István fülöpszállási kántor kéziratossalgyűjteménye (Áriák és Dallok Verseikkel, 1832–1843)” In *Doromb: Közköltészeti tanulmányok* 3, szerkesztette Csörsz Rumen István, 363–383. Budapest: Reciti, 2014.
- KÜLLŐS 2003** KÜLLŐS Imola. *Cigányok a régi magyar közköltészetben a XVII. századtól a reformkorig* Romológiai Kutatóintézet közleményei 9. Szekszárd: Romológiai Kutatóintézet, 2003.
- KÜLLŐS 2004** KÜLLŐS Imola. *Közköltészet és népköltészet: A XVII–XIX. századi magyar világi közköltészet összehasonlító műfaj-, szűzsé- és motívumtörténeti vizsgálata*. Szó-hagyomány. Budapest: L’Harmattan Kiadó, 2004.
- KÜLLŐS 2012** KÜLLŐS Imola. *Közkézen, közszájon, köztudatban: Folklorisztikai tanulmányok*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2012.
- KÜLLŐS 2018** *Világi énekek és versek B. P. 1800. Forráskiadás*. Sajtó alá rendezte KÜLLŐS Imola. ReTextum 7. Budapest: Reciti Kiadó, 2018.
- LATZKOVITS 2019** LATZKOVITS Miklós. „Útbaigazítás: Egy Gyöngösi-cento a XVIII. századból” In *Doromb: Közköltészeti tanulmányok* 7, szerkesztette Csörsz Rumen István, 73–82. Budapest: Reciti Kiadó, 2019.
- MEDGYESY S. 2012** MEDGYESY S. Norbert. „»Akkor jöhet és örvendhet, hogy Insurgeáltál!«: A Napóleon elleni magyar

nemesi felkelések indulói, énekei kéziratok gyűjteményekben (1790–1825)” In *Franciák Magyarországon, 1809: Konferencia*, szerkesztette BANA József és KATONA Csaba, 2:123–165. Budapest–Győr: Mediawave Közalapítvány, 2012.

MNT III/A *Lakodalom*, sajtó alá rendezte Kiss Lajos. A magyar népzene tára III/A. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1955.

MVP I *Magyar világi ponyvairodalom 1700–1820: I. Lírai dalok és versek*. Sajtó alá rendezte Csörsz Rumen István. ReTextum 8. Budapest: Reciti, 2018.

NAGY 2012 NAGY Krisztina. „Én vagyok a petri gulyás...»: Irodalmi-folklorisztikai szövegcsalád-vizsgálat és elemzés (II. rész)” In *Doromb: Közköltészeti tanulmányok 1*, szerkesztette Csörsz Rumen István, 179–193. Budapest: Reciti Kiadó, 2012.

POGÁNY 1959 POGÁNY Péter. *Folklór és irodalom kölcsönhatása a régi váci nyomda működése nyomán (1770–1823). I. Vásári ponyvairatok (A nyomda történetével és kutatási módszertanulmánnyal)*. Irodalomtörténeti füzetek 24. Budapest: Akadémiai Kiadó–Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete, 1959.

POGÁNY 1978 POGÁNY Péter. *A magyar ponyva tüköre*. Budapest: Magyar Helikon, 1978.

RMKT XVII. Régi Magyar Költők Tára, XVII. század

3. *Szerelmi és lakodalmi versek*. Sajtó alá rendezte STOLL Béla. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1961.

10. *Az 1660-as évek költészete*. Sajtó alá rendezte VARGA Imre. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1981.

14. *Énekek és versek (1686–1700)*. Sajtó alá rendezte JANKOVICS József [és STOLL Béla]. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1991.

RMKT XVIII. Régi Magyar Költők Tára, XVIII. század.

4. *Közköltészet 1.: Mulattatók*. Sajtó alá rendezte KÜLLŐS Imola, munkatárs Csörsz Rumen István. Budapest: Balassi Kiadó, 2000.

7. *AMADE László Versei*. Sajtó alá rendezte SCHILLER Erzsébet és AJKAY Alinka. Budapest: Balassi Kiadó, 2004.

8. *Közköltészet 2.: Társasági és lakodalmi költészet*. Sajtó alá rendezte Csörsz Rumen István és KÜLLŐS Imola. Budapest: Universitas Kiadó, 2006.

14. *Közköltészet 3/A: Történelem és társadalom.* Sajtó alá rendezte Csörsz Rumen István és Küllős Imola. Budapest: Universitas Kiadó–Editio Princeps Kiadó, 2013.
  15. *Közköltészet 3/B: Közkerülés és egyéni sors.* Sajtó alá rendezte Csörsz Rumen István és Küllős Imola. Budapest: Universitas Kiadó, 2015.
  16. PÁLÓCZI HORVÁTH Ádám *Verses kiadványai (1787–1796).* Sajtó alá rendezte TÓTH Barna, a latin szövegeket fordította LENGYEL Réka. Budapest–Debrecen: Universitas Kiadó–Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015.
- SEBESTYÉN 1914 SEBESTYÉN Gyula. „Petőfi népdalgyűjtése”. *Ethnographia* 25 (1914): 193–207.
- STOLL 2002 STOLL Béla. *A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542–1840).* 2., jav., bőv. kiadás. Budapest: Balassi Kiadó, 2002. (hivatkozás: STOLL + tételszám)
- SZIRMAY 2008 SZIRMAY Antal. *Magyarország szóképekben (Hungaria in parabolis).* Fordította VIETÓRISZ József. Sajtó alá rendezte Csörsz Rumen István. Téka. Kolozsvár: Kriterion Könyvkiadó, 2008.
- THALY 1964 THALY Kálmán. *Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok I–II.* Pest: Lauffer Vilmos, 1864.
- THALY 1872 THALY Kálmán. *Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez.* 1–2. köt. Pest: Ráth Mór, 1872.
- TÓTH 2015 TÓTH Arnold. *Vőfélykönyvek és vőfélyversek a 19. században: Kéziratos vőfélykönyvek Északkelet-Magyarországon.* Officina Musei 22. Miskolc: Herman Ottó Múzeum, 2015.
- VÉV *Világi énekek és versek (1720–1846).* Válogatta, a szövegeket gondozta Csörsz Rumen István. Műfaji bevezetők és utószó Küllős Imola. *A magyar költészet kincsestára*, 97. Budapest: Unikornis Kiadó, 2001.

Kezdősormutató

incipit	lapszám	jegyzetek
8. A földművelés s mag-gondviselés	26	268
34. A leány addig virágszál	93	280
113. A mohácsi harcnak hány esztendeje múlt	258	314
16. A nyúl vetemények közt fülel	42	271
120. A paripa ugrál a gyenge bárányon	260	315
81. A részeges asszonyok gyenelógiája	182	299
4. A táborban jer, pajtás	21	266
70. A téli fársáng itt vagyon	138	294
102. A, B, C, D, lucrum cede	244	308
93. Akik Egyiptomban sokáig lakának	207	303
118. Akkor lészek katonává	259	315
14. Apám ki volt, nem tudhatom	38	270
119. Árgirus kis madárkája nem száll minden ágra	260	315
98. Árokszállásánál volt a veszedelem	238	306

incipit	lapszám	jegyzetek
89. Az én Katóm éjjel-nappal pöröl vélem	200	302
65. Az esküvés után tyúkverőhöz fogtak	118	290
99. Az igaz Messiás már eljött	239	307
101. Bánatom nincs, élek vigassággal	243	308
96. Bárcsak addig meg nem holtál volna	236	306
36. Becsületre méltó jeles gyülekezet	97	281
27. Bokros bánat, mely unalmat szívemnek szerzettél	72	277
90. Bujdosol, árva legény	202	302
91. Csak el nem ájultam, midőn hallottam	205	303
25. Csalárd világ, álnok világ, mit csalogatsz engemet	68	277
100. Csipkebokor, kormos agyag énekemet énekei	242	307
62. Drága jó uraim s kedves asszonyaim	115	289
47. Drága jó uraim s nagy jó asszonyaim	105	285
111. Drága kincsem, galambocskám	255	313
95. Edd meg, medve, a halált	230	305
75. Egy agglant van Gyöngyös táján	172	296
66. Egykor két leány virágot szedni	120	291
54. Elhoztam a kakast egész taréjával	109	287
92. Én vagyok a magyar gyerek	206	303
11. Én vagyok a petri gulyás	29	269
112. Farsang, dudaszó, szánút, vén sánta ló	257	313
7. Felkél jó hajnalban a szántó álmából	25	268
117. Gyuri, Laci, Pali, ne kérdezd az árát	259	315
64. Ha amit vétettem tenéked, kedvesem	117	290
6. Ha gyönyörűségesen él valaki	23	267
24. Ha ki azt kérdezi, kinek hívnak engem	67	276

	incipit	lapszám	jegyzetek
122.	Ha meghalok, sem bánom	260	316
45.	Halljon szót Ádámnak minden maradékra	103	284
43.	Halljunk szót, uraim, még itt perorálok	101	284
55.	Hallod-é, barátom, állj elő egy szóra	110	287
94.	Hatvannyolcadikban ezerben, hét százban	224	304
31.	Házásoknak, új társoknak kívánok szólni	80	279
12.	Hej, pajtás, be nevetem a világ bolondságát	30	269
38.	Hogy a mi vendégünk éhen ne légyenek	98	283
61.	Hogy szegény szakácsnénk a kását keverte	114	289
69.	Húgomasszony a legeslegszebb lány / Arany bárány a szép leány	130	292
28.	Ifjú legény lévén sokat gondolkodom	73	278
30.	Igen ritka madár a jámbor feleség	76	279
29.	Isten megáldjon, kedves barátom	75	278
56.	Itt a jó becsinált szegfűvel, babérral	111	288
52.	Itt a jó káposzta a friss disznóhússal	108	287
85.	Itt hallgat egy elébb halni mint hallgatni tudó szűz	191	300
60.	Itt vagyon tésztából jóféle sütemény	114	289
57.	Itt van a gyöptűró tejfellel, tormával	112	288
51.	Itt van a tehénhús mártással, tormával	108	286
49.	Itt van hát az első tál étel, béhoztam	107	286
39.	Itt van, násznagy uram, az harmadik étel	98	283

incipit	lapszám	jegyzetek
105. Jancsi bácsi, Pista bácsi	250	310
87. Jerünk, koma, a korcsmára	197	301
41. Jó a sült pecsenye a vajás kásával	101	283
115. Jó barátom, ne is kérdezd meg az árát	258	314
68. Józsi bácsi, Péter bácsi	126	292
5. Katonának a temploma a pince	22	267
72. Kedves társam, vajon hol vagy?	162	295
3. Kelj fel, magyar, mutasd meg nagylelkűséged	19	266
121. Kérdést itten ne tégy, mi ára ezeknek	260	316
123. Két krajcáron tartom, polturán adhatom	261	316
17. Ki-ki az mit szeret, kedves az annál	51	272
58. Köleskását hoztam, mégpedig cukrozva	113	288
35. Látom, hogy vígan vagytok	95	281
2. Már siess hazádba vissza, vert seregem	17	265
32. Másféle a természet majd minden emberben	83	280
82. Megholt feleségem, satis tarde quidem	185	299
33. Mi légyen a házasság	88	280
88. Micsoda mester a kend ura?	199	301
19. Midőn a szép nimfák játszani mennének	56	274
22. Minden az ég alatt mulandóság	64	276
1. Mohács, Mohács, régi vérontás helye	15	265
76. Most izenték Kolozsvárról, kell-é leány vagy nem	174	297
73. Mostan hevertemben egy dolgot mondanék	167	295
114. Ne szánd énérettem pénzedet kiadni	258	314

incipit	lapszám	jegyzetek
78. Nehéz tudni célját, végét	177	297
80. Nékem egy szép gondolat most jutott eszembe	181	298
13. Nem bánom, hogy parasztnak születtem	33	270
86. Nem vagyok én parasztember	195	301
9. Nincsen szerencsésebb a parasztembernél	27	268
107. Ó, átkozott kalamajka	251	311
71. Ó, gonosz szerencse, de megjátszódtattál!	154	294
109. Ó, te zsiros Kanahó, Hortobágy mellyéke	253	312
15. Oskolamesterré bánom, hogy lettem	40	271
116. Öcsém, húgom, bátyám, ne kérdezd az árát	259	314
83. Patikáros Juliánna	186	299
59. Pecsényét is hoztam, de nemcsak egyfélét	113	288
20. Reménység az embert gyakorta táplálja	60	275
77. Siralmas életem, bánom cselekedetem	175	297
74. Sirathatom, amik rajtam estek, lettek	170	296
53. Sok szerencsétlenek voltak e világon	109	287
26. Sokan szólnak most énreám nagy ártatlanul	71	277
18. Szerencsével akinek van frigye	52	274
37. Szívvidámításra Isten a bort adta	97	282
97. Szomorú a télnek kezdete és vége	237	306
21. Szörnyű nagy az munkám	61	275
84. Tanuld, asszony, az uradat megbecsülni	187	300

incipit	lapszám	jegyzetek
106. Tarján mellett van egy korcsma	251	311
50. Úgy bizony gyorsabban forgatom magamat	107	286
44. Új hír a faluba', érdeemes uraim	102	284
103. Úr Zákeus, úr Zákeus	246	309
48. Uraim, az asztal meg vagyon terítve	106	286
40. Uraim, halljunk szót, szólok igazságot	98	283
10. Vagyon hazánkban két gonosz ember	28	269
46. Vajda, hegedűnek álljon meg zengése (I)	103	285
63. Vajda, hegedűnek álljon meg zengése (II)	115	289
67. Van egy fiam, neve Pál	122	291
79. Vérem, vérem, komámasszony	180	298
42. Víg az örömapa, mi is vígan légyünk	101	284
110. Vígán élem világom	254	312
23. Világ haszontalanság	65	276
104. Vivat sincera sincerorum sinceritas / Kurva az anyja rossz embernek	247	309
108. Víz, víz, víz	253	311

Címmutató

A' Falusi Birákról, frissen le-iratnak ezek minémü dolgokat követnek-el	87
A' fárahó maradékinak keserves panaszai	95
A' Farkasnak Panaszolkodása	19
A' Fársángban szerencsét és örömet talált bús és édes Leányzóról	74
A' Férjfi és az Aszszony versengenek	71
A' jó Szerencsének Irigylői ellen irattatott egynéhány magyar versek [...]	17–18
a' Juhász Dall	6
A' Leányok' Éneke	34
A' Magyar Nemességnek fel-keléséről, 1797	3
A' Meny-Aszszony bútsúzik	46
A' Musikusokról	44
A' Nagyváradi nóta	108
A' Paraszt Ember' keserves Éneke	10
A' Paraszt Emberről	86
A' Paraszt' Bóldogságáról	9
A' Páros és Páratlan Életnek mind hasznairúl, mind alkalmatlanságairól	32

A' régi Magyaroknak Bort-köszöntő szokások illy' szavakkal végződött	104
A' régi, és á' mai fonyók' históriája	73
A' rosszsz feleségű embernek panaszsa	90
A' rosszsz' Aszszonyok' Tsalárdságirúl	78
a' sok Baj több Bajt okoz	23
A' Szakáts-Aszszonyról	43
ABC ének	102
Az Vevökhez	116
Béfejezés	122
Beszéll a' kis Vőfénynek	55
Disznó fej vitelkor	57
Duplex icon gentis notissimae az az ismeretes nemzetnek kettős képe [...]	93
Egy 60 esztendősz hajadonnak temetési versei	85
Egy Aszszonyi-állatról, miképpen az Ura után kortsmára menvén vele pöröl, és az Ura miképpen felel néki	72
Egy mulató ének mellynek se füle, se farka	100
Egy Vén Aszszonyról	75
Első Fogás Étel	49
Ez Versekben az első Vőfény az Házasságot kommandálja	40
Franczia mars	2
Káposzta feladáskor	52
Kása feladáskor	58
Katonaságra bízató Ének	4
Ki kísérő éneke a' szép füstös seregnek	96
Kis Vőfény szól	53
Lakadalmi Ének	65
Menyasszony' Butsuztatása az édes Annyától	[63]
Menyasszony' Butsuztatása az édes Attyától	63
Mese, Mese, Mese, Mitsoda az?	120
Midőn minden dolgát elvégezte, így beszéll a' Vendégeknek	62
Mikor a' Bort fel-viszi	37
Mikor a' Harmadik ételt fel-viszi	39
Mikor a' Kása pénzt szedik	61
Mikor a' második ételt fel-viszi	38
Mikor a' Petsenyét fel-viszi	41

Mikor a' Tehén húst viszi	51
Mikor a' Vendégeket Asztalhoz ülteti	48
Mikor a' Vőfény az ételt fel-viszi	36
Mikor az Esketőrül a' Lakadalmas háznál vagynak	47
Mikor Betsináltat visz	56
Mikor látja, hogy a' Leves fogy	50
Mikor Nyoszojó Aszszony' ajándékát fel-viszi	45
Nyúl éneke, Mellyben a' maga nyomoruságát siratja, és ártatlanságát kinek-kinek eleibe adja	16
Petsenyét ha visz	59
Pitypalaty Ének	21
Quodlibet dall	112
Rá-fejezés	119
Részeges Aszszonyokról	81
Szép világi ének	110
Téli dudás hegedűs legény piatz, leány vásár	70
Tészta Süteményt mikor visz	60
Tzigányok végső romlása	94
Tyúk bevivéskor	54
Újdonnan új vőfény kötelesség [...]	47–63
Útba-Igazítás	30
Vőfény a' Vendégét biztattya	42
Vőfények, kötelessége	36–46
Zöld fársáng, vagy is leges leg szebb leány vásár [...]	69

Nótajelzések

Bóldogtalan fejem mire jutott [ügyem]	28
Hol lakik kend Hugom Asszony	89
Hugom Asszony ha kend úgy	67
Isten hozzád Magyar-ország	72
Jantsi bátsi, Pista bátsi	68
Vígan élem világom	90

Szerzők és versfőkben szereplő nevek

I–II. kötet

A csak versfőkben szereplő neveket *dőlt betűvel* szedtük.

Amade László	I. 26, 36, 40, 107
Barkóczy Zsigmond	I. 29
Benefi János(né)	I. 15
Csokonai Vitéz Mihály	I. 100; II. 111
Dési Nagy Sándor	I. 101
Dobai István	I. 108
Faludi Ferenc	II. 75, 104
Gejza(novius) József	II. 104
Gereltehazi [?]	I. 41
Jánóczi András	I. 109
Jlea [?]	I. 24
József[é]	I. 106
Julianna	I. 4
Kökényesi Mihály	I. 120
Kreskay Imre	I. 37
Luprik József	I. 122
Makó Mihály	II. 29
Maracskó Anzelm	I. 119
Mátyási József	II. 13, 85, 104
Mátyus Péter (szerkesztő)	II, 36–46

Murányi János [?]	I. 126
Nánási	I. 110
<i>Nemes János</i>	I. 18
Pálóczi Horváth Ádám	I. 59; II. 2, 32, 77, 78, 100, 104
Péteri Takács József	I. 99
Szemere Pál (fordító)	I. 103
<i>Szenczi [János]</i>	I. 107
Szentjóbi Szabó László	I. 102
<i>Viasz [?]</i>	I. 23
<i>Vidi... [?]</i>	I. 22
<i>Visi Anna</i>	I. 17
Vitkovics Mihály	II. 12

Magyar világi ponyva- irodalom 1700–1820

II. Oktató és szórakoztató költészet

A kora újkori magyar világi ponyvák forráskiadásában ismét egymás mellé kerülnek olyan anonim és szerzői szövegek, amelyek valaha egyaránt ponyvafüzetekben terjedtek. Ismertségük között óriási különbségek voltak, mint azt az újrakiadások vagy kéziratos másolatok megléte vagy hiánya jelzi. A II. kötet anyaga igen csak korfüggő, hiszen e versek mélyen beágyazottak a XVIII. és kora XIX. század világába: ruhadarabok, pénznemek, háztartási eszközök és ételek valóságos enciklopédiáját olvashatjuk. A társadalmi beágyazottság együtt járt az ismeretek átadásának technológiájával hol leíró tónusban, hol mulattató szándékkal.

